

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı

11 EYLÜL SONRASI AMERİKAN FİMLERİNDE
ORTADOĞULU KİMLİKLERİN TEMSİLİ

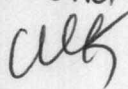
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur KAYA

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Murat ERDEM

İZMİR - 2010

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum 11 EYLÜL SONRASI AMERİKAN FİLMLERİNDE ORTADOĞULU KİMLİKLERİN TEMSİLİ adlı yüksek lisans/doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

İsim-Soyadı Ömer KAYA
İmza

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 30/06/2010 tarih ve 22/111 sayılı kararı ile oluşturulan jüri **Amerikan Kültürü ve Edebiyatı** anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi **Onur KAYA**'nın aşağıda (Türkçe / ~~İngilizce~~) belirtilen tezini incelemiş ve adayı 14/07/2010 günü saat 10:30'da 60 dakika süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin **başarılı/başarısız/düzeltilmesi** gerekli olduğuna **oybirliğiyle / oyçokluğuyla** karar vermiştir.

BAŞKAN

Yrd.Doç.Dr. Murat ERDEM

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

ÜYE

Yrd.Doç.Dr. Sevil SARAÇLI

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

ÜYE

Yrd.Doç.Dr. Aylin ATILLA

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

**Tezin Türkçe Başlığı : 11 EYLÜL SONRASI AMERİKAN FİLMLERİNDE
ORTADOĞULU KİMLİKLERİN TEMSİLİ**

**Tezin İngilizce Başlığı : REPRESENTATION OF MIDDLE EASTERN IDENTITIES IN
THE AMERICAN FILMS AFTER SEPTEMBER ELEVEN**

-
- * 1. Yüksek Lisans Tezi savunma süresi asgari 45 azami 90 dakikadır.
2. Tutanak (jürinin karar ve imzaları haricinde) **bilgisayarda** doldurulmalıdır.
3. **Tez başlığı (İngilizce ve Türkçe) mutlaka belirtilmelidir.**
4. Yüksek Lisans Tez savunmasında üyelerden en az birinin E.Ü.Lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğinin 17(2) maddesi gereğince **anabilim dışından** olması zorunludur.

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında, ayırdığı zaman ve harcadığı emeklerle yardımlarını esirgemeyen, yol gösteren ve yapıcı eleştirilerini eksik etmeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Murat Erdem'e, bilgilerini ve kapılarını hep açık tutan Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyelerine, her zaman yanımda olan, sevgi ve desteğini hiç esirgemeyen aileme, özellikle kardeşim Erdem'e ve ihtiyacım olduğunda daima yardımına koşan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. Kuram ve Kavramlar	6
2.1. Kavramlar	6
2.1.1. Oryantalizm	6
2.1.2. İdeoloji	11
2.1.3. Güç	14
2.1.4. Mekan	17
2.2. Yöntem	25
2.2.1. Söylem Analizi	25
2.2.2. Göstergebilim	27
3. 11 Eylül Öncesi Ortadoğu'nun Amerikan Filmlerinde Temsili	31
3.1. ABD'nin Ortadoğu Bölgesi ile İlişkileri	31
3.1.1. ABD'nin Ortadoğu'ya İlgisi ve İsrail Devletinin Kuruluşu	32
3.1.2. Arap – İsrail İhtilafı ve Altı Gün Savaşı	34
3.1.3. 1973 Arap – İsrail Savaşı ve OPEC Krizi	38
3.1.4. Kartal Pençesi Operasyonu	41
3.1.5. George Bush ve Birinci Körfez Savaşı	44
3.2. Amerikan Kitle İletişim Araçları ve Etkileri	48
3.2.1. Ortadoğu'ya Karşı Oluşan Ön Yargılar	48
3.2.2. Hollywood – Pentagon – Washington Üçlüsü ve Stratejileri	60
3.3. Ortadoğu Ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri İlişkilerinin ve Ortadoğulu Kimliklerin Amerikan Filmlerine Yansımaları	68
3.3.1. <i>Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla – 1991)</i>	68
3.3.2. <i>The Siege (Kuşatma- 1998)</i>	74
3.3.3. <i>Three Kings (Üç Kral – 1999)</i>	82

4. 11 Eylül Sonrası Ortadoğu'nun Amerikan Filmlerinde Temsili	90
4.1. 11 Eylül Sonrası Siyasal ve Sosyal Durum	90
4.1.1. 11 Eylül Saldırıları ve Afganistan Savaşı	91
4.1.2. İkinci Körfez Savaşı	96
4.2. 11 Eylül Sonrası Amerikan Kitle İletişim Araçları ve Etkileri	103
4.2.1. Ortadoğu'ya Karşı Oluşan Ön Yargılar	103
4.2.2. Hollywood–Pentagon–Washington Üçlüsü ve Stratejileri	114
4.3. Ortadoğu Ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri İlişkileri ve Ortadoğulu Kimliklerin Amerikan Filmlerine Yansımaları	119
4.3.1. <i>Syriana</i> (<i>Syriana</i> - 2005)	119
4.3.2. <i>The Kingdom</i> (<i>Krallık</i> - 2007)	126
4.3.3. <i>Traitor</i> (<i>Hain</i> – 2008)	133
4.3.4. <i>Body of Lies</i> (<i>Yalanlar Üstüne</i> – 2008)	140
5. SONUÇ	149
KAYNAKÇA156
ÖZGEÇMİŞ	162
ÖZET	163
ABSTRACT	165

1. GİRİŞ

Düşmanlar: İnsanları silahlarla öldürmeden önce düşüncelerimizle öldürürüz. Anlaşmazlık her ne konuda olursa olsun, biz Tanrı'nın tarafındayız, onlarsa yabancılar. Biz iyileriz, onlarsa şeytan.

- Sam Keen*

Amerika Birleşik Devletleri 4 Temmuz 1776 yılında bağımsızlığını ilan ederek tarih sahnesinde yerini aldığı dönemde, eski bir güç olan Osmanlı İmparatorluğu ve kontrolündeki Ortadoğu coğrafyası karmaşık bir tarihsel süreç içine doğru yol almaktaydı. İlk başta on üç eyaletten oluşan ve bu eyaletler arasında çok sıkı bir birlikteliğe sahip olmayan bu ülke, 18. ve 19. yüzyıllarda çeşitli savaşlar ve toprak alımı ile genişleyerek 20. yüzyıla geldiği zaman, alan olarak dünyanın en büyük üçüncü ülkesi konumuna gelmiştir. Bu yüzyıllarda Ortadoğu bölgesi Amerika için siyasi olmasa da, ticari ve dini gerekçeler ile ilgi alanına girmiştir. 20. yüzyılda gerçekleşen her iki dünya savaşına katılarak kazanan tarafta olan ABD bir anlamda dünyanın kaderini etkileyen ve belirleyen bir aktör haline dönüşerek, bu bölgenin tarihsel sürecinin gelişimi içinde olmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya siyasetinde ve tez çalışma konumuz olan Ortadoğu bölgesi ile ilgili politikalarda, Sovyetler Birliği ile birlikte bölgeye yön veren iki süper güçten birisi olmuştur. ABD, Ortadoğu'da nüfuzu ile bölgenin kaderine yön verirken, gerçekleştirdiği müdahaleler ve başlattığı savaşlar ile bu bölgeyi ve üzerinde yaşayan insanları ya da kimlikleri Amerikan halkının gündemine sokmuştur. Ortadoğu bölgesinin ve kimliklerinin temsili ABD'nin kurulduğu yıldan itibaren edebiyat ürünlerinin yanı sıra yazılı ve görsel iletişim araçları ile gerçekleşmiştir. 18 ve 19. yüzyıllarda bu bölgenin algılanışı genel olarak mistik, kutsal topraklar ve binbir gece masalları şeklindeyken 20. yüzyılın başından itibaren bu imgeler yer değiştirmeye başlamıştır. Osmanlı Döneminde bölgedeki Amerikan varlığı ticaret ve misyoner okulları üzerine kuruluyken ve bu çerçevede oluşan temsilleri Amerika'da yansıtılırken, Birinci Dünya Savaşı ile birlikte bölge petrol ve siyaset ile anılmaya başlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan Soğuk Savaş süreci,

* Shaheen G, Jack. *Guilty: Hollywood's Verdict on Arabs after 9/11*. Massachusetts: Olive Branch Press, 2008. s.25

1948 yılında ABD inisiyatifinde kurulan İsrail devleti ve paralelinde petrolün dünya ekonomisi üzerinde belirleyici etkisi bu bölgenin üzerindeki Amerikan ilgi ve etkisini ciddi biçimde arttırmıştır. Amerikan halkının bu bölgeye ilgisi de Amerikan politikalarına paralel olarak ilerlemiştir. Buna bağlı olarak 20.yüzyılın en önemli ve etkili sanatı olarak nitelendirebileceğimiz sinema, bu bölge ile ilgili konuları daha fazla işlemeye başlamıştır. İşte bu nokta tezimizin çalışma amacını ve içeriğini belirleyen süreci oluşturmuştur. Amerikan popüler kültürünün en önemli araçlarından olan Hollywood ya da film endüstrisi ürettiği filmler ile Amerikan halkını etkilediği ve belli bölgelerin ya da kimliklerin algılanışı konusunda belirleyici olduğu görüşüne bağlı olarak, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası Hollywood yapımı filmlerde Ortadoğulu kimliklerin temsilinin incelenmesi gerekli görülmüştür. Bu çalışma sadece bu temsillerin çözülmesi olarak değil, aynı zamanda sinema endüstrisi ile dış politika ve savunma sanayi arasındaki ilişkilerinden kesitler sunmayı da amaçlamaktadır. Özellikle büyük bütçeli ve siyasi-askeri konuları içeren Hollywood filmlerinin Pentagon ya da Washington'dan bağımsız kalması ya da aleni bir biçimde karşıt olması yok denecek kadar azdır. Buna bağlı olarak Amerikan kamuoyunda etkili bu popüler kültür ürünleri bizim de yer aldığımız coğrafyadaki kültür ve kimliklerin algılanışında Amerikan siyasetinin etkili olduğu görüşünü ortaya koymak adına son derece önemli olduğunu düşünmekteyiz. 11 Eylül saldırıları Amerikalıların “Neden bizden nefret ediyorlar?” sorusunu sorduğu bir süreci beraberinde getirmekle birlikte, bu soruya aldıkları cevapların daha çok Irak ve Afganistan savaşlarının medyadaki yansımalarının ötesinde, Amerikan filmlerindeki Ortadoğu’yu ön plana alan ve yanında Amerikan tarzı yaşamı (ya da Batı tarzı yaşamı) tehdit eden terörist/terörizm kavramlarından oluştuğunu söylemek mümkündür.

Bu tezin amacı, 11 Eylül sonrası çekilen Amerikan filmlerinde Ortadoğu'da yaşayan kişilerin nasıl resmedildiğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda önce 11 Eylül saldırıları öncesi kimliklerin nasıl temsil edildiğinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Böylelikle 11 Eylül öncesi Ortadoğu kimliklerinin temsili ile 11 Eylül sonrası Ortadoğu kimliklerinin temsilinin arasındaki farkların ve benzerliklerin ortaya konması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda kimliklerinin temsil biçimleri irdelenirken, bölgede

olan olaylar bunun sosyal kültürel boyutlarının da ortaya konması amaçlanmaktadır. Tarihsel, sosyal ve kültürel olayların kimlikler üzerindeki ve böylelikle temsiller üzerindeki etkisinin ortaya konmasına ek olarak, Amerika Birleşik Devletlerinin Hollywood'un bu temsilleri ile amaçladıklarının ortaya konmasıdır.

ABD'nin bölgeye yaklaşımını irdelemek ve bu yaklaşımda kimliklerinin temsilini ortaya koymak için medya ve filmler kullanılmıştır. İletişim araçlarının önemli öğeleri olan bu unsurlar büyük kitlelere ulaşarak bilginin hızlı yayılmasına ön ayak olmuştur. Hızlı bilgiyi, yayan iletişim araçları aynı zamanda güçlü unsurlar olmuşlardır. Bu konu Douglas Kellner'in çalışmalarında da yer bulmuştur. Medya gösterileri Kellner'a göre kimin güçlü ya da güçsüz olduğunu, kimin güç ve vahşet uygulamaya muktedirken kimin aciz olduğunu ortaya koyup, hem güce sahip olanların durumunu meşrulaştırır hem de aciz olanlara oldukları yerde kalmaları mesajını verir (Erkan 20).

Medya bu kadar güçlü iken bu gücü elinde tutanların bu gücü ne için elde ettiklerinin anlaşılması önemlidir. Medyanın gücü gibi Hollywood'un da böyle bir güce sahip olup olmadığı ve bu gücü nasıl ve hangi güç ilişkileri çerçevesinde kullandığının ortaya çıkarılması söz konusu olmuştur. Böylelikle bu güçlerin kimin yanında sorusu ile birlikte kime karşı sorusu da gelmektedir. Hollywood'un temsil gücünü kullanılırken, temsil edilenin kim olduğu ve bu temsilin olumlu mu olumsuz mu olduğunun da vurgulanmasının önemi ortaya çıkmıştır. Özellikle bölge için İkinci Dünya Savaşı'nda Yahudilere karşı yürütülen etnik kıyım olayından sonra etnik kimlik, kimlikler önemli değerler haline gelmiştir. Tezde incelenecek bölge ise Ortadoğu ve Ortadoğulular olduğu için bölge insanları ve kimliklerinin temsil ediliş biçimi ve bunun nedeninin irdelenmesi önemli olacaktır.

Hollywood'un film endüstrisindeki yeri ve dünya çapında ulaştığı izleyici kitlesi göz önüne alınıp, kültürel farklılığı kuran, devam ettiren ve izleyicilerin algılarını, düşünce ve karar mekanizmalarını yönlendiren etkisi düşünüldüğünde Doğu'nun Hollywood filmlerindeki temsili ve bu temsil yoluyla yaratılan imajı Oryantalizmin yarattığı Doğu kurgusu ekseninde araştırılması gereken bir sorun olarak karşımıza çıkacaktır (Erkan 21). Doğunun anlaşılmasında Oryantalizmin ve bu doğrultuda

kimliklerinin temsilinin önem kazandığı tezde Oryantalizm gibi kavramlardan yola çıkılarak 11 Eylül sonrası Amerikan filmlerinde Ortadoğu kimliklerinin temsilinin irdelenmesi ve yansıtılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda üç bölümden oluşacak tezde, belirli kavramlar, tarihsel, sosyal, kültürel olaylar ve bu olaylar doğrultusunda Amerikan filmlerinde Ortadoğu kimliklerinin nasıl temsil edildiği ele alınmaktadır.

Tezimizin ilk bölümünde Batının Doğuya bakış açısında önemli bir kuram haline gelen Oryantalizm irdelenecektir. Oryantalizm ile birlikte ideolojinin, ülkelerin politikalarını nasıl etkilediği ortaya koymak için ideoloji kavramı ele alınmaktadır. Aynı zamanda farklı ideolojilerin nasıl güç mücadelesine dönüştüğü güç kavramı içinde incelenecektir. Bunun ardından ise ideoloji ve güç mücadelerinin yaşandığı mekânı anlamak için mekân kavramı tartışılmaktadır.

Bu kavramlara ek olarak, tarihsel, kültürel ve sosyal olayların anlaşılmasını sağlayacak bu kavramların filmlerdeki temsilini irdeleyebilmek için, söylem analizi olgusu ortaya konmaktadır. Filmlerin söylemlerini, karakterlerin diyaloglarını ve diyalogların içeriklerini ortaya koymak için kullanılacak bu kavramın irdelenmesi ile birlikte görsel öğelerin çözümlenmesi de gerekmektedir. Bu doğrultuda filmlerdeki görsel öğelerin ifade ettikleri ya da ima ettiklerinin açığa çıkarılması için göstergebilim kavramı ele alınmaktadır.

İkinci bölümde ise, 11 Eylül sonrası dönemi analiz edebilmek için 11 Eylül öncesi dönemin irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, bölgede en önemli tarihsel olaylar ve bunların sosyo-kültürel etkileri ele alınmaktadır. Bu amaçla, İkinci Dünya savaşından sonra bölgede meydana gelen ilk önemli olay İsrail'in kuruluşu ve bunun ardından meydana gelen ihtilaflar ortaya konmaktadır. Bu doğrultuda Arap - İsrail ihtilafını incelemek için Altı Gün ve 1973 Arap - İsrail savaşları ele alınmaktadır. Bu incelemeden sonra, bölgede Amerika'nın doğrudan itilafı hale geldiği İran ile olan durum, Kartal Pençesi Operasyonu ve daha sonra meydana gelen Birinci Körfez Savaşı ile ilgili tarihsel olaylar incelenmektedir.

Bu tarihsel bilgilerle birlikte, Amerika'da Ortadoğu'ya karşı oluşan ön yargılar ve bu ön yargıların medya ve daha sonra Hollywood'da temsil şekillerinin irdelenmesi

gerekecektir. Aynı zamanda bu ön yargı ve ön yargıların temsili sürecinde Hollywood'un tek başına mı olduğu yoksa Washington ve Pentagon ile birlikte mi hareket ettiği analiz edilmektedir. Bu bilgilerin ışığında, bölgede meydana gelmiş önemli olaylara atıfta bulunan üç film seçilerek, filmlerde Ortadoğulu kimliklerin temsili ortaya konmaktadır.

Üçüncü bölümde ise 11 Eylül saldırıları sonrası meydana gelen önemli olaylara değinilecektir. Bu bağlamda 11 Eylül saldırıları ve bu saldırının devam niteliğinde olan olaylar ortaya konacaktır. Bunun için Afganistan savaşı ve bunun ardından İkinci Körfez Savaşının analiz edilmesi gerekecektir.

Bu tarihsel bilgilerle, 11 Eylül öncesine kıyasla, 11 Eylül sonrası Ortadoğu'ya karşı ön yargıların neler olduğu, nelerin değiştiği, nelerin aynı kaldığı yansıtılmaktadır. Aynı zamanda bu ön yargıların temsili hususunda, Hollywood'un 11 Eylül sonrası Pentagon ve Washington ilişkilerindeki durum da ortaya konulmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında ise 11 Eylül sonrası yakın tarihin olaylarına atıfta bulunan dört film ele alınacak ve bu filmlerde Ortadoğulu kimliklerin temsili incelenmektedir.

Sonuç bölümünde de tüm bu çalışmalar doğrultusunda elde edilen veriler değerlendirilmektedir. Yapılan değerlendirme sonucunda tezin amacı doğrultusunda varılan sonuçlar ve saptamalar tezin amacına uygun olarak sunulmaktadır.

2. KURAM VE KAVRAMLAR

Ortadoğulu kimliklerin temsilinin ortaya konabilmesi için, filmlerin analiz edilmesi önemli bir husustur. Bu bağlamda, fimlerin analiz edilmesi için, anahtar rol üstlenecek çeşitli kavramların ortaya konması gerekmektedir. Ortadoğu ile ilgili filmlerin odaklandığı kavramların başında gelen oryantalizm, filmde ortaya konan ideolojiler, ideolojilerle birlikte güç mücadeleleri ve bu mücadelelerin geçtiğı mekanın analiz tekniklerinin ortaya konması önemlidir.

Buna ek olarak, filmlerin analizinde izlenecek yöntemin belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için filmlerin anlatmak istediklerini ortaya koymak üzere, söylem analizi yönteminden faydalanmak önemlidir. Aynı zamanda filmdeki objelerin birer gösterge olarak anlatmak istediklerinin ortaya konması için göstergebilim yönteminin ele alınması yararlı olacaktır.

2.1. KAVRAMLAR

2.1.1. ORYANTALİZM

Batı uygarlığının temeli olarak sayılan Eski Yunandan günümüze kadar olan dönem içinde Doğu ile Batı arasında değışik nedenlere bağılı olarak savaşlar, ekonomik bağlamda ticaret ve kültürel anlamda düşünce alışverişı gerçekleşmiştir. Doğu ve batı arasındaki ilişkiler Persler ve Yunanlar arasındaki mücadelelere kadar dayanmaktadır. Doğu'dan gelen akımlara karşı direnen Batı, Büyük İskender ile Doğu'ya sefere çıkmıştır. İskender'den sonra ise Batı'nın Doğu'ya akınları Haçlı seferleri ile devam etmiştir. 19. yüzyıla gelindiğı zaman ise Sanayi Devrimi gerçekleşmiş, İngiltere başta olmak üzere batılı güçler gelişen sanayilerine ham madde ve pazar sağlamak için doğu ülkelerine yönelmiş ve sömürgecilik dönemi başlamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra zayıf düşen batılı devletlerin yerini alacak ülke ise gelişen askeri ve sanayi gücü

ile Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Antik Yunan'dan başlayarak, Roma İmparatorluğu, daha sonra haçlı seferlerine katılan ülkeler ve günümüzde Avrupa ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri kendilerini batıda yer alan uygarlıklar içerisine konumlandırmışlardır. Buna karşılık onların doğusundaki ülkeler de onlar için, doğu uygarlığını temsil etmiştir. Bu konumlandırma beraberinde doğuya bakışı, Oryantalizmi yaratarak, bölgenin algılanışında, stereotipleştirme, ötekileştirme ve yabancı korkusu gibi belirli ön yargıları ortaya çıkarmıştır.

İlk olarak bu bakış açısını ve içerdiği ön yargıları anlamak için Oryantalizm kavramının irdelenmesi gerekmektedir. Bu konuda birçok çalışma yapmış araştırmacı yazarlardan birisi olan Edward Said'in Oryantalizm tanımlamaları, kavramın anlaşılması için önemli olmuştur. Edward Said'e göre "Oryantalizm geçmişimizde, günümüzde ve gelecekte batıdaki bizlerin Arap dünyasına bakışımızı, umduğumuzu ve tepkimizi belirlemektedir" (Semmerling 5). Bu durum Oryantalizm kavramının Batının Doğuyu algılayışına dayandığını göstermiştir. Bu algılama ise, Batı ile Doğu arasında geçmişten bu yana büyük bir fark ve rekabet olduğunu gösteren bir perspektifte olmuştur. Bu perspektifte dört önemli unsur ön plana çıkmıştır.

İlk unsur gelişmiş Batı ile geri kalmış Doğu arasında büyük farkların var olduğu düşüncesi üzerine olmuştur. Batı uygarlıkları kendilerini medeni yaşamları, demokratik yönetimleri, anti demokratik bir yönetim sistemi benimsemiş, modern yaşama adapte olamamış Doğu toplumlarının karşıtı olarak tanımlamışlardır. Oryantalist söylemde doğu uygarlıklarının anti demokratik yapılarına bağlı olarak kendilerini yönetmekten aciz olduğu dile getirilmiştir. Bu düşüncenin sonucunda her zaman Batının yardımına ihtiyacı olan olarak düşünülmüştür.

Doğunun aciz bir yapıya indirgendığı Oryantalist söylemde bir diğer önemli unsur, Doğunun tek bir parçaya indirgenmesidir. Bu durumda Doğu içinde farklılıklar göz ardı edilmiş, Ortadoğu gibi büyük bir coğrafyadaki kültürel, dini ve sosyal farklılıklar görmezden gelinmiştir. Batıda "Arap- İslam dünyasının karmaşıklığını ve onun birçok farklı halklarını, kültürleri ve toplumlarını tamamen anlamak için çok az çaba bulunmaktadır" (Machool 50) Böylelikle tüm Ortadoğu toplumları tek bir yığın

içerisine alınmışlardır. “Tek parça Doğunun örneği Arabistan konseptidir. Bu örnek, tüm Arap ülkelerinin aynı tarzda olduğu ve Batıya karşı duruş sergilediğidir” (Khatip 6). Böylece Ortadoğu tek başına öteki olarak sunulmuştur. Bu durumda ötekileştirilen Doğu bir tehlike olarak sunulup bu tehdide karşı Doğu üzerinde Batının üstünlük kurmasına imkân tanınmıştır.

Batının Doğu üzerinde üstünlük kurması bağlamında, Oryantalizmin bir diğer önemli bakış açısı, Doğunun kendini tanımlamaktan yoksun olduğu düşüncesidir.

Said Oryantalizmin, Oryantalistin onu nasıl yazdığına göre tanımlandığını belirtir. Yazarlık, Batının Doğu hakkında nasıl bir söylem inşa ettiğini ifade eder. Böylece Doğu, sessiz öteki, kendisini ifade etmek ve temsil etmekten aciz bir nesne, bu yüzden de Batının öznelliğine muhtaç bir varlık olarak inşa edilir. (Khatip 7).

Kendini ifade edemediği iddia edilen Doğu ötekileştirilmiştir. Oryantalist söylem ile Batı toplumunun Doğu ile empati kurması engellenmiştir. Batı toplumuna bir yabancı olarak sunulan Doğu insanına karşı, bir yabancı korkusu baş göstermiştir.

Güncelleştirilen Alaaddin son iki yüz yılda Amerina popüler kültürünün derinliklerine yerleşen Oryantalismi yansıtır. Saldırgan komşularla yaşayan bir çok insanı etkilediği gibi, Tanrının Amerika'daki İsrail'ini yok etmek isteyen İspanyol emperyalistler, Britanyalı provakatörler ve kâfir Kızıldereliler tarafından etrafları sarılmış gibi hisseden Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarına, yabancı düşmanlığı doğal bir şekilde sokulmuştur (Little 41).

Oryantalist söylem yabancı düşmanlığını yaygınlaştırır. Doğulu kişiyi yabancı ve tehlikeli olarak sunmuştur.

Bu durum Oryantalizmin dördüncü önemli ögesi olan Oryantalist korkuyu ortaya çıkarmış ve bu korku yabancı korkusu ile birlikte güçlenmiştir. Doğu korkulması gereken ve kontrol edilmesi gereken bir olgu olarak anlatılmıştır. Oryantalizm'de Doğu'dan her zaman bir tehlike gelebileceği ve buna bağlı olarak kontrol edilmesi

kaçınılmazdır. “Said, Doğu ile Batı arasındaki ilişkinin egemenlik ve hükümlerlik olduğunu, Oryantalizme uzun ömür ve istikrar verenin de egemenlik olduğunu vurgular” (Khatip 6). Oryantalist söylem Doğu ile Batı arasındaki bu egemenlik mücadelesini vurgulamaktadır.

Bu mücadele bağlamında bugünün Batısını temsil eden Amerika, Oryantalizmi İngiltere’den almıştır. İngiltere Hindistan’dan Mısır’a kadar emperyalist hegemonyasını gerçekleştirmek için koloniler kurmuştur. Bu bölgeye girmek isteyen ve bölgede çıkarlarını korumak isteyen İngiltere, bunun için Oryantalizm kavramını yaratmıştır. Oryantalist teoriye göre Asyalılar, Araplar ve Afrikalılar geri kalmış, yardıma ihtiyaç duyan topluluklar olarak görünmüşlerdir. “Britanyalı oryantalistler için, Osmanlı despotizmi, İslami bilgisizlik ve Arap ırksal düşüklüğü, Anglo – Sakson korumasına ihtiyaç duyan gerici bir kültür yaratmak üzere bir araya getirilmiştir” (Little 10).

İngilizlerin çıkarları için kullandığı Oryantalizmi Amerikalıların da kullanmaya başlaması uzun zaman almamıştır. Bunun için önce Amerikan tarzı Oryantalizm yaratılmıştır. Amerika evangalikan düşünce çerçevesinde Ortadoğu’ya daha Hristiyan vari bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. İlk olarak bu toprakların artık Hristiyan olmayan alt sınıflarca kontrol edildiği düşüncesi yayılmıştır.

Araplar, Kürtler ve Türklerin alt ırksallığında Sosyal Darwinist düşünce üzerine oturtulmuş ve ABD’nin üstünlüğü inancı ile donatılmış Amerikan tarzı oryantalizm, 1920’ler boyunca filmler, en iyi satan kitaplar ve dağıtımı yüksek magazinleri sayesinde popüler kültürün değışmezi oldu (Little 17).

İrksal üstünlüğe dayanan, Amerikan çıkarları doğrultusunda ve Hristiyan vari bir bakış açısı ile kutsal topraklara ilgi duyan ABD, Oryantalist görüşü kendine göre yorumlamış ve kullanmıştır.

Kişisel hak ve özgürlükleri ile tam bir özgürlükler ülkesi olduğunu iddia eden Amerikan Oryantalist söylemi, Batı’nın Doğu üzerinde egemenlik kurmak istediğı bir duruma dönüşmüştür. *Power, Faith and Fantasy: America in the Middle East: 1776 to Present* kitabında Michael Oren, bu egemenlik hakkında şunları söylemiştir.

Oren, barışın ABD'nin fantezileri gerçeklerle yer değiştirmesi durumunda mümkün olduğunu söyler. Yine de fantezilerimizin yerini değiştirmek zor olabilir, özellikle Oren'un şu düşüncesi doğruysa 'Tehdit eden gizemli Doğu hakkındaki filmlerin yapımcıları hiçbir zaman seyirciden yoksun kalmayacaklar' (Shaheen 83).

Oryantalist söylem çerçevesinde tehdit olarak görülen Orient, izleyici tarafından yenilmesi gereken bir düşman haline getirilmiştir. Said de bu söylemi ve bu söylem çerçevesinde ABD politikalarının nasıl bir rota izlediğini sözleri ile aktarmıştır. "Oryantalizm Batı'nın eylemlerini doğrulamaya hizmet eden Doğu'nun temsilini yaratmıştır" (Khatip 7). Bunun sonunda Batı, kendi tanımına göre şekillendirdiği Doğu'ya karşı bölgede eylemlerini meşrulaştırmıştır.

Bu meşrulaştırmayı mümkün kılan Oryantalist söylem çerçevesinde oluşturulan stereotipler da önemli bir sistematığı ortaya koymaktadır. Stereotipler bir toplumun farklı gruplarını, yaşanan olayları ya da başka toplumların ön yargılarını temsil etmekte ve çeşitli amaçlara hizmet etmek için var olmaktadır.

Allport'a göre basmakalıp ön yargılı kişilere, dünyanın keskin bir şekilde yapıllaştırmasını, düzenin olmadığı yerde düzen empoze etmeyi, yeni çözümler arandığında denenmiş ve test edilmiş bir hayat çizgisi ve güvenli, basit, kesin olanı sonunda elde etmeyi mümkün kılmaktadır. Özünde, ön yargılı kişi sterotipi fonksiyonel önemi için tüketmekte ya da söylemektedir. (Semmerling 6).

Stereotipler kişilerin kaygılarını ve korkularını yansıtmaktadırlar. Oryantalist söylemde yaratılan Oryantalist korku çerçevesinde bu korkuları giderecek, aynı zamanda korkuların kaynağını açıklayacak tipler, genellemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu durumda çözüm stereotipler olmuştur. Derin analizler yapmayan Amerikan halkına, Ortadoğu halkı hakkında açıklamalar sağlayacak stereotipler filmler aracılığı ile sunulmuştur. Böylece tüm Ortadoğu halkı tek bir ırk olan Arap toplumuna indirgenmiş, onlar da Oryantalist tehdide eş değer tutulmuşlar, bir stereotip içine alınmışlardır.

Stereotipler ilk olarak Amerika'da film yapımcıları tarafından ortaya

çıkarılmamış, Oryantalist söylemin Britanya'dan alınması gibi Avrupa'nın Ortadoğu hakkındaki klişelerini, karikatürlerini ithal ederek edinilmiştir. Amerikan çıkarlarına göre oluşan bu stereotiplerde Hollywood, Oryantalist söylemde olduğu üzere ötekileştirme ögesinden faydalanmış ve Ortadoğu halkını olumsuz stereotipler ile yansıtmıştır.

Hollywood'un Ortadoğu'yu temsili hususunda bölgede Amerikan emperyalist amaçları ile stereotipler portreler arasındaki ilişkiyi belirleyen faktörler vardır. Daha önceki Hollywood stereotiplerini değerlendirmesi Said'in Oryantalizmine vurguda bulunur. Bu vurguda, film yapımcıları ve izleyicileri için Arapların ve Müslümanların ötekiler olarak tanımlanması ile bir grup karakteristik özelliklerle sahnelenmesi ortaya konulur. Aynı zamanda bu durum iki eşitsiz yarımı, Batı ve Doğuyu bir araya getirir. İlki ikincisine karşıdır. Bölge için bilişsel bir inşa ve ve bu tarz bir bakış açısı Hollywood sayesinde Amerika'nın Ortadoğu'yu yabancılaştırmasına imkan tanır ve bölgede Amerikan gücünün kullanımını uygun hale getirir (Arti 17).

ABD, Oryantalist söylem çerçevesinde klişeler ve stereotipler kullanarak Ortadoğu'ya müdahalelerde bulunmuştur. Modern çağın Batısını Amerika Birleşik Devletleri temsil ederken, Doğu sadece Arap olgusuna indirgenmiştir. Ortadoğu halkı sadece Araplardan ve Müslümanlardan oluşan bir yer olarak algılanmıştır. Böylece Oryantalist söylem ile ABD'nin bölge politikaları yürürlüğe koyulmaya çalışılmış bu da ABD'nin bölgede izlediği dış politikanın önemli bir yapısını oluşturmuştur.

2.1.2. İDEOLOJİ

Ülkelerin politikalarında ideoloji her zaman büyük önem taşımıştır. Tarih boyunca ülkeler, çıkarlarına ve politikalarına göre egemen bir ideoloji benimsemiş ve başka toplumlara bu ideolojiyi kabul ettirmeye çalışmışlardır. Yirmi birinci yüzyılın süper gücü Amerika Birleşik Devletleri de politika ve çıkarları doğrultusunda bir ideoloji ortaya koymuştur. Bu ideolojiye göre dış politikasını şekillendiren ABD, Ortadoğu için de ideolojisini benimsetmeye ve egemen kılmaya çalışmıştır. Egemen ideolojisi sayesinde bölgeye hâkim olan ABD'nin bölgeye olan etkisi ve bunun filmlere

etkisini anlamak için ideoloji kavramının incelenmesi önemli olmuştur.

İlk olarak ideoloji kavramının bilinmesi ve anlaşılması gereklidir. İdeolojinin terimsel tanımı bağlamında Susan Hayward ideoloji teriminin Marksizm'den geldiğini ileri sürmüş ve ideolojinin bir toplum ya da ulusu anlam ile birlikte ortaya çıkararak bir söylem olduğunu söylemiştir (Hayward 215). İdeoloji tanımı içerisinde bir toplum görüşü yaratmak kavramı olduğu gibi, yöneten sınıfın hâkim görüşü tanımı da mevcuttur. Londra Üniversitesi profesörü Gunther Kress ideolojiyi düşünceler sistemi ve dünya görüşünden, yanlış bilinç ve egemen, yöneten sınıfın düşüncelerine kadar çeşitlendiği bir kavram olarak tanımlamıştır (Slatis 37). İdeoloji egemen gücün diğeri üzerinde kendi düşünce ve eylemlerini makul olarak kabul ettirdiği bir sistem, düzen olmuştur.

Bu doğrultuda Karl Marx, yönetmenin doğal hakları olduğunu düşünen yöneten sınıfın egemenliğine işaret eder. Bu yüzden de ona göre ideoloji sosyal ilişkileri tekrar düzenleme işidir (Hayward 215). Egemen gücün gerçekleri ve doğruları kabul edilen genel geçer doğrular haline getirilmiştir. Felsefe profesörü Louis Althusser'in değindiği üzere gerçeklerin çarpıtıldığı bir illüzyon haline getirilmiştir. Althusser'e göre ideoloji aynı zamanda gerçekliğe karşı bir illüzyon yaratan gerçekliğin, gerçeğe uygun bir temsili olarak düşünülen bir illüzyonudur (Semmerling 4). İdeoloji egemen güçlerce belirlenmekte ve buna göre gerçeklik tekrar üretilmektedir.

ABD'nin Ortadoğu'ya yaklaşımı, Oryantalist perspektifte olmuştur. Oryantalist bakış açısında, bölgede çıkarları için eylemlerini meşru göstermeyi amaçlayan ABD, bölgede hâkimiyet kurmayı amaçlayan ideolojisini yayma yoluna gitmiştir. Çünkü Althusser'e göre devlet sadece gücü ile değil aynı zamanda ideolojisi ile de eylemlerde bulunur (Danış 36). Demokrasi özgürlük gibi kavramlar üzerine kurulan Amerikan ideolojisi bu kavramları yaymak adına bölgedeki operasyonlarını meşru göstermeye çalışmıştır. Bu bölgede bu gibi değerlere sahip olmadığı için halk, bir alt sınıf, yardıma ihtiyaç duyan sınıf olarak kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Çünkü Marx'ın değindiği üzere yöneten sınıfın yönetmeye hakkı olduğuna bir sınıfın inandırılması ile yanlış bilinç ortaya çıkarılır ve alt sınıf bu yanlış bilinci kabul ederek kendilerini alt grup olarak

görürler (Hayward 215). Bu bağlamda, bölgedeki Amerikan Operasyonlarını meşru göstermek için alt sınıfa yardım etmeye ve üst sınıfın değerlerini bölgeye taşımaya odaklıymış gibi gösterilen Amerikan ideolojisini yayma sürecinde Hollywood'un önemli bir görev üstlendiğini söyleyebiliriz.

Bu bağlamda, sinemanın temsili işlevi önemli olmuştur. Çünkü ideolojilerin gerçekliğin illüzyonu olması gibi sinema temsilleri de gerçekliğin bir illüzyonu olmuştur. Althusser'e göre temsil tanım olarak gerçekliğe yabancılaşmadır (Danış 38). Böylece ideoloji gerçekten uzak bir şekilde temsiller yaratmıştır. Bu sebepten filmler gerçekleri Amerikan çıkarlarına uygun hale getirecek şekilde değiştirmişler, ideolojik birer araç olmuşlardır. "Hollywood, dünya politikalarında Amerikan egemenliğini sağlayan ideolojik bir araç olarak görülebilir (Khatip 7). Bu sebepten filmlerde ideolojik mesajlar, görüşler ortaya konmuştur. Timothy Corrigan da filmlerde ideolojik değerler ile dolu olan mesajlar var olduğunu vurgulamıştır (Corrigan 112). Bu mesajlar ile Amerikan ideolojisinin haklılığı ve egemen ideoloji olması gerektiği mesajı verilmiştir. Althusser'e göre ideoloji kendisini bir bütün, bir kütle olarak göstermemiştir. Bu yüzden bir metinde (örneğin filmde) ideoloji operasyonlarını su yüzüne çıkarmak için bulgu niteliğinde okuma yapmak gerekir (Danış 39).

Bulgu niteliğindeki veriler bağlamında ise, Amerika'nın ve Hollywood'un egemen ideolojisi, bölgeye Amerika'nın yaklaşımında temel rol oynayan Oryantalizm üzerine olmuştur. Ortadoğu için, Oryentalist yaklaşıma göre şekillenen ABD politikası ile Hollywood'un Ortadoğulu temsilleri Arapları ön yargılar çerçevesinde olumsuz resmetmiştir. Tim Jon Semmerling'e göre Oryantalizmi bu incelemenin bir temeli olarak kullanmak Gordon W. Allport tarafından da desteklenen metodoloji bağlamında Araplar hakkındaki ön yargılarımızı anlamak için doğru bir yoldur. Bize, Öteki imajını ve kendimizi, şeytan Arap illüzyonunda görme imkânı vermiştir (Semmerling 6). Filmlerin ortaya koydukları ideolojiler ile gerçek olmayan Arap karakterler, bir illüzyon, bir yabancılaştırma yaratılmıştır.

Hollywood tarafından resmedilen ideoloji sayesinde dışlanan ötekine karşılık Amerikan toplumu bir araya getirilmiştir. "Tüm okuyucular bu filmleri aynı şekilde

okuyamasa da ideolojik ve mitsel yapıların kültürel telkin sayesinde Amerikalılar tarafından bilindiği ve paylaşıldığının doğruluğu kabul edilmelidir” (Semmerling 26). İdeoloji sayesinde belirli bir izleyici kitlesi oluşturulmuş ve egemen ideoloji topluma kabul ettirilmiştir.

Bunun sonucu olarak Althusser’in değindiği üzere oryantalist izleyicisi kitlesi oluşturulmuş olur. Bu izleyici kitlesi Hollywood sayesinde ideolojik olarak ötekine karşı kin, nefret ve küçük görme duyguları ile beslenmiştir. Bunun için Arap temsilleri ideolojik olarak olumsuz bir çerçevede kendisini göstermiştir. Araplar Amerika’ya karşı düşmanca tavırlar sergileyebilecek kişiler olarak resmedilmiştir. Arapların ideolojilerinin teröre dayalı bir ideoloji olduğu mesajı verilerek, özgürlük ve bağımsızlık üzerine kurulu Amerikan ideolojisine bir meydan okuma olarak seyirciye sunulmuştur. Bu sebepten ideolojik filmlerin bir özelliği olarak, mesaj kaygısı içinde olan Hollywood filmleri Amerikan ideolojisine övgüler düzmüş ve onu Ortadoğu’daki ideolojinin karşısına çıkarmıştır. Bu ideolojik mücadele ya da savaştan galip çıkanın yine Amerika Birleşik Devletlerinin ideolojisi olduğu iddia edilmiş ve bölgede egemen olması gereken ideoloji olarak gösterilmiştir.

2.1.3. GÜÇ

Uluslar arası ilişkilerdeki en önemli faktörlerin başında çıkarlar ve bu çıkarlara yönelik politikalar gelmektedir. Ülkeler çıkarlarını gerçekleştirmek için kendi doğrularını diğer bir ülkeye ya da ülkelere kabul ettirmeye çalışmıştır. Kendi ideolojisi çerçevesinde oluşan doğrularını kabul ettirmek isteyen ülke için, diğer ülkeleri bir şekilde kontrol altına almak kaçınılmaz hale dönüşmüştür. Kontrol altına alma süreci de beraberinde güç olgusunu getirmiş çünkü kontrol edebilmek için gücün kullanımı mecburi olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri için de Ortadoğu’yu kontrol etmek ve kendi ideolojisini kabul ettirmek için elindeki gücün kullanımı önem arz etmiştir. Hollywood tarafından da yansıtılan bu güç kullanımını anlamak için bu gücün önemi ve kullanımının irdelenmesi yararlı olacaktır.

Lancaster Üniversitesi Dil Bilimi Profesörü Norman Fairclough’a göre güç

belirli sosyal -kültürel bağlamlarda metnin nasıl üretildiği, dağıtıldığı ve tüketildiğini kontrol etmek için ortaya konan eşitsiz kapasiteyi ifade eder (Slatis 41). Güç, olayları ifade eden ve tanımlayan taraf olmak için kullanıma sokulmuştur. Bu kullanımda eşitsizlik mevcuttur. Çünkü gücü elinde tutan olayları yorumlama hakkına sahip olmaktadır. Böylece gücü elinde tutan tarafın diğer ulus ya da uluslar üzerinde bir egemenlik kurması mümkün olmuştur.

Bir ulus üzerinde gücün etkin olması için o ulusun aklının, kamuoyu bilincinin kontrol altına alınması gerekmiş, bu noktada iletişim araçları devreye girmiştir. Michel Foucault'da bu durumu gücün akli kontrol etmesi olarak değerlendirmiştir. O aklın sınırlandırılması terimini kullanmıştır. Böylece devlet ve medyanın Arap, Güney Asyalı ve Müslüman erkekleri terörist olarak markalaştırdığını böylece de dışlamanın iki yönlü mekanizmasının ortaya konduğunu belirtmiştir. Bu durum da gücün otomatik işlevselliğini sağlayan bireylerde bizimlesiniz ya da onlarlasınız konseptini ortaya koymuş olur (Naber 254).

Biz ve onlar konseptindeki Oryantalist söylemde biz Batı'yı temsil ederken onlar Doğu'yu temsil etmektedir. Edward Said'in 1978 yılında yayımlanan *Oryantalizm* adlı eseri de bu kutuplaşma ve kutuplar arası güç ilişkisinin sinemadaki yansımasından bahseder.

Edward Said'in 1978 yılı Oryantalizm kitabının sinematik Ortadoğu söylemi üzerine katkısını görmezden gelmek imkânsızdır. Said'in eseri, Oryantalizmin Doğu ile Batı arasında ezeli bir farklılık olduğunu nasıl vurguladığını gösterir. Bu inşa edilen farklılık Batı ile Doğu arasındaki güç ilişkilerine yerleştirilmiştir, burada ilki ikincisine egemen olur ve Doğu Batı'nın ötekisi ve kimlik kaynağı olarak inşa edilir (Khatip 5).

Doğu güçten yoksun olarak sunulur. Bu da kendisini filmlerde karakter temsillerinde göstermiştir. Filmlerin sonunda beceriksiz, güçten yoksun Arap karakterler güçlü Amerikan kahramanlarca alt edilmişlerdir.

Edward Said de bu bağlamda temsilin bir güç eylemi olduğunu belirtir. Said'e göre diğer toplumların ve halkların temsili bir güç mücadelesine göre gerçekleşmiştir.

Ötekileri, nesnel ya da akademik olarak algılanması gereken olanlar olarak değil, yönetilmesi ve egemen olunması gereken insanlar ya da toplumlar olarak algılayan Batılı gözlemcilerce ötekilerin temsilleri yatarılmıştır (Khatip 7). Hollywood da bu yaklaşım ile Doğulu temsillerini gözler önüne sererken güç ilişkileri temsilinde Batılı bir güç olarak Amerika Birleşik Devletlerini temsil etmiştir. Filmlerin kendileri de bir güç haline gelerek, kimlik ve kültür inşa eden olmuşlardır. William Patrick ve Laura Chrisman da filmlerin geçmişi ve şu anı bağlaması bir bilgi, ideoloji ve güç ilişkisi formu olarak incelenir demektir (Khatip 3). Filmler bölgedeki tarihsel olayları ve Amerika'nın bölgeye yaptığı müdahaleleri ideolojik olarak anlatmıştır. Bu anlatımda ABD bölge olaylarında egemen bir güç konumuna geçmiştir. Çünkü olayların anlatıcısı olma gücü ve yetisini Hollywood ele geçirmiş böylece Amerika'nın bölgedeki eylemleri haklı ve meşru kılınmasında son derece etkili olmuştur.

Mekân güç mücadelesinin yaşandığı bir alan olmuş, Amerika'nın bölgedeki güçlülüğünün haklılığının kanıtı haline dönüştürülmüştür. Foucault'a göre mekân bir güç sorgusudur. Filmler, dünyadaki coğrafi tasarımların eleştirisi ve tekrar düzenlenmesini sağlar (Khatip 17). Foucault'un değindiği üzere sahneleri kesmek birleştirmek yapımçıya bir güç kazandırır. Bu tanımlama, tasvir etme ve temsil etme gücüdür. Bu gücü elinde bulunduran Hollywood Ortadoğu'da mekanı istediği şekilde görüntüleyip bu görüntüyü istediği şekilde kesip değiştirebilmektedir. Bu durum da Hollywood mekâna filmler yolu hâkim olma, mekâna karşı Amerikan gücünü tatbik etme işlevini görmüştür. Mekân, filmler sayesinde Amerikan kontrolüne ve zaferine bırakılmıştır. *The Kingdom (Krallık 2007)* gibi filmler sayesinde Amerikan askerleri Ortadoğu sokaklarında silahlı güç kullanabilmiş mekâna girebilmiş, Amerika bölgede egemen güç olarak gösterilmiştir.

Böylelikle, Amerikan gücünün bölgedeki gerekliliği ve üstünlüğü ortaya konmuş olur. Ortadoğu Oryantalist söylemde tehlikeli bir yer olarak temsil edilerek, burada güç tatbiki haklı kılınmış olur. Oryantalizm çerçevesinde güç ilişkisi için Batı Doğu ilişkisine değinilmiştir. Said Doğu ve Batı arasındaki ilişkinin emperyalizm, egemenlik Oryantalizme sürdürülebilirlik ve sağlamlık veren hegemonya olduğunu iddia eder (Arti 3). Bu bağlamda filmler Oryantalist söylem çerçevesinde, Orient üzerinde egemenlik

kurmak için güç ilişkilerini ve güç kullanımının haklılığını Amerikan bakış açısı ile kurgulamış ve yansıtmıştır.

2.1.4. MEKAN

Ortadoğu olarak tasvir edilen coğrafya aynı zamanda bir mekanı temsil etmektedir. Mekân ya da diğer adı ile alan, bölge olayları ve politikalarını çözümleme bağlamında gerekli bir kavram olmuştur. Arap - İsrail anlaşmazlığında sık sık ortaya çıkan alan çatışması başta olmak üzere mekân, bölge sorunlarının başlıca sebeplerinden birisi haline gelmiştir. Bu sebeple Ortadoğu'yu, bu bölgeyi, burada yaşayan kimlikleri, yaşanan olayları ve bunların filmlerdeki temsillerini anlamak için mekân olgusunun tanımlanması yararlı olacaktır.

Lefebvre'ye göre mekân, tekrar ürettiği, uzlaştırdığı ve dönüştürdüğü sosyal ilişkiler tarafından üretilir. (Khatip 15) Mekân dinamik bir olgudur. Mekânın kendisinde meydana gelen değişimler gibi, üzerinde var olanlar da onunla birlikte değişime uğrarlar. Heraklitos'un bir nehirde iki kere yıkanılmaz sözü gibi sosyal süreçle birlikte mekân da değişmiş, aynı kalmamıştır.

Mekân böylece daimi bir akış içerisinde ve çoklu anlamlar taşır. O üzerinde tarihin oynandığı vaat edilmiş, tarafsız bir sahne değildir. O daimi olarak tanımlanan ve tekrar tanımlanan tarihin ve kültürün bir parçasıdır. Bir diğer ifadeyle mekân geçmişin günümüze aktığı kültürel bir süreçtir. (Khatip 15)

Mekânın dinamik bir yapıya sahip, kültürel süreç olması mekânın fiziksel, ruhsal, hayal edilen ve yaşanan varlık olarak algılanması gerektiğini ortaya koymuştur.

Bu değişkenlerin farkında olan Hollywood ise genellemelere başvurarak, mekânı bu gerçeklerden uzak Oryantalist söylem çerçevesinde üstün gelmesi gereken bir yer olarak kurgulamış ve yansıtmıştır.

Yabancı mekânlara atıfta bulunan cevaplar sık sık egzotik ve karanlık gibi

temalarla eşleştirilmiştir. Egzotik teması, özellikle bir teröristle uğraşırken develerle birlikte kumlu, tozlu çöllere ya da karanlık Doğu Asya mekânına odaklanan Oryantalist temalarına dayanan mekânın daha geniş tanımları tarafından ortaya konulmuştur (Wilkins 569).

Hollywood bu sayede Amerikan üstünlüğünü sağlamadaki rolünü yerine getirmiştir. Genellemeler ile mekândaki farklılıklar ve kültürel süreçler ortadan kaldırılmıştır. Çünkü Hollywood'un mekân ile ilişkisi üstünlük ilkesine, Amerika Birleşik Devletlerinin tepeden bakan Ortadoğu politikalarına ayna tutmaya dayalı olmuştur (Khatip 11).

Hollywood, mekânı politik anlaşmazlıkların çarpıştığı bir sahne bir dekor olarak sunmuştur. Bu politik sahneye hâkim olmaya çalışan Hollywood bunun için açık, geniş ve havadan çekimlere ağırlık vermiştir. Bu durum da ABD'nin politik çıkarları ve bu doğrultuda mekâna üstten bakışı ve hâkimiyet kurma amacını yansıtmıştır. Bu doğrultuda Hollywood'un sunduğu mekân, diğer nesne olarak, bir hedef olarak, sahra olarak, şehir ormanı olarak ve geçilmesi gereken bir sınır olarak temsil edilmiştir.

Bu bağlamda mekânın nesne olarak sunumu, 2001 yılı yapımı *The Rules of Engagement* (*Çatışma Kuralları 2001*) filminde Yemen'deki Amerikan elçiliğine yaklaşan askerlerin helikopterler içerisinde şehre tepeden baktığı sahnelerde kendisini göstermiştir. Burada bir Amerikan egemenliği sunulmuştur. Mekân, seyirciye Amerika'nın hâkimiyetinde bir nesne olarak sunulmuştur. Aynı şekilde 2008 yapımı *Body of Lies* (*Yalanlar Üstüne 2008*) filminde Amerika Ürdün topraklarına, Ortadoğu'da bir alana tepeden uydu aracılığı ile bakmış ve buradaki üstünlüğünü sergilemiştir. Bu şekilde mekân basit bir nesneye indirgenmiştir.

Mekân'ın nesneye indirgenmesi gibi Hollywood mekânı bir tehdit olarak da sunmuştur. Bu temsilin örneği 1981 yılı filmi *Navy Seals*'da (*Donanma Fokları 1981*) kendisini göstermiştir. Filmde Lübnan'da bulunan Amerikan füzelerini militanların elinden almak için denizciler göreve gitmiştir. Lübnan mekân olarak Amerikan varlığına tehdit olarak sunulmuştur. Aynı temsil kendisini 2007 yılı yapımı *The Kingdom* (*Krallık 2007*) filminde de göstermiştir. Suudi Arabistan'da yaşayan

Amerikalılar, İslami radikallerce öldürülmüş ve oradaki Amerikan varlığı tehlikeye girmiştir. Tehlikeli dolu Suudi Arabistan sokakları çekimi ile mekânın Amerikan varlığına tehdit oluşturduğu sergilenmiştir.

Mekânın tehdit olmasına eş olarak mekânın sahra olarak tasviri de yine Hollywood tarafından seyirciye yansıtılmıştır. Çöl tehlikeli bir yer olarak ve Ortadoğu Amerikan yaşayışına zıt bir yer olarak sunulmuş, bu öğeler mekânın karakteristik yapısı olarak gösterilmiştir. Gillain Rose'a göre Arabistan için en sık kullanılan imgelerden birisi çöl olmuştur. Çöl, doğa ve bilim arasındaki aynı zamanda vahşet ve medeniyet arasındaki zıtlığın klasik bir örneğidir (Khatip 22). 1999 yılında gösterime giren *Three Kings* (Üç Kral 1999) filmi buna örnek olmuştur. Halk Saddam'dan kaçmıştır ve kaçtıkları mekân yer altı çölleridir. Mekân halkı köleleştirmiş, onları medeniyetten uzaklaştırmıştır.

Şehir orman tasviri, mekânı medeniyetten uzak bir yer olarak yansıtan başka bir örnektir. Ortadoğu'da, mekâna ait olgulara işaret eden filmlerdeki şehirler de alışılmış medeni şehir kavramından uzak kalmışlardır. *The Delta Force* (Delta Gücü 1986), *Traitor* (Hain 2008) gibi filmlerde Ortadoğu şehirleri dar sokaklar ve moloz yığınlarından oluşmaktadır. Sokaklarda Amerikan askeri çatışmalara dâhil olmak zorunda kalmış ya da saldırılara maruz kalmıştır. Amerikan şehir ideolojisine ters bir şehir ideolojisi ile mekâna yine olumsuz bir değer yüklenmiştir.

Mekâna yüklenen bir diğer olgu aşılması geerken engel olgusudur. Amerikan politik çıkarları çerçevesinde mekân bir, engel, bariyer olarak algılanmıştır. Fakat öteki mekân aynı zamanda politik üstünlüğe bir bariyerdir. Amerikan zaferini sağlama almak için aşılmalı, üstesinden gelinmelidir, diğer deyişle alan tekrar belirlenmelidir (Khatip 26). Bu yüzden bariyerin aşılması, mekâna nüfuz edilmesi düşüncesi ortaya çıkmıştır. *The Delta Force* (Delta Gücü1986), *Killing Streets* (Öldüren Sokaklar 1991), *Programmed to Kill* (öldürmeye Programlı 1987) ve *Navy Seals* (Donanma Fokları 1990) filmlerinde Amerikan askerlerinin Lübnan'a, *Courage Under Fire* (Ateş Altında Cesaret 1996), *Three Kings* (Üç Kral 1999) ve *In the Army Now* (Orduda 1994) filmlerinde ise Irak'a seyahat ettikleri gösterilmiştir. Alan kavramı tekrar Amerika'nın

lehine tanımlanmıştır. Cambridge Üniversitesinden Steve Young bu durumu, bir mekânın kültürünün diğer mekânın kültürüyle çiftleştirilmesi olduğunu söylemiştir. Ayrıca kültürel mekânın ele geçirilmesi, alanın hâkim güç tarafından tekrar belirlenmesi böylece de medeniyetin ilkelliği bitirerek mekânı medenileştirdiğini belirtmiştir (Khatip 27).

Amerika'nın öteki olarak gördüğü ve tehdit olduğu için girdiği bu mekâna ek olarak tek tehdit saçan mekân burası olmamıştır. Tehdit bazen evde kendi mekânında da olabilmıştır. *The Siege (Kuşatma 1998)* filminde Arap teröristler gerçekleştirdikleri terör eylemleri ile Amerika'daki güvenli mekânı, güvensiz hale çevirmişlerdir. Bu durum Amerikan mekânına dış mekândan gelen tehlike olarak lanse edilmiştir. Hollywood bunu yabancı mekân ve onun getirdiği yabancılar olgusu ile temsil etmiştir. Foucault'a göre; içerideki (tanıdık)/dışarıdaki (yabancı) gibi doğal uzamsal zıtlıklar, ideoloji ile harmanlanır (Khatip 29). Bu sayede Hollywood filmlerince Amerikan ideolojileri çerçevesinde yaratılan yabancı tehlikenin Amerikan mekânına girdiği temsil edilir.

Amerika Birleşik Devletlerinin Ortadoğu politikaları ile benzer çizgide çekilen Hollywood filmleri mekânı ve içinde tehlike olarak sunulan kişileri olumsuz biçimlerde resmetmiştir. Bu tasviri yorumlamak için de mekânla birlikte içinde bulunan ve mekânla bir bütünlük oluşturan kimlikleri de ele almak gerekmiştir. Lina Khatip "Ortadoğu'daki politik tartışmanın çoğu mekân etrafında döner. Bu bağlamda mekân sadece insanların kimliğinin bir parçası değil aynı zamanda ulusların kimliklerini tanımlamak için kullanılan dinamik bir araçtır" demektedir (Khatip 11). Bu yüzden mekân içinde bulunduğu kimlikten ayrılamaz bir bütündür.

Mekân beraberinde kimliği de inşa eder. "Mekân sadece kimlikler inşa etmek için bir araç değildir aynı zamanda mekân, insanların kimliklerinin parçaları olan kişilikleri olan yerler olur" (Khatip 17). Mekân aynı zamanda kimlikleri de yansıtır. Bir grup için kimlik kaynağı olan mekân öteki kimliklerden kendi kimliğini ayırmak için de kullanılır. İsraililer için Filistin toprakları bir kimlik kaynağı iken aynı zamanda Filistinlilerden onları ayıran bir mekân olmuştur. Bu da beraberinde merkezde ve

kenarda olma kavramını getirmiştir. Mekân ile kendisini özdeşleştiren kimlik kendisini merkeze alırken diğerini dışa almakta, mekân dışına itmektir. Foucault'a göre post-yapısalcı analizde kimlik, tüm topluma ve kültürel uygulamalara uzanan çoklu güç eklemleri içine gömülü olarak algılanmalıdır (Fung 189). Bu güç ilişkisinde kimlik merkezde ve dışta kalanlar olarak tanımlanabilmektedir. Böylece merkezdeki kimlik mekânın kontrolünü elinde tutan taraf olmuştur.

Bu bağlamda Hollywood filmlerinde merkeze alınan Amerikan kimliği resmedilmiştir. Göstergibilimci Roland Barthes filmlerin Amerikan ulusunun imajını, Amerikan ulusunu dünya polisi olarak inşa eden fetheden erkek temsilinden, Amerika'nın pozisyonunu dünya kurtarıcısı olarak sembolize eden yeni adama taşıdığını belirtir (Khatip 64). Erkek kimliği Amerika için ön plana çıkarılmıştır. Bu doğrultuda Ortadoğu filmleri sıklıkla aksiyon filmleri olmuştur. Çünkü bu filmler erkek üstünlüğünü temsil eden filmler olmuştur. Washington Üniversitesi Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı profesörü Susan Jeffords'a göre yumuşak vücutlar Arapları da içine alan ötekilerine ait iken, sert vücutlar varsayılan bir durum olarak görünürde özgüllükten yoksun fakat beyaz erkeğin şeklinde evrenselliği tanımlayarak beyaz erkeklığı inşa eder (Khatip 65).

Körfez savaşında da bu erkeklik kendini göstermiştir. Birinci Körfez Savaşı ile ABD dünya polisi olarak göreve başlarken aynı zamanda baskı altındaki insanların koruyuculuğu görevini de üstlenmiştir. Filmlerde Amerikan erkeği sert ve güçlü vücudu ile sergilenirken, Arap erkeği zayıf ve beceriksiz olarak temsil edilmiştir. "Arap erkeğinin zayıflığı tamamen Amerikan erkeğinin fiziksel zaferi ve Arap cinsel güçsüzlüğüne yapılan vurgu ile kurulmuştur (Khatip 65). Amerikan erkeği fiziksel olarak güçlüdür. Çünkü polislik görevi ve baskıdan kurtarıcı misyonunu yerine getirmek için filme yerleştirilmiştir. *True Lies (Gerçek Yalanlar1994)*, *Hostage (Rehine 1985)*, *Programmed to Kill (Öldürmeye Programlı 1987)*, *Executive Decision(Kritik Karar 1996)*, *The Delta Force (Delta Gücü 1986)* gibi filmler kaslı Amerikan askerinin masumları terörden ve baskıdan kurtardığı filmlerdir. Bu filmlerle, uluslar ve kimlikleri arasında süren bu mücadelede kazanan tarafın Amerika olması, Amerikan ulusal kimliğini güçlendirmiş ve bölgedeki politikaları ile bu doğrultuda yürüttüğü

operasyonlar haklı kılınmıştır.

Güçlendirilmiş ve eylemleri meşru kılınmış Amerikan ulusuna karşı vasat bir Arap kimliğinin sunulması zaruri hale gelmiştir. Oryantalist söylem çerçevesinde Araplar öteki, vahşi ve gerici olarak sembolik bir düşman olarak temsil edilmişlerdir. 2008 yılı yapımı *Traitor (Hain 2008)* filmi gibi yapımlarda Araplar Amerikan varlığına dünyanın neresinde olursa olsun tehdit olarak sunulmuştur. Bu tehdit kendisini Yemen’de, Paris’te ve hatta Amerika içlerinde terörist eylemlerle göstermiştir. Aynı zamanda bu filmde olduğu üzere filmler Arapları kolay kandırılan din aracılığı ile beyni yıkanmış, basit kimlikler olarak resmetmiştir.

Arapların zayıflığı ve acizliği, fiziksel olarak filmlerce ele alınmıştır. Filmlerde hiçbir Amerikan askeri tamamen çıplak olarak gösterilmezken, Arap erkekleri çıplak şekilde gösterilerek aşağılanmış ve kimlikleri, kişilikleri zedelenmiştir. *The Little Drummer Girl (Küçük Davulcu Kız 1984)* ve *The Rendition (Tefsir 2007)* filmlerinde Arap erkeği çıplak bir şekilde işkenceye uğramış, aşağılanma sürecinin parçası haline gelmiştir. Kapalı mekânda köşeye sıkıştırılan Arap erkeği temsil edilmiş, Amerika’nın mekân üzerindeki gücü gözler önüne serilmiştir. Lina Khatip’e göre de filmlerde erkeksilik ya da kadınsılığın temsil biçimi politik ifadeleri dikte edebilmiştir. Hollywood’da Ortadoğu politikaları çerçevesinde görüldüğü üzere cinsiyet, Arap ötekilerini Amerikan ulusal kimliğinden dışlamak ve onları kötülemek için kullanılmıştır. Politik durum ne olursa olsun, Arap – İsrail anlaşmazlığından güç olarak petrol ve Körfez Arap devletleri arasındaki ilişkiye kadar cinsiyet Arapları şeytanlaştırırken, Amerika Birleşik Devletlerinin operasyonlarını meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Bu bağlamda erkek ulusu temsil eder. Ya Amerikalıdır ya da ötekidir (Khatip 102).

Amerikan ulusu modern olarak temsil edilirken Arap kimliği kökten dincilik ile eş tutulmuştur. 11 Eylül saldırıları, Irak’ta sürüp giden savaş ve Filistin’deki anlaşmazlık sebebi ile İslamiyet kökten dincilik ile bağdaştırılmış ve Batı düşmanı olarak konumlandırılmıştır. “İslam’a ilişkin yayınlar çoğunlukla uluslar arası olmuştur. Müslüman gruplara ve organizasyonlara karşı atıflar özgüllükten yoksun kalmıştır”

(İbrahim 518) Tüm Müslümanlar aynı kefeye konarak kökten dinci bir grup olarak kamuoyuna yansıtılmıştır. Böylece Ortadoğu ile eşleştirilen kökten dincilik bir tehdit olarak sunulmuş ve bu doğrultuda tehdide karşı bölgede Amerikan operasyonları meşrulaştırılmıştır.

Bu temsiller Hollywood'da geniş yer tutmuştur. "Son yirmi beş yılda Hollywood filmlerini inceleyerek sık sık Arapları acımasız, yüzsüz İslami Kökten Dinci katiller olarak yansıtan temsillere rastlarız" (Khatip 166). ABD politikalarına eş değer bir yol izleyen Hollywood bu sayede kökten dinciliğe karşı bir kamuoyu oluşturmuştur. Araplar, Müslümanlar ve kökten dinciler tek bir grupta öteki olmuşlardır. Böylece bir Doğu Batı karşıtlığı yaratılmıştır. Cornell Üniversitesi Uluslar Arası İlişkiler bölümü profesörü Benedict Anderson da sinemaya bir mekân olarak bakılabileceğini belirtmiştir. Ona göre bu mekân, kendilerini paylaşılan bir kimlik ve ait olma hissi ile birlikte hayal ettikleri hayali bir toplumun üyelerinin yaratılması ve oluşturulması için vardır (Khatip 166).

Bu noktada Amerikan ulusu demokrasi, özgürlük, medeniyet gibi kavramlar etrafında ortak, paylaşılan bir kimliğe sahip olurken, ötekiler bir tehdit olarak İslami kökten dinciliği temsil etmişlerdir. Böylece İslami kökten dincilik terimi de yine Amerika Birleşik Devletleri ve Hollywood tarafından tanımlanmıştır. Australian National Üniversitesi Siyasi Bilimler Profesrne göre Amerika bunu kendi terimleri çerçevesinde tanımlamıştır. Ona göre islami kökten dincilik ABD'nin küresel bir g olarak dünya üzerindeki pozisyonuna ve onun egemen çıkarlarına meydan okuma olarak tanımlanmıştır. ABD tarafından kullanılan bu terimin amacı, rakipleri düşüncesiz ve sorumsuz olarak ktlemektir (Khatip 168).

Hollywood da bu terimi kullanmaktan geri kalmamıştır. *Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla 1991)*, *Body of Lies (Yalanlar stne 2008)*, *Traitor (Hain 2008)* gibi filmler kökten dincilerin ve yarattıkları tehlikelerin gösterildiği birçok filminden sadece bir kaçı olmuştur. Böylece İranlılar da Arap toplumları içerisine alınmış, İranlı, Müslüman, kökten dinci ve Arap kimlikleri aynı potada eritilmiflerdir. *Executive Decision (Kritik Karar 1996)*, *Hostage(Rehine 1985)*, *Programmed to Kill (ldrmeye*

Programlı 1987), The Siege (Kuşatma 1998), The Delta Force (Delta Gücü 1986), The Kingdom (Krallık 2007) gibi filmlerle de bir potaya alınan bu grubun öldürmeye programlı bir tehdit olduğu, barbar olduğu düşüncesi yansıtılmıştır.

Bu durum da beraberinde bölgede politik mekân ve politik mücadele kavramını ortaya çıkarmıştır. Hollywood'a göre mekân olarak Ortadoğu'yu ele geçirmeye çalışan bir tehdit kökten dinci radikaller var olmuştur. Onların bu politikasına karşı Amerika Birleşik Devletleri mekânı kendi politikasına göre şekillendirmek istemiştir. *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* gibi filmlerde Amerikan ajanları bölgeye gitmiş ve bölgede aktif siyaset izleyen kökten dincilere karşı mücadele vermiştir. Böylece mekân politik bir alan haline dönüştürülmüştür. Bu durum da mekân da sürüp giden politik mücadeleyi beraberinde getirmiştir. Hollywood da yaptığı birçok film ile bu durumu yansıtarak mekânda politik gücü ABD'nin ele geçirmesi için aktif rol üstlenmiştir.

2.2. YÖNTEM

2.2.1. SÖYLEM ANALİZİ

Filmler, bir toplumun kültürünü yansıtan birer anlatıcıdır. Senaryosu, senaryonun aktör ve aktrislerce canlandırılması ve tüm bunların çekimi insanlarca gerçekleştirilen bir süreç olduğu için filmler, insanların kültür ve anlayışlarının birer aynası haline gelmiştir. İçindeki toplumun aynası ve yaşanan olayların bir anlatıcısı olarak filmde metin, temalar, olay örgüsü, karakterler, bakış açısı önemli öğeler haline gelmiştir. Filmlerin iskeletini oluşturan bu özellikleri anlamak için tüm bu öğelerin nasıl bir anlatı içinde, ne tarz bir söylemle iletildiğini anlamak önemlidir. Bu nedenden filmlerin anlatılarını, söylemlerini ortaya koyacak olan söylem analizi, film çözümlenmesinde sık sık kullanılır.

Susan Hayward'a göre söylem metinlerin beyan edildiği yöntemlerdir (Hayward 103). Buna göre bir metnin anlatmak istedikleri, beyan ettikleri ortaya koydukları incelenmesi gereken bir olgudur. Bu sebepten kullanılan dilin incelenmesi söylem kavramında önemli bir hususu ortaya koyar. Michael Foucault da bu durumu irdelemiştir. Foucault'ya göre söylem hem dili hem de uygulamayı birleştirir ve maddi objelere ve sosyal uygulamalara anlam veren dil sayesinde bilginin üretilmesine atıfta bulunur. Maddi objeler ve sosyal uygulamalar dilin dışında var olsalar da, dil sayesinde onlara anlam verilir ya da görüntüye çıkarılırlar ve böylece söylemsel olarak biçimlendirilirler (Barker 78). Foucault'un değindiği üzere söylem maddi bir varlığı dil içine çekerek ona bir anlam kazandırabilmektedir.

Bu durum beraberinde söylemin gücünü getirmektedir. Foucault'a göre söylem diğer sebeplendirmeleri zeki anlaşılmaz olarak dışlarken zeki bir şekilde bilginin nesnelere inşa eder, tanımlar ve üretir (Barker 78). Böylece söylemin bu gücü, söylemi elinde tutanın istediği maddeye istediği anlamı yüklemesini ve istediği şekilde tanımlamasını mümkün kılar. Bu gücü ve verdiği anlamı anlamak için de söylem analizini anlamak önemlidir. Teun A. Van Dijk'e göre söylem analizi, dilin bilişsel, tarihsel, kültürel ya da politik bağlamı kullanımının ve iletişimin, metnin ya da

diyalogun içeriğini, anlamlarını, yapılarını ya da stratejilerini nasıl etkilediğini göstermeyi amaçlar (Ibrahim 115). John Fiske ve John Hartley'e göre de söylem analizi, anlamın nasıl inşa edildiğinin ve bu anlamların işlevlerinin nasıl ortaya konduğunun çalışmasıdır. (Ibrahim 115) Söylem analizi söylemlerin ortaya koydukları anlamı ve bunun nasıl başarıldığını ortaya koymakta önemli bir metottur. Bu bağlamda sinematik söylemi anlamak önemlidir. Susan Hayward sinematik söylemin roman ya da dramadan farklı olduğunu çünkü sinemanın hikâyeyi imge ve ses ile anlattığını belirtir. (Hayward 103) Gunther Kress de benzer görüşe sahip olduğunu dile getirmiştir.

Sözlü söylem analizi tek başına hem görsel hem de sözsözsel metnin bakış açısını barındırmak için yeterli değildir, bu yüzden birbirleri ile bağlantı içinde okunmaları gerekir. Söylemin bir parçası olarak görsel metin, okuyucunun anlamlandırması için önemlidir. Eğer aynı söylemsel sistem hem görsel hem de sözsözsel metin için işe yarıyorsa, o ideolojik olarak tutarlı ahenkli bir metin üretmiş olur (Slatis 25).

Söylem, bu bağlamda ideolojik olarak, gerçekliği tekrar yaratmak ve anlamlı kılmak amacıyla olduğu için sinematik söylem de gerçekliği, hem sözlü hem de görsel anlatım ile tekrar yaratır. Susan Hayward'ın belirttiği üzere bu bağlamda filmler söylemleri ile en çok kurgusal anlamı sağlayacakları aşk, evlilik, savaş, barış üzerine yapımlarla ortaya çıkmışlardır (Hayward 103).

Ortadoğu'ya ilişkin birçok Hollywood filminin savaş ve aksiyon teması taşıması da tesadüf değildir. Çünkü bu filmler, ideolojilerin ve güç ilişkilerinin belirgin şekilde ortaya konabileceği başarılı kurgusal film türleri olmuştur. Dina Ibrahim'e göre medya metinlerinin incelenmesinde söylem analizi, sosyal ya da politik yapıların nasıl açığa çıkarılabileceğini ve bu metinlerin, özellikle medyadaki ırksal ya da etnik konular göz önüne alındığında, elit gücü meşru kılmaya nasıl yardımcı olduklarını gösterir. Haber içeriklerinin metinsel incelemesi gizli ideoloji güç ilişkilerini ortaya çıkarabilir. (Ibrahim 115) Bu bağlamda Susan Hayward medyanın söylem analizi ile çözümlenmesinden elde edilen bulgular ile sinemanın söylem analizi ile çözümlenmesinden elde edilen bulguların benzer olduğunu belirtir.

Sinematik söylem ve söylem eş zamanlı şekilde gerçekliğin ürünü ve kurucusudur. Her ikisi de ideolojiyi yansıtır ve güçlendirir ve bu bağlamda güç ilişkilerini yansıtır, böylece egemen ve sınırdaki söylemler ortaya çıkar. Sinema için örneğin, egemen söylem olan popüler/egemen sinema ve sınırdaki söylem olarak Kara, Üçüncü Dünya ve kadın sineması vardır (Hayward 103).

Ortadoğu ülkelerinin sinemalarının sesleri dünyada pek duyulmazken büyük bütçesi ile ekonomik anlamda bile güç ilişkisinde önde olan Hollywood gücü elinde tutan taraf olarak egemen sinemayı temsil etmiş ve Hollywood'un sunduğu söylem geçerli söylem olarak kitlelere yayılmıştır.

Bu durum beraberinde egemen film söylem analizini getirmiştir. Çünkü Susan Hayward'a göre söylemler yaşadığımız kültürü anlamlı kılmaya yaradıkları için tarihten ayrılamaz ve bu sebepten ideolojiden ayrı tutulamaz (Hayward 104). Bu da, filmlerin üretildikleri toplumu, onların kültürlerini, tarihlerini yansıttıklarını ve bunun da filmin söylemi ile iletildiğini ortaya koymaktadır. Bu sebepten egemen film söylemi egemen ideolojiyi yansıtır ve güçlendirir.

Bütün bu söylemler ışığında da filmlerin egemen bir ideolojiye sahip olduğu net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Söylem analizi sayesinde bu ideolojilerin ve altında yatan düşüncelerin açıklanması mümkündür. Bu tezimizde inceleyeceğimiz Hollywood filmlerinin Ortadoğu'ya yaklaşımı konusunda sinematik söylem ve söylem analizi bakış açısıyla filmlerde egemen söylemlerin çözümlenmesini, dolayısıyla ideoloji ve güç ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktayız.

2.2.2. GÖSTERGEBİLİM

Filmler içerikleri itibari ile birçok mesaj ve anlamı barındırmaktadır. Filmlerde mekânlar, yerler, kişiler ve birçok obje yer almaktadır. Filmler yüksek bütçeli yapımlar olarak tesadüfler üzerine üretilen yapıtlar değildir. Filmin içindeki her objenin, her varlığın var oluşunun ve duruşunun bir anlamı, bir önemi vardır. Bu nedenden objelerin

ve yerine getirdikleri görevlerin hangi anlamları ifade ettiğini incelemek bir filmi ve içerdiği mesajları anlamak, filmi analiz etmek için önemlidir. Bu sebepten bu incelemeyi sağlayacak olan göstergebilim yöntemini irdelemek gereklidir.

John Fiske, filmdeki göstergelerin incelenmesine ve göstergelerin işlev gördüğü yöneme göstergebilim dendiğini ortaya koyar (Fiske 43). Teorisi en çok kabul gören ve bu kavramı ortaya atan Ferdinand De Saussure, göstergebilim kavramının, toplum içindeki göstergelerin incelenmesi olduğunu vurgular. (Hayward 344) Filmler, göstergeler ve imajlar ile dolu yapımlar olarak, filmin temel anlamsal malzemesinin incelenmesi için göstergebilim yöntemi ile incelemeye elverişlidirler.

Jurij Lotman ve Mark e Suino da filmlerin imajlar ve göstergelerle dolu olduğunu ortaya koymuşlardır. Onlara göre filmler imajlardan ortaya gelmiştir ve bu imajlar temsil ettikleri için orada durmaktadırlar. Göstergebilimde anlam taşıyan imajlar, göstergeler olarak tanımlanmıştır ve bu tarz göstergeler resimseldirler ve kesin bir anlama sahip olarak inşa edilmemiş ve şifrelenmemiş ya da kodlanmamış olduklarını söylemek zordur. (Lotman ve Suino 725) Lotman ve Suino'nun değindiği üzere göstergebilim yöntemi ile filmi incelemek için göstergeler ile kodların incelenmesi ve bu kodların inşa ediliş yöntemi olan, Saussure tarafından ortaya atılan yapısalcılığın ortaya koyduklarının çözülmesi önemlidir.

John Fiske'in değindiği üzere göstergebilimin üç ana çalışma alanı vardır. Bu çalışma alanları göstergeler, kodlar (şifreler) ve bu kod ile göstergelerin görev yaptığı kültürdür. Bu bağlamda göstergeler farklı gösterge tarzlarını çalışmayı, anlam taşıyan farklı yöntemlerini ve onları kullanan insanlarla ilişki yöntemini içerir. Göstergeler insanlarca inşa edilmiştir ve insanların kullanıma soktuğu bağlamda anlamlandırılabilir (Fiske 43). Göstergeler filmlerde ikonlar, semboller, indeksler olabilmektedir. Filmlerde göstergelerin, neye atıfta bulunduğu incelenmesi sayesinde ortaya koydukları anlamlar su yüzüne çıkabilecektir.

Filmin içerdiği anlamları anlamayı sağlayan bir diğer çalışma alanı da kodlardır. “Kodlar, içerisine göstergelerin organize edildiği sistemlerdir. Bu sistemler, o kodu kullanan toplumum tüm üyelerince razı olunmuş kurallarca yönetilirler. Bu durum,

kodların çalışılması ile işimin sosyal boyutunu vurguladığı anlamına gelir” (Fiske 68). Bu sebepten kodların çalışılması toplumsal ya da kültürel ihtiyaçların nasıl karşılandığı ya da kodların iletilmesi için iletişim kanallarının nasıl kullanıldığını anlamak açısından önemlidir. Bu bağlamda kodlar filmlerde; kültürel işaretler olan vücut iletişimi, fiziksel ya da psikolojik yakınlashmalar, çevreye uyum, görünüş, baş sallamalar, yüz ifadeleri, vücut dili ve duruşu, göz hareketleri ve göz iletişimi bağlamında incelenip anlamlandırılabilir.

İletişim kanallarının önemli kodları ile birlikte beş sinemasal kodlama ön plana çıkmaktadır. Görsel imge, konuşma, müzik, ses ve yazı bu beş ögeyi oluşturmaktadır. Filmlerdeki görsel imgeler filmlerde verilmek istenen mesajların en büyük destekçisi olmuşlardır. Yaklaşan bir helikopterin, yakında başlayacak bir çatışmayı temsil etmesi gibi görsel imgelerle mesajlar verilmiştir. Aynı zamanda konuşmalar ile hâkim kişinin ya da tarafın kim olduğu, ortama hâkim duygular ortaya konmuştur. Duyguları ve düşünceleri yansıtması açısından müzik de etkileyici bir araç haline gelmiş ve özümlenmesi gerekmiştir. Ses yine duyguların ve düşüncelerin ortaya konmasında önemli olmuş, yazı ile verilmek istenen mesaj ve aktarılmak istenen düşünceler ortaya konmuştur.

İfade edilen düşünceleri, anlamları ortaya koyan ve incelenmesi gereken diğer unsur kültürdür. Fiske’in değindiği üzere kültür bu kod ve göstergelerin hareket ettiği yerdir. Kültür kendi varlığı ve şekli için bu kod ve işaretlere ihtiyaç duyar (Fiske 43). Bu bağlamda, inşa edilen bir olgu olarak kültür kavramı için yapısalcılık önemli hale gelmiştir. Saussure yapısalcılığın; kültürel anlamı dil gibi inşa edilmiş tutarak kültürel anlamın nasıl üretildiği ile ilgilendiğini belirtir. Saussure’a göre kültürün yapısalcı anlayışı, anlamı mümkün kılan dil bilgisini oluşturan temeldeki yapının ilişkiler sistemi ile ilgilidir (Barker 67). Bu ilişkiler sistemi gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkidir. Bu sebeple film analizinde bu ilişkilerin ve ortaya koyduğu anlamların incelenmesi önemlidir. Anlama ve ilişkiler hususunda Zafer zden’e göre filmsel anlama, gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkinin kurulmasıyla anlamın üretilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Anlamlama süreci içinde gösterge bir nesneyi, kavramı, düşünceyi, duyguyu ve benzerlerini zihinde canlandırabilecek bir göstergeye dönüştürmektir

(Özden 145). Saussure de bu gösterge sistemine ilişkili yöneten düzenin var olduğunu belirtir (Hayward 344). Böylece konuşulan dil içinde kodların ve göstergelerin inşası ile gösteren ile gösterilen arasında bir ilişki kurularak iletişim sağlanmış, mesajların yayılmasına imkân verilmiştir.

Bu bilgiler ışığında Hollywood Ortadoğu ve Ortadoğuluları temsil etmek hususunda göstergeleri, kodları ikonları filmlerin içerisine yerleştirmiştir. Bu göstergeleri, kodları ikonları incelemek için bu olguların nelerle ilişkilendirildiğinin ortaya konması gerekmektedir. Filmlerde göze çarpan bu ilişki ilk olarak mekân olgusunda irdelenmelidir. Mekân, seyircinin aklına Ortadoğu denince akla gelecek bir ikon ile eşleştirilmiştir. Bu bağlamda çöl, deve, cami gibi ikonlarının irdelenmesi önemli olmuştur. Aynı zamanda Amerika'da geçen olaylar üzerine çekilen filmlerde Ortadoğu'yu anımsatacak göstergelerin irdelenmesi önemli hale gelmiştir. Bunun için Amerika'da Ortadoğu'yu anımsatacak tabela, bina, minare gibi objelerin nasıl imge, ikon haline getirilmesinin ve bunun amacının ortaya konması gerekmiştir.

Bunun ardından mekân ile birlikte insanların eşleştirildikleri göstergelerin irdelenmesi önemli olmuştur. Seyircide, Ortadoğulu kimlikleri hakkında kalıplaşmış düşünceleri yaratacak ikonlar filmlerde yer bulmuştur. Bu amaçla Ortadoğu kimliklerinin ilişkilendirildikleri ikonlar, göstergeler olarak iletişim biçimleri, davranış tarzları, yaşam stillerinin analiz edilmesi gerekli hale gelmiştir. Bu analizde birbirleri olan iletişimlerinin, yaşayışlarının ve bu doğrultuda kültürlerinin ortaya konuş biçimi filmdeki göstergelerin kullanılış yöntemini ortaya koyacaktır.

Bu sebeplerden filmlerin incelenmesi ve anlamlandırılmasında göstergelerin, kodların ve onlarla birlikte ortaya çıkan simgelerin incelenmesi önemli olmuştur. Filmler içlerinde birçok mesaj barındırmış, bunu da çeşitli göstergeler, simgeler ve alt mesajlar aracılığı ile seyirciye ulaştırmaya çalışmıştır. Bu bağlamda bütün bu olguların filmlerin analizi için göstergebilim çerçevesinde incelenmesi gerekli hale gelmiştir.

3. 11 EYLÜL ÖNCESİ ORTADOĞU'NUN AMERİKAN FİLMLERİNDE TEMSİLİ

Ortadoğu, Amerika için İkinci Dünya Savaşından sonra daha çok önem kazanan bir bölge olarak dış politikada önemli bir yer edinmiştir. 11 Eylül sürecine kadar olan dönemde, bölgede birçok olay meydana gelmiştir. Bu olaylarda bölgedeki çıkarlarını göz önünde bulunduran ABD, zaman zaman olaylara müdahil olma gereği duymuştur. Böylelikle bölgede olayların şekillenmesinde büyük bir rol oynamıştır.

ABD için önemli bir bölge haline gelen bölge böylelikle kamuoyunda da yer edinmiştir. Bu bağlamda, gündem bir konu haline gelen bölgeyi ve olaylarını Hollywood da kendisine konu edinmiştir. Amerikan ve dünya izleyicisine Ortadoğu'daki olayları anlatan Hollywood, aynı zamanda bölgede yaşayanları da tasvir etmiştir. Bu tasvirde bölgeki insanların yaşantıları ve kimlikleri ön plana çıkmıştır. Bu nedenle filmlerin analizleri için temsil edilen kimliklerin analizinin ortaya konması gerekmiştir.

3.1. ABD'NİN ORTADOĞU BÖLGESİ İLE İLİŞKİLERİ

Amerikan politikasında önemli yer tutan Ortadoğu yüzyıllardır farklı toplumlara ev sahipliği yapmış, tarihsel birçok olaya sahne olmuştur. Köklü bir tarihe sahip bölgenin ABD ile tanışması ise Amerikan tarihi kadar köklüdür. Bu bağlamda Amerika kuruluşundan itibaren bölge ile iletişime geçmeye başlamıştır. Zaman içerisinde bu iletişim daha çok ilgiye dönüşmüş, Amerika Ortadoğu'daki politik ve sosyal duruma daha çok müdahil olmuş, bölge ile daha yakından ilişkiye girmiştir.

Bu ilgi ile birlikte, İkinci Dünya Savaşından sonra Amerika, çıkarları sebebi ile bölgede varlığını ve etkisini daha çok hissettirmeye başlamıştır. Bu etkinin başlangıcı ile devamında bölgede birçok olay meydana gelmiştir. Böylelikle ABD, Ortadoğu'daki politik ve sosyal durumu etkilemiştir. ABD'nin yaptığı bu etkiyi ve bölgedeki politik, sosyal durumu anlamak için 11 Eylül sürecine kadar gerçekleşen önemli olayların irdelenmesi gerekmektedir.

3.1.1. ABD'NİN ORTADOĞU'YA İLGİSİ VE İSRAİL DEVLETİNİN KURULUŞU

Amerika Birleşik Devletleri 4 Temmuz 1776 günü kurulduğu zaman, Amerikan halkının zihninde dünyanın birçok diğer bölgesi gibi Ortadoğu da çok az yer tutmuştur. Fakat Douglass Little'ın belirttiği üzere Kutsal Toprakların kendi dinlerinden olmayan toplumların kontrolünde olduğunu bilmişlerdir. “Birçoğu Kutsal Toprakların, kâfirler ve inancazsızlar, Hristiyanlığın ötesindeki Müslümanlar ve Yahudiler tarafından yerleşildiğine üzülyüyorlardı” (Little 11). Fakat bu düşüncenin yanında özellikle ticari anlamda dünyaya açılma düşüncesi ile yeni bir devlet olarak gelişiminin ticaret ile olacağına inanan ABD, bu topraklardan çok da fazla uzak kalamamıştır.

ABD'nin bu bakış açısı ile birlikte, Ortadoğu ile ilk etkileşimi 1780'lerde Kuzey Afrika ve çevresinde yaptığı ticari faaliyetler ve bunun sonucunda karşılaştığı korsan saldırıları olmuştur. Ticaretinin gelişmesine kuruluşundan beri önem veren ABD, daha önce bölgede faaliyetlerini yürütmek için askeri güç kullanımına ihtiyaç duymamıştır. Ancak ticari faaliyetler hususunda kısıtlamaya tahammülü olmayan dış politika prensipleri sebebi ile Trablus ve çevresinde devriye gezecek bir kuvvet yollamıştır. Ancak korsanlar faaliyetlerini devam ettirdikleri için 1815'te Trablus kıyılarını bombalayarak bölgede ticaretini güvene almak için Minorca'da küçük bir üs kurmuştur. Bu olaydan sonra Ortadoğu Müslüman dünyası ile Amerika'nın tanışması 1821'de başlayan Yunan ayaklanmasıyla gerçekleşmiştir. Bu savaşı Amerikan halkı, haçın hilale karşı savaşı olarak algıırken, Tanrının Amerikalı İsrail ülkesinin vatandaşları Yahudiler ile bir kan bağı hissetmiş ve bu yüzyılda birçok Amerikalı Kutsal topraklara hacca gitmeye başlamıştır. Böylece bölgede bir misyonerlik faaliyeti de başlamıştır. Ancak başlatılmak istenen faaliyet sadece misyonerlik boyutunda değil aynı zamanda Monroe Doktrinine göre açık ticaret çerçevesinde olmuştur. 1830'larda Osmanlı sultanı Mahmut'a donanması için teknik destek sağlanırken, 1870'lere gelindiğinde, ABD'li tüccarlar Çin'de satmak için Türkiye'nin afyon hasadının yarısını alırken, Türkiye'ye ihtiyacı olan gaz yağından, savaş malzemesine kadar her malzemeyi satar konuma gelmişlerdir (Little 14).

Amerikalılar, Müslümanlar ile ticaretlerini geliştirirken İç Savaş sonrası ülkeye gelip yerleşen yüz elli bin Yahudi'ye karşı sempati duymaya başlamışlardır. 1880 yılına gelindiğinde ABD yüz elli bin Yahudi nüfus barındırırken, Filistin toprakları yirmi beş bini Yahudi olan yüz elli binlik bir nüfusu barındırmıştır. Bu rakamlar ve bilgiler ışığında Yahudi ülkesinin sadece Filistin topraklarında kurulabileceğini belirten Siyonist manifesto gazeteci ve avukat Theodore Herzl tarafından yayınlanmıştır. Herzl, Yahudiler için Filistin'de toprak alımını teşvik etmeye çalışarak, I. Dünya savaşında bölgedeki Yahudi sayısının seksen beş bine ulaşmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda Yahudi asıllı Britanya dış ilişkiler bakanı Arthur Balfour, İsrail ülkesinin kurulması için 1938'de Balfour Deklarasyonunu yayınlamış, ABD ise bölgenin Türkler, Kürtler ve Araplardan oluştuğunu ve bir ülke inşa etmenin kolay olmayacağını öngörmüştür.

Ancak II. Dünya Savaşı ile Avrupa'da Yahudilere karşı 1939 yılında başlayan soykırım sebebi ile Yahudiler sığınacak yer aramış ve bu anlamda en ideal bölge olarak Filistin topraklarını görmüşlerdir. Böylece 1938'e gelindiği zaman iki yüz elli bin Avrupalı Yahudi bölgeye göç etmiştir. Arapların bu durumdan rahatsız olması sebebi ile bölgede Amerika'dan daha etkin olan İngiltere, Beyaz Kâğıt adlı bir bildiri ile bölgeye göçü sınırlanmışsa da Yahudilerin sayısı 1939'da üç yüz elli bin olmuş ve bu durum bölgede tansiyonu arttırmıştır. ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt ise bölgede 1900'lerin başında bulunan petrol sebebi ile ülkesinin etkinliğini artırmak istemiş ve Avrupa'da başlayan soykırma karşı Yahudilerin güvenli bir ülkeye gitmesi gerektiğini, bu ülkenin de Filistin olması gerektiğini düşünmüştür.

Roosevelt bu düşüncesini ve gerçekleştirilme sürecini kendisinden sonra gelen Başkan Harry S. Truman'a bırakmıştır. Yalta Konferansında Arap liderler Roosevelt'i bölgede oluşan huzursuzluk konusunda uyarılmış olsa da, Truman savaş sonrası ortada kalan iki yüz elli bin Yahudi daha olduğunu ve onların Filistin'e gitmesi gerektiğini şu sözleri ile dile getirmiştir. "Siyonizm'in başarısı için kaygılı yüz binlerin sesine cevap vermek zorundayım. Harcımda yüz binlerce Arap yok" (Little 81). Böylece Truman da diğer başkanlar gibi Yahudi lobisinin başkanlık seçimi üzerindeki etkisine bağlı olarak Amerikan halkının ileride kurulabilecek bir İsrail devletine bakış açısını sergilemiştir.

Fakat bu etki ve düşüncelerin yanında bölgede ihtilaflar artınca, toplumların egemenlik hakları konusunda bir sonuca varılabilmesi için 13 Mayıs 1947’de Birleşmiş Milletler Filistin Özel komitesi kurulmuştur. Ancak Araplar, BM çatısı altında yapılan oylamalarda sözü geçen ülkelerin ABD, İngiltere ve Rusya olduğunu düşünmüştür. Araplar ile İsraililer arasındaki anlaşmazlıkta, Arapların ilk temsilcisi olarak sivil bir vatandaş, bir İsrailiyi silahla vurarak öldürmüş ve Araplar ile İsraililer arasında hiç bitmeyen kanlı savaş başlamıştır. İsrail ise BM’den çıkan karara göre oluşacak BM kontrollü ülke fikrini kabul etmemiş ve 14 Mayıs 1948’de İsrail’in kurulduğunu ilan etmiştir. Truman ise ülkede İsrail lobisini memnun edemediğini düşünüp, seçim kaygısı ile ABD’nin İsrail’i tanıdığını kuruluşundan on bir dakika sonra bildirmiştir.

Truman böylece Douglass Little’in belirttiği üzere bir devletin ebesi olmuştur. “Missouri’den Ebe: Harry Truman ve İsrail Devletinin Doğuşu” (Little 80). Truman bu görevi yürütürken sadece Yahudilere olan sempatisi, Amerika’daki İsrail lobileri ve seçim kaygısı ile hareket etmemiş kendi adını taşıyan Truman doktrinine göre de bir yol izlemiştir. Bu doktrin ile ABD’nin amacı Sovyetlerin yayılmacılığını önlemek olmuştur. Bu bölgede, bu yayılmayı engellemede yardımcı ABD müttefiklerinden iki ülke Türkiye ve Yunanistan olurken, özellikle Ortadoğu bağlamında Amerika’nın bölgede işlerini yürütecek benzer çıkarlara sahip bir ortağa ihtiyaç duyması, bunun da İsrail olması bir tesadüf olmamıştır. Ancak bu oluşuma ve yaklaşıma bölgedeki Arap toplumları ve ülkeleri tepki göstermiş, bölgede ABD’ye karşı ilk ön yargılar ve tepkiler kendisini göstermeye başlamıştır. İlk patlama noktası da bu yeni müttefike, ABD destekli İsrail varlığına karşı 1948’de gerçekleşen Arap- İsrail savaşı olmuştur. Bu savaş Araplar ile İsraililer arasında bitmeyen savaşları başlatmıştır. Aynı zamanda Araplarca İsrail’in destekçisi olarak görülen Batı dünyasıyla, özellikle de ABD’yle olan anlaşmazlıkları da beraberinde getirmiştir.

3.1.2. ARAP – İSRAİL İHTİLAFI VE ALTI GÜN SAVAŞI

İsrail’in 14 Mayıs 1948’de kurulması ve kuruluşundan on bir dakika sonra ABD’nin İsrail’i tanınması, İsrail’in kuruluş süreci öncesinde yaşanan sivil savaş ve

kuruluşundan dakikalarca sonra başlayan 1948 Arap – İsrail savaşı, uluslar arasındaki anlaşmazlığı gösteren dönemin belirgin olayları olmuştur. Bu olayların vardığı noktanın savaş olması sorunları bitirmemiş aksine yeni sorunlar eklemiştir. Bunun ardından gerçekleşen Süveyş Krizi ile sorunlara bir yenisini daha eklenmiştir. Bu gelişmeler ışığında da Ortadoğu’da gelinen süreç, bu savaş ve krizlerin devamı niteliğindeki Altı Gün savaşı olmuştur.

İlk olarak, İsrail devletinin kuruluşunun ardından, daha öncede rahatsızlıklarını sık sık dile getiren Arap ülkelerinden Mısır, Suriye, Ürdün ve Irak 1948’de İsrail devletinin kurulmasından hemen sonra, İsrail’e savaş açmıştır. Böylece daha önce başlamış olan ihtilaf ve iç savaş gerçek bir savaşa meydan vermiştir. Savaşın başlangıcında avantajlı konumda olan Arap ülkeleri, savaşın ilerleyen evrelerinde bu üstünlüklerini, ABD destekli teknolojik askeri donanıma sahip İsrail’e kaptırmışlardır. 1949’da savaş bittiği zaman, savaşın galibi olan İsrail her ülke ile ayrı ayrı anlaşma imzalamış ve topraklarını genişletmiştir. Böylece yıllarca bitmeyecek toprak mücadelesi başlamıştır. Bu mücadelede, Yahudi toplumunun sahip olduğu toprakların artması ile nüfusunun da artması anlaşmazlıklara bir yenisini eklemiştir. Araplar ile İsrail arasında bitmeyecek büyük ihtilaf tam anlamıyla son bulmadan geçici bir barış sağlanmıştır.

ABD, bu savaşta aktif bir rol üstlenmese de, İsrail’e askeri yardımda bulunmuş ve İsrail’e karşı sert bir tutum da takınmamıştır. Bunun başlıca sebepleri de ABD’nin Ortadoğu politikası ve ABD iç işlerindeki kaygılar olmuştur. Bunlardan ilki, Amerikan İsrail Halk İlişkileri Komitesi gibi İsrail lobilerinin, Beyaz Saray ve Kongre oylarında etkin rol oynaması olmuştur. Bununla birlikte Filistin topraklarında iki ayrı ülke kavramını benimseyen ABD, böylece aradaki ihtilafı önleyip, akan kanı durduracağını düşünmüştür. Aynı zamanda devam eden soğuk savaş çerçevesinde, Sovyetlerin Ortadoğu’da yayılmasını önlemek için bölgede gücünü kaybeden İngiltere’nin yerini alacak stratejik bir ortağa ihtiyaç duymuş ama bu ortağı edinirken Arapları kızdırmamak gerektiğini ön görmüştür. Böylece Douglas Little’ın şu sözlerinden anlaşılacağı üzere Ortadoğu ABD için giderek daha çok önem kazanmıştır.

8 Mayıs 1945 Avrupa'da Zafer Günü itibari ile Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Britanya Sovyetleri sorunlu sularda balık tutmaktan alıkoyamazsa, ABD'nin, Ortadoğu insanların ekonomik gelişimini güçlendirme ve dışarıdan müdahale ve sömürülere karşı demokrasinin yerleşmesi görevini üstlenebileceğini dile getirmiştir (Little 120).

Böylece, daha sonra Körfez savaşları ve benzer müdahalelerde görüldüğü üzere demokratik düzeni sağlama kavramı ABD için ön plana çıkmıştır.

ABD bu politik görüşü ile Ortadoğuda yol alırken, istenilenin aksine Araplar İsrail - ABD ilişkisinden rahatsızlık duymuş, hem ABD karşıtlığı bölgede artmış hem de İsrail ile Araplar arasındaki anlaşmazlık devam etmiştir. Böylece bölgede, Araplar arasında bir milliyetçilik akımı baş göstermiş ve bu Cemal Abdülnasır başkanlığındaki Mısır'da belirgin hale gelmiştir. Ülkenin ekonomik sorunlarından İngilizleri sorumlu tutan Abdülnasır, ekonomik gelişme için Arapların bir araya gelmesini ve yabancıların elinde olan çeşitli kaynakları millileştirmeyi savunmuştur. Bu doğrultuda da, İngiltere başta olmak üzere Batılı ülke şirketlerinin kontrolünde olan Süveyş kanalını 1956'da millileştirdiğini ilan etmiştir. Fakat bu durum ABD ve İngiltere başta olmak üzere batılı güçlerde rahatsızlık yaratmıştır. Çünkü ABD ve İngiltere, Ortadoğu petrolünün üçte birinin geçtiği kanalda kontrol kaybına uğramak istememiş ve böyle bir olayın Arap milliyetçiliğini arttıracakını, millileştirmeye dair diğer eylemleri cesaretlendirebileceğini düşünmüşlerdir.

Mısır ise sunulan birçok öneriye rağmen hiçbir anlaşmaya yanaşmamıştır. Bunun üzerine ABD bölgedeki çıkarlarını düşünerek İsrail'in olaya müdahil olmasını istememesine rağmen İsrail, Fransa ve İngiltere'nin Mısır'a verdiği ultimatomun ardından, Mısır'a 29 Ekim 1956'da saldırmış, ardından da Fransa ve İngiltere de bu saldırıya katılmışlardır. Bu saldırıda Mısır kuvvetleri ağır kayıplar vermişlerdir. İsrail, Fransa ve İngiltere'nin gerçekleştirdiği bu saldırı ise bölgede güçlü olmak isteyen Amerika'nın çıkarlarına uygun olmamıştır. "Ne Amerikan hükümeti ne de Amerikan kamuoyu İngiltere ve Fransa'nın giriştiği bu saldırıyı tasvib etmemiştir" (Armaoğlu 501). Ortadoğu'da etkisini devam ettirmek ve çıkarlarını korumak isteyen Sovyetler

Birliği ise yapılan saldırıya karşı silah satışı ile Mısır hükümetini desteklemiş, İngiltere, Fransa ve İsrail'i uyarmıştır. Her iki büyük güçten gelen sert tepkiler sonucunda, 6 Kasım 1956 günü ateşkes antlaşması imzalanıp, Fransa ve İsrail Mısır topraklarından çıkmış, boğazın kontrolünün BM güçlerine bırakılması kararlaştırılmıştır. Fakat yapılan antlaşma diğer savaşların sonunda yapılan anlaşmalar gibi ihtilafı ne Ortadoğu'da ne de Ortadoğu'da söz hakkı edinmek isteyen Sovyetler Birliği, ABD, İngiltere ve Fransa arasında bitirmiştir.

Bitmeyen bu gerginlik kendisini 1967'de Altı Gün savaşı ile göstermiştir. İsrail ve Filistinliler arasında artan gerilim, kendisini Gazze sınırında oluşan mülteci kamplarından İsrail tarafına atılan roketler ve saldırılarda göstermeye başlamıştır. İsrail bu saldırılara karşı ABD'den silah satın almak istemiş buna karşılık Arap ülkeleri de, ABD'nin bölge açısından en büyük korkusu olan Sovyetler Birliğinden silah almak istemişlerdir. Bu silahlanma ve saldırıları gerekçe gösteren İsrail, 5 Haziran 1967'de uçakları ile ilk olarak Golan tepelerine sonra da Mısır, Suriye ve Ürdün havaalanlarına saldırmıştır. Böylelikle savaşa Mısır, Ürdün ve Suriye'den oluşan Arap ülkeleri dâhil olmuş ve Altı Gün savaşı başlamıştır. İsrail bu ülkelere karşı önemli zaferler elde etmiştir. "5 Haziran günü akşam olduğu zaman, on altı Mısır havaalanı artık kullanılmaz hale gelmiş ve iki yüz seksen Mısır uçağı, elli iki Suriye uçağı, yirmi Ürdün uçağı ve birçok da Irak uçağı yerde tahrip edilmiştir. (Armaoğlu 706) İsrail'in bu hızlı zaferi ise Arap ülkelere silah satan Sovyetleri rahatsız etmiş, rahatsızlığını Amerika'ya iletmiştir. İsrail'in daha ileri gitmemesini, yoksa müdahalede bulunacağını belirten Sovyetlerin tutumu karşısında İsrail her bir ülke ile ateşkes antlaşması imzalamıştır. 10 Haziran 1963 tarihinde Suriye ile imzalanan ateşkes antlaşması ile Altı Gün savaşı son bulmuştur. İsrail bu savaşın sonucunda en kazançlı taraf olarak topraklarını dört kat daha genişletmiştir. Araplar ise hem toprak kaybına uğramış hem de yüzyıllardır Müslüman toplumların elinde olan Kudüs, Yahudilerin eline geçmiştir. Bu durumun Arap toplumunda yarattığı rahatsızlık ile birlikte, diğer savaşlarda olduğu gibi İsrail'in topraklarını genişletmesiyle yeni toprak problemleri ve anlaşmazlıkları ortaya çıkmıştır.

Araplar, bu sorunlar için İsrail'i suçlamışlardır. Amerika'yı ise dolaylı ya da doğrudan İsrail'in daimi destekçisi olarak görmüşler ve bu desteğin devam etmesi halinde ABD'ye petrol ambargosu uygulayacaklarının sinyalini vermişlerdir. Bu durum da, bölgede ABD karşıtlığının ve Arap milliyetçiliğinin artmasına sebep olmuştur. ABD ise bu savaşla Arapların geçmişte olduğu üzere, düzgün bir birlik oluşturamadığını, İsrail'in onları dize getirdiğini düşünmüştür.

Savaşın en önemli etkisi ise, ABD Savunma Bakanı Robert McNamara'nın şu sözlerinden anlaşılacağı üzere bölgede o güne kadar gücü elinde tutmaya çalışan İngiltere üzerinde olmuştur. "Bu aynı zamanda Ortadoğu'da Britanya varlığının petrolü korumak ya da barışı güvenceye almak görevini yerine getirmekte nasıl başarısız olduğunu göstermiştir" (McNamara 1). Bu sözden de anlaşılacağı gibi İngiltere artık bölgede kendi ve ABD çıkarlarını koruyamaz duruma gelmiştir. Bu kanı, ABD Dış İşleri bakanı Dean Acheson'un belirttiği üzere, ABD'de yaygın hale gelmiştir. "Eğer ABD ve Britanya sıkıca oturmaya devam ederlerse, bizler Niagara şelalesinden düşmek üzere olan bir kayıkta kenetlenmiş aşıklar durumundaki iki kişi gibi oluruz" (Little 164). Bu sözden de anlaşılacağı üzere, ABD artık bölgede petrol başta olmak üzere çıkarlarını korumak ve güç boşluğunun Sovyetler ve milliyetçilik duygusu artan Araplar tarafından doldurulmaması için kontrolü ele almaya yönelmiştir. Bu yaklaşım kendisini bölgedeki diğer savaş ve ihtilaflarda göstermiştir.

3.1.3. 1973 ARAP – İSRAİL SAVAŞI VE OPEC KRİZİ

Ortadoğu'da oluşan bu güç boşluğunun Sovyetler ya da fanatik Araplar tarafından doldurulması korkusu yaşayan ABD, bölgede imajını düzeltmek ve orada yaşayanlar ile işbirliği yapmak niyetinde olmuştur. Artık bölgede artan petrolün de önemi ile ABD, çıkarları için stratejik bir ortağın varlığına ihtiyaç doğmuştur. Bu stratejik ortağın, burada ABD'nin görevlerini üstelenerek ABD çıkarlarını koruması beklenmiş ve bu doğrultuda politikalar yürürlüğe konulmuştur.

Bu noktada olaylar, Filistin asıllı teröristlerin Ürdün'de ABD'ye ve bazı batı ülkelerine ait yolcu uçaklarını kaçırma eylemlerine karışması ve Ürdün kralı Hüseyin'in

bu teröristleri topraklarından çıkarmak için harekete geçmesi ile başlamıştır. ABD ve İsrail'in ortak düşmanı konumuna gelen bu teröristlere karşı, Kral Hüseyin'e ABD destekli İsrail ordusu ile yardım edilmiş ve teröristler etkisiz hale getirilerek zafer kazanılmıştır. Bu zafer, ABD Dış İşleri Bakanı Henry Kissenger'ın belirttiği üzere, ABD'ye Ortadoğu'da çıkarlarını koruyacak ortak ve desteğin kim olacağı sorusunun cevabını vermiştir. "ABD, Ortadoğu'da İsrail gibi bir müttefike sahip olduğu için şanslıdır" (Little 106).

Bu ortaklıkta, uyuşmazlık durumu ise İsrail'in daha önceki savaşlarda elde ettiği topraklar konusunda ortaya çıkmıştır. ABD İsrail'in Mısır'dan aldığı topraklardan çekilmesi gerektiğini, bu durumun, Ortadoğu'da sorunlara yol açtığını ve ABD çıkarlarını tehlikeye attığını düşünmüştür. John Galvani, Peter Johnson ve Rene Theberge'nin sözlerinden anlaşılacağı üzere, bu düşüncüyü sadece ABD değil Arap ülkeleri de dile getirmiştir. "Başından beri Siyonizm Filistinliler için topraklarının zapt edilmesi ve sömürülmesi olarak anlamlandırılmıştır" (Galvani ve Johson ve Theberge 15). Araplar ile İsraililer arasındaki savaşların sebebi olan ve bir türlü çözülemeyen bu toprak tartışması, 1973 yılına gelindiğinde Ortadoğu'da yeni bir savaşa neden olmuştur.

6 Ekim 1973 tarihinde, toprak ihtilafının sebebi olan Altı Gün savaşının intikamını almak isteyen Mısır, Suriye, Ürdün ve Irak, Museviler için kutsal bir gün olan Yom Kippur zamanında İsrail'e saldırmış ve ağır kayıplar verdimiş, böylece Ekim savaşı başlamıştır. Bu savaşta Arap ittifakına, Irak üç tümenlik bir kuvvet, Fas bin sekiz yüz kişilik bir kuvvet ve Suudi Arabistan da küçük bir kuvvet göndererek destek olmuşlardır (Armaoğlu 719). Böylelikle savaş, daha önceki savaşlardaki benzer sebeplere sahip bir Arap İsrail savaşına dönüşmüştür. ABD'de aktif müdahale konusunda tartışmalar yaşansa da, Mareşal William J. Slim belirttiği üzere Ortadoğu'nun kontrolü ABD için çok önemliydi. "Ortadoğu'yu kim kontrol ederse üç kıtaya erişimi kontrol eder" (Little 126). ABD, Ortadoğu kontrolünü Sovyetlerin yayılmacılığına önlemek, diğer kıtalara daha rahat ulaşmak ve de bölgedeki petrole ulaşmak için istemiştir. Bunun için de, ABD yönetimi bu kontrol ve avantajın Arapların eline geçmesine izin vermemesi gerektiğini düşünmüştür.

Bu sebeple, Ekim savaşında Amerika aktif rol alarak İsrail'e savaş süresince askeri destek sağlayarak, savaşın kaderini değiştirmiş ve İsrail'in kazanmasına fırsat vermiştir. Sovyetler 10 Ekimden sonra Mısır ve Suriye'ye silah yollayamaya başlayınca, Amerika da 13 Ekimde İsrail'e silah göndermeye başlamıştır (Armaoğlu 720). Savaşın ilk günlerinde birçok cephede yenilgiye uğrayan İsrail, ilerleyen günlerde ABD'den aldığı destek ve silahlarla kaybettiği toprakları geri alıp Arap ülkelerinin topraklarına girmiştir. Bu durumda Arap ülkeleri ateşkes taraftarı olmuş ve 26 Ekim 1973'te savaş sona ermiştir. Mısır, Süveyş kanalının her iki tarafındaki toprakları elde ederek bir miktar toprak elde etse de savaş yine İsrail'in lehine sonuçlanmış, bölgedeki varlığını Arap dünyasına kabul ettirmiştir. Böylece, ABD Ortadoğu'da kontrolü stratejik ortağının lehine çevirmiş, çıkarlarını sağlama almış görünmüştür. Arap ülkeleri ise artık İsrail'in yenilmez olmadığını, kırılabilir bir yapısı olduğunu ve ABD destekli olduğunu bir kez daha görmüş ve ABD karşıtlığı Arap dünyasında yüksek seviyelere ulaşmıştır.

Arapların edindikleri bu izlenimlerin sonuçları, savaş sonrası ABD çıkarları için tehlike yaratan bir boyuta ulaşmıştır. ABD, Ortadoğu'da müttefikine yardım ettiğini ve kontrolü kendi çıkarları lehine döndürdüğünü düşünürken, petrol üreten Arap ülkeler birliği OPEC, ABD'nin İsrail yanlısı politikalarından rahatsızlık duymuştur. Bunun sonucunda OPEC, Amerika'ya petrol sevkiyatına ambargo koymuş, ABD'de petrol krizi baş göstermiştir. Bundan dolayı Amerikan halkı kendisini bu duruma düşüren Araplara karşı büyük bir tepki duymaya başlamıştır.

Tarihsel olarak, ABD için petrol konusu ilk kez bu krizle gündeme gelmemiştir. Petrolün 1900'lerin başında Pennsylvania'dan Teksas'a uzanan bölgede bulunması ile bu değer, endüstrileşen ABD için askeri ve sanayide önemli, taşıyıcı bir unsur olacağı anlaşılmıştı. Bunun ardından Ortadoğu'da İran, Irak ve Suriye'de petrolün bulunması ile burada Amerikan şirketleri çok uluslu şirketlere dönüşerek bölgede imtiyaz elde etmeye çalışmışlardır. Şirketlerin ticari anlamda elde etmeye çalıştıkları imtiyaza istinaden, ABD de iki dünya savaşı ve bir de soğuk savaşın ardından Ortadoğu petrolünün, ulusal güvenliği için ne kadar önemli olduğunu anlamıştır. Aynı zamanda ABD'de 1960'lara gelindiğinde otoyollar ve otoyollardaki araç sayısı hızla artınca ülke için petrol ihtiyacı da artmıştır. Ancak bu ihtiyacı çok uluslu şirketlerle sağlayan ABD, Süveyş Krizinde

olduğu gibi petrole erişimde sıkıntılar yaşamamak için zaman zaman bölgeye müdahalelerde bulunmuştur. Bu durumdan rahatsız olan ve petrol fiyatlarını kontrol etmek isteyen petrol retecisi Arap lkeleri ABD'ye karşı OPEC birliğini kurmuşlardır.

ABD, bölgede çok uluslu şirketlerin Amerikan çıkarlarını koruyamayacağını ve gün geçtikçe artan petrol ihtiyacı sebebi ile Ortadoğu'ya daha bağımlı olacağını dşinerek, 1973'te Ekim savaşına aktif müdahalede bulunmuştur. Böylelikle savaşı Arapların lehinden bölgedeki ortağı konumunda olan İsrail'in lehine çevirmiştir. Bunun sonucunda, Suudi Arabistan Kralı Faysal Bin Abdl Aziz'in Nixon'a belirttiği üzere ABD, OPEC ülkelerince petrol ambargosuna maruz kalmıştır. "Eğer Amerika Birleşik Devletleri bu savaşta İsrail için kesin bir yeniden tedarikçi ajan olursa, Faysal'ın, petrol nakliyesinin durması için yapılan baskıya karşı dayanması neredeyse imkânsız olur." (Glavani ve Johnson ve Theberge 20) Faysal'ın değindiği üzere, ABD tekrar İsrail'in tedarikçisi konumunda olmuş ve bu yüzden OPEC ülkelerince petrol ambargosuna maruz kalmış ve ABD'de hayat durma noktasına gelmiştir. 1967 Arap İsrail savaşından sonra petrol, Arap dünyası tarafından Batıya ve Amerika'ya karşı bir silah olarak kullanılmıştır (Armaoğlu 726). Böylece, ABD artık Ortadoğu'da istediği gibi hareket edemeyeceğini anlamıştır. Bununla birlikte, Amerikalılar, Ortadoğuluları, Amerikalılara karşı petrolü bir silah olarak doğrultan insanlar olarak görmüşlerdir. Böylelikle Ortadoğulular hakkında belirgin klişeler oluşmaya başlamıştır.

3.1.4. KARTAL PENÇESİ OPERASYONU

Belirgin n yargıların Amerikan toplumunda ve politikasında oluşmaya başladığı Ortadoğu ülkelerinden bir tanesi de bölge ülkeleri arasında en büyük yüz ölümlerinden birisine sahip İran olmuştur. İran bölge ülkeleri içinde petrol üretimi ve bölgesel gücü ısısından ön planda olan bir ülke olmuştur. İran'ın bu öneminin farkında olan Amerika buradaki petrole erişmek, Ortadoğu'da çıkarlarını korumak için bölgedeki Amerikan faaliyetlerini yürütme işini üstlenebilecek gcl bir ortak ihtiyacı duymuştur. Bu sebeple ABD, İran ile 1950'lerden itibaren petrol konusu başta olmak üzere ikili ilişkilerini yoğunlaştırmıştır.

İlk olarak ABD, Ortadoğu'da İngiltere'nin gücünün zayıflaması sebebi ile artan Sovyet nüfuzunun önüne geçecek etkin bir güce ihtiyaç duymuştur. Bu noktada California Üniversitesi siyasal iktisat Profesörü Farzen Nasri'nin belirttiği üzere petrol gelirleri yüksek olan ve bölgede güçlenen İran, ABD'nin dikkatini çekmiştir. “Bu bölge içerisinde, İran gittikçe üstün bir güç ve can damarı olarak görülmeye başlanmıştır” (Nasri, 607). Bu doğrultuda Douglas Little'mın değindiği üzere İran'ı, Ortadoğu'da yükselen milliyetçilik akımlarından ve Müslüman rejimlerinden uzaklaştırmak ve ABD'ye yakınlaştırmak gerektiği düşünülmüştür. “Eisenhower'ın halefleri, on yıl boyunca İran ve diğer muhafazakâr Müslüman rejimleri, Amerika'nın bölgesel vekiline dönüştürmek için sıkı çalışacaktır” (Little 137).

ABD, bu amaçla bölgeye yaklaşmayı ve kendi rejimine yakın duracak bir rejim kurmayı amaçlamıştır. 1953'te Anglo – İran Petrol şirketi arasında imzalanan petrol anlaşması petrol konusunu güvene almış görünse de, bölgeyi, petrolün güvenliği için işgal etmiş bulunan İngilizler ve Sovyetler, ABD çıkarlarına tehdit olarak görülmüştür. Bu yüzden, ABD yönetimi başkan Kennedy döneminde burada daha da aktif rol alarak, Şah Muhammed Rıza Pehlevi ve onun 1963 yılında gerçekleştirdiği Beyaz Devrimi desteklemiştir. Beyaz Devrim ise Amerikan destekli laik eğitim, kadın hakları ve toprak reformunu ifade etmiştir. Ancak bu devrim ile amaçlanan çağdaşlaşma, toprak reformları ve petrol gelirinden halka eşit dağılım sağlanamamıştır. Dini lider Ayetullah Seyyid Ruhullah Musavi Humeyni ise bütün bunların İslami değerlere aykırı ve ABD yanlısı olduğunu dile getirerek 1963 yılında sokakta isyanlara sebep olmuştur. Bu isyanının başlıca sebebi olan din faktörü İran'da her zaman güçlü olmuş ve Ayetullah'lar yoksulluğun yoğun olduğu sosyal yapı içinde ağırlıklarını her zaman hissettirmişlerdir (Armaoğlu 750). Bu yüzden, her ne kadar bu isyanlar bastırılrsa da, yaklaşan İslam devriminin ve Ortadoğu'daki ülkelerden biri olan İran'a da sıçrayan Amerikan karşıtı görüşün başlangıcı olmuştur. “Ayetullah için, gizli imam adına hukuk devleti Allah'ın emirlerine bağlı olan, dünya üzerindeki Allah devletidir. Diğer tüm siyasi rejimler kâfir buyruklarıdır, cahillik ve putperestlik rejimidir” (Arjomand 408). Laik değerleri içeren devrim, rejim yerine, dini öğeleri barındıran bir yönetim arzusu böylece kendini ülkede göstermeye başlamıştır.

Laik değerleri içeren devrim ise, İslam kurallarının tarih boyunca etkin olduğu İran'da toplumsal ve sosyal yapıya kıyasla, toplumun alışık olmadığı bir hızda ilerlemiştir. Bu durum da, hızla şehirleşen ve şehir nüfusu ile işsiz sayısı artan İran'da, halkın Ayetullah ve onun destekçisi dini liderler etrafında toplanmasına neden olmuştur. ABD gerçekleşen olayları görememiş, bir yandan Şah Muhammed Rıza Pehlevi'ye desteğini sürdürürken, bir yandan da kendine muhalif olanlara karşı baskıcı olmamasını tavsiye etmiştir. Ancak halk, üzerinde daha çok baskı hissetmiş, ABD karşıtlığı artmış ve 1978 yılının Ocak ayında isyanlar çıkmıştır. Bu isyanlarda çok sayıda insan hayatını kaybetmiş, Şah ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Şah'ın ülkeyi terk etmesi ile sürgüne gönderilen Ayetullah İran'a dönmüştür. 1 Şubat 1979'da Şah Muhammed Rıza Pehlevi yönetimindeki İran monarşisi devrilmiş yerine İslami Cumhuriyet kurulmuştur.

Böylece, ABD bölgede ortağı olarak gördüğü İran'ı kaybetmiştir. Bunun ardından, Amerikan yönetimine antipati besleyen yeni yönetim, 4 Kasım 1979'da ülkede elli bir Amerikalı elçilik görevlisini rehin almıştır. ABD, elçilik çalışanlarını kurtarmak istemiş, ilk olarak diplomatik yolları ve çeşitli kısıtlama yöntemlerini denemiştir. İran ise tüm bunlara karşı rehineleri bırakmamış, bunun üzerine ABD, 24 Nisan 1980 Günü Kartal Peesi Operasyonu denen kurtarma operasyonunu başlatmıştır. Ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmış, Amerikan askeri güçleri kayıplar vermiştir. Tüm bu olayların sonucunda Amerika'nın verdiği kayıp sadece askeri boyutta olmamıştır. Ortadoğu'da uydu bir devlet kurma projesi tehlikeye girmiş, rehineler 1981 yılında İran tarafından salıverilse de ABD çıkarları zedelenmiştir. Bölgedeki askeri hareket sınırları tekrar ortaya çıkmış, halkta hem Ortadoğu ülke ve insanlarına hem de onların inançlarına karşı ön yargı ve klişeler artmıştır. Aynı zamanda kısa süre önce Vietnam'da alınan yenilgi ile oluşan Vietnam Sendromu, halkta bu sendromun kalıcılığı ve deniz aşırı müdahalelerin başarısızlığı korkusunun yerleşmesine sebep olmuştur.

3.1.5. GEORGE BUSH VE BİRİNCİ KÖRFEZ SAVAŞI

Vietnam’da alınan yenilgi, ardından da İran’da Ortadoğu politikasının iflas etmesi ve Kartal Pençesi Operasyonunda yaşanan başarısızlık sonucu, Amerikan halkında deniz aşırı ülkelere askeri müdahale, ordunun ve ülkenin gücü, yapabileceklerinin sınırları sorgulanmaya başlanmıştır. Böylece ülkede, özellikle dış politika konusunda Vietnam sendromu denilen bir başarısızlık korkusu baş göstermiştir. Bu yüzden ABD başkanı Jimmy Carter seçimi kaybetmiş, iddialı söylemleri ile kararlı politikalar izleyeceğini ve ABD’nin prestijini düzeltereğini belirten Ronald Reagan, 1981 yılında başa geçmiştir. Reagan kararlı olduğunu 1983’te kongreye danışmadan Beyrut’a Amerikan askeri göndermesi ile göstermiştir. Oysa 7 Kasım 1973’te çıkan ve Vietnam Sendromu Kararı diye anılan Savaş Yetkileri Kararına göre başkanın kongreye danışmadan Amerika dışına asker göndermesi engellenmiştir (Armaoğlu 881). Reagan’ın sendromu yenmeye yönelik bu kararlığı, Reagan’dan sonra, benzer düşüncelerde olan Ronald Reagan’ın Başkan yardımcısı George Bush’un başkan olması ile de ortaya konmuştur. Ronald Reagan ve George Bush gibi yöneticiler hem halkın korkularının üstesinden gelmek için hem de ABD’nin prestijini ve etkisini yükseltmek için bir politika izleme yoluna gitmişlerdir.

Bu noktadan hareketle dış politikada gerçekleştirilecek eylemler, hem ülke çıkarlarını korumak hem de sendromun etkisini ortadan kaldırmak görevinin uygulanacağı, ABD’nin çok da yabancı olmadığı bir coğrafyada, Birinci Körfez savaşında gerçekleştirilmiştir. Birinci Körfez Savaşında ABD’nin düşmanı konumunda olan Irak’la bu ilk karşılaşması olmamıştır. 1950’lerde, bölgedeki petrol sebebi ile Irak’a ilgisi artan ABD, buradaki Sovyet hegemonyasını azaltmayı düşünmüş, bunun için de bölgede Washington’a yakın duracak bir yönetimin taraftarı olmuştur. Politika uzmanı Manfred Halpern’in dediği üzere, ABD’nin Ortadoğu’ya olan yaklaşımı Irak’ın da dahil olduğu bu ülkelerin kendilerini yönetemeyeceği inancı üzerine olmuştur. “Çünkü Ortadoğu ülkeleri hala yardım edilmeden barış, istikrar ve refah problemlerini çözme yeti ve yeteneklerinden mahrumdur. Birleşik Devletler onlara, toplumlarını yeni ve kalıcı bir temelde kurmaları için yardım etmelidir” (Little 197).

Amerika Birleşik Devletlerine göre Ortadoğu ülkeleri her zaman bir anlaşmazlık ve karışıklık içindeydi ve Fred Halliday'ın belirttiği üzere ABD'nin bu duruma müdahale etmesi gerekiyordu.

Bölge, ülkeler arası savaşlar ve silahlanma yarışı ile tansiyonlar derecesinde çağdaş dünyada egemen konumdadır. Bölgenin, ülkeler arası rekabeti dünyanın herhangi bir yerinden çok daha karmaşıktır. Çünkü Avrupa'daki Soğuk Savaş durumunda olduğu üzere sadece iki kutuplu anlaşmazlıkları barındırmaz, birbirine kenetlenen bir dizi anlaşmazlıkları – Arap – İsrail, İran – Irak, Irak - Suriye, Irak - Suudi Arabistan, Yemen – Suriye, Suriye – Lübnan, Suriye – Ürdün, Mısır - Libya, Fas – Cezayir, Filistin – Suriye ve daha fazlasını barındırır (Halliday 230).

Ortadoğuda bitmeyen bu anlaşmazlıklara, ABD de zaman zaman müdahil olmuştur. Irak'ta liderler güç kullanarak birbirlerini devirerek yönetime geçmişlerdir. 1960'lara geldiğinde ABD, Ortadoğu'dan uzak durmasını istediği Sovyetlerden uzaklaşan Baas yönetimini desteklemeye başlamıştır. Fakat birbirini devirerek liderliği ele geçirmenin gelenek olduğu Irak yönetimine destek verilirken, bu süreçte bir isyan bastıran Saddam Hüseyin, Ahmed Hassan al- Bakr ile 1968 Haziranında yönetimi ele geçirmiştir.

Yönetimi ele geçiren Saddam Hüseyin, 1980 Eylülünde başlayıp 1988 Ağustosunda biten, ABD ve Rusya'nın iki ülkeye silah satarak kazanç sağladıkları İran – Irak savaşından tam bir zaferle çıkamamıştır. Yönetimsel bir güç kaybına uğramış ve kaybettiği prestiji geri kazanmak istemiştir. Aynı zamanda uzun süren bu savaş ülke ekonomisine büyük zararlar vermiştir. Bu ekonomik kaybını telafi etmek için de Saddam Hüseyin, Kuveyt'te olan petrolü elde etmenin yollarını aramaya başlamıştır. Bunun için Kuveyt'ten aralarındaki sınır anlaşmazlıkları başta olmak üzere çeşitli taleplerde bulunmuştur. Ardından, taleplerinin yerine gelmediğini bahane ederek 2 Ağustos 1990'da Kuveyt'e saldırmış ve paralelinde dünya petrol fiyatlarının artmasına neden olmuştur.

Kuveyt'in tek başına dünya petrol rezervlerinin yüzde yirmisine sahip olması ve böyle bir yerin Saddam Hüseyin tarafından işgal edilmesi ABD için bir tehdit olarak

görülmüştür (Little 255). Genel Kurmay Başkanı Colin Powell'ın dediği üzere, tehdide kısa sürede cevap vermek gerekmiştir. “Kararlı güç savaşları çabucak bitirir ve ileri aşamada hayatları kurtarır. Gelecekte ne tehdit ile karşılaşsak karşılaşalım, ben bu kuralları askeri konseyimin beşiği yapmayı planlıyorum” (Little 253). Bu sözlerle ABD'nin uzun süren Vietnam savaşından dersler aldığı, savaşta başarı için daha etkin güç kullanımı ve tehdide hemen cevap vermek gerektiği belirtilmiştir. Halliday'in vurguladığı üzere ABD, Vietnam sendromunu atmak, savaşta etkin güç kullanmak ve çıkarlarına karşı oluşan tehdide etkin cevap vermek için sıcak savaşa girmiştir. “Üçüncü olarak, - uzun süredir bölgede bulunan Amerikan karşıtı duygu tarafından gizlenen görüş- Lübnan'daki daha küçük iki müdahale (1958, 1982 – 4) hariç, ABD güçleri ilk defa büyük rakamlarla bölgeye müdahalede bulunmuştur” (Halliday 224).

Güvenlik Konseyi aracılığı ile Irak Kuveyt'ten çekilmeye ikna edilemeyince, ABD artık bölgede kontrolü tamamen ele alması gerektiğini düşünerek, 17 Ocak 1991'de başlattığı Çöl Fırtınası Operasyonu ile Irak Kuvvetlerine saldırıya geçmiştir. Bu operasyonlar için Britanya, Fransa, İtalya, Suudi Arabistan ve Mısır'dan oluşan bir koalisyon oluşturulmuştur ve Dış İşleri Bakanı James Baker'ın belirttiği üzere ABD'ye göre artık yeni dünya düzeni başlamıştır. “Baker Ekim sonunda Bush'a, yeni dünya düzeninin prensip haline getirilmesi ve saldırıya karşı durulması gerektiğini hatırlattı” (Little 258). Bu operasyon ile ABD artık yeni dünya düzenini kurmaya başlamış, kendisine ve dünyaya tehdit olarak gördüklerine karşı güç kullanmaya başlamıştır.

28 Şubat 1991'de biten bu operasyonun sonucunda koalisyon güçleri savaşı kazanmış, Saddam Hüseyin planlandığı üzere Kuveyt'ten çıkarılmıştır. 2 Mart 1991'de imzalanan ateşkes antlaşması ile Irak Güvenlik Konseyi tarafından yerine getirmesi istenen kararları uygulamayı, Kuveyt'ten hiçbir talepte bulunmamayı, sebep olduğu yıkımları ödemeyi ve esirleri bırakmayı kabul etmiştir. Bu savaşın ABD açısından daha önemli sonuçları olmuştur. Güvenlik Konseyi kararları sayesinde Irak silahsızlanmaya zorlanıp, tamamen kontrol altına alınmıştır. Bölgede Amerika'ya karşı duran ülkeler için bir örnek konumuna getirilmiştir. George Bush'un belirttiği üzere, ABD bu savaş ile bölgede en etkin güç konumuna geçmiş, artık çıkarları için aktif askeri müdahalelerden kaçınmayacağını göstermiş ve Ortadoğu'ya şekil veren güç konumuna

geçtiğini ortaya koymuştur. (Armaoğlu 888) Güç bağlamında, yüz saat gibi kısa bir kara harekâtı ile elde edilen başarı ile Vietnam sendromunun atıldığını hissettirmiştir. “Pentagon, sadece yüz saatte İran Körfezinde, Güney Doğu Asya’da 100 ayda başaramadığını başarmıştır” (Little 262). ABD böylece büyük başarılar elde ettiğini düşünmüştür. Fakat aynı zamanda Halliday’in belirttiği üzere tüm bu gelişen olaylarla kendisine karşı oluşan büyük bir antipatiye de neden olmuştur.

Meşru yerel ve yabancı güçlerin bölgesel güvenliğin hedeflerini gerçekleştirecek bir sistem inşa etme yetenekleri kısıtlıdır. Bu durum, Körfez Savaşının sonuçları –büyük Arap devletlerinde yaygın Batı karşıtı görüş, Ortadoğu koalisyon ülkelerinin zayıflatılmış meşruluğu, (sevmediği düzenlemelere karşı gücünü kullanacak olan) İran’ın güçlendirilen pozisyonu, Filistin konusu için İsrail’in herhangi taviz vermeyi reddetmesi ve nasıl bir çözüme ulaşılması gerektiği konusunda büyük devletler arasındaki anlaşmazlık ile daha da kötüleşecektir (Halliday 231).

Anlaşılacağı üzere, Ortadoğu’da bu savaş daha önce olanlar gibi sorunları ve anlaşmazlıkları bitirmemiş, aksine ihtilaflar devam etmiş ve hem ABD’de hem de Ortadoğu ülkelerinde karşılıklı olumsuz düşünce ve yargılar artmıştır. Ancak ABD açısından en önemli sonucu, ABD ve Batı karşıtı düşüncelerin ve örgütlerin Ortadoğu ülkelerinde yaygınlaşması ve 11 Eylül 2001’e yaklaşırken hızla artması olmuştur.

3.2. AMERİKAN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE ETKİLERİ

3.2.1. ORTADOĞU'YA KARŞI OLUŞAN ÖN YARGILAR

Amerika Birleşik Devletleri 1776 yılında kurulduğu zaman, ülkenin inşası ile meşgul olan halkın Ortadoğu ve Ortadoğulular hakkında bilgisi oldukça sınırlı olmuştur. Zaman içinde ise ABD'nin bu bölgeye olan ilgisi artmıştır. Tarihsel olarak bölgede meydana olaylar sonucunda ABD bu bölgede daha aktif bir siyaset izlemiştir. Artan bu ilgi ve meydana gelen olaylar ile Ortadoğu ve burada yaşayan halklar hakkında Amerikan toplumunda bazı fikirler ve ön yargılar oluşmuştur. Bu fikirlerin oluşmasında ilk zamanlarda kitle iletişim araçlarının, ilerleyen zamanlarda ise Hollywood'un büyük etkisi olmuştur.

Amerika Birleşik Devletlerinin kuruluş evrelerinde halk Ortadoğu'ya ilişkin bilgiyi yazılı kaynaklardan edinmiştir. Bu bağlamda Amerikalılarca en çok bilinen iki kaynak Kral James'in *İncil*'i ve Şehrazat'ın *Bin bir Gece Masalları* olmuştur. Aynı zamanda bölgede hâkim inanç olan İslam'ın kutsal kitabı, Kuran'ın öğretileri de İslam'ın Amerikan popüler kültüründe yayılmasına olanak sağlamıştır. Bu eserlerde İncil'e ait, dinsel imgeler Amerikalıların zihinlerine yerleşmiştir. ABD'nin Akdeniz'de korsanlara karşı yürüttüğü mücadele Amerikan kamuoyuna yansımış ve olumsuz imajlar Amerikalıların zihninde yer etmeye başlamıştır. Caleb Bingham'ın *Slaves in Barbary* ve Susanna Rowson'ın *Slaves in Algiers* oyunları Ortadoğu'nun olumsuz imajlarını sergilemişlerdir. Halkın, bu bilgiler ışığında İslam'ı bir despotizm olarak gördüğünü söylemek mümkündür.

Olumsuz düşünceler, 19. yüzyılda varlığını kitle iletişim araçları aracılığı ile devam ettirmiştir. Bunun ilk örneklerini, Yunanlıların 1821'de Osmanlılara karşı ayaklanmasının Amerikan kamuoyuna yansıtılmasında görmekteyiz. Bu olaya *North American Review* dergisi, tarihsel değerlendirmeden çok öznel bir yorum yaparak yaklaşmıştır. “Nerede Sultan'ın orduları ortaya çıksa, köy kiliseleri ya tozla kaplanıyor ya da Müslümanlığın tiksintisi ile kirletiliyordu” (Little 12). Böylece Amerikan halkına, bölgede Amerikan ve Hıristiyan değerlerine karşı olan bir halk imajı sunulmuştur.

Bu imajlar, Amerikan halkının dini inançları ile karşılaşınca, halkta Müslüman halklara karşı antipati yaratmıştır. Aynı zamanda Müslümanlara karşı oluşan anti pati ile birlikte dini inançlar bağlamında, bölgede Müslümanlar yerine alması gereken toplumun hangi toplum olması gerektiği dini kitaplara göre şekillenmekteydi. “Evanjelik Protestan şariatçılar John’un İncil’ini Milenyum Yahudiler kutsal topraklara dönünce gelecek demektir şeklinde yorumlamıştır” (Little, 12). Böylece bu toprakların kime ait olduğu konusunda yeni imajlar yaratılmıştır. 1855’te *Harper’s Magazine*’in sunduğu bölge anlatımları ile de bu bölgenin Amerikalılarca Araplardan daha iyi bilindiği iddia edilmiştir. Bu magazinde bölgenin ve insanların detaylı anlatımları sunulmuştur. Bölge hakkında, bölge insanı tarafından çok fazla yazılmış bir kaynak olmadığı iddiası ile Amerikan kaynakları, bölgenin anlatımında kendilerini yegâne anlatıcı konumuna geçirmişlerdir.

Oryantalist iddia ve varsayımlar, *Arabian Nights* tarafından yayınlanan görseller ve *McGuffrey* okuyucuları tarafından devam ettirilmiştir. Bu yazılı kitle iletişim araçları on dokuzuncu yüzyılda egzotik, aynı zamanda şeytani Arap kavramının oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Benzer olarak Washington Irving tarafından kaleme alınan *Mahomet and Successors* kitabı da Ortadoğu’da yaşayan insanların Amerikan tarzı demokrasi yerine teokratik yönetimi tercih ettiğini anlatmıştır. Bu eserler arasında en dikkat çeken de Mark Twain tarafından 1869 yayınlanan ve yayınlandığında yüz bin adet basılan *Innocents Abroad* olmuştur. Ortadoğu’ya yaptığı geziyi anlatan kitap birçok oryantalist klişeyi de beraberinde getirmiştir. Okuyucu karşısında gerici, cahil Osmanlı İmparatorluğunu ve barbar Filistinlileri bulmuştur. Bütün bunlar bölgede basmakalıp bir Müslüman dünyasının temsiline yol açmıştır.

Yazılı eserler gibi görsel eserler de benzer tiplmeler ve basmakalıplardan uzak kalamamıştır. Minor Kellog ve Edward Troye Ortadoğu’yu İncil kalıntılarının tahrip edildiği, bedevilerin kol gezdiği, nezaketten uzak insanların yaşadığı bir bölge olarak resmetmiştir. 1893’e gelindiğinde ise Chicago şehrinde düzenlenen Colombian World Exposition benzer oryantalist imge ve temsillerine ev sahipliği yapmıştır. Burada, Amerikan halkının en çok dikkatini çeken öğeler harem ve dansözlerle sergilenen Osmanlı soyunma odaları, cami ve pazarlar olmuştur.

Yirminci yüzyıla gelindiğinde ise ön yargıların ve Ortadoğululara ait temsillerin oluşmasında magazinlerin etkin olduğu görülmüştür. Bu konuda önderliği *National Geographic* yapmıştır. 1920'lerde ve 1930'larda bölge hakkında yazılan makalelere, bölgeden çekilen resimler de eklenmiş ve Batı ile Doğu arasındaki farklılıklar vurgulanmıştır. Aynı zamanda bölgede sayıca artan Yahudiler sayesinde bu çöller diyarında batı tarzı medeniyetin nasıl doğduğu hem yazılı hem de görsel olarak Amerikalılara aktarılmıştır. Bu görsellerde, Ortadoğu'da moloz yığınları içindeki yerleşimlerin aksine Yahudi yerleşimlerinde şehirleşmenin başladığı resmedilmiştir. 1934 yılında yayınlanan *Changing Palestine* adlı resimler burada kurulan medeniyeti, çölde yükselen şehri göstermiştir (Little 18).

Aynı tarihlerde benzer aktarımlar yazılı iletişimden daha da güçlü hale gelmeye başlayan ve görsel bir iletişim aracı olan filmler tarafından gerçekleştirilmiştir. Kitle iletişim araçları bağlamında yirminci yüzyıl filmlerin, Hollywood'un yüz yılı olmuştur. Sessiz ve siyah beyaz filmlerle başlayan bu serüven, Amerika'da birçok izleyici kendisine çekmiştir. Aynı zamanda kolay erişim ve görselliği ile kitleleri etkilemiş, onlara mesajlar iletmiştir.

Hollywood bizim ulusal eğlendiricimiz ve aynı zamanda gençliğimizin en etkin öğretmenidir. O ortak paylaşılan tutumların duyguların ve hatta Amerikalıların paylaşılan tecrübelerinin otoriter yaratıcısıdır. Hollywood aynı zamanda, bazı vatandaşlara zarar veren ve izole eden ve aramızda gerçek demokratik ilişkiyi başarma olasılığını yok edecek propaganda yüklü imgelerin baş yaratıcılarından (Shaheen viii).

Bu bağlamda Hollywood, Ortadoğu ile ilgili temsilleri 1890'lı yılların siyah beyaz sessiz filmleri ile işlemeye başlamıştır. 20. Yüzyılda ise, çeşitli TV showları, diziler ve yine Hollywood'un günümüzde sadece Amerika değil küresel bağlamda etkili olan renkli ve sesli filmleri izlemiştir. 11 Eylül 2001 öncesi dönemde Ortadoğulu ve özellikle Arap karakterler barındıran filmlerin sayısı bin yüze ulaşmıştır. Bu filmlerdeki temsiller genel olarak Batılıları yüceltirken, Doğuluları yermiş ve hatta onların dini olan İslam'a yönelik yanlış ve karşıt görüşleri içinde barındırmıştır.

İftiralar derecesine varan yanlış temsiller, Amerikan izleyicisinde İslam'ın sadece bu bölgeye ve özellikle sadece Araplara ait bir dini inanış olduğu düşüncesini oluşturmuştur.

Aslında dünyanın bir milyar bir milyonluk Müslümanlarının çoğunluğu Endonezyalılar, Hindistanlılar ya da Malezyalılardır. Dünyadaki Müslümanların sadece yüzde on ikisi Arap'tır. Film yapımcıları ise bu gerçeği görmezden gelmekte Müslümanları ve Arapları tek, bir ve aynı grup olarak tasvir etmektedir. Tekrar ve tekrar yanlış bir şekilde tüm Arapları Müslüman ve tüm Müslümanları Arap olarak resmetmektedir. Sonuç olarak da izleyiciler de aynı yaklaşımı her iki halk grubuna ilişkilendirmektedir (Shaheen 10).

Bu durum Ortadoğu insanının sadece Müslüman ve Arap olmakla ilişkilendirilmesine neden olmuştur ve gerçekte bölgede yaşayan on beş milyon Hıristiyan nüfuz göz ardı edilmiştir. Göz ardı edilen gerçek sadece Müslümanlık ve Arap ilişkisi değil, ön yargılarla gerçekler de çarpıtılmıştır.

1896'dan bu güne tüm film yapımcıları Arapları bir numaraları halk düşmanı, vahşi, kalpsiz, medeni olmayan dini fanatikler ve medeni Batılılara, özellikle Hıristiyanlara ve Yahudilere karşı terör estiren para düşkünü kültürel ötekiler olarak tasvir etmiştir (Shaheen 8).

Yüzyılı aşkın süredir devam eden ve tekrar eden basmakalıplar ve klişeler ile bölge insanı tek bir ırka, tek bir dine indirgenmiştir. Jack Shaheen 'in belirttiği gibi aynı imge ve temsillerle tekrar eden filmler var olan görüşün kalıcı olmasına katkıda bulunmuştur. Böylelikle, filmlerin başlangıç tarihinden itibaren şeytan, diğer, vahşi Arap biçimindeki tiplerin Amerikan izleyicisinin zihnine yerleştirildiğini söylemek mümkündür.

Bu Arap karşıtı olumsuz temsillerin oluşması tesadüfi değildir. İlk olarak, tipler, klişeler ve stereotipler Kızılderililere, sonra siyahlara, daha sonra Amerika'da yaşayan Latin kökenli insanlara uygulanmıştır. Amerikan toplumunun öteki olarak değerlendirilen gruplara karşı ön yargılı tutumundan Araplar da etkilenmiştir.

“Artık bir Yahudi’ye ya da siyaha yapamayacağın şekilde bir Arap’a serbestçe vurabilirsin, onlar serbest düşmanlar, serbest hainlerdir (Shaheen 12).

Ortadoğu ve özellikle Araplara yönelik olumsuz temsiller ilk olarak, *Sheikh Hadj Tahar Hadi Cherif* (*Şeyh Hadj Tahar Hadi Cherif 1894*), *Power of Sultan* (*Sultanın Gücü 1907*), *The Sheikhs* (*Şeyh 1921*), *The Fire and the Sword* (*Ateş ve Kılıç 1914*), *The Sheikh’s Wife* (*Şeyhin Karısı 1922*), *The White Sheikh* (*Beyaz Şeyh 1928*) filmleri içinde yer almıştır. Bu filmlerde Arap şeyhlerinin sarışın batılı kadına arsızca ilgi duyup ele geçirmeye çalışması anlatılmıştır. Buna karşı olarak Sulaiman Arti’nin deşindiği üzere, ABD İkinci Dünya Savaşına yaklaşıldığı bu dönemde yarattığı bu imajlarla, bölgede korumacı role geçmesi gerektiği mesajını vermiştir.

Temel amaç, Amerikan üstünlüğünü, vahşî Araba karşı kahraman Amerikalıları geliştirmektir. Aslında bu ABD politikası ile ABD iş dünyası arasındaki çıkarlara dayalı bir oyundur. İkinci Dünya Savaşına yaklaşıldığı bu dönemde ABD kendi ekonomik, politik ve kültürel modelini tekrarlıyordu, daha sonra bu strateji ikinci askeri genişleme dönemi için uygun bir hazırlık göstermiştir (Arti 7).

ABD, yaşadığı Birinci Dünya Savaşı ile petrole daha çok ihtiyacı olduğunu fark etmiştir. Bölgede petrolün bulunmasına bağlı olarak ABD’nin koruması gereken çıkarları da oluşmuştur. Bu doğrultuda politikasını yürürlüğe sokarken, kamuoyunu ve uygun zemini filmler aracılığı ile hazırlamaya başladığını söylemek mümkündür.

Hazırlanan bu uygun zemine İkinci Dünya Savaşı sonrasında daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. Bu dönemde özellikle Ortadoğu, ABD için dini kökenleri sebebi ile bağlı olduğu bir coğrafya, destek olunması gereken İsrail ülkesi ve ulaşılması gereken petrol kaynaklarını ifade etmiştir. Aynı zamanda bölgede Sovyet yayılmacılığına karşı da bir duruş sergilemek söz konusu olmuştur. Bu süreçte yardıma Hollywood yetişmiştir. 1960 yılında gösterime giren *Exodus* (*Göç 1960*) filmi ile İsrail’in Nazi baskısına karşı direnişini sergilenir. Film Siyonist bakış açısı ile İsrail’in kuruluşu ve Nazi baskısından kurtulup Filistin topraklarına ulaşmasını anlatmıştır. Aynı zamanda film, İsrail – Arap ihtilafında İsrailileri kahraman, Filistinlileri bir hain olarak yansıtmıştır.

Amerikan kamuoyunda sunulan bu tür filmler Arapları kötü ve olumsuz imajlarla çizmiştir. En ciddi olumsuz imajlar kendisini 1973 Arap petrol ambargosunda göstermiştir. 1973 yılında gerçekleşen Arap İsrail savaşında ABD, İsrail'i desteklemiştir. Bu destek Arap halkında ABD'ye karşı bir antipatiye ve ardından petrol ambargosuna sebep olmuştur. Amerika'da petrol istasyonlarında uzun benzin kuyukları oluşmuştur. Medya, özellikle de Hollywood tarafından bu durumun sorumlusu olarak Ortadoğu ülkeleri gösterilmiştir. Araplar ve Arap ülkeleri artık Hollywood filmlerinde büyük tehdit olarak temsil edilmiştir.

Ortadoğuluların tehdit olduğu görüşü 1973'teki savaştan bir yıl önce gerçekleşen Münih olayları ile zemin kazanmıştır. 1972 yılında Münih olimpiyatlarında İsraili sporcular Filistin Kurtuluş Örgütünün bir kolu olan Kara Perşembe grubu tarafından rehin alınmış ve bazıları öldürülmüşlerdir. Televizyonlar, Amerikan evlerine bu olayların canlı bir şekilde girmesini sağlamıştır. Bu durum Amerikan halkında bölge insanının terörist olduğu düşüncesinin yerleşmesine yardım etmiştir. Bu konuda Hollywood'un da yardımı gecikmemiştir. 1976 yılında gösterime giren *Black Sunday* (*Kara Pazar 1976*) filmi ile terörizmin nasıl Ortadoğu'dan Batı'ya taşındığı anlatılmıştır.

ABD bölgede terör ve buna ilişkili olarak İslami bir tehditten söz eder olmuştur. “Hollywood sık sık terörizmi İslami bağlam içerisinde kurgulamaya başlamıştır” (Arti 10). ABD bu bağlamda *The Ambushers* (*Tuzak Kuranlar 1967*), *Black Sunday* (1976), *Operation Thunderbolt* (*Yıldırım Operasyonu 1977*), *Slavers* (*Esirler 1977*), *The Jerusalem File* (*Kudüs Dosyası 1973*) ve *Embassy* (*Elçilik 1973*) filmlerini gösterime sokmuştur. Bu filmler Batı aydınlarınca dile getirilen doğunun batı yardımına ve korumasına ihtiyacı olduğu görüşünü destekleyen filmler olmuştur. “Bu filmler, çoğunlukla Amerika'nın bölgeyi terör ve radikalizminden nasıl koruyacağını göstermiştir” (Arti 10). Bu filmlerle, ABD'nin bölgede etkin güç olmasındaki haklılığının ve politikasını istediği gibi uygulaması gerektiği mesajı verilmiştir.

ABD'nin bölgede etkin güç olma çabası ise 1979 İran devrimi ile sekteye uğramıştır. Amerikan değerlerine ve Amerikan destekli yönetime ateş püsküren halk bir

isyan ile Şah Muhammed Rıza Pehlevi liderliğindeki yönetimi devirmiştir. Ülke bir anda İslami bir Cumhuriyet'e dönüşmüştür. Bu durum daha önce İslam'ı terör ile ilişkilendiren Amerikalılarda korku ve endişe yaratmıştır. 1980 yılında ABD elçiliğinde çalışanların İranlılarca rehin alınması ile daha büyük bir şekilde ortaya çıkmıştır. Elçilik çalışanlarını kurtarma operasyonu ise tam bir fiyasko olmuş, Amerikalılar bunu oturma odalarındaki TV'lerden üzüntü ile izlemişlerdir. Halkta, bölgede yaşayanlara ve yükselen İslami rejime karşı büyük bir antipati oluşmuştur. Edward Said'in değindiği üzere medya bu konuda çok etkin bir rol üstlenmiştir.

Medya ve uzmanların dünyanın gerisini nasıl gördüğümüze karar verdiklerini, Müslümanları militanlık, tehlike ve batı karşıtı his ile eşleştirdiğini söyler. Çünkü İran devrimindeki tüm haberler Müslüman dünyasını sembolize etmiştir ve Müslümanların ABD rehinelerini tutan teröristler olarak algılanmasına neden olmuştur (Arti 11).

Medya, İslam'ı ve bölgede yaşayan halkı radikaller olarak göstermekten geri kalmamıştır. Aynı zamanda halk yine genellemelerden yola çıkarak İran'da yaşayan insanları Araplar olarak görmüştür. Bu bağlamda, olumsuz imajları sağlamak için Hollywood olaylarla ilgili filmler yayınlamıştır. Bunlar içerisinde en göze çarpanı *Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla 1991)* filmi olmuştur. Filmde Amerika'daki medeni hayattan sonra İran'daki İslami Cumhuriyetin baskıları gösterilmiştir. Ortadoğulu kadın pasif, kara çarşaf içinde söz hakkı olmayan bir varlık olarak temsil edilmiştir.

Buna benzer temsiller kendisini Körfez Savaşı sonrasında da göstermiştir. Körfez Savaşı ile Amerika bölge'ye kendi askeri güçleri ile girmiştir. Artık bölgede Sovyet tehdidi de kalmamış ve yazar Brian Edward'ın değindiği üzere yeni bir tehlide ihtiyaç duyulmuştur.

Birçok akademisyen soğuk savaşın bitimi ile Hollywood'un Arapları kötülemesinin arttığını ve yaygınlaştığını belirtir. Geleneksel düşman olan Ruslar aksiyon filmlerinin konularından çıkmışlar, onların yerine Müslüman bir tehdit giderek sinemaya egemen olmaya başlamıştır. Bu değişim hem

Amerikan çıkarları hem de siyasi gelişmelerle paralel olarak gerçekleşmektedir (Arti 14).

Irak lideri Saddam Huseyin Kuveyt'e saldırınca, ABD için çok değerli olan petrol konusunda bölgedeki çıkarları tehlikeye girmiştir. Buna bağlı olarak ortaya çıkan tehdide karşı savaşma gereği doğmuştur. Körfez savaşı ile Sovyet tehdidinin yerine konulan Müslüman, Araplar ve Saddam Huseyin olmuştur.

Bu süreci ve tehdidi yansıtan ve Birinci Körfez Savaşını anlatan *Three Kings* (* Kral 1999*) filmi ile Amerikan askerlerinin bölge halkına nasıl yardım ettiği ve Saddam tehdidinden koruduğu gösterilmiştir. Ancak Hollywood'a göre tehdit sadece Ortadoğu'da değil, tüm dünya da hatta Amerikan topraklarında olmuştur. Kenya ve Tanzanya Amerikan elçiliklerinin de bombalanmasından g bulan Hollywood bu doğrultuda 1998 yılında *The Siege* (*Kuşatma 1998*) filmini gösterime sokmuştur. Film, Suleiman Arti'nın belirttiği üzere tehdit, İşlam ve terörizmi ilişkilendirmiş, bir araya getirmiştir. "ABD hkmetinin medya performansları ile bağlantısına birkaç rnek NBC televizyon dizilerinden *The West Wing*, Hollywood'dan *The Siege* (*Kuşatma 1998*) rnektir. Terörizm İşlam ile eşleştirilmiştir." (Arti 14) ABD siyaseti ve çıkarlarına uygun tehdit yaratma sürecine Hollywood da katılmış ve bu dönemdeki filmlere bunu yansıtmıştır.

Bütün bunların ışığında Ortadoğu'da yaşayan insanlar, özellikle Araplar hakkında belli başlı temel klişeler ve stereotipler oluşmuştur. "Tahmin edilebilir döngü konuları içine kilitlenmifil olarak, beş temel Arap tipleri – Hainler, şeyhler, Bakireler, Mısırlılar ve Filistinliler i içe girmiş melodrama ve kargaşada ortaya çıkarlar" (Shaheen 19). 11 Eylül 2001 yılına kadar gösterime giren filmlerde ilgili ya da ilgisiz bir şekilde bu klişe ve stereotipler filmlere yerleştirilmiştir. Buna bağlı olarak, Amerikan halkının gözünde Arapların tasviri ve kimliğinin bu unsurlar çerçevesinde çizildiğini söylemek mümkündür.

Hollywood filmlerinde sunulan Arap kimliği konusunda göze çarpan önemli imgelerden bir tanesi de bu insanların hain olarak temsil edilmeleri olmuştur. Hain iyi, zengin ve kültürlü Batı insanını ve kurumlarını kötüleyerek bulduğu ilk fırsatta

arkasından vuran, onun sahip olduklarını bozmak ya da ele geçirmek isteyen bir kimlik olarak görülmektedir. Bu süreç 1914 yılında gösterime giren *Imar the Servitor* (*Uşak İmar 1914*) filmi ile başlamış ve 2001 yılında gösterime giren *Mummy Returns* (*Mumyanın dönüşü 2001*) filmine kadar devam etmiştir. Bu filmlerde Suriye'den Sudan'a kadar olan hain, şeytan Arap imajı sergilenmiştir. Araplar Amerikalılara, Avrupalılara, İsraililere, Afrikalılara hatta diğer Araplara bile saldıran hainler olarak temsil edilmişlerdir.

Bu temsiller *The Gift Girl* (*Hediye Kız 1917*), *Beau Sabreur* (*Eskrimci Kavalye 1928*), *I Cover the War* (*Savaşın Üstesinde Gelirim 1937*), *Ten Tall Men* (*On Uzun Adam 1951*), *The Ambusher* (*Tuzak Kuran 1967*), *Ashanti* (*Ashanti 1979*), *Never Say Never Again* (*Bir Daha Asla Deme 1983*), *Frantic* (*Çılgın 1988*), *Executive Decision* (*Kritik Karar 1996*), *The Mummy* (*Mumya 1999*) filmlerinde kendisini yoğun olarak göstermiştir. Özellikle hain imajı 1980'lerden sonra terörist imajı ile birleşmeye başlamıştır. *Terror Squad* (*Terör Takımı 1988*), *True Lies* (*Gerçek Yalanlar 1994*) ve *The Siege* (*Kuşatma 1998*) filmlerindeki otobüsleri, marketleri patlatan koyu tenli, Arapça konuşan kişiler izleyiciye Araplar hakkında korku verici düşünceler salarak, hain imajını güçlendirmiştir.

Hain imgesi gibi bir diğer imge de şeyh imgesi olmuştur. Şeyh imajı da diğer imajlar gibi bir çarpıtılmaya ve değişime uğramış bir temsildir. Şeyh çağlar boyunca Arap kültüründe bilgin, saygın ve olgun kişi olarak tanımlanmıştır. Ancak 1894 yılında gösterime giren *Sheik Hadj Tahar Hadj Cherif* (*Şeyh Hacı Tahar Hacı Şerif 1894*) ve sonrasında 1907 yılında izleyici karşısına çıkan *The Power of Sultan* (*Sultanın Gücü 1907*) filmleri ile bu imaj Batı toplumuna farklı bir biçimde sunulmuştur. Bu değişim kendisini diğer filmler de göstermiştir. Matthew Sweet, sinematik Arap'ın hiçbir zaman çekici bir figür olmadığını, 1920'lerde esmer, kaşlarını kıvıldatan, batılı kadın kahramanı çinili bir meydanda kovalayan birisi olduğunu söyler (Shaheen 25). Bu stereotipler, klişeler 1973'de petrol krizi ile Hollywood tarafından daha da keskinleştirilmiştir.

1973'te petrol krizinden sonra yapımcılar aşırı derecede zengin ve tembel şeyh imajını yeniden canlandırdılar, sadece bu sefer kanlı canlı Amerikalıların hesabına zengin oluyordu; anlaşılmaz bir kabadayı - Yahudi tefeciler stereotipinin Ray Ban'lı varyasyonu oldu (Shaheen 25).

Amerikan tüketim ürünleri içinde sergilenen şeyh, Ortadoğu'ya özgü çarşafının içinden çıkamamış bir karakter olarak resmedilmeye devam edilmiştir. Aynı zamanda sakallı ve temizlikten uzak bir varlık olarak temsil edilmiştir. Fiziksel olarak kirliliğinin yanında ahlaki olarak da kirli olarak sunulmuştur. İnsanlara işkence eden, kadınları hor gören bir karaktere büründürülmüştür. 11 Eylül 2001 tarihine yaklaştıkça, ahlaki değerleri daha zayıflatılmış olan şeyhler, hükümdar konumuna geçirilip nükleer silah ile kitleleri yok etme heveslisi olarak resmedilmişlerdir. *Rollover (Pozisyon Yenileme 1981)*, *Wrong Is Right (Yanlış Doğrudur 1982)*, *The Jewel of the Nile (Nil'in Mücevheri 1985)*, *American Ninja 4: The Annihilation (Amerikan Ninja 4: İmha Etme 1991)* filmleri ile bu imgeler tekrar ve tekrar Amerikan izleyicisinin zihnine kazınmıştır.

Amerikan izleyicinin zihnine yerleştirilen bir diğer imaj da bakireler olmuştur. Arap kadını aşağılanmış ve aynı zamanda cinsel içerikli öğelerle bezenmiştir. Kadınlar vücudu açıkta bırakan kıyafetler içinde, vücudunun yüz, bel gibi belli bölgeleri kapatılmış cariyeler konumuna indirgenmişlerdir. Bu düşünce William Zinsser tarafından da ifade edilir.

Orası genç köle kızların yumuşak koltuklarda uzandıkları, bacaklarını uzattıkları, odaya giren iyi görümlü herhangi bir yabancı için iyi bir şey yapacak şekilde duran kızların olduğu bir yerdir. Bu görüntünün başında tüm bu manzaraya karşı soğuk bir duruş sergileyen ve sakince nargilesini tütüren halife vardır (Shaheen 28).

William Zinsser'in belirttiği üzere kadın cinsel bir obje konumuna indirgenmiştir. Aynı zamanda kadın erkeğin himayesinde, kontrolünde gösterilmiştir. Bu temsiler Amerikan kadınında korku ve endişe yaratmıştır. Gördükleri kendi yaşadıkları modern Amerikan dünyasına tamamen tezat bir görüntü oluşturmuştur.

Bu tezatlık kendisini benzer ögelerde göstermeye devam etmiştir. Ortadoğulu kadınları erkeğinin arkasında yürüyen, yük taşıyan ikincil konumda temsil edilmişlerdir. Aynı zamanda dışarıda siyah çarşafı bürünmüş olarak gösterilmişlerdir. *The Leopard Woman* (*Leopar Kadın* 1920) ve *Nighthawks* (*Gece Kuşu* 1981) filmlerinde ise kadınlar hain ve Batılıları öldürmeye çalışan bombacılar olarak resmedilmişlerdir. Böylece Hollywood, asil batılı kadına karşı Doğulu erkek gibi Doğu kadınının da çürümüş değerleri temsil ettiğini savunmuştur.

Hollywood'un Ortadoğulu kimlikleri hususunda bir diğer temsili Mısırlılar imajı üzerine olmuştur. Mısır karakterleri yüzden fazla filmde kendisini göstermiştir. Hain Araplar imajı gibi, Mısırlılar da Arap karakterler genellemesi içinde Batılılara, İsraililere ve hatta iyi, dost canlısı Mısırlılara saldırmakla meşgul kişiler imajı çerçevesinde resmedilmişlerdir (Shaheen 30). Aynı zamanda yine daha önceki imajlarda olduğu gibi Batılı kadına arsızca ilgi duyan, ahlaki yönü zayıf kişiler olarak resmedilmişlerdir.

1926 yılında gösterime giren *Mad for Love* (*Aşk Çılgını* 1926) ile başlayan bu temsiller *Raiders of the Lost Ark* (*Kayıp Sandığın Arayıcıları* 1981), *Young Sherlock Holmes* (*Genç Sherlock Holmes* 1986), *Indiana Jones and the Last Crusade* (*Indiana Jones ve Son Haçlı Seferi* 1989) gibi filmlerle günümüze gelmişlerdir. Bu ve benzeri filmlerde Mısırlılar nükleer silah düşkünü, Nazi taraftarları ile eşleştirilmişlerdir. Aynı zamanda mumya temalı tekrar tekrar çekilen filmlerle, Mısırlılar zombilere benzetilmiştir. Bu da beraberinde Amerikan izleyicisinin bir ülkenin tüm insanları için güven vermeyen, korkunç insanlar imajı edinmesini pekiştirmiştir.

Hollywood'un Mısır halkı için Amerikan halkına yansıttığı bu olumsuz imajlar, kendisini yine Hollywood tarafından çizilen Filistinliler temsillerinde de göstermiştir. Hollywood, Arap – İsrail ihtilafının temel taşlarından biri olan Filistinlileri hiç olmadıkları gibi resmetmiştir. “İş Ortadoğu'ya gelince birçok Amerikalı tarihi olaylar ve Filistinlilerin vaziyeti hakkında cahillerdir. Bunun bir sebebi, film izleyicilerinin filmdeki vahşi Filistinli teröristleri gerçek Filistinli olarak algılamalarıdır” (Shaheen 32).

Ortadoğu, 1900'lerin başından beri Filistin ve Filistinliler olgusu etrafında çalkalanmıştır. Fakat izleyici bu konuda tüm bilgisini bir senaristin elinden çıkmış bir Hollywood filminden edinmek durumunda kalmıştır. Bu da beraberinde ön yargıları stereotipleri ve klişeleri getirmiştir. Sayıları otuza yaklaşan bu filmler özellikle 1980'lerden sonra daha da artmışlardır. Bu filmlerde Filistinliler sıradan bir vatandaş, bir öğretmen, bir mühendis olarak temsil edilmemiştir. Buna paralel olarak Amerikan izleyicisinin onlarla empati kurma imkanı sağlanmamış ve bir anlamda engellenmiştir. Aynı zamanda tarihi gerçekler, mülteci hayatı yaşayan, işgal altındaki Filistinliler de gösterilmemiştir. Ortaya çıkan eksik temsillerin, bir anlamda tarihi gerçeklerin saptırılmasına neden olduğunu söylemek mümkündür. *Half-Moon Street (Yarım Ay Sokağı 1986)*, *Terror in Beverly Hills (Beverly Hills'de Terör 1988)*, *Wanted: Dead or Alive (Aranyor: Ölü ya da Canlı 1987)*, *True Lies (Gerçek Yalanlar 1994)*, *Appointment with Death (Ölümlle Randevu 1988)* filmlerinde Filistinliler terörist olarak resmedilmişlerdir.

Filistinlileri terörist olarak göstermenin İsrail ile bağlantısı olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin, Filistinliler hakkındaki yirmi sekiz filmin yarısı İsrail'de çekilmiştir. Bu filmlerde Filistinliler sadece İsraililere değil tüm Batıya saldıran teröristler olarak resmedilmiş ve bunun sonucunda Batı'da onlara karşı kamuoyu desteği sağlanmıştır. Shaheen, bu temsillerin propaganda amaçlı olduğunu vurgulamıştır.

Bu filmler propaganda amaçlıdır. 1900'lerin başında bile filmin propaganda olarak kullanılabileceği bilinmekteydi. Birinci Dünya Savaşından sonra, Paramount Pictures başkanı Adolph Zukor filmlerin propaganda gerçeği olduğunu kabul edip sadece eğlence aracı olarak izlememek gerektiğini belirtmiştir. (Shaheen 33)

Hollywood da bunun farkında olmuştur. İsrail kökenli Golan- Globus ortaklığı ile çekilen bu filmlerle dünyaya olumsuz imajların verilmesi amaçlanmıştır. Amerikalıların zihinlerine yerleşen bu olumsuz Ortadoğulu imajları ile de istenilen sonuca, Araplara karşı bir kamuoyu oluşturma gayesine ulaşılmıştır.

3.2.2. HOLLYWOOD – PENTAGON – WASHINGTON ÜÇLÜSÜ VE STRATEJİLERİ

Hollywood Amerika’da ilk filmlerin yapıldığı tarihten günümüze kadar film endüstrisinin merkezi olmuştur. Film endüstrisi temelde stüdyolar, teknik donanım, film yapımcıları, senaristler ve aktörler ile aktrislerden oluşmuştur. Ancak film endüstrisinin bu temel öğelerinin yanında büyük aktörler de yer almıştır. Bu bağlamda Hollywood, filmlerin yapımında tek başına hareket etmemiş, çeşitli amaçlar çerçevesinde işbirliği yaptığı güçler olmuştur. Hollywood’un iş birliği yaptığı bu güçler tarihsel süreçte Pentagon ve Washington olmuştur. Hollywood California Eyaleti içinde büyük stüdyoların toplandığı ve film sektörünün bir araya geldiği kurumdur. Washington, ülke yönetiminin önemli organları olan kongre ve başkanın bulunduğu yer olarak ülke yönetimini ifade etmek için kullanılmaktadır. Pentagon ise Amerika Birleşik Devletleri askeri gücünün yönetimini gerçekleştiren kurumdur. Bu kadar önemli kurumlar olarak, Hollywood, Pentagon ve Washington’un filmlerin yapımında üçlü bir güç olarak birlikte hareket etmeleri söz konusu olmuştur.

Sinemanın insanlar üzerinde her zaman büyük bir güce ve etkiye sahip olduğu geçmişten bu güne bilinmektedir. Plato kurgusal anlatıların gücünü “Hikâyeleri söyleyenler aynı zaman da toplumları yönetenlerdir” şeklinde açıklamaktadır (Shaheen 11). Tarih boyunca bu güç toplumları etkilemiştir. Washington ve Pentagon’un ise bu etkinin farkına varması uzun zaman almamıştır.

Bu süreçle birlikte ülkenin politika ve strateji ihtiyacını karşılamak için filmlere ihtiyaç duyulmuştur. “Strateji yönetimi ve uygulamaya konması ‘milli güvenlik sineması’ olarak adlandırılan özel bir sinematografik üretimin ayrılmaz parçalarıdır” (Valantin 8). Stratejilerin ortaya konması doğrultusunda, ABD İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu doğrultuda harekete geçmiştir. ABD’de 1947 yılında Ulusal Güvenlik Yasası (National Security Act) yürürlüğe girmiştir. Bu yasa ile Amerika Birleşik Devletleri milli güvenlik devletine dönüşmüştür. Milli güvenlik devleti ile milli güvenlik sineması birlikte hareket etmiştir. Ülkenin stratejilerini, maruz kaldığı tehditleri ve buna karşı izlenmesi gereken politikaları içeren 2001 yılı gösterimli *Kara*

Şahin Düştü (Black Hawk Down 2001) gibi filmler milli güvenlik sinemasını meydana getirmişlerdir.

Bununla birlikte strateji üretimi söz konusu olduğunda devreye politikacılar, sivil toplum örgütleri, medya ve bilim çevreleri, Pentagon ve Washington girmiş, ve bu strateji üretimi Beyaz Saray, senato komisyonları, savunma bakanlığını temsil eden Pentagon, emniyet birimleri, güvenlik güçleri, istihbarat servisleri, silah fabrikaları ve askeri ve sivil sanayi arasında sürüp giden iktidar mücadelesinden ileri geldiğini söylemek mümkündür (Valentin 9). Bu güçler içerisinde en etkili olan genellikle Washington ve Pentagon olmuş, ülke stratejilerini, politikalarını ve milli güvenlik devletinin yapısını belirlemişlerdir.

Bu etkilenme noktasında ise devreye milli güvenlik sineması girmiştir. Hollywood milli güvenlik sineması aracılığıyla milli güvenlik devleti ile ilişkiye girmiştir. “Milli güvenlik sinema sanayi ile milli güvenlik devleti arasındaki ortak nokta tehdit algılanmasına dayanan ilişkidir” (Valantin 10). Milli güvenlik sineması, sürekli gündemde tutulan milli güvenlik ve tehdit noktalarını işleyerek milli güvenlik devletinin kaygılarını beyaz perdeye yansıtmaya görevini edinmiştir.

Amerikan milli güvenlik devletinin temel kaygısı olan Amerikan strateji üretimi ise savunma ve güvenlik politikalarını meşru kılacak bir tehdit olgusu üzerine dayanmıştır. Tehdit Amerika Birleşik Devletleri için her yerdedir. “Milli güvenlik elitleri için, Sovyetler Birliğinden siber aleme, emekli polislerden teröristlere, Ortadoğu ve diğer üçüncü dünya ülkelerinden gelen fanatiklerden Asyalı intikamcılara kadar herkes ve her şey potansiyel birer tehdit oluşturmaktadırlar” (Valentin 10). Buna bağlı olarak kamuoyunda Amerika'nın sürekli tehdit altında olduğu hissi yaratılmıştır. Filmler de bu durumu beyaz perdeye aktarmış ve Amerika'nın küresel politikalarını meşrulaştırma yoluna gitmiştir. “Bu sinema yapımları ordu ve güvenlik birimleri gibi güçlü sembollerin imajını kuvvetlendirerek, açık veya gizli destekle stratejik gündemin büyük bir yoğunlukla olumlu yorumlanmasını sağlamışlardır” (Valantin 11).

Filmlerin devlet ile bütünleşmesi ilk olarak Franklin Roosevelt zamanında 1942 yılında gerçekleşmiştir. İkinci Dünya Savaşı için çok sayıda askere ihtiyaç duyulmuştur.

Bunun için milli güvenlik devletinin propagandasını yayacak bir araca ihtiyaç duyulmuştur. Franklin Roosevelt John Ford ve Frank Capra gibi ünlü yönetmenleri Beyaz Saraya davet etmiş ve onların seferberlik üzerine filmler yapmalarını istemiştir. Bu olaydan sonra da Hollywood'da bir irtibat bürosu kurulmuştur. İkinci Dünya Savaşından sonra da Soğuk Savaşın patlak vermesi ile bu büro kalıcı hale gelmiştir. 1947 de ise Milli Güvenlik Bakanlığı kurulmuş ve bu büro kurumsallaşmıştır. “Böylece yönetim ve Hollywood strateji üretimini ve çoğu zaman geçici veya yoğun asker gönderme şekliyle gerçekleşen uygulamaları meşrulaştırmak amacıyla da birbirlerine karşı bağımlı oldular” (Valantin 21). Bu karşılıklı bağımlılıkta Washington ve Pentagon, Hollywood'un ABD'nin askeri ve politik amaçlarını meşru kılacak filmler yapmasını isterken Hollywood da karşılığında filmler için ekonomik destek almayı amaçlamaktaydı. Bu ilişki bağlamında Hollywood birçok savaş filmde ihtiyacı olan gemi ve helikopterleri Pentagon'dan alırken, Pentagon ve Washington'un iletilmesini istediği mesajları filmlere yerleştirmiş ve milli güvenlik sineması olma işlevini yerine getirmiştir.

Tehdit anlayışına dayalı yaratılan milli güvenlik devleti ve milli güvenlik sineması, filmlerde savaş ve tehlide karşı silah kullanımını yaygın olarak göstermiştir.

Bin beş yüz yıl süren iç savaşlardan, daha sonra uluslar arası savaştan çıkmış, bu yüzden savaşı, aşağılamayı, meydan okumayı, silahlı şiddeti ve ihtirası reddeden Avrupa anlayışının ve sinemasının tam aksine, Amerikan sineması kendi kamuoyunu savaşla, strateji ile silahlarla ve biraz da dış dünya korkusuyla meşgul etmeye devam etmektedir (Valantin 26).

Amerika Birleşik Devletleri kendi içinde silahlanmanın hızlı gerçekleştiği bir ülke olmuştur. Aynı zamanda izlediği politikalar ile 11 Eylül 2001 öncesi birçok savaşa dâhil olmuştur. İzlediği bu politikayı meşrulaştırmak için, 11 Eylül'e kadar olan filmlerde savaş ve silah görüntülerinin çok sık kullanıldığını, izletirildiğini ve kamuoyunda sıradanlaştırıldığını söylemek mümkündür.

Amerika Birleşik Devletleri'nin filmler aracılığı ile politika ve eylemlerini meşrulaştırma süreci, Ortadoğu ile ilgili filmlerde de kendisini göstermiştir. “Sinema,

kültürel üretimin önemli bir aracı olarak modern Ortadoğu'nun temsilinin kalbinde durmaktadır. Bu temsilin göze çarpan açılarından birisi bölgedeki politikaların tasviri ile sinemanın sözleşmesidir” (Khatip 1). ABD politikaları Ortadoğu'nun ilk temsil edildiği filmlerden bu yana Hollywood filmleri ile paralellik göstermiştir. Bunun geçmişten gelen ve bu güne devam eden bir süreç olduğunu Suleiman Arti dile getirmiştir.

Arap stereotipik imajlarının son yüzyılda komik hainlerden yabancı şeytanlara dönüşmesi bir boşluktan dolayı oluşmamıştır. Daha çok, bölgede politik ve kültürel çıkarların birlikte örülmesi ile meydana gelmiştir. Bunun, dolaylı olarak Amerikan emperyalist amaçları ile motive edildiğine inanılmıştır (Arti 1)

Bu doğrultuda, Hollywood'un şeyh temsilleri ile başlayan Ortadoğu kimliklerinin teröristlere dönüştürülmesi bir tesadüf olmamış. Hollywood, Washington ve Pentagon'un ortak çalışmasının bir ürünü olmuştur.

Bu üçlü koalisyona çalışmalarını birçok araştırmacı tarafından vurgulandığı gibi Michael W. Suleiman tarafından da dile getirilmiştir.

Michael W. Suleiman, dalavere sürecinin, sadece Hollywood yapımlarının çoğunda etkisi olan medyanın nüfuzlu adamlarını değil aynı zamanda Abscam Operasyonu adındaki bir FBI projesinden dolayı Amerikan hükümetini de kapsadığını vurgular. Suleiman, bu projenin Arap şeyhlerini petrol kuyularının etrafında yaşayan, yalancı, hilekâr, kadınların peşinden koşan ve Amerikan yetkililerinden istediklerini alabilmek için rüşvete ve hilebazlığa başvurabilecek kişiler olarak resmederek popüler imajı güçlendirdiğini belirtir. Suleiman'a göre bu proje, Amerikan yönetimi ve Hollywood'u da içeren medya nüfuz sahipleri ile yapılan ilk işbirliğidir (Arti 11).

Böylece olumsuz Arap temsilleri Amerikan izleyicisine sunulmuştur. Bu imajlar çerçevesinde Araplara karşı antipati oluşturulurken izleyicinin İsrail halkı ile empati kurması sağlanmıştır. Böylece ABD'nin Ortadoğu'ya müdahil olması ve İsrail'in bir müttefik olarak görülmesi kamuoyunda meşrulaştırılmıştır.

Bu doğrultuda, gelişen olaylarla birlikte kötü, hain, şeytan ve benzeri imajlar çerçevesinde resmedilen Araplar ötekileştirilmiştir. “Örneğin 1980’lerin sonundaki birçok aksiyon, macera, savaş filminde olduğu üzere Arap ötekinin inşası birçok popüler kültür söyleminde belirgindir” (Gavrilos 427). Ortadoğu’daki Araplar ötekileştirilirken, ABD de politikaları ile bölgeye yaklaşmıştır. 1980’lerde Amerika bölgede çeşitli çatışma ve savaşlara bir şekilde müdahil olmuştur. Daha önce savaşın sıradanlığı düşüncesinin yerleştirildiği izleyiciye, savaş filmleri aracılığı ile ABD’nin operasyonlarını meşrulaştırmak için ötekileştirilen Arapların kötü karakterler olduğu düşüncesini yerleştirmenin daha kolay hale getirildiğini söylemek mümkündür.

Soğuk savaşın ardından bu tür temsiller daha fazla kullanılmaya başlamıştır. ABD politikasında kızıl tehdidin yerini alan yeşil tehdit beyaz perdede yerini almıştır. Amerikan politikasında önemli yer tutan tehdit unsuru için yeni hedef Araplar olmuştur. Hollywood bu konuda Washington’a yakın bir çizgide yol almıştır. Bu bağlamda 1980’lerde Ortadoğu’dan Amerika’ya karşı terörist tehditlerin var olduğu düşüncesi vurgulanmıştır. 1983 yılında Beyrut’ta Amerikan denizcilerine karşı yapılan saldırılar, Hizbullah ve Hamas gibi Amerika karşıtı örgütlerin saldırılarına gerekli zemini hazırlamıştır. Bu doğrultuda 1985 yılında gösterime giren *The Delta Force (Delta Gücü 1985)* filminde Beyrut’ta bir terörist örgüt ve onun Amerikan güçlerince çökertilmesi anlatılmıştır. Bu ve benzeri filmler Amerikan politikası tarafından bölge ile özdeşleştirmek istenilen tehdit olgusunu sağlamlaştırmış ve Ortadoğu terörizm ile ilişkilendirilmiştir. Buna paralel olarak, Amerika’nın bölgeye müdahale etmesi gerektiği düşüncesi de güçlenmiştir.

Bu gücü eline geçiren Washington ve Pentagon da bu imkândan 1990’ların başında faydalanma yoluna gitmiştir. Ronald Reagan döneminden beri Amerikan halkının zihnine yerleştirilen nükleer tehdit söylemi ile Ortadoğu’da, petrolün en fazla miktarda olduğu Irak’ta Saddam Hüseyin adındaki despot liderin nükleer silah sakladığı dile getirilmiştir. Amerikan halkı, Saddam’ın sadece Amerika Birleşik Devletlerine karşı terörist bir tehdit olmadığı aynı zamanda kendi halkına ve dünyaya karşı da bir tehdit olduğu düşüncesine inandırılmıştır. Richard Perle ve Henry Kissinger gibi

politika uzmanlarınca Saddam karşıtı düşüncenin oluşmasını sağlayan Washington ve Pentagon'un planlarına Hollywood da dâhil olmakta gecikmemiştir.

Birinci Körfez Savaşının gerçekleşmesinin hemen ardından Irak ve bu savaş hakkında filmler kendisini göstermiştir. Bu konuda yapılan filmler arasından dikkat çekenler *Courage Under (Fire Ateş Altında Cesaret 1996)* ve *Three Kings (Üç Kral 1999)* olmuştur. Her iki filmde de Saddam'ın Amerika'ya ve bölgeye bir tehdit oluşturduğu gösterilmiş ve tehlide karşı verilen mücadele ile var olan Vietnam sendromunun atlatıldığı mesajı verilmiştir. Aynı zamanda, ülkenin Oryantalist söylem çerçevesinde Amerikan yardımına ihtiyacı olduğu sunulmuştur. Filmde kullanılan bu tema ve gerekçeler ile Amerika'nın bölgedeki siyasetini ve müdahalelerini tekrar meşrulaştırmayı amaçladığını açıkça söyleyebiliriz.

Birinci Körfez Savaşının ardından ABD, bölgedeki çıkarlarını korumak amacıyla Ortadoğu'da kalmaya devam etmek istemiştir. Bölgede kalabilmesi için ise müdahalelerinin ve varlığının meşrulaşmasına ihtiyaç duyan Pentagon ve Washington, Hollywood ile işbirliğine gitmiştir. Eskiye dayanan bu işbirliği sonucu daha önce bölge terör ile ilişkilendirilmiş, şimdi ise bölgede Körfez Savaşı sonrası yeni bir tehdit olgusuna ihtiyaç duyulmuştur.

Bu noktada gündeme uluslar arası terör düşüncesi girmiştir. 1998'de Kenya ve Tanzanya'da yaşanan bombalı saldırıları bu düşüncenin oluşması için Amerikan hükümetine imkân vermiştir. Bu saldırılarda, Tanzanya ve Kenya'daki ABD elçiliklerine terör örgütü bomba yüklü araçlarla saldırmış ve yüzlerce kişinin ölümüne neden olmuşlardır. Bu bombalamalar El Kaide örgütü üyelerince gerçekleştirilmiştir. Bu da Washington'un İslam ile terörü ilişkilendirmesi için bir gerekçe haline dönüşmüştür. Yaşanan olaylara bağlı olarak 1998 yılında *The Siege (Kuşatma 1998)* ve 2001 yılında *Rules of Engagement (Çatışma Kuralları 2001)* filmlerinin gösterime girdiğini söylemek mümkündür.

The Siege (Kuşatma 1998) filminde ülke içine sızan Müslüman Arap teröristlerden bahsedilmektedir. İzleyici Ortadoğulu terörist tehdidi olgusu ile beslenmiştir. *Rules of Engagement (Çatışma Kuralları 2001)* filmi ise Yemen'de ABD

elçisini kurtarma operasyonunda, Arapların Amerikalılara öfkesine odaklanmış ve yansıtmıştır. Aynı zamanda film bu öfke ve nefrete karşı silahlı güç ile cevap vererek sivilleri öldürmenin meşruluğunu da gündeme getirmiştir. Bu tasvirlerin ve temsillerin tesadüf eseri olmadığını, Hollywood ve Pentagon'un işbirliği çerçevesinde gerçekleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Rules of Engagement (Çatışma Kuralları 2001) filmi ABD deniz kuvvetlerine teşekkür ile bitirilmesini önemli bir gösterge olarak kabul edebiliriz. Bununla birlikte, 11 Eylül öncesi Savunma Bakanlığına teşekkür eden on dört film söz konusudur. 30 Kasım 2000'de Savunma Bakanı Wiliam Cohen Motion Picture Association başkanı Jack Valenti onuruna Pentagon'da Hollywood'un tanınmış kişileri için bir yemek vermiştir. Bu yakınlığın sebebini Kenneth Bacon'ın sözleri çok iyi anlatmıştır. "Askeri hayatın önemini gösteren televizyon şovlarımız ve filmlerimizin varlığı, askere alınma için daha cazip bir atmosfer yaratabilir" (Shaheen 22). ABD'nin dış politikalarını uygulamada daha çok askere ihtiyacı olduğu düşünüldüğünde, Bacon'ın değindiği üzere, atmosfer ABD'nin istediği şekilde değiştirilmiştir. James Cameron bunu açıkça ifade etmektedir. "Bence artık filmleri nasıl yarattığımızın doğası gerçekten değişiyor. Stüdyo, ABD Savunma Bakanlığı ve ABD Deniz Havacılığı Kuvvetlerinin işbirliği için çok teşekkür eder" (Arti 15).

Bu sürece bağlı olarak Hollywood filmlerinin doğasının da ABD siyasetine göre değişim gösterdiğini söyleyebiliriz. ABD politikası da bölgede daha çok askeri harekât ve müdahale etmeye doğru yön almıştır. Bu dönemde, Washington ve Pentagon'un çıkarları filmlere yansımış ve film yapımları ile dayanışmaları açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Hollywood film endüstrisinin bir bölümü Amerikan siyasetini meşrulaştıran ve kamuoyu yaratan bir fonksiyon göstermiştir. 11 Eylül'e yaklaşırken, *Rules of Engagement (Çatışma Kuralları 2001)* gibi filmlerde olduğu gibi, Arap kadın ve çocukların öldürüldüğü filmlerin sinema salonlarında alkışladığı bir kamuoyu ortaya çıkmıştır. "Bazı izleyiciler, Amerikan denizcilerinin Arapları silahlarla taramalarını alkışladılar. Bunun kültürel duyarsızlık sebebi ile değil fakat daha çok yüz yıldan fazla Hollywood'un Arapları düşman imajına indirgemesinden dolayı yaptılar" (Shaheen 21).

11 Eylöl'e girerken ABD Ortadoęu'da dűřmanını seçmiş, onu kendisine tehdit olarak belirlemiştir. Bunu yapmak için Hollywood'un gücünü kullanmış ve başarıya ulaşmıştır. Bu başarıyı getiren ise ülke çıkarları çerçevesinde yukarıda değindiğimiz Hollywood, Pentagon ve Washington'un uzun süredir devam eden birlikteliği olmuştur. Washington'un politikaları film senaryolarına yansımış, filmlerin çekimi için gerekli olan askeri destek ve alt yapı konusunda Pentagon devreye girmiştir. Washington ve Pentagon desteğini arkasına alan Hollywood da uzun süredir devam eden Oryantalist söylemi adeta kurumsallaştırarak Ortadoęulu temsilleri üretmiş ve kamuoyuna sunmuştur.

3.3. ORTADOĞU ÜLKELERİ İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ İLİŞKİLERİNİN VE ORTADOĞULU KİMLİKLERİN AMERİKAN FİMLERİNE YANSIMALARI

3.3.1. *NOT WITHOUT MY DAUGHTER (KIZIM OLMADAN ASLA - 1991)*

11 Eylül sonrası Amerikan filmlerinde Ortadoğulu kimliklerinin temsilini analiz etmek için 11 Eylül saldırıları öncesi Hollywood'un bu konuya yaklaşımının irdelenmesi gerekmektedir. 11 Eylül öncesi Hollywood'un bölge insanına nasıl yaklaştığının ve bu durumun 11 Eylül sonrasında ne kadar farklı olduğunun anlaşılması için 11 Eylül saldırıları öncesi Hollywood filmlerine bakmak önem taşır. Bu bağlamda Ortadoğulu kimliklerini ve bölgedeki sosyal, kültürel, tarihsel olayları yansıtması açısından 1991 yılı yapımı *Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla 1991)* filmi bir köşe taşıdır.

Brian Gilbert'in yönettiği ve başrollerini Sally Field ile Alfred Molina'nın paylaştığı film gerçek bir hikâyeden alınmıştır. Bu hikâyede Sally Field tarafından canlandırılan Betty Mahmoody, Amerika'da yaşamaktadır. Betty Mahmoody'nin eşi, Alfred Molina tarafından canlandırılan Mahmoody adında İran asıllı bir doktordur. Aynı zamanda, Sheila Rosenthal tarafından canlandırılan Mahtob adında bir de küçük kızları vardır. Aile hep birlikte Amerika'da yaşamaktadırlar. Betty'nin anne ve babası onları zaman zaman ziyarete gelmekte, göl kenarındaki evlerinde sakin bir yaşantı sürmektedirler.

Fakat Mahmoody de ailesini görmek istemekte ve bu amaçla eşinin ve kızının kendisi ile birlikte iki haftalığına İran'a ailesini ziyarete gelmesini istemektedir. Mahmoody onlara geri döneceklerine ve güvende olacaklarına dair söz vermesine rağmen, İran'a varmalarından kısa bir süre sonra İran'da kalacaklarını ve dönmeyeceklerini söyleyerek, eşini ve kızını İran'da bir nevi tutsak eder. Amerikan hayat tarzı ve özgürlükleri ile büyümüş Betty ve Mahtob ise tutsaklığa ve medeni bir insandan bir barbara dönüşen kocasına karşı bir mücadeleye girer ve İran'dan kaçmaya

çalışırlar. Film bu kaçış sürecini, bu süreçte sıradan iki Amerikalının İran'da nelerle karşılaşabileceği, İran'ın ve İranlıların birer Ortadoğulu olarak tasvirini içermektedir.

Tasvirler bağlamında film Amerika'da başlar ve bu ülkenin yaşam biçimine ait temsiller sunar. Oryantalist söylemde Batı Doğu'nun zıddı olarak kimliğini inşa eder. Bu noktadan hareketle film göl kenarında beyaz bir ev manzarası ile başlar. Bu manzara doğayla bütünleşmiş ve hayat dolu bir evin tasviridir ve adeta Amerikan yaşam tarzı kaynaklarından olan bir söylemdeki tepe üstündeki ev konumundadır. Oysa kısa bir süre sonra ailenin Tahran'a yolculuğu ile seyirci moloz yığınlarından oluşan, gri renkte, geri kalmış bir ülke tasviri ile karşı karşıya kalmaktadır. Birbirinin tam zıddı olarak sunulan bu görüntüde Batı, medeniyeti temsil ederken, Ortadoğu geri kalmışlığı temsil etmektedir. İzleyicinin o bölge ile empati kurması beklenemez. Batı yaşam tarzının tam zıddı bir yaşam tarzı sunularak bir anlamda yansıtılan mekân ötekileştirilmiş ve seyirci adına bir yabancılaştırma sağlanmıştır.

Bu ötekileştirmenin özellikle mekân üzerinde yapılması elbette bir tesadüf üzerine gerçekleştirilmemiştir. Pentagon ve Washington'un kaygılarını beyaz perdeye taşımada etkin bir role sahip olan Hollywood bölgede Amerikan müdahalelerini kamuoyunda meşrulaştırmak üzere böyle bir tasvire ihtiyaç duymuştur. Amerika destekli şah yönetimi altında, Amerika'nın bölgedeki operasyonları ve çıkarları için Ortadoğu'da destekçisi ve müttefiki olan İran, 1979'da İslami Cumhuriyete dönüşmüştür. Amerika'nın bölge (ve mekân) üzerindeki etkisi sona ermiş ve çıkarları tehlikeye girmiştir. Bu bağlamda filmde oluşturulan mekân temsili ötekileştirilerek bir bilinmeyen ve tehlike olarak yansıtılmıştır.

Ötekileştirme bireylerde de görülmüştür. Yine, Batı'nın kimliğini Doğu üzerinden inşa ettiği ve onu tam zıddı olarak sunduğu Oryantalist söylemde insanlar ötekileştirilmeye başlanmıştır. Filmin açılış sahnesinde Betty modern, kısa bir elbise içinde görünmekte, çağdaş Amerikan kadını temsil etmektedir. Kızı da aynı şekilde çocukların üzerinde sıkça görülen şort ve sweatshirt içindedir. Fakat filmin ilerleyen sahnelerinde İran'da kadınlar simsiyah çarşafklar içindedirler. Giyim özgürlükleri dahi yoktur. Aynı şekilde Mahtob da kadınların giymesi gereken türban içine sokulmuş, gri

kıyafetler içinde kalmıştır. Betty, Betty'nin annesi, babası ve Betty'nin kızının rengârenk kıyafetler içinde temsil edildiği Amerikalılara karşı, İran'da siyah ve gri bir renk giyime hâkimdir. Ortadoğu kadınları ötekileştirilmiş, Ortadoğu kadınları İslam'ın baskısı altında ezilen, söz hakları olmayan, çarşafklar içinde varlıklar olarak tasvir edilmişlerdir.

Kadın baskı altında resmedilmiştir. Bunun sebebi de İslam olarak gösterilmiştir. Bunun en iyi örneğinin kendisini Tahran havaalanında, Betty'nin gördüğü manzara karşısında Betty ile Mahmoody arasında ortaya çıkan diyalogda gösterdiğini söylemek mümkündür.

Betty: Sen yabancı kadınların İslam'a uygun kıyafet giymediğini söylemiştin.

Mahmoody: Evet biliyorum, yanılmışım. Her şey değişmiş.

Bu diyalogda sözü edilen değişim şah yönetiminin devrilişi ve İslami yönetimin gelişidir. Buna göre İslam bölgeye baskı ve zulüm getirmiştir. Bölgede Amerikan değerlerinin temelinde olan demokrasiden söz etmek zordur. Çünkü Mahmoody'nin annesi çarşaf giymeyen kadınların hapse atıldığından bahsetmektedir. Kadınların hakları ellerinden alınmıştır.

Hakları elinden alınan kadına karşı, İran'da egemen bir erkek toplum ön plana çıkmıştır. Filmin ilk sahnesinde ise Amerikan erkeği Batı tarzı “modern” kıyafetler içinde eşi, kızı ve torunu ile aynı masada oturmakta yemek yemektedir. Oysa İran'da kadınlar yemekte ve her türlü ortamda erkeğin gerisinde, ayrı bir yerdedir. Erkek, kadını istediği gibi boşama, seyahat özgürlüğünü elinden alma ve gerektiğinde fiziksel şiddet uygulama yetkisine sahiptir. Bu temsillerle Ortadoğu erkekleri yabani, kadına şiddet uygulayan barbarlar olarak temsil edilmişlerdir. New York Times'dan Caryn James *Kızım Olmadan Asla (Not Without My Daughter 1991)* filminde Ortadoğulu Müslüman erkeğin Amerikalı eşini ve kızını kaçırıp, onları İran'a hapsedtiğini belirtir. Aynı zamanda filmde erkeğin, eşinin yüzüne tokat atıp, kutsal Kuran üzerine yapılan bir yemini bozup, “Ben bir Müslüman'ım, İslam kızıma verebileceğim en büyük hediye” diyerek övündüğünü vurgular (Shaheen 459).

Erkeğin ötekileştirilmesi ile birlikte İslam dini de böylece ötekileştirilir. Seyircinin genellemelere kapılmasını sağlayacak, eşini ve çocuğunu döven barbar Ortadoğulu imajı ile birlikte İslam bir araya getirilir. Böylece Amerikan inançlarına tamamen zıt ve tehdit olarak sunulan bir din ortaya konulur. Bu da izleyicinin bölge halkından daha çok rahatsızlık duymasını ve Amerika'nın bölgedeki eylemlerini meşru kılmasını sağlar. Bu durumu ortaya koyan Hollywood, filmdeki söylemlerle birlikte imgeleri de kullanır. Her yerde Ayetullah'ın resimleri göze çarpar. Ayetullah sakallı, sarıklı ve çarşafly bir haldedir. Hollywood'un tekrar tekrar kullanarak bölge insanı ile özdeşleşmesini sağladığı giyim tarzı içindedir. Sıkça filmlerde geçen havlu kafalar tanımına uyan bir Ortadoğulu olarak temsil edilmiştir.

Giyim tarzı ile klişeleştirilen Ayetullah, aynı zamanda İslam dini ile de özdeşleştirilmiş ve Hollywood tarafından bir klişe içerisine alınmıştır. Bunun en belirgin örneği, Mahmoody'nin çalıştığı hastanede iki doktor arasındaki diyalogda ortaya konmuştur.

Yaşlı Doktor: Neden Amerika Birleşik Devletlerine gelip tıp okuyorlar ki? Bunu İran'da iki haftada halledebilirsin

Genç doktor: 7 günde

Yaşlı Doktor: Ayetullah'ın parlak fikirleri var. Bir asker yaralandığında, bırak ölsün diyor, nasılsa cennete gitmesi garanti.

Bu söylem ile Hollywood Ortadoğu'daki inanca göre askerlerin İslam dini için savaştığı ve bunun karar vericisinin de Ayetullah olduğu klişesini yerleştirmiş oluyor. Bu bağlamda Ayetullah'ın seçilmesi ise oldukça bilinçlidir. Ayetullah Amerikan güçlerini şeytan olarak nitelmiştir. İran halkında Hristiyanlığa ve Amerikalılara karşı bir nefret ve savaş başlatmıştır.

Bu nefret ve öfke ise Betty ile Mahmoody arasındaki bir diyalogda dile getirilmiştir.

Betty: Mammal sana neden kızgın, ya da diğerleri neden her defasında üzerine geliyorlar.

Mahmoody: Ailem çok dindardır. Kültürlü değillerdir. Hemen hemen hepsi taşralıdır. Herşey çok değişmiş. Her şey Kuran'a geri dönmüş. Devrimden beri bu şekildeymiş. Bu eve taşındıklarında mobilyaları atmışlar. Hem de hepsini. Şimdi beni görüyorlar ve çok fazla Amerikalıya benziyorum.

Bu sözler ile film, Ortadoğu insanının medeniyet ve kültürden uzak olduğunu, Amerikalılardan nefret ettiğini, bunda da dinin büyük paydası olduğu dile getirmiştir. Ortadoğu'da ötekileştirilen kimlikler ile birlikte, inançlar da ötekileştirilmiş, Amerikalıların tam zıddı olarak resmedilmiştir. Oryantalist söylemde Doğu'nun bir tehdit olduğu düşüncesinden yola çıkılarak buradaki dini olgunun Amerikalılara bir tehdit olarak ortaya çıktığı resmedilmiştir. İslam kötü ve tehlikeli bir inanç olarak sunulmuştur. İslam gerici, güvensiz bir din olarak sergilenmiştir. Bu temsil için film, Mahmoody'nin Kuran'a el basıp sözünü tutmamasını göstermiştir. Aynı zamanda filmde, camiler ile geri kalmış İran sokaklarının aynı karede olması, seyirciye Ortadoğu'nun camilerle dolu geri kalmış bir yer olduğu imajını sunmuştur. İslam gericilik ile eş tutulmuştur.

Geri kalmış Ortadoğu ve Ortadoğulular imajına ek olarak film Ortadoğuluyu ve Ortadoğuluları güvenilmez kişiler olarak sunmuştur. Bu temsil İsviçre büyükelçiliğinde görevli kadın ile Betty arasındaki diyalogda ifade edilmiştir.

Elçilik görevlisi: Neden İran'a geldiğinizi sorabilir miyim?

Betty: Bilmiyorum, bilmiyorum. Korkuyordum. Onu mutlu etmek istedim. Ona güvendim. Korkuyordum ama bunun olabileceğini hiç düşünmemiştim. Onun bir Amerikalı olduğunu sanıyordum.

Brian Gilbert, burada diğer klişelere bir yenisini ekleyerek güvenilmez, hain Ortadoğulu imajını ortaya koymuştur. ABD bölgede yıllarca güvendiği İran'ın devrilişini izlemiş ve İranlılar kendisine ihanet edip elçilik çalışanlarını rehin almıştır. Yönetmen de Washington'un bu kaygı ve düşüncelerini tüm İran toplumuna mal ederek klişeleştirmiştir.

Güvenilmez Ortadoğulu klişesine ek olarak yabancı Ortadoğulu imajı da ortaya konmuştur. Bett ve Mahmoody'nin evine molla dedikleri kaftan ve sarık içinde, bir nevi şeyh imajı yaratan kişi davet edilmiştir. Kendinden övgü ile söz edilen kişi, yemekleri eli ile yiyerek batı dünyasına özgü medeni davranışlardan uzak bir davranış biçimi sergilemiştir. Halkın övünç kaynağı olarak gösterilen, önemli bir güce sahip molla olarak tanımlanan bu insanların bu şekilde tasviri, Ortadoğu'da saygın kişilerin bile yabancı olduğu imajını kuvvetlendirmiştir. Bu kişiler medeniyetten uzak, yerde yemek yiyen kişiler olarak temsil edilmişlerdir.

Ortadoğu'nun medeniyetten uzak olması gibi, güvensiz bir yer olduğu imajı da Hollywood tarafından sunulmuştur. Film de zaman zaman evlere ve sokaklara düşen bombalar ve bunun sonucu gerçekleşen patlamalara yer verilmiştir. Bu bombalamaların, film tarafından vurgulanan 1980'lerdeki İran - Irak savaşını temsil ettiğini söylemek mümkündür. Aynı zamanda bu temsil ile Ortadoğu'nun güvenli bir yer olmadığı mesajının Oryantalist söyleme oturtulmuş olduğu ifade edilebilir. Bunun bir diğer örneği de Betty ve kızının Ortadoğu'dan kaçmak için yolculuk boyunca yaşadıklarında gösterilmiştir. Bu bağlamda İranlıların oldukça esmer tenli, eli silahlı askerler olarak gösterildikleri askeri kontrol noktalarından geçmişlerdir. Karakterlerin yüz detayları verilmeyen bu sahnelerde, İranlıların bireyselliği ve kişiliği silik hale getirilmiştir. Yüzler sanki birbirinin aynısıymış gibi resmedilmiş ve kamera yüzlere çok fazla yaklaşmamıştır. Böylece İranlılara kişilik kazandırılmamış, bir yığın, bir insan kütlesi imajı içine hapsedilmişlerdir.

Bir kütle içinde, çirkin, esmer tenli ve sürekli Amerikan izleyicisinin anlamadığı bir dil olan Farsça'yı konuşan bir toplum olarak yabancılaştırılıp bir tehdit, tehlike olarak tasvir edilmişlerdir. Amerika'nın iyi çocuklar kötü çocuklar söylemi çerçevesinde kötü Ortadoğulular filmde zaman kötü değerlerle özdeşleştirilmiştir. Birçok filmde Nazi yönetimi ile eşleştirilen Ortadoğulular bu filmde de yine Nazilerle eşleştirilir. Bu anlamda Betty kaçma planları için yardım aldığı kadının arabasına biner. Bindığı araba oldukça eski, Volkswagen marka bir otomobildir. Araba temsili önemlidir. Çünkü bir gösterge olarak araba, Hitler'in İkinci Dünya Savaşında yapımına başladığı bir otomobildir ve Nazizm'i temsil ettiğini söylemek mümkündür. Bu yüzden

Ortadoğulular bu filmde de şiddet, faşizm yanlısı bir düşünce ile bir araya getirilmiştir. Arabasına bindiği kadın iyi Ortadoğulu tasvirinde, Betty'ye yardım etmeye çalışan bir karakter olmasına rağmen, temsil hususunda stereotiplerden kurtulması mümkün olmamıştır.

Ortadoğuluların içine alındıkları bir diğer stereotipin, özellikle 11 Eylül sonrası filmlerde sıkça vurgulanan kökten dincilik olgusu olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda seyirci Mahmoody'nin ailesindeki kadınları televizyon izlerken görür. Kadınlar televizyonda önce Ayetullah'ın, sonra kafaları kırmızı bandajlı, eli silahlı İranlıların çıktığı görüntüleri izler ve izlediklerinden memnun görünürler. Kökten dinciliğin benimsendiği mesajını veren bu görüntülere ek olarak, kökten dincilik Betty'nin gitmesine yardım etmeye çalışan İranlının sözlerinde de ortaya konmuştur.

İranlı erkek: Onlar taşralı. Pek çoğundan daha fanatikler. Bu rejim onları yüreklendiriyor.

Bu sözlerle yönetmen Ortadoğu'da beliren bir tehditten, tehlikeden bahsetmektedir. Bu bölgede insanların fanatik, kökten dinci olmaya başladıkları ve bunun da Amerikalılara karşı bir tehdit olduğunu dile getirmektedir. Böylece Ortadoğuluların temsilindeki birçok olumsuz imgeye bir yenisi eklenir.

Özellikle 1990'lara gelindiği zaman Amerika için Ortadoğu'da büyük bir tehdit olarak duran İran'ı anlatan film, Amerika'nın bölgede yaşadığı başarısızlığı örtmek için olumsuz Ortadoğu imgeleri ile doldurulmuş ve Amerikan izleyicisi ile birlikte dünya izleyicisine sunulmuştur. Olumsuz Ortadoğulu temsillerine karşı iyi çocukların Amerikalılar olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Böylece Amerika'nın bölgedeki eylemleri ve operasyonları meşru ve haklı kılınmıştır.

3.3.2. THE SIEGE (KUŞATMA - 1998)

Hollywood'un Ortadoğu, burada gerçekleşen olaylar ve bölgede yaşayan halk hakkında yaptığı birçok filmde birisi de *The Siege (Kuşatma 1998)* filmi olmuştur. 11 Eylül saldırıları öncesi yapılan bu film yine diğer filmlere benzer olarak Ortadoğu olayları ve kimlikleri üzerine yoğunlaşmıştır. Özellikle bu filmde, Ortadoğu olaylarının

ve Ortadoğuluların Amerika'ya etkileri resmedilmiş ve bu noktadan hareketle Ortadoğulu kimliklerinin temsilleri ortaya konmuştur. Bu sebeple Ortadoğu'da gerçekleşen olaylar doğrultusunda filmin konusu ve bu konu içinde olaylar ile kimliklerin nasıl temsil edildiğinin irdelenmesi gerekmektedir.

İlk olarak 1998 yılı yapımı, Edward Zwick yönetmenliğinde yapılmış *Kuşatma* (*The Siege 1998*) filmi büyük Hollywood yıldızlarını içerisinde barındıran bir film olmuştur. Bunun sebebi de, büyük isimlerin insanlar üzerinde büyük etkiler bırakacağı gerçeğinin bilinmesi olmuştur. Bu bağlamda FBI ajanı Anthony Hubbard, Denzel Washinton tarafından, daha sonra gerçek adının Sharon Bridger olduğu açıklanacak CIA ajanı Elise Kraft, Annette Bening tarafından, General William Devereaux, Bruce Willis tarafından, diğer FBI ajanı Frank Haddad Tony Shalhoub tarafından ve terörist Samir Nazdhe, Sami Bouajila tarafından canlandırılmıştır.

Bu büyük isimler eşliğinde çekilen film 1990'larda ABD'ye karşı gerçekleştirilen terör olayların bir anlatıcısı konumuna geçmiştir. Film konu olarak da bu olaylar üzerine odaklanarak, Ortadoğu olayları ve kimliklerini tasvir etmiştir. Bu anlamda film, 1995 yılında Oklahoma'daki FBI binasına ve 1996 yılında Suudi Arabistan'ın Dhahran kentinde Amerikan askerlerine karşı yapılan saldırılar üzerine odaklanmıştır. Bu tarihsel olaylar etkisinde çekilen film, Dhahran patlamalarından sorumlu şeyh Ahmet Bin Talil isimli Irak'lı teröristin Amerikalılarca ele geçirilmesi ve Ortadoğu'lu teröristlerin onun salıverilmesi için Amerikan topraklarında terör eylemleri gerçekleştirmesi hakkındadır. Seyirci film boyunca bu terör eylemlerini, bu terör eylemlerine karşı kahramanlaştırılan Amerikan emniyet kuvvetleri personellerinin çabalarını ve bunun sonucunda gelişen olayları izlemek durumundadır.

Seyirciye ilk olarak terör eylemleri izlettirilir. Filmin açılış sahnesinde Dhahran'da meydana gelen bombalı saldırı vardır. Film Oryantalist söylemde, Ortadoğu'nun tehlikelerle dolu bir yer olduğu mesajı ile başlar. Günlük hali ile bile moloz yığını ve geri kalmışlıkla tasvir edilen Ortadoğu, yine moloz yığını bir bina görüntüsü ile izleyicinin karşısına çıkarılmıştır. Böylece izleyicinin Ortadoğu'dan ve burada yaşayanlardan yabancılaşması sağlanmış, orası ile empati kurması

engellenmiştir. Seyircinin empati kurması istenen grup ise filmlerin birleştirici özelliği doğrultusunda kendi halkı olmuştur. Bunun içinde Bill Clinton'ın söylemleri kullanılmıştır.

Bill Clinton: Bir daha söyleyeyim. Amerika bizimle ilgileniyor.

Başkan Clinton olayın sonrasında hemen ekrandadır. Biz demekte, Amerikalıları bir araya toplamaktadır.

Biz söylemine karşı ötekiler, Ortadoğulular vardır. Bu bağlamda kamera, filmlerin bir Ortadoğu klişesi haline getirdiği uçsuz bucaksız çöllere geçer. Kamera hava çekimleri ile mekâna nüfuz eder, girer. Bu bağlamda mekân üzerinde bir güç olgusu, ele geçirme ve mekânı kadınsılaştırma vardır.

Fakat Amerikan mekânı ile öteki mekân arasında filmlerde bir ayrım vardır. Amerika'nın dış mekânı diz çökmeyi reddeden ve girilemeyen olarak erkeksi iken, ötekinin mekânı haritalandırma (*The Siege - Kuşatma 1998*), kuşatma (*In the Army Now- Orduda 1994*), keşif (*Three Kings – Üç Kral 1999*) ile kadınsılaştırılır. Bir diğer deyişle pasif mekândır. Diğer mekânlar hayali mekânlara indirgenirler (Khatip 31).

Kuşatma filminde şeyhin Amerikalı uzmanlarca radar görüntüleri ile takip edilmesi sonucu kadınsılaştırılan mekân, erkeksi Amerikan mekânından uzaklaştırılmış olur.

Uzaklaştırılan sadece mekân değil aynı zamanda kimlikler de olur. Suudi Arabistan'daki bombalama olayının hemen arkasından şeyh Ahmet Bin Talil'in görüntüsü ile Ortadoğulular terörizm ile özdeşleştirilir. Şeyh olgusu İslam'da saygı değer, yüce bir mevki iken, Hollywood'da terörizm ile özdeşleştirilmiştir. Bu eşleştirme yapılırken önce kıyafet farklılığından başlanmıştır. Filmde şeyh Ahmet Bin Talil, sakallı, sarık ve uzun çarşafar içinde birisi olarak tasvir edilmiştir. Bu durum, Ortadoğuluların havlu kafa olarak nitelendirilmelerine sebep olan giyimleri konusundaki klişeyi tekrarlamıştır. Böylece Ortadoğulular giyimleriyle, farklı giyim tarzına sahip Amerikalılardan uzaklaştırılmıştır.

Aynı zamanda şeyh Ahmet Bin Talil'in giyimi ile birlikte, kullandığı eşyalar da bir gösterge haline getirilmiş ve Ortadoğulu kimliklerini temsil etmede farklı bir anlam kazandırılmıştır. Şeyh lüks, Mercedes arabası ile çölde bir boşlukta, hiçlikte gezmektedir. Daha önceki filmlerde de göz önüne getirilen ve petrol krizi sırasında sık sık dile getirilen aç gözlü, çölde boş boş gezen Arap imajı tekrar edilmiştir. Aç gözlülüğü ile izleyiciden uzaklaştırılan Arap, aynı zamanda konuştuğu dil ile de seyirciden uzaklaştırılmıştır. Şeyh arabası içinde çölde seyahat ederken Arapça konuşmakta ve izleyici söylediklerinin tek kelimesini anlamamakta, onunla kendisini özdeşleştirememektedir.

Bütün bu yabancılaştırma sürecinin üstüne, Arap karakterler dünyaca bilinen terörist kişilerin imajlarını andıracak bir görüntüde temsil edilmişlerdir. John L. Esposito'ya göre Hollywood aynı zamanda, despot, zengin, dejenere ve ilkel (*Hostage Rehine 1992, The Siege Kuşatma 1998, Three Kings Üç Kral 1999*) olan ezeli, Oryantal ötekini de inşa etmiştir. Bu mitsel diğerinin sembolik versiyonu *Kuşatma (The Siege 1998)* filminde görülebilir. Mercedes'teki yaşlı sakallı adam, 1993'te Dünya Ticaret Merkezinin bombalanması ve 2001'deki yıkımı gibi terörist aktivitelere eşlendirilmiş Suudi, uluslar arası milyoner terörist Usame Bin Ladin'i hatırlatıyor (Khatip 180). Arap karakterler, Amerikalılara, onları yok etmeye ant içmiş teröristler olarak sunulmuşlar böylece bu insanlardan gelebilecek 11 Eylül ve benzeri saldırılara karşı Amerikan halkı uyarılmıştır.

Amerikan halkının özellikle uyarıldığı tasvir, yeşil tehdit ve bununla birlikte yaklaşan kökten dincilik olgusu olmuştur. *Not Without My Daughter (Kızım olmadan Asla 1991)* filminde değinildiği üzere, kökten dinciliğin Ortadoğu insanları ile özdeşleştirilmesi bu filmde de kendisini göstermiştir. Bu bağlamda ilk olarak yeşil tehditten söz edilmiştir. Yeşil tehdit 1990'ların Amerikan politikasında sıkça adı geçen bir söylemdir. Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra kızıl tehdidin yeşil tehdide dönüştüğü, birçok uzman tarafından dile getirildiği gibi filmde mavi reng boya bombasıyla halk otobüsüne yapılan saldırı sahnesi sonrası ajanlar tartışırken aralarında geçen diyalogların bu durumu ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

Frank: İslami Cihat'ın espri yeteneği yoktur ve Hamas burada dünyanın parasını topluyor. Anlaşma nedenleri ne?

Hubbard: İyi bir nokta

Diğer Ajan: İslam'ın rengi mavi değil, yeşil.

Bu söylem ile yeşil bir tehditten bahsediliyor ve terörist grup adları filmde yer almaya başlıyor. Ancak bu sahneden önce yakalanan ve terörist olarak temsil edilen şeyhin bir hücrede dua etmesi ve hemen ardından New York'da ezan eşliğinde dua eden insanların gösterilmesi de yaklaşan tehdidi resmetmiştir. Daha önce hava çekimleri ile Ortadoğu mekânına Amerika'nın girişi temsil edilirken bu sefer caminin havadan yapılan çekimleri ve şehrin binalarından daha üst konumda bulunan müezzin görüntüsü ile Ortadoğuluların Amerikan mekânına girdiği resmedilmiştir.

Sonuç olarak Orient korkulması ve kontrol edilmesi gereken bir şeydir. Belki de bu en iyi şekilde bir Amerikan filmi olan *The Siege (Kuşatma 1998)* filminde sunulur. Bu filmde Orient hem korkulandır (Arapların, Amerikalıları tehdit eden İslami kökten dincilik ile eşleştirilmesi sayesinde) hem de kontrol edilendir(Amerikan ordusunun New York'ta sıkıyönetim ilan etmesi ve teröristler bulunana kadar tüm Arapların kamplara yerleştirilmesi) (Khatip 6).

Bu söylem sayesinde Oryantalist korkunun izleyiciye yerleşmesinin sağlandığını söylemek mümkündür. Ortadoğulu kimliği kökten dincilik ile eşleştirilmiş, kökten dincilik de terörizm ile özdeşleştirilmiştir. İslam'a ve kökten dinciliğe karşı bir korku yaratılmıştır.

Film boyunca Ortadoğulu teröristler, masum, sivil halka zarar vermeye çalışmış ve bunda büyük oranda başarılı olmuşlardır. Önce mavi boya bombası bir halk otobüsünde patlatılmış, bunun ardından yine sivillerle dolu bir otobüs patlatılarak birçok ölüme neden olunmuş, bunun ardından FBI binasının ve Broadway'de bir tiyatro binasının bombalanması ile birçok sivil öldürülmüştür. Hollywood bu film ile kökten dinciliği, terörizm ve ölüm ile özdeşleştirmiştir.

Hollywood kökten dinciliği öldürme, kaçırma ve işkence ile eş tutar (*Executive Decision - Kritik Karar 1996, Hostage Rehine 1987, Programmed to Kill Öldürmeye Programlı 1987, The Siege – Kuşatma 1998, The Delta Force – Delta Gücü 1986*). Özellikle Hollywood kökten dincileri, çocukları (*Programmed to Kill Öldürmeye Programlı 1987*), yaşlıları (*The Delta Force - Delta Gücü 1986, The Siege – Kuşatma 1998*) ve kadınları (*Hostage Rehine 1987, Programmed to Kill - Öldürmeye Programlı 1987*) da içine alan (Amerikalılara) sivillere karşı terörist eylemlerini gerçekleştirenler olarak temsil eder (Khatip 179).

Ön yargılar bu filme de diğer birçok film gibi hâkim olur ve Ortadoğulu kimlikleri kökten dinciler, teröristler olarak temsil edilir.

Bu yabancılaştırma ve ötekileştirme sürecinde birçok filmde olduğu üzere, Araplar yine esmer tenli kişiler olarak resmedilir. Amerikalı karakterlerin yüzleri ve kişilikleri derinlik içinde, detaylı bir şekilde verilirken, seyircinin Arapların yüzlerini seçmesi oldukça güçleştirilmiştir. Öldürülen teröristlerin yüzleri hemen hemen hiç gösterilmez. Aynı zamanda Oryantalist söylemde bir yığın, bir kütle gibi aynı görünen Araplar, bir kampa toplandıkları zaman birbirlerinden farklı bir görüntü sergilemezler. Çizilen portreleri, hepsinin esmer tenli yığınlar, kalabalıklar olduğu şeklindedir.

Seyirciye itici olarak gösterilen bu kitlelerin yaşadıkları yerler de olumsuz imajlar çerçevesinde çizilmiştir. FBI'ın takip etmek için sokağa geri bıraktığı Arap karakterin gezdiği sokaklar, *Not Without My Daughter (Kızım olmadan Asla 1991)* filmindeki açık pazarları anımsatmaktadır. Her yerde, izleyicinin yabancılaşmasını sağlayacak anlaşılmaz Arapça tabelalar vardır. Bir gösterge haline gelen bu Arapça tabelalar otobüsün patlama sahnesinde Hubbard'ın hemen sol kenarında seyircinin gözüne iliştirilerek, Ortadoğu ile ilgili olan her ayrıntının, bir tehlike, tehdit olduğu imajı yaratılır. Bu bağlamda medyanın da olumsuz imajlar yaratmadaki gücü, haberlerden alınan sözlerin filmde tekrar şekillendirilip, filme yerleştirilmesi ile gözler önüne koyulur.

Amerika Birleşik Devletlerinde, teröristlerin en büyük saldırısı son 5 yıldan bu yana ilk kez bu sabah bu sitede gerçekleşti. Bu gün Beyrut Brooklyn'e geldi. Oklahoma şehrinde 25 kişinin hayatını kaybetmesinden bu yana, teröristlerin gerçekleştirdiği en büyük saldırı. Ortadoğu ABD'ye gelmiştir.

Bu söylemde Ortadoğu'nun ABD içlerine sokulduğu, bir tehdit oluşturduğu anlatılmıştır. Bu sebepten izleyiciye Ortadoğu'nun bir tehdit olduğu mesajı tekrar sunulurken, ABD'nin bölgede yaptıklarının bu tehdide karşı ülkesini korumak olduğu ve meşru olduğu mesajı verilir.

İzleyiciyi bu konuda ikna etmek için filmin, olumsuz Arap temsilleri konusunda Mısır'lı imajına da kullandığını söylemek mümkündür. Patlayan otobüsten ele geçen terörist kıyafetleri konusunda iki ajanın diyalogu bu imajı kuvvetlendirmek için filmde yer bulmuştur.

FBI ajanı: Bu pamuk saf Mısır pamuğu.

Diğer FBI ajanları hep bir ağızdan: Adamlar Mısır'lı mı?

Bu söylem ile Ortadoğu'da bir diğer Arap halk olan Mısır'lular da terörist imajı ile özdeşleştirilerek, bir klişenin içine dâhil edilmişlerdir.

Aynı şekilde *Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla 1991)* filmi gibi birçok filmde izleyici karşısına çıkan Nazizm imajı bu filmde de izleyiciye sunulmuştur. Filmin ilerleyen sahnelerinde terörist olduğu anlaşılan Arap karakterlerden Samir Nazdhe soyadı itibari ile Nazi kelimesini çağrıştıran bir soy adına sahiptir. Bu bağlamda Ortadoğu ile ilgili filmlerde bir klasik haline gelen Nazizm ve faşizm, onun geçmişte getirdiği kötülükler klişesi, bu gün Araplar ile eşleştirilmiştir.

Araplar tehlikeli olduğu kadar, Amerika'nın bir oyuncuğu, Oryantalist söylemde faydalanılması ve kontrol edilmesi gereken kişiler olarak da temsil edilmişlerdir. Bu bağlamda Hubbard'ın Elise Kraft'a Ortadoğulu kişilerle ilişkisini sorduğu diyalog önemlidir.

Hubbard: Senin bu insanlarla ne ilgin var.

Elise: Samir bir ara benim önemli projelerimden biri olmuştu.

Bu söylemden hareketle ABD Ortadoğu politikası süresince Ortadoğu'daki kişileri politikalarını gerçekleştirmek için kullanmıştır. Burada da filmin Elise'nin, Samir ve adamlarını Saddam Hüseyin'i devirmek için kullandığı mesajını verdiğini, bunun da bir devlet politikası olduğunu dile getirdiğini söylemek mümkündür. Böylece Ortadoğu Oryantalist söylemde üzerinde kontrol, egemenlik kurulması gereken yer olarak resmedilir.

Ortadoğuların kontrol edilmesi ve kullanılması bağlamında İsrail – Filistin anlaşmazlığı ortaya konmuştur. Bu noktada Elise ile Samir'in diyalogunun çözümlenmesi ABD'nin bölgeye yaklaşımını ifade etmektedir.

Elise: Peki kime ihanet etmekten korkuyorsun. Bu insanları tanıyoruz. Tek amaçları bombalamak. Yeniden inşa etmek istediğiniz Filistin için mi çalışıyorlar? Sizi kullanıyorlar.

Samir: Siz de bizi kullanıyorsunuz. Herkes Filistinlileri kullanıyor.

Film İsrail – Filistin anlaşmazlığını ortaya koyuyor ve bu bağlamda Filistinlilerden gerektiğinde nasıl faydalandığını ama gerekmediği zaman da onların nasıl bir bombacıya, bir tehdide dönüştüğünü ortaya koyuyor. Böylece Filistinli imajı tekrarlanmış oluyor. Elise tarafından onların yasa tanımazlar olduğu ifade ediliyor. Oryantalist söylemde Ortadoğuların medeniyetten, demokrasiden uzak insanlar olduğu imajı veriliyor.

Fakat yine de filmde iyi Araplar ve kötü Araplar imajı sergilenmeye devam ediyor. Kötü Arap olarak Samir ve general'in işkence ettiği bir Arap çıplak gösterilirken, iyi Araplar olarak Hubbard ve oğlu beysbol oynarken resmedilerek Amerikan değerlerini benimsemiş, klasik Amerikan ailesi portresi çerçevesinde resmediliyorlar. Filmin son sahnelerinden birisi ise hamamdaki kötü Arap imajı oluyor. Hamam Ortadoğu'yu temsil eden egzotik bir yer olarak izleyici karşısına çıkıyor ve burada Arap terörist Amerikalı ajanı öldürüyor. Mekân olarak Ortadoğu'ya özgü yerlerin kötülüklerle dolu olduğu imajının tekrarı ile film, kamplara toplanan Arap

karakterlerinin salıverilmesi gerektiği mesajına karşın terörist Arap imajını yinelemiş oluyor. Aynı zamanda toplama kampları ile gerektiğinde sosyal hakların kısıtlanmasının gerektiği ve ulusal güvenlik kavramının ön plana çıkabileceği mesajı veriliyor.

Bütün bu imajlar çerçevesinde *The Siege (Kuşatma 1998)* filmi de 11 Eylül öncesi Ortadoğu ile ilgili Hollywood filmleri gibi benzer olumsuz imajları, imgeleri ve göstergeleri içinde barındırmaktadır. Hollywood, izleyicinin Ortadoğu insanından uzaklaşması hususunda Washington ve Pentagon ile yaptığı işbirliğini, filmlerde verdiği olumsuz mesajlar ile sürdürmüştür. Ortadoğu korkulması ve kontrol edilmesi gereken bir yer, insanların da dünyaya ve Amerika'ya tehdit olduğu mesajı verilerek ABD yine haklı taraf olarak gösterilmiştir.

3.3.3. THREE KINGS (ÜÇ KRAL - 1999)

Amerika Birleşik Devletlerinin Ortadoğu politikaları çerçevesinde bölgede müdahil olduğu ve en göze çarpan olaylardan birisi 1991 yılında meydana gelen Körfez Savaşı olmuştur. Bu savaşın an ve an medya tarafından dünyaya duyurulması ile birlikte filmleştirilmesi Hollywood tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu konuda, 90'lı yıllarda yaşanan bu savaşı anlatmak için ortaya konmuş en kayda değer filmlerden birisi *Three Kings (Üç Kral, 1999)* filmidir. Film yaşanan savaşın bir anlatıcısı olarak, barındırdığı Ortadoğulu temsilleri ile dönemi, olayları ve Ortadoğulu karakterleri yansıtmaları bakımından analiz edilmesi gereken önemli bir filmidir.

David O. Russel yönetmenliğinde çekilen filmde, yine filmin etkisini arttırmak için George Clooney, Mark Wahlberg gibi ünlü isimler göze çarpmaktadır. George Clooney bin başı Archie Gates'i, Mark Wahlberg, Archie Gates'in gurubundan bir asker olan Troy Barlow'u canlandırmaktadır. Ice Cube aynı gruptan bir asker olarak Chief Elgin, Spike Jonze bir diğer asker Conrad Vig ve Cliff Curtis Arap karakterlerin başında olan Amir Abdullah, Nora Dunn ise haberci Adriana Cruz rolünde izleyici karşısına çıkarlar.

Film karakterlerini askerler ve Iraklılar oluşturmaktadır. Bu karakterlerin yaşadıkları üzerine kurulu film, Irak'ta Birinci Körfez Savaşının bitmesinden hemen sonra gelişen olayları anlatır. Film Körfez savaşının bitmesinden hemen sonraki süreçle başlar. Devamında ise izleyiciler Archie ve onun ekibindeki askerlerin, Irak'lı bir askerden ele geçirdikleri harita ile Kuveyt altınlarını bulmak için çölde yaptıkları yolculuğu ve yaşadıkları maceraları izler. Daha sonra ise film, bu yolculuktaki maceralardan çok Iraklı sivillerin savaş sonrası yaşadıkları sıkıntıları, Saddam baskısını ve buna karşın Amerikan askerlerinin neler yaptıklarına yoğunlaşır.

Filmin konusu ve gelişen olaylar doğrultusunda, film Irak çölleri üzerinde başlar. *The Siege (Kuşatma 1998)* filmindeki havadan yapılan çekimler sayesinde mekâna kurulan üstünlük gibi, Amerika yine mekâna üstünlük kurmuştur. Askerler filmlerle klişe haline getirilen ve Ortadoğu'nun bir karakteristiği gibi sunulan çöl üzerinde hâkimiyet kurmuş ve bu hâkimiyeti bir parti ile kutlamaktadır. Savaşı kazanan taraf Amerika Birleşik Devletleri olmuş ve mekâna hükmeden, gücü elinde tutan konumuna geçmiştir.

Bu anlamda aynı zamanda Amerika'nın Vietnam sendromunu üzerinden atması tasvir edilmiştir. "Filmdeki gazeteci Cruz tarafından değinildiği üzere, Amerika'nın silahlı kuvvetleri Vietnam'ın hayaletini söküp atmıştır" (Semmerling 127). Amerika'nın Vietnam sendromundaki kaybedişi, burada bir zafere dönüştürülmüştür. Film bu yüzden Mart 1991 savaş yeni bitti yazısı ile açılıp, ardından da askerlerin zafer kutlaması ile devam etmiştir. Bu savaş ile Vietnam'da yenilgiye uğratılmayan sarı benizlilere karşın, burada havlu kafalıların Amerikan ordusunca yenilgiye uğratılarak, Vietnam'ın izlerinin Amerikan kamuoyundan silinmeye çalışıldığının film tarafından da doğrulandığını söylemek mümkündür.

Bu bağlamda, Amerika güçlü taraf olarak erkeksi bir özelliğe büründürülmüş, bunun için erkeklerden oluşan bir ordu gösterilmiştir. Arada tek tük görünen kadın askerler de yeşil kıyafetler içinde, erkek egemenliğinin ve çokluğunun arasında kaybolmuşlardır. "Yine de kutlamalar tekrar erkekleştirilen ordunun erkek erkeğe bağlarını gösterdiği gerçek bir erkeksi gösteriştir" (Semmerling 127). Amerika güçlü

olan taraf olarak erkekleştirilmiş, kaslı ve vücudu kıl kaplı erkekler olarak parti havasında seyirciye izletilmiştir. Askerlerin Irak topraklarına karşı boşaltım organlarını çıkarıp boşaltımda bulunmaları ile erkeksilik olgusu güçlendirilmiş ve böylece erkekliğin mekâna nüfuz etmesi ve hâkimiyeti resmedilmiş, mekânın saygınlığı düşürülmüştür.

Erkeklerin yüceltilmesine karşın kadınlar ise kontrol altında tutulması gereken objeler konumuna indirgeniştir. Bu bağlamda da kadınlar medya ile eşleştirilmiştir. Çünkü medyada bu savaşta kontrol edilmesi gereken bir olgu durumunda olmuştur.

Gazetecilik filmde tasvir edildiği üzere kadınsılaştırılmış ve kontrol edilmiştir. Gerçek Körfez Savaşında gazeteciler kesin ve sorgulanmayan zafere karşı düşman olarak görünmüşlerdir. Bu algılama, gazetecilerin savaşı kayıt altına almak için ülkede tereddüt ve çekişme tohumlarını ekmek, böylece de Amerikan askerlerini zaferden ve devamında kutlamadan alıkoymaktan dolayı suçlandıkları Vietnam Savaşından gelmektedir (Semmerling 129).

Erkekleştirilen, böylece güçlenen orduya karşın orduyu ve böylece ülkeyi zayıflatacak değerleri kontrol altında tutmak gerektiği mesajı veren film kadınları ve medyayı kontrol altında tutulması gereken değerler olarak göstermiştir. Bu bağlamda filmde, Troy'un kadınlara bir cinsel obje olarak baktığı ve onlara değer vermediği resmedilmiştir. Aynı zamanda Troy'un değer vermediği bu kadınlar birer gazeteci, medya mensubu olarak tasvir edilmiştir. Böylece Vietnam savaşındaki zayıflıkların tekrar yaşanmayacağı, medyanın savaşları ABD aleyhine çeviremeyeceği mesajı verilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda bu durum, ABD'nin bölge olaylarını dünyaya duyurmada kendi gerçekliğini ortaya koymak için medyayı kontrol etmesi gerektiği düşüncesini de temsil etmiştir.

ABD'nin Ortadoğu ile gerçekleri kendi yorumuna göre şekillendirdiği mesajı yine film içinde Troy'un vurduğu askerin görüntülerinin, Vig'in anlatımı ile daha farklı olarak gösterilmesinde ortaya konmaktadır. Bu bağlamda gerçek üstülük ortaya çıkmaktadır. "Gerçek üstülük gerçekten daha fazlası demektir. Gerçeğin ve gerçeğin

temsilinin arasındaki ayırım çok bulanık olduğunda ortaya çıkar” (Semmerling 136) Filmde de gerçek bir olay kapsamında Troy’un vurduğu Iraklı asker görüntüsü vardır. İlerleyen sahnelerde ise Vig tarafından bu olay abartılı bir şekilde anlatılır ve farklı bir tasvir ile yeni bir gerçekçilik kazanır.

Vig’in açıklaması ve geriye dönütü, Körfez Savaşı anlatımını saran tarihi ikileme ayna tutan izleyici ikilemini ortaya koyar: görünen (Vig’in anısı) ile gerçekte olan (Barlow’un yaşadığı) arasındaki düzeltme. Fırlayan kafa, Amerikan zaferinin medya simülasyonundan toplanmış (CNN’i göz önüne alarak onun açıklaması, Amerikanın savaşta erkeksiliğini korumak için yaptığı ve sansürlediği medya haberciliği) Vig’in savaşı algılayışı ve düşmanı öldürmek için tekrar erkekleştirilmiş isteği sayesinde gerçek olarak tekrar anlatılır (Semmerling 137).

Film gerçekçilik ile oynanabileceğinin mesajını verir. Bu doğrultuda Troy’un beyaz bayrak sallamasına rağmen öldürdüğü Arap karakterin öldürülmesinin çok da yanlış olmayabileceği, gerçeklerin farklı yorumları ve göreceli olabileceği mesajı verilerek, Amerika’nın haklılığı bir kez daha ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Amerika’nın haklılığının ortaya konması için ise Arap karakterlerinin olumsuz imgeleri film içine yerleştirilmiştir. İlk olarak bu bağlamda Iraklıların lideri olarak Saddam’ın olumsuz imajı çizilmiştir. Yolda Amerikan askerlerinin karşılaştığı yanmış ve çürümüş insan cesetleri ile Saddam’ın kendi insanlarına karşı kimyasal silah kullandığı ve kendi insanına karşı bile bir tehdit oluşturduğu imajı verilmiştir. Oryantalist söylemde, Saddam tehdit olgusu olarak ortaya konmuştur. Bu bağlamda bu tehdiye karşı Batı’nın Doğu’ya yardım etmesi gerektiği mesajını vermek için bölgedeki Amerikan varlığı haklı gösterilmiştir. Çünkü Saddam yasa tanımaz birisi olarak petrol kuyularını yakan, halkına zarar verdiği gibi doğaya da zarar veren bir karakter olarak seyircinin karşısına çıkarılmıştır. Aynı zamanda izleyicide Saddam’a karşı olumsuz düşünceleri arttırmak için film boyunca seyircinin karşısına Saddam’a benzeyen askerler ve Saddam resimleri çıkarılmıştır.

Saddam'ın olumsuz imgeler içerisinde temsil edilmesi gibi, Arap halkı da olumsuz temsiller içerisinde seyircinin karşısına çıkarılmıştır. Birçok filmde olduğu üzere Araplar bu filmde de havlu kafalar olarak algılanmıştır. “Ve kibarca bir Iraklı askere ‘diğer tüm havlu kafalar gibi soyunmasını rica etti’” (Semmerling 140). Iraklı erkekler havlu kafalar terimi içerisinde basit birer nesneye indirgenmişlerdir.

Benzer şekilde, *The Siege (Kuşatma 1998)* filminde olduğu üzere, burada da Iraklı askerler soyunmaya zorlanmıştır. Böylece Arap karakterin saygınlığı düşürülmüştür. İnsani değerleri görmezden gelinmiştir. Bu bağlamda soydukları Iraklı askerlerin vücudundan çıkan haritayı alırken, ona dokunmak istememeleri, eldiven giymeleri, Arap karakterin insani değerlerinin alçaltılmasıdır. Bu amaçla filmde Iraklı askerın anüsüne yerleştirilen harita ile bir nevi daha önceki filmlerle klişeleştirilmiş sapkınlık imgesi, Arap karaktere tekrar yüklenmiştir. Bu imgeyi desteklemek için de Saddam'ın Kuveyt'ten çaldığı altınları bulmak için gittikleri mağarada Saddam'ın bir çocuğu öptüğü bir portreyi bulmaları gösterilmiştir. Bu portre ile Saddam'ın sapkın kişiliği temsil edilmiştir.

Arapların sapık olduğu imajına ek olarak barbar oldukları ve işkenceci oldukları imajı da filmde temsil edilmiştir. Archie'nin ve arkadaşlarının altınları bulmaya gittiği köyde, Iraklı askerler Şiileri dövüyor, bir çocuğu sopa ile korkutuyor ve bir kadını başından vuruyor olarak resmedilmiş, böylece Arap barbarlar klişesi sağlamlaştırılmıştır. Aynı zamanda daha sonraki sahnelerde Troy'u tutsak eden Irak askerlerinin, Troy'a işkence etmeleri ancak buna karşın Troy'un onlara, kurtarıldığı anda zarar vermemesi, vahşi Arap imajına karşı medeni Amerikalı imajını ortaya koymuştur.

Bu olumsuz temsillerle, seyirciden yabancılaştırılan Arap karakter, diğer filmlerde olduğu üzere Arapça konuşturularak, Amerikalı tarafından anlaşılmayan bir karakter olarak temsil edilmiştir. İzleyicide bir nefret oluşmasına katkı sağlanmıştır. Bu bağlamda Iraklı askerın Troy'u sorgulaması ve Amerikalıların Arap'lardan nefret ettiğini bildiği mesajını vermesi önemlidir. “Senin hasta ülken siyah erkeklerin kendinden nefret etmesinin sağlıyor, aynı sizin Arap'lardan ve burada bombaladığınız

çocuklardan nefret ettiğiniz gibi” İlginç olarak, Barlow çocuklardan nefret ettiğini inkâr eder ama Araplardan nefret etmeyi protesto etmez” (Semmerling 150).

Bu bağlamda, Amerikalıların Araplardan nefret edecekleri imajlar verilmeye devam edilir. Archie ve ekibinin altınları almak için girdikleri yerde birçok lüks tüketime yönelik ürünler vardır. Aynı zamanda, çölde vardıkları bir sığınakta yine lüks arabalar sığınağı doldurmuştur. Bu filmde de klişe haline gelen uçsuz bucaksız çöllerden ve mağaralardan oluşan Ortadoğu’da, Arapların aç gözlü kişiler olduğu temsili ortaya çıkar. Aynı zamanda Arapların, mantıksız, medeni hayata alışmamış, ilkel, çölde ya da mağarada yaşayan kişiler olarak medeni dünyanın lüks tüketimine aşırı düşkün insanlar oldukları resmedilmiştir.

Lüks tüketimi düşkünlüklerine karşılık korkak ve beceriksiz oldukları imajı da filmde ortaya konmuştur. Archie ve ekibi lüks arabalar içinde Saddam’ın askerlerine yaklaşırken, Saddam’ın askerleri gelenin Saddam olduğunu düşünerek korku içinde kaçmışlardır. Gerçeği öğrendikleri zaman ise geri dönüp Archie ve ekibine karşı başarısız atışlar yaparak beceriksiz Arap imajının filmde temsiline örnek olmuşlardır. Bu kötü Araplara karşıt olarak gösterilen, Archi’nin kurtarmaya çalıştığı iyi Araplar dahi silah kullanmakta beceriksiz bir imaj çizerek hedefi tam olarak tutturamadan çok fazla mermi harcamış, buna karşın ise Archie ve ekibi isabetli atışları ile Amerikalıların üstünlüğünü ortaya koymuştur.

Aynı zamanda Amerikalıların silah kullanımı bu doğrultuda meşrulaştırılmıştır. Çünkü acımasız Arap imajı temsili çerçevesinde, kurtarılışı sonrası Vig ile Troy birbirlerine sarılmak için koşarlarken Araplar her ikisini de vurmuştur. Bu kötülüğe karşılık, Archie aşırı derecede mermi kullanarak cevap vermiş bu da Amerika’nın bölgedeki eylemlerini haklı göstermenin bir yöntemi olarak film içinde gösterilmiştir. Benzer olarak Troy, Irak askerlerince işkenceye maruz kalmış ama o Amerikan üstünlüğünü ve sakinliğini göstererek sadece ona işkence edenleri öldürmüş, diğer bir askere merhamet göstermiştir.

Bütün bu kötü karakterlere karşın Amerika’nın merhamet göstermesi gerektiği mesajı gibi, Oryantalist söylemde Amerika’nın, bu kötü karakterlerin varlığı ve

Ortadoğu halkının acizliği sebebi ile bölge halkını koruması gerektiği mesajı verilir. Bu bağlamda Archie ve ekibinin köye gelerek insanlara söylediği sözler önemlidir.

Vig: Amerika Birleşik Devletleri adına burada bulunuyoruz. Burada sizi korumak ve güvenliğinizi yaratmak için bulunuyoruz.

Bu söylem ile film Amerikan kuvvetlerinin orada bulunmasının haklı olduğu, yardıma geldiği mesajını veriyor. Bu mesajı desteklemek için film, halkın Arapça söylediği Amerikalıların orada olduğu ve güvende oldukları sözlerini alt yazı ile seyircinin duyması sağlanıyor. Böylece Ortadoğu halkının da bu istek içinde olduğu dile getiriliyor. Bu bağlamda kadınlar Amerikan askerlerinden süt istiyor. Bu esnada gelen süt kamyonu Iraklı askerlerce patlatılıyor ve halkın açlığına rağmen onların umursamaz bakışları etrafında süt her tarafa saçılıyor.

Iraklıların kendi halkını umursamazlığı ve halkın fakirlik içinde olduğu imajlarının yanında diğer filmlerde olduğu üzere İslam imajı yine filmde kendisini gösteriyor. Archie ve ekibinin köye gelmesi ile başlayan kargaşanın olduğu ortamda insanların Allahu Ekber (Kula ve eşyaya kulluğu reddederiz) sesleri duyulmaktadır. Ancak etrafta Saddam'ın askerleri olarak kötü Araplarla birlikte baskı altında Amerikalılardan yardım isteyen iyi Araplar da vardır. Ancak izleyici Allahu Ekber diyen grubun hangi tarafta olduğuna emin olamamakta bu yüzden de İslam yine iyi değerlerle olduğu kadar kötü değerler ile de özdeşleşebilmektedir.

Bu bağlamda Ortadoğu insanları diğer filmlerde olduğu üzere kötü değerler ile özdeşleştirilmiştir. Özellikle 11 Eylül sonrası filmlerde kendisini sıkça gösteren bombacı imajı bu filmde kendisini göstermiştir. Bu temsil kendisini Troy ile ona işkence eden Irak askeri arasındaki diyalogda göstermiştir.

Iraklı asker: Amerika'dan silah eğitimi aldım

Troy: Saçma.

Iraklı asker: Elbette, İngilizceyi nasıl öğrendim sanıyorsun. İran'la savaşırken uzmanlar gelmişti buraya.

Troy: Ne öğrettiler size?

Asker: Silah, sabotaj, sorgulama

Iraklı karakterler işkenceci, bombacı, sabotajcı katil imajları çerçevesinde temsil edilmiş ve filmdeki bu söylemlerle, bu durum desteklenmiştir. Aynı zamanda diğer filmlerde olduğu üzere, bu özellikleri Amerikan eğitimi sayesinde kazandıkları, Amerika'nın bölgede dengeler uğruna onları kullandıkları ve bunun dönütünün Amerika'ya bir tehdit olabildiği mesajı verilmiştir.

Film, Amerika'nın yanlış politikaları ve getirdiği kötü sonuçlardan çok orada yaşayan insanlara yardım etmek için orada olduğu mesajını vurgular. Bu bağlamda ilk başta kendi hırsları için yola çıkan Amerikan askerleri filmin sonunda Iraklı sivilleri korumak için altınları feda ederler. Filmin sonunda tutuklanma pahasına sivilleri sınırdan geçirmek için ellerinden geleni yaparlar. Bu bağlamda Amerika'nın bölgeye çıkarları için geldiği düşüncesi sorgulansa da film, bitiş sahnesinde Iraklıların özgürlüğe kavuşmalarını resmederek Amerika'nın gölgeye özgürlük getirdiğini, bu yüzden bölgede olduğu mesajını vererek bölgedeki Amerikan varlığını meşrulaştırır.

Film, *Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla 1991)* ve *The Siege (Kuşatma 1998)* filmlerinde olduğu üzere olumsuz Arap imajları ve temsillerini içinde barındırmaktadır. Bu bağlamda, bölgede 11 Eylül saldırıları öncesi meydana gelmiş önemli bir savaşa dâhil olmuş Amerika Birleşik Devletlerinin, burada var oluş nedenini ortaya koymak için Oryantalist söylemde Arapların ABD'ye ihtiyacı olduğu ortaya konmuştur. Aynı zamanda kendilerine bile karşı bir tehdit olarak Iraklıların liderlerinin durdurulması gerektiği mesajı verilerek, Amerika'nın eylemleri meşrulaştırılmıştır.

4. 11 EYLÜL SONRASI ORTADOĞU'NUN AMERİKAN FİLMLERİNDE TEMSİLİ

Yirmi birinci yüzyılın başlaması ile Amerikan politikasında köklü değişiklikler meydana getirecek olaylar olmuştur. 11 Eylül saldırıları, saldırıların ardından Afganistan'a karşı verilen savaş ve İkinci Körfez Savaşı önemli olaylar olmuştur. Bu olaylarda Batı ile Doğu karşı karşıya gelmiş ve uzun süreli savaşlar başlamıştır. Bütün bu olaylardan Amerikalılar kadar Ortadoğulular da etkilenmiştir.

Bu etkilenme sürecinde, insanların yaşadıkları filmlere konu olmuştur. Bu bağlamda 11 Eylül sonrası daha çok göz önüne gelen Ortadoğu ve Ortadoğulular Hollywood yapımlarında yer bulmuştur. Bu filmlerde 11 Eylül sonrası meydana gelen olaylar anlatılmıştır. Bu anlatım yapılırken de, bölgede yaşayan insanların hayatları, kimlikleri ortaya konmuştur. Bu bağlamda, 11 Eylül sonrası filmlerde Ortadoğu kimliklerinin temsil biçimlerinin ortaya konması gerekmiştir.

4.1. 11 EYLÜL SONRASI SİYASAL VE SOSYAL DURUM

Ortadoğu Amerika Birleşik Devletlerinden oldukça uzak bir bölge olmasına rağmen 11 Eylül saldırıları ile daha çok dikkat çeken bir bölge haline gelmiştir. Bölge olayları, Amerikan politikasını yakından ilgilendiren konular haline gelmiştir. Bu bağlamda da ABD Ortadoğu ülkeleri ile 11 Eylül öncesi dönemde olduğundan daha fazla etkileşime girmiştir.

Bu etkileşimde, Ortadoğu'daki politik ve sosyal durum belirleyici faktörler olmuştur. Ortadoğu 11 Eylül öncesi olduğu üzere 11 Eylül sonrası da anlaşmazlıklar ve çatışmaların yaşandığı bir yer olmuş, Ortadoğu toplumları belirli sıkıntılar çekmişlerdir. ABD 11 Eylül sonrası izlediği aktif siyaset ile bu anlaşmazlıklar, çatışmalar ve toplumsal sıkıntılarının içine girmiştir. Bu nedenle ABD'nin müdahil olduğu bu bölgede izlediği politikayı ve yaşanan olayları anlamak için bölgedeki politik ve sosyal durumun incelenmesi gerekmiştir.

4.1.1. 11 EYLÜL SALDIRILARI VE AFGANİSTAN SAVAŞI

2000’li yılların başında Sovyetler Birliği dağılmış, soğuk savaş bitmiş ve Amerika Birleşik Devletleri dünyadaki tek süper güç konumuna geçmiştir. Süper güç olarak ABD, 90’larda Kosova’da baş gösteren etnik savaşta NATO aracılığı ile etkisini göstermesi gibi çeşitli dünya meselelerine müdahil olmuştur. Aynı zamanda Ortadoğu’daki etkin siyasetini devam ettirmiş ve bölgenin sorunu olan Arap İsrail anlaşmazlığında, barış görüşmelerine devam edilmesi ve çıkarlarının korunması için gerekli girişimleri göstermiştir. 1950’lerden beri bölgeye olan bu ilgisi ise Arap – İsrail anlaşmazlığı ile başlayan Amerikan karşıtlığını gün ve gün arttırmış, bölgede Hamas ve El-Kaide gibi İsrail ve batı karşıtı örgütler eylemlerini yaygınlaştırmıştır. Bu bağlamda, ABD politikası da yeni milenyum’da bu örgütlere ve yandaşlarına karşı daha geniş cephe ve alanlarda savaşmaya dönüşmüştür.

Yirmi birinci yüzyılın başlarında Başkan olan George W. Bush, diğer başkanların aksine artık soğuk savaş ve soğuk savaşın aktörü Rusya’ya karşı ABD’nin yürüttüğü savaşta kızıll tehdditten çok bunun yerini alan yeşil tehde ve aktörlerine karşı savaşacağı iki başkanlık dönemi yaşamıştır. Fred Halliday ve Gerd Nonneman’ın belirttiği üzere, bu tehdit, 1950’lerden sonra Ortadoğu ülkelerinde başlayan milliyetçilik akımının İslamcılığa dönüşmesi olarak nitelendirilmiştir.

Milliyetçilik Arap dünyasının çoğu büyük elit yöneticisini kasıp kavurmuştur: Suriye’de 1949’da, Mısır’da 1952’de, Irak’ta 1958’de; 1962’de Cezayir’de ve 1967’de Güney Yemen’de milliyetçi gerillalar başarılı olmuştur; İslamcılık İran’ı sarsmış ve başarı kazanmıştır; Filistin Kurtuluş Örgütü ve onun yandaş müttefikleri kendi bağımsız yollarını izlemeye devam etmişlerdir” (Halliday ve Nonneman 958).

Amerikan karşıtlığının terör eylemlerine dönüşünün ilk örneğini, 1993 Şubatında Dünya Ticaret Merkezinin altına bomba yüklü kamyonla gelip altı kişinin ölümüne ve binden fazla kişinin yaralanmasına sebep olan İslami radikallerin eylemi ile gerçekleştirmiştir. Bunun ardından 1996’da Afganistan’da Amerikan karşıtı Taliban yönetimi kurulmuş ve Suudi Arabistanlı Osama Bin Ladin taraftarları Dhahran’da ABD elçiliğini

bombalayarak on dokuz Amerikan askerini öldürmüştür. 1998 Ağustos’unda Kenya ve Tanzanya’daki ABD üslerinin El-Kaide üyeleri tarafından bombalanması sonucu on dokuz Amerikan askeri ve yoldan geçen iki yüzden fazla Afrikalı ölmüştür. 2000 Kasımında ise iki El-Kaide militanı USS Cole gemisine bomba yüklü bot ile çarpıp on yedi askerin ölmesine neden olmuştur. Clinton yönetimi ise buna karşı Afganistan’daki El-Kaide kamplarına bombalı saldırıda bulunmuştur. Bu süreç Amerika açısından radikal İslam’ın kendisine açık bir tehdit olduğu düşüncesini sağlamlaştırmıştır (Little 264).

Bu eylemlerin kaynağı olarak gösterilen Afganistan, orada bulunan Taliban yönetimi, onun destekçisi El-Kaide ve lider konumundaki Usame Bin Ladin ile bu olaylar arasındaki bağlantılar, Sovyetler Birliğinin Afganistan’ı işgal etmesine dayanmaktadır. 27 Aralık 1979’da Sovyetler Birliği Afganistan’ı işgal etmiştir. “Sovyetlerin Afganistan’ı işgali, Sovyetler’e Basra Körfezine, Ortadoğu petrollerine ve Hind Okyanusuna inme imkânını kazandırıyordu” (Armaoğlu 762). Bölge stratejik bir öneme sahipti ve Sovyetlerin işgal sebebi olan bu durumu ABD de çok iyi bilmekteydi. Bu bağlamda, Soğuk savaş politikası gereği, ABD Sovyetlerin yayılmacılığını durdurma gereği duymuştur. Bunun için bölgede Sovyetlere karşı duracak bir gruba gereksinim olmuştur. Bunun için, daha önceden ABD tarafından desteklenen Afganistan yönetiminin batı yanlısı olduğunu düşünerek isyan eden ve Pakistan sınırında dağlara yerleşip sonra da ülkede yönetimi ele geçiren radikal İslam yanlısı Taliban yönetimi ve onun uzantısı El-Kaide düşünülmüştür. Taliban güçlerine Sovyetlere karşı savaşması için yardımda bulunmuş ve desteklenmiştir. Fakat Douglas Little’in belirttiği üzere, 1989’da Sovyetler çekilip Taliban güçleri ülke yönetimi ele geçirince artık yeni düşmanını ABD olarak görmüş ve saldırılara başlamıştır. “Son Rus askeri de 15 Şubat 1989’da Afganistan’dan ayrılınca, El-Kaide dikkatini Osama Bin Ladin’in ‘uzak düşman’ olarak tanımlamayı sevdiği Amerika’ya yöneltmiştir” (Little 311). Douglass Little bu değişimi belirten tek kişi olmamıştır. Bu değişim ve sonucunda oluşan durum Başkan Clinton yönetimce de kabul edilmiş ve şu sözlerle vurgulanmıştır.

Resmi olarak açıklamak istemeseler de Clinton yönetiminin üst düzey yöneticileri, Bin Ladin ve Taliban’ın, geçmişe bakıldığında çok da akıllıca

bir politika olmadığı kanıtlanan Soğuk Savaş politikasının son yıllarında Amerika'nın Sovyet karşıtı İslami radikallerle olan birlikteliğinden doğan canavarlar olduğunu dile getirmişlerdir. (Little 311).

Bu uyarılar ve fark edilen gerçeklere karşılık, Clinton döneminde yaşanan Kenya saldırıları sonucu Afganistan'ın ABD güçlerince bombalanması dışında başka bir müdahalede bulunulmamıştır. Buna karşılık, Afganistan'dan Amerika Birleşik Devletlerine karşı 11 Eylül 2001 günü büyük bir müdahale gelmiştir. Arap asıllı teröristler dört uçak kaçırmış, bu uçaklardan ikisi New York için bir sembol haline gelen İkiz Kulelere çarpmış ve yıkılmalarına sebep olmuştur. Diğer iki uçaktan bir tanesi Pentagon'a çarpmış ve Beyaz Saray ya da Kongreye çarpması planlandığı düşünülen son uçak ise yolcuların korsanlar ile mücadelesi sonucu Shanksville, Pennsylvania'da yere düşürülmüştür.

İkiz Kulelerin yıkılması New York şehri toz bulutuna dönüştürmüştü ve Amerika Birleşik Devletleri 1812'de İngiltere'ye karşı yaptığı savaştan bu yana ilk defa topraklarında saldırıya uğramıştır. Saldırıların yapıldığı yerler bağlamında ülkenin ekonomik, politik ve askeri gücünün yok edilmesine yönelik olduğunu göstermiştir. Körfez Savaşı ile Vietnam Sendromunu atlattığını sanan, okyanuslar ve karşı tarafın olası saldırısına karşı önceden saldırma dış politikaları sayesinde tehlikeden uzakta olduğunu düşünen Amerikan halkında büyük bir şoka sebep olmuştur. Halk kendilerine saldırının kim olduğunu ve neden saldırıldığını anlamaya çalışmıştır. Bu noktada ABD yönetimi, saldırının Usame bin Ladin ve onun taraftarı radikal İslamcılar tarafından yapıldığı görüşünü ortaya atmıştır. “Böylece, Usame Bin Ladin ve El-Kaide örgütü, diğerleri ile birlikte şer üçgeni denen ABD'nin artık şeytani güç olarak tanımlandığını temsil eder olmuştur” (Leach 90).

Böylece ABD için düşman kavramı ve alanı genişleyerek farklılaşmıştır. “11 Eylül terör saldırıları hem Ortadoğu'nun Orta Batı'dan ne kadar farklı olduğunun acımasız hatırlatmasını, hem de Dorothy'nin Oz Büyücüsü'nde Toto'ya ‘Biz artık Kansas'ta değiliz’ şaşkıncu ifadesini içerir” (Little 3). Bu saldırı ile Ortadoğu'nun ABD'nin o güne kadar algıladığından daha farklı ve daha tehlikeli bir yer olduğu ortaya

çıkıştır. Aynı zamanda şu sözlerden anlaşılacağı üzere, Ortadoğu'nun ABD içlerine sokulduğu ve Ortadoğu'yu niteleyen alan kavramının da değiştiğini söylemek mümkündür. "Burada kullanılan Ortadoğu tanımı yaygındır ve sadece İsrail, Arap devletleri ve İran'ı kapsamaz aynı zamanda Sahra Çölünden Kiber Geçidine, Cezayir ve Afganistan'a uzanan Müslüman topraklarını kapsar" (Little 3). Bu durum da, ABD için Ortadoğu kavramı ve alanının, çıkarlarına karşı gelen yerler kapsamında savaşacağı alan olarak genişlediğini söylemek mümkündür.

Savaş alanının genişlemesi Başkan Bush'un değindiği üzere terörün ülkelere yayılması, ülkeler arası terör kavramının çıkması olmuştur. "Başkan Bush'un 'Devletler Birliği' sözleri her şeyin, savrulmuş bir terör ağı ile yüzleşen ve hain saldırılara diz çökmüş dünya ile 11 Eylül 2001'de değiştiğini (11 Eylül sonrasında da) gösterir" (Enders ve Sandler 259). Başkan Bush artık uluslar arası terörün var olduğunu, buna karşı birleşmek gerektiğini, ya bu savaşta ABD ile ya da ABD'ye karşı teröristlerle birlikte olduklarını dile getirmiştir. Terör olgusu gibi, 11 Eylül sonrası ABD politikasını şekillendirmede önemli bir araç olarak kullanılan din konusu, Bush tarafından seçildiği gündenden itibaren gündeme getirilmiştir. "2001'de başkan olduktan kısa bir süre sonra (Office of Faith Based and Community Initiatives) İnanç merkezli Ofis ve Toplum Girişimini kurdu ve üç yıl sonra onun yönetimi inancın sadece Amerika'yı değil aynı zamanda dünyayı değiştirecek güce sahip olduğunu dile getirdi" (Little 310). Böylece inanç önemli bir konu haline getirilmiş ve halktan destek alınmıştır. İnanıcı sadece Bush değil, Bin Ladin de güç için savunmuştur. Bu da ortaya bir dinler ve güçler mücadelesi olgusunu çıkarmıştır. "Bu sonuç 2001 sonbaharı itibarı ile her şeyden önemli görünmüştür çünkü Başkan Bush, bazılarının Orta Asya Vietnam'ı olacağına inandiği El-Kaide ve İslami terörizme karşı açık uçlu bir savaş başlatmıştır" (Little 231). Bir bakıma çok tehlikeli bir hal alabilecek dinler mücadelesine dönen bu güçler mücadelesi ve teröre karşı savaş prensibi, ABD'yi harekete geçmeye sevk etmiştir. "11 Eylül sonrası ülkeler arası terörizmin potansiyel yapısını anlamadaki bir diğer önemli düşünce teröre karşı El-Kaide ve müttefiklerini hedef alan ABD liderliğinde savaşı içerir" (Enders ve Sandler 262).

ABD, artık terör saldırıları sebebi ile ve Usame'nin Suudi Arabistan'a saldırıp petrol üretimini ve böylece kendi çıkarlarını tehlikeye atacağını düşünerek harekete geçmeyi planlamaya başlamıştır. Bu da, ABD'nin Ortadoğu olarak tanımladığı geniş coğrafyada savaşı olacağını göstermiştir. “Diğer uzmanlar 11 Eylül saldırıları sadece bir anormallik olabilir şeklinde uyarıda bulunurken, birçok gözlemci ABD ile El-Kaide arasındaki mücadeleyi ‘ Dördüncü Dünya Savaşı’ olarak görmüştür” (Byman 140).

Başkan Bush ve yönetimi savaşa girmeye karar vermiş ve 7 Ekim 2001’de, NATO güçlerini de teröre karşı verdiği bu savaşta yanına alarak Afganistan’dan El-Kaideyi çıkartmak, Taliban yönetimini yok etmek ve 11 Eylül’ün karşılığını vermek amacıyla Afganistan’a saldırmış ve başkent Kabil’i bombalamıştır. Bir süre sonra da Kabil Kandahar gibi kentler düşmüş, NATO kuvvetleri ülke yönetimini kısmen ele geçirmiştir. Ülkede hala varlığını sürdüren Taliban güçlerini tamamen ortadan kaldırmak için, 2002 yılında Pentagon Anakonda Operasyonunu başlatarak Pakistan ile Afganistan arasındaki Taliban güçlerinin mağaraları bombalamıştır.

Bütün bunların sonucunda ABD, NATO güçleri ile birlikte ülkeyi ve yönetimi ele geçirdiğini düşünse de Taliban ve El-Kaide varlığı ortadan kalkmamış, Usame Bin Ladin yakalanamamıştır. Yapılan bombalamalar Vietnam’da da olduğu gibi sonuç vermemiş, Afganistan’da bitmeyen bir savaş başlamıştır. Terörizme büyük darbe indirme planlanmış, ancak aksine Afganistan’da Amerikan güçleri ve NATO birliklerine karşı saldırılar devam etmiştir. El-Kaide terörü kendisini, 2003’te İstanbul’da İngiltere elçiliğinin, 2004’te Madrid’de trenlerin ve 2005’te Londra metrosunun bombalanması ile büyük can ve mal kaybına sebep olarak duyurmuştur. ABD’nin müttefiklerine önerdiği uluslar arası terörü birlikte durdurma planı işe yaramamıştır. Aynı zamanda bütün bu olaylar ve dini boyutun da ön plana çıkması ile Batı ve Doğu toplumları arasında dini ve sosyal anlamda büyük kutuplaşmaları beraberinde getirmiştir. Araplar ve Müslümanlar, 11 Eylül saldırıları sonrası işte, evde ve sokakta ayrımcılıktan fiziksel saldırıya kadar birçok istenmeyen davranışa maruz kalmıştır (Shaheen 7). Bu davranışlara kitle iletişim araçlarının etkisi büyük olmuştur. Kitaplar, magazinler, radyolar yayınları ile buna ön ayak olmuşlardır. Washington şehrinde WMAL radyo’da şov sunan Michael Graham programında ‘İslam terörist bir

organizasyondur' demiştir. Aynı zamanda *Allah's Scorpion (Allah'ın Akrepleri)*, *Allah's Bomb (Allah'ın Bombası)* gibi kitaplar bu nefreti yansıtan kitle iletişim araçları olmuşlardır (Shaeen 5).

4.1.2. İKİNCİ KÖRFEZ SAVAŞI

Batı ve doğu toplumları arasındaki bu kutuplaşma kendisini Afganistan'dan sonra Ortadoğu'da göstermeye devam etmiş, İsrail ve Filistin arasında ihtilaf ve çatışmalar her zaman olduğu gibi varlığını sürdürmüştür. Ortadoğu'da hem İsrail hem de onun destekçisi olduğunu var saydığı ABD'ye ve batılı güçlere karşı Hamas örgütü Filistin Kurtuluş Cephesinin yerini almış, güçlenmiş ve yönetimi ele geçirmiştir. ABD ise, özellikle 11 Eylül sonrası Ortadoğu'da kendisine ve Ortadoğu'daki müttefikine karşı oluşan bu durumdan rahatsızlık duymuştur. Ortadoğu'da ABD çıkarlarına uygun olmayan bu durumla birlikte, Irak'taki çıkarları için tehlike arz eden Saddam Hüseyin'in varlığını da bir tehdit olarak algılamıştır. Böylelikle, çıkarlarını korumak için bu doğrultuda politika ve eylemlere girişmiştir.

11 Eylül sonrası dönemin başkanı George W. Bush kendisinden önceki birçok başkan gibi Ortadoğu petrollerinin önemini kavramış, bu bölgede oluşturulacak istikrar ve kontrol ile ucuz petrolün elde edilmesi gerektiğini öngörmüştür. Başkan Bush'un yardımcısı Dick Cheney'in belirttiği üzere, ABD'de petrol tüketimi gün geçtikçe daha çok artmaktadır. Bu durumda da ABD'nin Irak, Suudi Arabistan ve çevresindeki ülkelerin petrolüne daha da bağımlı olunacağı öngörülmüştür. "Londra Petrol Enstitüsünde Dick Cheney, var olan kaynaklar azalırken, petrol için küresel talebin artmakta olduğunu ve bunun da on yıl içinde her gün için ekstra elli milyon varil petrole ihtiyaç duyacakları anlamına geldiğini ifade etmiştir" (Little, 312). Cheney petrol için yaklaşan sıkıntıyı dile getirmiştir ve ABD gözünü Ortadoğu'daki petrole daha çok dikmiştir. "Dünyanın birçok bölgesi büyük petrol imkânları sunarken, Ortadoğu dünya petrolünün üçte ikisi ile ve en az maliyeti ile ödülün esaslıca durduğu yerdir" (Little 312). Bu sözlerden anlaşılacağı üzere ABD petrolün dünyada en çok Ortadoğu'da ve Ortadoğu'da azımsanamayacak bir kısmının da Irak'ta olduğu öngörmüştür. ABD petrolün nerede olduğunu biliyordu aynı zamanda da geçmişte, OPEC krizinde olduğu

üzere petrolün kendisine karşı bir silah olarak kullanılmasını istemiyordu. Bu yüzden bölgede istikrar ve kontrol her zaman olduğu üzere önemli hale gelmiş ve ABD'ye göre bu kontrol sürecinde geçmişteki kızıl tehdidin yerini Saddam Hüseyin gibi radikaller almıştır.

Saddam Hüseyin, ABD tarafından Ortadoğu'da huzuru bozan bir diktatör olarak algılanmıştır. Scott L. Althaus ve Devon M. Lario'nun değindiği üzere, 11 Eylül saldırıları sonrası tehdit olarak görülen Usame Bin Ladin'in yerini Saddam Hüseyin almıştır.

Fakat 2002'nin ilk yarısında Bush yönetimi, eylemlerini Irak'a karşı savaş açmak üzerine planladığı için, yetkililer kamuoyunda Usame Bin Ladin'in adını kullanmaktan kaçınmışlardır. Aynı zamanda resmi yönetim, savaş için kamuoyu desteği sağlamak çabası ile Saddam Hüseyin'i terörizm tehdidi ile daha çok ilişkilendirmeye başlamıştır (Althaus ve Lario 795).

Bu çalışmalar ve medyadan alınan yardımla kamuoyunda Saddam Hüseyin'in terör saldırıları ile bağlantısı olduğu görüşü vurgulanmış ve gelecekte olası bir Irak harekâtı için halk desteği sağlama çalışmaları başlamıştır. Buna paralel olarak Saddam Hüseyin'in Kitle İmha Silahlarına sahip olduğu ve Amerikan halkına ve dünyaya tehdit oluşturduğu görüşünü ön plana çıkarmıştır.

ABD Saddam'ı sadece Amerika'ya ve dünyaya karşı bir tehdit olarak değil aynı zamanda halkına karşı da bir tehdit olarak görmüş ve bu baskıdan kurtarılacak bölgeye demokrasi getirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. "Bu noktada, George W. Bush kulağa artık Woodrow Wilson gibi gelmeye başlamıştır ve ilk Irak'ta, sonra belki İran ve Suriye'de olmak üzere Amerika'yı, Ortadoğu'yu güvenli bir yer yapmaya adanmıştır" (Little XI). Başkan Bush önceki Amerikan liderlerinin düşündüğü gibi Ortadoğu'nun kendi kendine yönetemediğini ve Amerikan biçimi demokrasinin getirilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Demokrasiyi götürmek için ise Saddam tehdidin ortadan kaldırılmasının gerektiği ortaya atılmıştır. Bu tehdidi ortadan kaldırmak için John W. Lango'nun belirttiği üzere, Bush yönetimi Saddam'a karşı önleyici savaş politikasını yürürlüğe

koyma yolunu seçmiştir. Buna göre, Saddam Hüseyin kitle imha silahları ile harekete geçmeden önce, Bush yönetimi, ortaya attığı önleyici savaş politikasına göre hareket ederek tehdidi ortadan kaldırmayı amaçlanmıştır.

20 Eylül 2002’de George W. Bush yönetimi Birleşik Devletler için yeni ulusal güvenlik stratejisi içeren bir belge yayınladı. Bu belge’de Birleşik Devletlerin ulusal güvenliğine karşın etkin bir tehditle karşılaşması durumunda önleyici eylemler seçeneğini saklı tuttuğu ki gerekli ise tek başına da olsa harekete geçmekte tereddüt etmeyeceği ancak bu seçeneğin sadece ortada sebep varsa uygulanacağı ilan edilir (Lango 248).

Böylece Başkan Bush deniz aşırı müdahaleleri için ülkesine saldırılmadan önce olası tehdidi ve saldırıyı etkisiz hale getirme adı altında saldırılabileceğini belirtmiştir. Bu açıklama ülkede yönetime bazı serbestlikler tanımış ve Vatanseverlik yasası gibi düzenlemeler ile ulusal güvenlik adına hükümet ve hükümet yetkililerince tehdit olarak görülen herhangi kişi veya kişiler basit ayrımcı suçlamalara maruz kalmışlardır. Bu durum kişisel haklarda usulsüzlüklere ve halk arasında ayrımcılığa sebep olmuş ve McCarthy dönemini hatırlatmıştır.

Bush yönetiminin tehdit adı altında yürüttüğü bu politika ise önceki başkanların tehdit algılaması ve tehdit adı altında çıkarların yürütülmesinden farksız olmamıştır. “Bu günü ilgilendiren Bush yönetiminin önleyici savaş politikası tartışması, Ronald Reagan yönetiminin nükleer savaş mücadelesini ilgilendiren yirmi yıl önceki tartışmayı hatırlatır” (Lango 254). Reagan yönetimi yerine Bush yönetimi geçmiş ve Başkan Bush da ülke çıkarlarını korumak adına kendisine bir tehdit bulmuştur. ABD artık tehdidi ve gerçekliği belirleyen kendisi olduğu, yeni dünya düzeninin aktörü ve belirleyicisi olduğunu göstermek istemiştir. Bu durum Beyaz Saray yetkilisinin tarafından da vurgulanmıştır.

‘Söylenen gerçek, biz artık bir imparatorluğuz ve harekete geçtiğimizde kendi gerçekliğimizi yaratırız.’ ‘Ve siz o gerçekliği çalışırken... Biz tekrar harekete geçeriz, başka gerçekler yaratırız, çünkü biz tarihin aktörleriyiz’ (Little 310).

Anlaşılabacağı üzere, bu süreçte ABD dünyayı ve tarihi şekillendirmede baş aktör konumuna geçeceğini, tehdidi ve buna bağlı gerçekliği adeta bir film senaristi gibi kendisinin belirleyeceği görüşünü ortaya koymuştur.

Bu tehdit üzerine kurulu kurmaca politikanın doğru olmadığını Bush'un ilk dönem savunma bakanı Colin Powell 2007 yılında şu sözleri ile ifade etmiştir.

'Bakın, 11 Eylül bize çok büyük travmatik bir şoktu.' 'Fakat soğuk savaş bitti. Bizimkilerin yerine geçecek tüm tanrıbilimler ve ideolojiler gitti. Komünistler, faşistler, ciddi olun! Etrafta kalan birkaç otoriter rejim de fındık fıstık.' 'Terörizmin birden Kızıl Çin ve Sovyetler birliğinin yedeğini almasına, bu büyük Müslüman radikalleri, Moritanya'dan Müslüman Hindistan'a kadar olan tek parça kuşatan düşmanımız olarak görünmesine izin veremeyiz' (Little 320).

ABD ise çıkarları doğrultusunda kendisine yeni bir tehdit yaratarak, Usame'den sonra Ortadoğu'da Saddam Hüseyin'i yeni hedef haline getirmiştir.

Bu bağlamda, bu tehdide dikkat çekmek için dünya kamuoyunun ilgisinin çekilmesi gerektiği düşünülerek, konu Birleşmiş Milletlere getirilmiştir. Burada Saddam Hüseyin'in kitle imha silahlarına sahip olup olmadığı tartışılmıştır. Bu doğrultuda Birleşmiş Milletler denetçileri Irak'ta denetlemeler yapmışlardır. Bu denetlemeler bir yandan sürerken, Güvenlik Konseyinde, ABD yetkilileri Saddam'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu ve bunun da barışa bir tehdit olduğu dile getirmiştir.

Birleşmiş Milletler sözleşmesinin yedinci bölüme göre, barış ihlali ya da saldırı fiili olup olmadığı aynı zamanda barışa karşı bir tehdit olup olmadığını belirlemek Güvenlik Konseyinin görevidir. Kitle imha silahları edinmek ya da edinmek için girişimde bulunmak, sadece Irak ya da Kuzey Kore değil ABD ve Rusya dâhil her hangi bir ülkenin girişimde bulunması barışa bir tehdittir" (Lango 249).

Bu ve benzeri söylemlerle Saddam'ın kitle imha silahlarını elinde tuttuğu ya da edinmek için en azından girişimlerde bulunduğu ileri sürülmüştür. Böylelikle, ABD dünya kamuoyuna Saddam'ın bir tehdit olabileceğini duyurmayı başarmıştır.

Bu sözde gerçeklik ve yapay tehdidin farkında olan Colin Powell gibi birçok kişiye rağmen, Bush yönetimi ülke çıkarlarını korumak adına oluşturulan sözde tehdide önlem olarak, 20 Mart 2003 tarihinde ABD'nin oluşturduğu koalisyon güçleri ile birlikte iki yüz kırk bin askerli ordu ile Irak'ı sözde özgürleştirme harekâtını başlatmıştır. 1 Mayıs 2003 günü, Irak'ta büyük şehirlerin düşmesi ile birlikte Başkan Bush Abraham Lincoln gemisine gelip görevin başarıyla tamamlandığını duyurmuştur. Bu savaşta, başlangıçta Birinci Körfez Savaşında ölen asker sayısına kıyasla çok daha az sayıda asker kaybedilmiştir. Kayıp sayısı başlangıçta yüz otuzlarda iken, devamında gelişen olaylar rakamın bu sayıda kalmayacağını işaret etmiş ve ABD'nin Ortadoğu'da amaçladığı istikrar ve kontrolün ilk olarak Irak'ta bozulmaya başlayacağını göstermiştir.

Sona ulaşmayan savaş ile Saddam Hüseyin iktidarı devrilsede, savaşta binlerce sivil ve Amerikan askeri hayatını kaybetmiştir. Ülkede Şii ve Sünni gruplar arasında çatışmalar artmış, intihar bombacıları ülkede baş göstermeye başlamış ve ülkeye, planlanan demokrasi gelmemiştir. Bu saldırılar ve ölümler insanlara Vietnam'ı hatırlatmıştır. Başkan Bush'a savaşa girmeden önce, bu savaşın babasının Körfez savaşına benzemeyeceği uyarısının yapılmış olması gibi, "Üst düzey bir Pentagon yetkilisi ateş başlamadan önce tahminde bulunmuştur, 'Bu babanın Körfez Savaşı olmayacaktır' " (Little 308). Pentagon yetkilisinin belirttiği gibi, bu Başkan George Bush'un Birinci Körfez Savaşı gibi olmamıştır. 2007 yılına gelindiğinde, yüz altmış yedi bin Amerikan askeri Irak'ta adeta bir batağa saplanmış şekilde her yönden gelebilecek tehlikelere açık kalmıştır. Douglas Little'ın düşüncesine göre, ABD ordusu Vietnam savaşındaki gibi kırılğan, savunmasız bir duruma düşmüştür.

Amerika'nın 1991'deki Körfez Savaşını müteakip Vietnam sendromunu attığına ilişkin iddialara rağmen, birçok gözlemci, amaçların, taktiklerin ve stratejilerin bakış açısına göre emindir ki, Bush yönetiminin Irak'taki son

fiyaskosu Yogi Berra'nın bir zamanlar 'tekrar tümden deja vu' diye adlandırdığı farklı bir sendromun mükemmele yakın bir örneğidir (Little X).

ABD, Vietnam savaşında olduğu gibi bu savaşta da artan ölümler ile yakınlarını kaybeden Amerikalıların büyük protestolara başlamasına sahne olmuştur. Buna paralel olarak başkan gc kaybetmeye başlamıştır.

ABD'nin kaybedişi sadece sendromun ve savaş karşıtı protestoların başlaması noktasında değil aynı zamanda, savaş öncesi planlanan petrolden gelir elde etme politikasında da olmuştur. Antlaşmalarla, büyük Amerikan şirketlerini buraya getiren ABD yönetimi, bölgede istikrarı sağlayamayınca, petrol üretimi artmamış aksine düşmüş, bu da petrol fiyatlarının yükselmesine neden olmuştur. ABD diğer bölge ülkelerinden petrol üretimlerini arttırmaları istese de bu gerçekleşmemiş ve Ortadoğu'da planladığı ekonomik değerlere kavuşamamıştır.

ABD, Ortadoğu'da planladığı politik hedeflere ulaşamadığı gibi, ülkesinin bölgedeki ve dünyadaki Amerikan imajına gölge düşürerek prestij kaybına yol açmıştır. şüphesiz bu durum Amerikan karşıtlığını daha da arttırmıştır. Başkan Bush savaşa girerken bazı sözleriyle savaşa dini bir boyut katmıştır. Bu söylemler de, Afganistan savaşında olduğu gibi, savaşı bir nevi haçlı savaşlarına dönüştürmüştür.

George W. Bush Arapları ya da diğer Müslümanları vahşiler olarak ktlememeye dikkat ederken, küresel teröre karşı olan savaşın bir parçası olan Irak'taki savaşı dini bir yoğunlukla kucaklamış ve Amerikan demokrasinin doğuya ait despotluğun üstesinden geleceğini söylemiştir (Little 338).

Başkan Bush'un bu ve benzeri söylemleri, savaşın dinler savaşı olarak algılanmasına ve kullandığı doğuya ait kelimelerle doğu batı kutuplarının keskinleşmesine neden olmuştur. Aynı zamanda Bush, İsrail'in Filistin'e karşı yaptığı harektların Başkan Bush tarafından küresel teröre darbe olarak nitelendirilmesi, İslam dünyasında ciddi tepki yaratmıştır. Gelineen noktada, Ortadoğu ABD'nin, kesinlikle istenmediği bir bölge haline gelmiştir. "2003 yazı itibarı ile Amerikalıları dışarı atmak, Irak ve Ortadoğu'nun başka bir yerinde yapılacaklar listesinin üst sırasında görünmektedir" (Little 331).

Amerika artık bu bölgede istenmediğini anlamış ve başkanlarının açtığı savaşa karşı sokaklarda protestolarda bulunmuştur. Aynı zamanda Afganistan'da ABD'ye karşı saldırılar devam etmiş, İran'da nükleer silah edinme isteklisi daha radikal İslamcı gruplar güç kazanmıştır. Irak'ta yeniden inşa gerçekleşmemiş, ölümler, saldırılar günlük hayatın bir parçası olmuş, İsrail- Filistin anlaşmazlığı zaman zaman çatışmalara ve İsrail'in ağır silahlar kullandığı ve çok sayıda Filistinlinin öldüğü savaflara dönüşmüştür. Ortadoğu'da 11 Eylül'ün üstünden on yıla yakın bir zaman geçmesine rağmen, ABD'nin Ortadoğu'dan çıktığına inanılan düşmanlarına ulaşamamış, yeni düşmanlar edinilmiş ve ABD çıkarlarına uygun hale getirilememiştir. ABD, Ortadoğuyu güvenli ve istikrarlı bir yer yapamadığı gibi, Amerikan yönetimince yeni Amerikan yüzyılı denen yüzyıl, bitmeyen savaflara ve terörün artmasına ve dini boyutlara ulaşmasına sebep olmuştur. Bu terörün ve yarattığı korkunun ülkesine ve halkına sıçramasına, böylece toplum içinde insanların etnik kimlikleri sebebi ile birbirinden şüphe ve korku duymasına, Amerikalıların hem kendi toplumları içinde hem de diğer toplumlara karşı biz ve diğerleri diye tanımladıkları olgu ve kavramların keskinleşmesine neden olmuştur.

4.2. 11 EYLÜL SONRASI AMERİKAN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE ETKİLERİ

4.2.1. ORTADOĞU'YA KARŞI OLUŞAN ÖN YARGILAR

Dünya yeni milenyuma girdiği zaman Ortadoğu, Amerikalıların gözünde güvensiz bir bölge olarak görünmüştür. Bölgedeki savaşlar, olaylar ve insanlar, kitle iletişim araçları, özellikle de Hollywood'un da yardımı ile Amerikan halkına stereotipler ve klişeler çerçevesinde sunulmuştur. 11 Eylül 2001 sonrası ise İkiz Kulelere yapılan saldırılar ve buna cevaben gerçekleşen Afganistan ve Irak saldırıları sonucu bu temsiller daha da kuvvetlendirilmiş ve Amerikan kamuoyuna sunulmuştur.

11 Eylül saldırılarından kısa süre önce meydana gelen terör olayları ve 11 Eylül saldırıları, Amerikan halkının Ortadoğu insanına karşı ön yargıları güçlendirmiştir. “Clinton döneminde ülkede ve deniz aşırı yerlerde Amerikan hedeflerine yeni, gelişmiş, koordine El- Kaide saldırıları ve onun devamı niteliğinde 11 Eylül 2001 saldırıları Müslümanların olduğu her yere yayılan yeni bir şeytan Arap dönemini başlatmıştır.” (Semmerling, 23) Şeytan Arap temsili için yazılı kitle iletişim araçları devreye girmiştir. Yazarlar 90'lı yıllardan başlayarak kızıl tehdidin yeşil bir tehdiye dönüştüğünü vurgulamışlardır. Bunun ilk örnekleri Samuel Huntington tarafından yazılan ve 1993 yılında yayınlanan *The Clash of Civilization* kitabında belirtilmiştir. Kitapta belirtildiği üzere, Ortadoğu'yla eşleştirilen İslam ve Müslümanlık beraberinde dünyaya huzursuzluk getirmiştir. “İslam'ın sınırları kanlıdır ve onun iç organları da öyledir” (Little 317). Bu olumsuz İslam imajı Princeton üniversitesinden tarihçi Bernard Lewis tarafından 1998 yılında yayınlanan *The Roots of Muslim Rage* makalesinde de değinilmiştir. Lewis bu makalesinde yaklaşan yeşil tehditte bahsetmiştir. Bunu yaparken de Usame bin Ladin tarafından kaleme alınan *Declaration of World Islamic Front for Jihad Against Jews and Crusaders (Yahudi ve Haçlılara Karşı Dünya İslam Cephesinin Cihat İlanı)* yazısının tercümesini dayanak göstermiştir. Bu yazıda Bin Ladin tüm Hristiyanların ölmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu sayede bu yazarlar, Amerika'ya ve Amerikan halkına karşı bölgede oluşan bir öfkeden söz ederek bölge

halkı hakkında olumsuz klişeleri, stereotipleri ve tiplerini güçlendirmeye, daha da acımasızlaştırmaya devam etmişlerdir.

Bu stereotipler ve tiplerinin üzerine 11 Eylül saldırılarının da olması ile yazılı iletişim araçları bölge halkı için benzer temsilleri sunmaya devam etmiştir. Bunun en belirgin örneği Raphael Pitai tarafından yayınlanan *The Arab Mind* kitabında görülmüştür. Araplar vahşi, cinsel açıdan sapkın ve acımasız kişiler olarak resmedilmiştir. Bu resmetmenin en büyük etkilerinden birisinin de askeri güç üzerinde görüldüğü Albay Norvell De Atkine'nin sözlerinden anlaşılmaktadır. "Askeri subayları eğittiğim yerde, The Arab Minds kültürel öğretimimin temelini oluşturur" (Little 335). Yazılı iletişim araçları sadece halkı değil, askeri gücü de etkisine altına almıştır.

Yazılı iletişim araçları gibi görsel iletişim araçları da 11 Eylül sonrası Ortadoğu ve insanları hakkında oluşan imajlarda büyük etkiye sahip olmuşlardır. Görsel iletişim kaynakları konusunda başı TV çekmiştir. TV'deki programlar bağlamında ise haberlerin büyük bir etkisi olmuştur. Haberler 11 Eylül günü ve sonrasında gelişen olayları an ve an sunmak için ellerinden geleni yapmıştır. Bu gelenek Birinci Körfez savaşı ile başlamıştır. CNN Körfez Savaşı sırasında yaşanan savaşı canlı yayında sunarak, savaşı Amerikalıların oturma odasına sokmuştur.

Körfez Savaşı ile başlayan bu gelenek kendisini ilk olarak 11 Eylül saldırılarında göstermiştir. CNN canlı yayın ile ikiz kulelere çarpma anını yine Amerikan izleyicisinin oturma odasına getirmiştir. CNN gün boyu yaptığı yayınlar ile ve son dakika haberleri veren ilk kanal olarak bilginin kaynağı, tekeli konumuna geçmiştir.

Eylül ayında o gün ve sonrasında gerçekte ne olduğu, CNN'i olayların en güvenilir anlatıcısı olarak meşrulaştıran el büyüklüğünde taşınabilir bir diske sıkıştırılmıştır. Böylelikle CNN kendi ticari statüsünü daha ileriye taşımış ve artık ön planda olan olaylardan çok CNN olmuştur (Semmerling 203).

CNN'in *America Remembers* adlı doksan dakikalık DVD'si o gün yaşananları anlatmıştır. Ancak belirtildiği üzere, DVD olayları olduğu gibi anlatmaktan çok CNN'in olayları nasıl gördüğüne dair görüntüler içermiştir. Aynı zamanda bu yapım halkın olayları bu doğrultuda görmek zorunda kaldığı bir yapıma dönüşmüştür.

CNN olayları Arap teröristlerin bir işi olarak görmüş ve şeytan Arap, terörist Arap imajlarını çizmiştir. CNN uçakları kaçırılanların fotoğraflarını yayınlamıştır. Yayınlarken CNN haber spikeri Paula Zahn onlar için şeytan sıfatını kullanmıştır. “Sonunda gördük... şeytanın yüzünü. Birçok masum hayata kasteden, Amerika’ya en korku verici hücumu ve saldırıyı yapan insanlar bunlar” (Semmerling 202). Kamera, izleyiciyi tansiyon arttırıcı müzik eşliğinde teröristlerin yüzlerine yaklaştırmıştır. İzleyicide, Aristo trajedisinin temel öğelerinden olan öfke ve nefret duyguları, bunun sonucunda da Oryantalist korku yaratılmaya çalışılmıştır. “Arapların ve Müslümanların medyadaki temsilleri hakkında çalışmalar, hâkim medyanın bu kişiler hakkında olumsuz etnik- dini stereotipleri daha fazla doğal kılan ve doğrulayan Oryantalist mitleri ebedileştirmeye katkı sağladıklarını göstermiştir” (Machool 38).

Oryantalist korkunun yaratılmasında zıtlıklardan da faydalanılmıştır. Medeni Batıyı temsil eden Amerika imajına karşın geri kalmış Kabil imajı sergilenmiştir. Bunun için Amerika’daki saldırılar sırasında CNN muhabiri Nic Roberston Kabil’de oryantalist imajlar çerçevesinde gösterilmiştir. “Kabul New York’un tam zıttı olarak durmaktadır. Sakallı, peçeli kadınları, domates, sebze gibi sıradan ürünlerin satıldığı açık pazarları, sıradan alçak binaları ile stereotip olarak, Üçüncü Dünya, Kabil normal gününü yaşamaktadır” (Semmerling 231). Kabil üçüncü dünyada bir yer olarak Amerika’nın tam zıddı olarak gösterilmiştir. Bu zıtlığın üstüne yeşil tehdit ve tehlikenin de buradan geldiği gösterilmiştir. “CNN ise Usame’nin daha önce elinde silah, bir hedefe ateş edişini gösterir ve böylece onun şeytan ve tehlikeli Arap eğilimi gün yüzüne çıkarılmış olur” (Semmerling 232).

Medyanın yarattığı bu karşıt imajlar ile bölge halkına karşı antipati oluşturulmuştur. Bu durum da beraberinde bölgeye bir Amerikan saldırısı için kamuoyunu oluşumuna imkân vermiştir. Bu gücü arkasında hisseden George W. Bush ise Afganistan’a karşı savaşa girişmiştir. CNN ise Birinci Körfez Savaşı ve 11 Eylül saldırılarında olduğu üzere, Afganistan’da başlayan savaşı, Amerikan izleyicisini oturma odasına getirmiştir. “Donald Rumsfeld savaş istatistikler, ya da yirmi dört saatlik haber yayınları değil, zaferi görme isteğidir dese de, CNN savaşı tekrar yorumlayıp, patlamalar, askeri araç hareketlilikleri olarak gösterir” (Semmerling 240).

Böylece medya savaşı kendi istediği gibi yorumlamış, bölgeye ihtiyaç duyduğu iddia edilen Amerikan değerlerinin getirildiği gösterilmiştir. “Vietnam’dakinin aksine Afganistan’da insanlar Amerikan zaferini coşkuyla karşıladılar. Afgan insanları artık sokaklara çıkmakta, pazarlarını açmakta, müzik çalmakta, sokakta dans etmekte, kadınların seksi portrelerini göstermekte, Pepsi Cola ve diğer Amerikan ürünlerini içmekte serbesttiler” (Semmerling 240). Verilen bu mesajlar ile düşmanın savaşı kaybettiği, Vietnam sendromunun bittiği ve Amerikan değerlerinin bölgeye kazandırıldığı görüşü aktarılmıştır.

Medya’nın, düşman olgusunu ortaya koyma isteği kendisini İkinci Körfez savaşında da göstermiştir.

2001 Haziran’dan 2003’e kadar olan süreçte toplamda 17,531 Associated Press hikayesi Terörizme ya da Teröre Karşı Savaş deyimlerini kullanmıştır; 29,979 tanesi Usame Bin Ladin’den ve 31,907 tanesi Saddam Hüseyin’den bahsetmiştir (Althaus ve Margio 795).

Oryantalist söylem medya tarafından yoğun olarak kullanılmaya başlanmış ve terörist imajı çerçevesinde iki isim sürekli vurgulanmıştır. Usame Bin Ladin’e karşı yapılacak saldırı ile birlikte Saddam Hüseyin’e de saldırmak için kamuoyu oluşması sağlanmıştır.

Oluşan kamuoyu ile ABD Irak’a saldırmıştır. Amerikan medyası olayı an ve an takip etmiştir. CNN yine daha önceki sıcak çatışmalar gibi, bu olayı da canlı olarak Amerikan izleyicisinin evine getirmiştir. Bölgeye yine Amerikan değerlerinin kazandırıldığına dair imajlar halka sunulmuştur. Saddam’ın heykelinin halk tarafından devrilmesi canlı olarak Amerikan halkına izletilmiştir. Böylece Amerikan halkına despotizmin yıkıldığı ve sunulan bu zafer ile Vietnam sendromunun tekrar aşıldığı mesajı iletilmiştir.

Bu süreçte Amerikan medyası, eskiden olduğu gibi Arapları kötülemek, küçük düşürmekten vazgeçmemiştir. Abu Ghraip hapishanesinde tutulan esirlere Amerikan askerlerince işkenceler yapılmıştır. İşkenceye maruz kalan ve çıplak bırakılarak aşağılanan esirlerin fotoğrafları basına sızdırılmıştır.

Irak'ın yaralarına işediğini belirten bir Arap gazetesi, 'Abu Ghraib hapishanesinden fotoğraflar sadece mahkûmların değil, aynı zamanda Arap dünyasının da bir aşağılanması ve statüsünün düşürülmesidir' der" (Fattah ve Fierke 72).

Bu olumsuz temsiller Arap dünyasında ABD'ye karşı nefreti arttırmıştır. Ancak olumsuz Arap imajları ile zihni doldurulan Amerikalılar, Arapların bunu hak ettiğini düşünerek Araplara karşı karşıt tutumlarını sürdürmüşlerdir.

Olumsuz tutumlar kendisini 11 Eylül sonrası TV'de de göstermiştir. TV büyük izleyici kitlesine sahip etkili bir bilgi kaynağı olmuştur. Bu gücün farkında olan film yapımcıları Araplar hakkındaki 11 Eylül öncesi filmler, çizgi filmler ve belgesellere tekrar yer vermiştir. Bu süreçteki Arap imajları olumsuz olarak sergilenmiştir. Olumsuz klişeleri içeren geçmiş zamanda yapılmış çizgi filmler ve filmlerin tekrar yapımları ortaya çıkmıştır. Ali Baba tekrar Kırk Haramileri yenmiştir. HBO TV'nin *Rome* dizisi Arapları kötülemiştir.

TV, Araplarla ilgili dört miti de ortaya koymuştur. Araplar aşırı derecede zengin, barbar ve kültürsüz, beyaz köle tüccarı olan seks sapkını ve terörist imajları ile sergilenmişlerdir. Bunun için Aaron Sarkind'in *West Wing* gibi dizileri ile amaçlanan kötü imajlar oluşturulmuştur. *The Siege (Kuşatma 1998)*, *Return of the Mummy (Mumyanın Dönüşü 2001)* gibi filmler de TV programlarına dönüştürülmüş, negatif imajların tekrarı sağlanmıştır.

Tekrar edilen bu imajlara istinaden, 11 Eylül sonrası TV'de ilk kez Amerikalı Araplar olumsuz imajlarla sergilenmiştir. "Bütün bunlardan kötüsü 9/11 sonrası TV'nin Amerikalı Arapları ve Amerikalı Müslümanları sadakatsiz ve hain vatandaşlar olarak göstermesidir. 9/11 öncesi TV'de Amerikalı Araplar hemen hemen hiç görünmemişlerdir" (Shaheen 46). Çeşitli programlarda ürkütücü ve tehditkâr Amerikalı Arap imajları çizilmiştir. CBS, FOX, NBC gibi kanallar bu kişilerin ülkedeki camilerde ve mescitlerde yaşadıklarını temsil eden görüntüler sunmuşlardır. *The Practice, Judging Amy, The District, Sleeper Cell, The Agency, Threat Matrix Sue Thomas FB Eye* ve

Dick Wolf's Law & Order dizileri bu imajları güçlendirmiştir. 24 gibi dizilerle ise bu teröristlere karşı savaşan kahraman Amerikalı imajı sunulmuştur.

Bu oluşturulan imajlar ile toplumda bir rahatsızlık doğmuştur. Halk arasında gruplaşmalar olmuş, kitleler ötekileştirilmiştir. Böylece 11 Eylül sonrası iki binden fazla nefret suçları işlenmiştir.

TV showlarının bu devam eden karalama süreci sonucunda Amerikan toplumunun yarısından fazlası Arap ya da Müslüman komşular edinmekte isteksizlerdir. TV'nin yarattığı stereotipler sayesinde Araplara karşı şiddetin kabul edilebilir olduğu bir anti Arap-Müslüman düşüncesi oluşturdu (Shaheen 49).

Amerikalılar bu imajların da etkisi ile komşulara karşı kin ve düşmanlık beslemişler ve eylemlere geçmişlerdir. Oysa Amerika'da yaşayan üç milyon Amerikalı Arap'ın dörtte üçü Hristiyan'lardan oluşmuştur. Bu kişiler diğer Amerikalılar gibi öğretmen, mühendis olmuşlardır. Toplum içinde statüleri, diğer Amerikalılara eşit yaşamları olmuştur. TV programları ise bu gerçekleri çarpıtarak farklı ve olumsuz bir imaj sunmuştur.

11 Eylül sonrası katlaşılan Ortadoğulu, Arap imajı Hollywood'da da kendisini göstermiştir. Daha önce ortaya çıkarılan imajlar daha katı ve sık tekrarlanır olmuştur. Tüm Ortadoğu halkı yine bir genelleme ile Arap ve tüm Araplar da Müslüman olarak gösterilmiştir. "Sinemanın başından beri, Hollywood'un kırılmış popüler hayal gücü aynaları tek bir homojen kütle olarak Müslümanları ve Arapları yığmıştır. Oysa Araplar Müslümanlar içerisinde bir azınlığı temsil ederler" (Shaheen XIII). Böylece Amerikan halkının gözünde tüm Ortadoğuluların Arap olduğu imajı Hollywood tarafından da pekiştirilmiştir.

Tüm Ortadoğuluların Araplar ile ilişkilendirildiği imaj gibi Arap imajı İslamiyet inancı ile o da kökten dincilik ile eş tutulmuştur. "Hollywood kökten dinciliği öldürme, çocuk kaçırma ve işkence ile eşit tutmaktadır" (Khatip 179). İslamiyet cinayet ile özdeşleştirilmiştir. 11 Eylül saldırıları ile Amerikan halkının zihninde düşmanın yeşil tehdit olduğu, bunun da kökten dincilik olduğu düşüncesi yaratılmaya çalışılmıştır.

“Kökten dinci terörist tehdidi bundan sonra dünyaya soyut tehditten fazlası oluyor, ‘bize’ ve çocuklarımıza tehdit oluyor. Belki de bunun en iyi göstergesi 11 Eylül 2001 günü Dünya Ticaret Merkezine saldırıdır” (Khatip 179). Böylece daha önce kökten dincilikle ilişkilendirilen Ortadoğu halkı, 11 Eylül olaylarından sorumlu teröristler imajına büründürülmüştür.

1980’den başlayarak; 1982’de İsrail’in Lübnan’ı işgali, 1991’de Çöl Fırtınası Operasyonu, (2001-2003) Afganistan ve Irak işgali, 2006 yılında Hizbullah ve İsrail arasındaki mücadeleler ile tüm bu çöl kabileleri, yağlı Arap şeyhleri, yıkıma odaklı çılgın kökten dinciler olarak sahneye sürüldüler (Shaheen XVI).

Daha önceki olumsuz imajların yaratılması gibi, 11 Eylül sonrası yaratılan ve devam ettirilen imajlar da belli bir amaca hizmet etmiştir. “Film yapmak politiktir. Sinema ya da TV’den çıkma kişiliksizleştirilen stereotipler, hükümet politikalarına yardım eder. Politikalar stereotipleri zorlar, stereotipler de politikaları zorlar” (Shaheen XVIII). ABD, Ortadoğu için politikasını yürürlüğe koyduğu günden bu yana, eylemlerini meşrulaştırma gereği duymuş, bunun için de filmlerle kamuoyu yaratmaya çalışmıştır. “Amerika Birleşik Devletleri Irak’a 2003 Martında gerçek operasyonlar düzenlemeden çok önce, Hollywood çoktan filmlerde, Araplara karşı savaş düzenliyordu” (Shaheen XIX). ABD Afganistan’a ve Irak’a saldırmadan önce stereotipleri, tiplerini, iyi çocuklar Amerikalılar, kötü çocuklar Araplar imajlarını faaliyete geçirmiştir. Buna örnek filmlerden birisi 2006 yılında gösterime giren *300 (2006)* filmi olmuştur. Filmde medeniyeti temsil eden Yunan dünyasına karşı kirli, barbar ve vahşi olarak sunulan Persler gösterilmiştir. Persler hazırlıksız olan Batı dünyasına saldırmış ancak başkomutanları saldırıya karşı önleyici savaş prensibini devreye sokmuştur. Böylece Batı dünyasına, Doğudan gelebilecek bir tehdit olasılığından haberdar olunması ve buna hazırlıklı olmak gerektiği mesajı verilmiştir.

Bu doğrultuda George W. Bush önleyici savaş politikasını uygulamaya koymuştur. İlk olarak terörizme cevap olarak Afganistan’a saldırı düzenlenip işgal edilse de Irak ve Saddam ABD’ye karşı büyük bir tehdit olarak gösterilmiş ve burada

önleyici savaş prensibi yürürlüğü konmuştur. Bunun sonucunda bitmeyen bir savaş başlamıştır. Hollywood da bu bitmeyen savaşta film cephesi olarak yerini almıştır. Irak'ta savaş uzadıkça, Hollywood cephesinde de filmler sayıca çoğalmışlardır.

Savaşın ilk zamanlarında Irak'ta yaşanan yağmalarla halk soyguncu olarak gösterilmiştir. Böylece eskinin Ali Baba ve Kırk haramiler imajlarına benzer temsiller sunulmuştur. Bununla beraber, bütün bu klişeler eski klişelerle birleştirilerek güçlendirilmiş ve olumsuz Arap imgesi ön plana çıkarılmıştır. Ancak uzayan savaşla birlikte, İkinci Körfez Savaşı da Vietnam sendromunu anımsatmıştır. “Amerikan askerleri kendilerini *Apocalypse Now* (*Çağımızın Kıyameti* 1979), *Full Metal Jacket* (*Metal Ceket* 1987) gibi Hollywood Vietnam filmlerinin Ortadoğu gerçek hayatı versiyonuna sıkışmış olarak hissediyorlardı” (Little 332).

ABD Bağdat'ın düşmesi ile zafere ulaştığını sansa da, Irak'ta yeni bir Vietnam'a doğru sürüklendiğini söylemek mümkündür. Filmler ise her ne kadar Amerika'yı Ortadoğu'da başarıya ulaştı şeklinde resmetse de, Irak'taki kaosu, ölümleri resmetmekten de geri kalmamıştır. Bu da beraberinde olumsuz imajların yine artmasına sebep olmuş, Ortadoğu insanı Amerikan halkı için kilometrelerce öteden acımasız, medeni dünyaya ayak uyduramayan bir düşman olarak görünmüştür. Bununla birlikte Amerikalılara karşı ön yargılar Ortadoğu halkında da artmış, Amerikalıları işgalci olarak görmüş ve bireysel ya da küçük gruplar halinde direniş göstermişlerdir. Koca orduyu karşılarına alamayacakları için küçük saldırılar ya da askerlerin kaçırılması gibi eylemlere girişmişlerdir. Amerikan askerlerinin kaçırılması ve kaçırılan askerlerin kökten dinci teröristlerce öldürülmeleri Hollywood filmlerinde hemen yerini bulmuş ve olumsuz Arap ya da Müslüman temsili kullanılmıştır.

Bütün bu bilgilerin ışığında 11 Eylül sonrası oluşturulan basmakalıplar 11 Eylül öncesinde olduğu gibi benzer temalar çerçevesinde yapılmıştır. 11 Eylül sonrası daha acımasız olan bu stereotipler, filmlerde hainler, teröristler, bakireler, şeyhler ve tanımlayıcı karakterler imajlarında kendilerini göstermişlerdir. Bu stereotiplerim görüldüğü filmlerde, Arapların büyük bir çoğunluğu yine doğal bir hayat süren kişiler olarak resmedilmemişlerdir. Ancak 11 Eylül sonrası filmlerde, 11 Eylül öncesi filmlere

kıyasla önemli bir fark az sayıda olan iyi Arapların kişiliklerinin ve yaşamlarının detaylarının verilmesi olmuştur. Bu kişiler aileleri, meslekleri olan, Amerikalılara benzer yaşamlar süren kişiler olarak sunulmuşlardır.

Bu sunumum örnekleri, *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* ve *Kingdom of Heaven (Cennetin Krallığı 2005)* filmlerinde ortaya konmuştur. *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* filminde batılı kadın gibi hemşire mesleğini icra eden, ablası ve yeğenleri ile bir apartmanda yaşayan Aisha seyirci karşısına çıkarılmıştır. *Kingdom of Heaven (Cennetin Krallığı 2005)* filminde ise Kral Selahattin Kudüs kralına doktorlarını göndermek isteyen yardım sever bir karakter olarak temsil edilmiştir. Ancak, az sayıda rastlanan bu olumlu imajlara rağmen, filmlerde Arapların çoğunluğunun yine düzgün meslekleri, batı tarzında bir hayatları yoktur.

Batı tarzı yaşantıdan uzak olarak temsil edilen Ortadoğu karakterleri için yaygın imajlardan birisi hain imajı olmuştur. Bu kişiler Batılı insanlara zarar verme heveslisi kişiler olarak gösterilmiştir. Zarar verme boyutu terör boyutuna çıkarılmış ve hainler imajı daha da olumsuz bir bağlamda terörist imajına da dönüştürülmüştür. “Hollywood Arap dini radikallerini kumulların ya da gökdelenlerin arkasına saklanmış Hıristiyanları ve Yahudileri terör mağduru eden kişiler olarak sunmuştur” (Shaheen 25). Araplar, 11 Eylül sonrası filmlerde, 11 Eylül öncesi filmlere göre daha radikal karakterler olarak, kökten dinciler olmuşlar ve etrafa terör saçmışlardır.

Bu imaj kendisini 2007 yılında gösterime giren *The Kingdom (Krallık 2007)* filminde göstermiştir. Filmde Araplar terör ve ölüm saçan canavarlar olarak resmedilmişlerdir. “Film Arabistan’ı, şeytan Arap’ların karanlıkta Amerikalıları öldürmek için bekledikleri yerdir” (Shaheen 26). Arabistan ve o coğrafyada yaşayanlar Amerika için tehlike olarak sunulmuştur. Film, Hollywood filmlerinde az rastlanır iyi Arap karakterlere sahip olsa da, sunulan Arap imajları hainler ve teröristler olmuştur.

Hainler ve teröristler imajı hususunda, 11 Eylül sonrası dönemde 11 Eylül öncesinde olduğu üzere İsrail Yapımı filmler göze çarpmıştır. 2003 yılında gösterime giren *Air Marshall (Hava Korgenerali 2003)* ve 2004 yılında gösterime giren *Promised Land (Vaad Edilen Ülke 2004)* filmleri bu imajları barındırmıştır. Her iki filmde de

Araplar terörist rolünde gösterilmiştir. İsrail yapımı bu filmlere karşı ise Ortadoğu sinemasının sesi dünyada pek fazla duyulmamıştır. Hollywood ise 2005 yılında yayınladığı *Crash* (*Çarpışma 2005*) gibi filmlerle, Araplar hakkında ön yargıları arttıran, onları 11 Eylül öncesi görüntülerden daha koyu tenli gösteren filmlerine devam etmiştir. Bu filmlerde Batılı kişiler bireyselleştirilirken, Ortadoğulu karakterler yüzlerinin detayları verilmeyerek, koyu tenli bir varlık olarak sunulmuşlardır.

Hollywood'un sunum ve temsilleri hususunda bir diğer imaj ise bakireler imajı olmuştur. Kadın da erkek gibi ötekileştirilmiştir. Kadın utangaç, hoş karşılanmayan ve yabancı olarak sunulmuştur. Aynı zamanda kadın yine erkeğin beşinci karısı konumunda, değersiz olarak gösterilmiştir. 2004 yılında gösterime giren Hidalgo filminde batılı kahramanın kadını prensin eşlerinden birisi olmaktan kurtarması bu duruma örnek olmuştur. Diğer filmlerde ise yine 11 Eylül öncesinde olduğu üzere Arap erkek Batılı, sarışın kadına arsızca istek duyan, her fırsatta onu ele geçirmeye ya da kaçırmaya yeltenen kişi olarak temsil edilmiştir.

Hollywood'un Arapları tasvirinde bir diğer önemli temsil şeyh imajı olmuştur. 11 Eylül sonrasında, öncesinde olduğu üzere şeyhler batılı kahramana karşı durmuşlardır. “Şeyhlerin kötü yardımcıları, koyu tenli Arap kalabalıkları, aşiretleri ekramı doldururlar” (Shaheen 30) Şeyh kötü olarak temsil edilirken, adamları esmer tenli yığınlar olarak resmedilerek kişiliksizleştirilmiştir. 2003 yılında yayınlanan *Second Hand Lions* (*İkinci El Aslanlar 2003*) filminde, Arap şeyh Batılı kahraman tarafından yenilmiş olarak gösterilmiştir. Araplar beceriksiz kaybetmeye mahkûm kişiler imajı ile sunulmuşlardır.

Hollywood'un Ortadoğulu temsilleri tanımlayıcı karakter[†] olarak da gerçekleşmiştir. Bu temsiller Araplar ile ilgisi olmayan filmlere Arap temsillerin tanımlayıcı karakter olarak sokulması şeklinde görülmüştür. Bu filmler 11 Eylül sonrası

[†] Birçok senaryonun Orta Doğu ile hiçbir ilişkisi yok iken sinsi Araplar, Arap çöllerinde ya da Amerika'dan her yerden her hikâyeden komediden ya da bilim kurgudan ortaya çıkar. İlgisiz durumlarda ortaya çıkan bu karakterler ön tanımlayıcı karakterlerdir (Shaheen 32).

filmlerin dörtte biri sayısındağırlar. Bu filmler, bilim kurgudan, drama ve komediye kadar birçok film türünde var olmuşlardır. 2003 yılında yayınlanan *Gen- Y Cops (Gen- Y Polisleri 2003)* filmi ve 2006 yılında gösterime giren *The Marine (Denizci 2006)* ve *Click (Klik 2006)* filmleri bu imajları barındıran filmler olmuşlardır. Bu tarz filmler izleyicinin zihnine olumsuz Arap imajını yerleştirmek isteyen Hollywood yapımları olmuşlardır.

Özellikle bu filmler, gizli gizli stereotiplerin yerleşmesine imkân tanıdıkları için halk arasında ayrımcılığı ve yabancı korkusunu aşıl原因an filmler olmuşlardır. 2003 yılında gösterime giren *Lord of The Rings: Return of the King (Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü 2003)* filminde kötü adamlar siyah eşarplı olarak gösterilmiştir. Daha önceden yaratılan siyah çarşafly kadın imajı ile tanımlayıcı karakter imajı birleştirilmiştir. Böylece bu filmleri izleyen Amerikalıların ülkedeki Amerikalı Arap kadınlara karşı daha saldırgan olduğu ve bu durumun toplumun diğer kesimlerine de yansdığı görülmüştür.

4.2.2. HOLLYWOOD-PENTAGON-WASHINGTON ÜÇLÜSÜ VE STRATEJİLERİ

Hollywood film sektörü olarak 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra da bir kitle iletişim aracı olarak gücünü ve yerini korumaya devam etmiştir. 11 Eylül saldırıları sonrasında yine birçok film gösterime girmiştir. Bu filmler arasında yüzden fazla film konu olarak kendisine Ortadoğu ve Ortadoğuluları seçmiştir. Bu seçimler tesadüf eseri olmamış, ülke politikaları çerçevesinde Hollywood Pentagon ve Washington birlikte çalışmışlardır. 11 Eylül öncesi de birlikte çalışan bu üçlü koalisyon, 11 Eylül sonrası Ortadoğu'da çok daha aktif siyaset izleyen Amerikan politikalarının yürürlüğe girmesinde önemli role sahiptir.

İlk olarak seyirci 90'ların sonunda *The Siege (Kuşatma 1998)* ve *Armageddon (Kıyamet 1998)* gibi filmlerle 11 Eylül saldırılarına hazırlanmıştır. “New York İkiz Kulelerin yıkımı televizyonda canlı olarak görülmeden önce, sinema tarafından sayısız defa filme alınmış, bilim kurgularda veya heyecanlı ajan ve siyasi kurgu romanlarında anlatılmıştır” (Valantin 143). 11 Eylül saldırılarından önce halkın zihnine bu tür bir tehdit filmlerle yerleştirilmiştir. “Bu kurgular, Amerikan zihin evrenine, pek yakında meydana gelecek savaş felaketinin toplu duygusunu sokmaya çalışmıştır” (Valantin 144). Her zamanki tehdit olgusu, Amerika için sembol haline gelmiş şehirler üzerine inşa edilerek, savaş için kamuoyu hazırlanmıştır.

Bu hazırlıklardan sonra korkulan tehdit kendisini göstermiş ve 11 Eylül saldırıları gerçekleşmiştir.

11 Eylül saldırıları, 1812 yılında İngiliz- Amerikan savaşından bu yana Amerikan topraklarının kutsallığını ilk defa kaybedişini temsil ettiği için çok yoğun bir şok meydana getirmiştir. Ayrıca 1945 yılından bu yana bir tehdit ilk defa, hazırlanışı itibariyle strateji üretiminin ve hayal endüstrisinin hareketlendirdiği şekilde gerçekleşmiştir (Valantin 143).

Amerika milli güvenlik sinemasının daha önceden temsil ettiği tehdiye maruz kalmıştır. Tehdit yapaydan gerçeğe dönüşmüştür. Bu gerçeklik zemininde, daha önceden

oluşturulmuş savaşa hayır demeyecek kamuoyu ile birlikte George W. Bush'un Ortadoğu politikaları yürürlüğe sokulmuştur.

George W. Bush'un 11 Eylül sonrası politikası ise Amerikan yüzyılını yaratmak ve bu doğrultuda dünyaya ve Ortadoğu'ya şekil vermek olmuştur.

Burada söz konusu olan şey, laik-seküler anlayışın Ortadoğu'ya şekil verme ideolojisinin iyi bir şekilde açıkladığı gibi Amerikan çıkarlarına ve ihtiyaçlarına dünyayı uydurma isteğine bağlı Amerikan miti ilişkisidir. Bu düşüncenin uygulanmasının farklı şekilleri özellikle Irak'taki Baas rejiminin yıkılması, Irak'ın işgali, Fas'tan Afganistan'a Müslüman dünyanın zoraki yeniden yapılandırılması, bu Müslüman ülkelerin Amerikan modeli demokrasilere dönüştürülmesi ve başlıca dünya petrol kaynaklarını kontrol altına alarak bu ülkelere Pazar ekonomisinin getirilmesi gibi büyük projelerle açıklanabilir (Valantin 209).

Bu şekilde milli güvenlik sineması ile milli güvenlik politikalarının hedefleri 11 Eylül sonrasında, öncesinde olduğu gibi benzerlik göstermiştir. "Hollywood Amerikan egemenliğini dünya politikalarına yerleştiren ideolojik bir araç olarak görülebilir" (Khatip 7).

Bu doğrultuda 11 Eylül saldırıları sonrası şeytan Araplar imajı oldukça katılmıştır. Saldırıları yapan teröristlerin Ortadoğulu olması ve dinlerinin İslam olması bölgenin ve İslam'ın terör ile eşleştirilmesine sebep olmuştur. Bu eşleştirme kendisini filmlerde de göstermiştir. Daha önce oluşan tehdit eden temsili ile birleşen bu imajların sonucunda ABD'nin bölgeye saldırması için bir kamuoyu oluşmuştur. Bu oluşumun gerçekleşmesi için Hollywood ve Washington birlikte çalışmıştır. "Motion Picture Association of America (Amerika Film Birliği) tarafından organize edilen bir gezide, şef Jack Valenti, Rove ve onun 9/11 Hollywood Koalisyonu aceleyle Hollywood'a gittiler. Onlardan, Bush yönetiminin şeytana karşı savaşı yenmesinde yardım etmelerini isteyen elli yönetici ile bir araya geldiler" (Shaheen 18). Bush yönetimi bölgede ABD eylemlerini meşru gösterecek filmler istiyordu.

Bu filmlere, özellikle şeytana ve teröre karşı savaş adıyla başlatılan Afganistan işgalinden sonra ihtiyaç duyulmuştur. 11 Eylül öncesinde ortaya çıkarılan kökten dinci terörist imajları ve 11 Eylül saldırısının gerçekliği Afganistan'a saldırı için kamuoyu oluştursa da, Ortadoğu'daki diğer müdahaleler için yeni kurgu imajlara ihtiyaç duyulmuştur. ABD için Irak'ın Ortadoğu'da en çok petrol barındıran ülke olduğu her daim göz önünde olmuştur. Hollywood da daha önce burada Saddam tehdidini Amerikan halkına sergilemiştir.

11 Eylül sonrasında ise Saddam'ın bir tehdit olduğu ve buna karşı Başkan Bush'un politikası olan önleyici savaşın devreye sokulması gerektiği Hollywood tarafından sık tekrarlanan bir mesaj olmuştur. Mel Gibson'ın yönettiği *Bir Zamanlar Askerdik (We Were Soldiers 2002)* filminde Vietnam savaşı üzerinden olası bir Irak savaşı mesajı verilmiştir. “ ‘Evet, insanlar seni öldürmek istediği zaman, onlarla savaşarak onları engellemek lazım!’ Bu tanımlama önleyici savaş düşüncesini iyi bir şekilde izah etmektedir” (Valantin 156). Hollywood'un Washington politikaları çerçevesinde hareket ettiği ve önleyici savaşı meşrulaştığı görülürken, bunu yapmak için olumsuz Ortadoğulu temsili de kendisini göstermiştir.

11 Eylül sonrası karaktersizleştirilen ya da silik bir karakter olarak sunulan Arap imajı *Kara Şahin Düştü (Black Hawk Down 2001)* ve benzeri Hollywood filmlerinde kendisini göstermiştir. “Kitaptakinin aksine, yaralanan ve ölen her Amerikan askeri aşırı bireyselleştirilirken, Somaliler sadece ateş ve katliama uğrayan gölgelerdir” (Valantin 158). Böylece Amerikan izleyicisinin bölge halkı ile empati kurması önlenmiştir. “Bu endüstri sayesinde Amerikan halkı milli güvenlik gösterisinde birbiriyle kaynaşabilir ve bir millet olarak yaşayabilir” (Valantin 185). Film bu kaynaşmayı ve ortak değerleri sağladığı gibi kent savaşını da göstererek, gelecekte Ortadoğu'da olabilecek sokak savaşlarının önceden habercisi olmuştur. Bu kamuoyunu elde eden Washington ve Pentagon ise nükleer tehdit olarak temsil edilen Saddam'a saldırmıştır.

Babası gibi George W. Bush bu saldırı ve savaşta kazananın ABD olacağına ve Vietnam sendromunu tamamen ortadan kaldırılacağına inanmıştır. Bu sebepten, saldırı yapılmadan önce Vietnam yenilgisi ve Somali bozgununu zafer gibi sunan filmler

gösterime sokan Hollywood, Washington ile paralel politika izlemiştir. İzleyici bu savaşın bir Vietnam olmayacağına inandırılmıştır. Bölgedeki savaşın nasıl olacağına yine karar veren Washington aracılığı ile Hollywood olmuş, sadece halkı değil Amerika'nın askerlerini de etkilemiştir.

Askerlerimiz bölgeye bir ellerinde silah diğer ellerinde taşınabilir DVD sistemleri ile gidiyorlar. Bu yüzden haberci Evan Wright Irak'taki Amerikan Özel Kuvvetlerin çatışma hakkındaki fikirlerini sorunca, bazı erkek ve kadın askerler gerçek çatışmayı Hollywood filmleri ile eş değer görmüştür (Shaheen 21).

Buradaki askerler çoğunlukla *True Lies (Gerçek Yalanlar 1994)* ve *Rules of Engagement (Çatışma Kuralları 2001)* gibi Arapların başarı ile yok edildiği filmleri izlemişlerdir. Ancak bitmeyen savaş süresince gelişen olaylar bölgede işlerin Amerika'nın ve filmlerin istediği gibi gitmediğini göstermiştir. Irak Amerikan askerleri için Ortadoğu'nun Vietnam'ı olmuştur. Amerika'ya, hayatını kaybetmiş askerleri taşıyan uçaklar gelmeye başlamıştır.

Bu durum halkta savaşa karşı protestolara sebep olmuş ve halkın sesini az da olsa duyurmaya çalışan Hollywood yapımları boy göstermiştir. *In the Valley of Elah (Elah'ın Vadisinde 2007)* gibi filmler Irak savaşının yanlışlığını gözler önüne sermiştir. Fakat yine devreye giren Washington ve Pentagon gücü muhalif filmlerin çok fazla yaygınlaşmasına izin vermemiştir. "Muhalefet ve protestolar, başlarına bir şey gelmesinden endişe ederek mesafeli durma stratejisini uygulayan film stüdyolarını korkutmuştur" (Valantin 168). Sean Penn gibi ünlü oyuncular Irak savaşının yalan olduğunu söylemeye çalışsa da korkular Hollywood'u yeterince muhalif filmler yapmaktan alıkoymuştur.

Bu durum da *The Kingdom (Krallık 2007)* gibi şeytan Arapların Amerikan güçlerince yok edildiği ve çirkin, barbar İranlıların medeni Yunanistan'a saldırdığı 300 gibi filmler beyaz perdede göstermeye devam etmişlerdir. "Küresel Hollywood'un egemenliği küresel ticari karları güçlendirirken ulusal ideolojik çıkarları öne koyarak Washington politikacıları ile güçlü bir bağ inşa eder" (Wilkins 563). Bu bağ sonucunda

Washington ve Pentagon destekli filmler, yine onların görüşleri çerçevesinde beyaz perdede yerlerini almıştır. Bu filmlerde Araplar 11 Eylül öncesi olduğundan daha kara derili ve daha barbar, terörist yanlısı olarak gösterilmişlerdir. Aynı zamanda bitmeyen savaşlarda Batının haklılığını, doğunun ise bunun karşılığında geri kalmışlığını göstermeye devam eden filmler bölgede Amerikan müdahalelerini meşrulaştırmaya devam etmiştir.

4.3. ORTADOĞU ÜLKELERİ İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ İLİŞKİLERİ VE ORTADOĞULU KİMLİKLERİN AMERİKAN FİMLERİNE YANSIMALARI

4.3.1. SYRIANA (SYRIANA - 2005)

11 Eylül saldırılarından sonra Hollywood, Ortadoğu üzerine filmler yapmaya devam etmiştir. Bu filmlerde Hollywood, 11 Eylül sonrası olayları ve Ortadoğu'yu izleyiciye kendi objektifinden sunmuştur. Bu sunumu yaparken bölgede gerçekleşen olaylar kadar, bölgede yaşanan insanlar ve kimlikleri de temsil edilmiştir. Bu bağlamda bölge ülkelerine ve olaylarına odaklanan filmlerden birisi 2005 yılı yapımı *Syriana* (*Syriana 2005*) filmi olmuştur. ABD'nin bölgedeki gücünü, eylemlerini ve 11 Eylül sonrası daha acımasız, ön yargılarla dolu bir perspektifle bölge halkına bakışını yansıtması açısından, incelenmesi gereken önemli bir filmidir.

Film Stephan Gaghan tarafından yönetilmiştir. 11 Eylül öncesi filmler gibi, bu film de ünlü Hollywood yıldızlarını barındıran bir film olmuştur. Bu bağlamda George Clooney, CIA ajanı Bob Barnes'i, Christopher Plummer, Dean Whitening adlı şirket yöneticisini, Chris Cooper Dean, Whitening ile aynı şirkette yönetici konumundaki Jimmy Pope'u, Jeffrey Wright, Bennet Holiday adlı avukatı canlandırmaktadır. Matt Damon Bryan Woodman adında İsviçre'de bir şirket çalışanı, Alexander Sidding Prens Nasir Al- Subai rolündedirler.

Kadrosu ünlü Hollywood yıldızlarından oluşan film, Amerika'nın bölgedeki politikalarına ve bölge insanlarına odaklanmış bir yapımdır. Filmde odaklanan konular, CIA ajanı Bob gibi piyonlar sayesinde bölgede yürütülen ABD operasyonları, Killen adlı bir şirketin Kazakistan petrollerine uygunsuz bir yolla erişim sağlaması ve bunun ardından Connex adlı Amerikan petrol şirketi ile birleşmesi ve bu birleşme sonucu mağdur olup işsiz kalan Pakistanlı işçiler ve yaşadıkları olmuştur.

Konusu ABD politikaları ve bunların bölge insanlarına etkisi olan film, bu bağlamda Ortadoğulu kimliklerini temsil eden bir film haline gelmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak, film İslam imgesi ile başlamaktadır. Birçok filmde olduğu üzere Warner Bros simgesi ile başlayan filmde, Warner Bros simgesine ezan sesini iliştiirmiştir. İzleyici,

film başlamadan yabancı olduğu bir dil ve ezgi ile karşı karşıya bırakılmış ve uyarılmıştır. Böylece Ortadoğu'nun ötekileştirilmesi süreci filmin başında kendisini göstermiştir. Dini ve dili ile anlaşılabilir bir yer olarak izleyiciye sunulmuştur.

Dini ve dili ile ötekileştirilen mekân olarak Ortadoğu aynı zamanda, bir nesne konumuna indirgenmiştir. Filmin sonunda uydudan takip edilen Nasir ve adamları uydu görüntüsü içerisinde izleyiciye sunulmuştur. Haritalandırma yöntemi ile mekân Amerikan kontrolünde bir yer olarak gösterilmiştir. Mekân, oryantalist söylemde kontrol edilmesi gereken yer mesajına uygun bir görünüme büründürülmüştür. Bu bağlamda kontrolün Amerika'da olduğu, yine uydu görüntüleri ile temsil edilmiştir. Nasir ve adamlarının arabaları birer nokta konumunda gösterilerek birer nesneye indirgenmişlerdir. O nesnelere de, bir CIA ajanının emir vermesi ve onun emri ile görevlinin bir tuşa basması ile yok edilmiştir. Bu şekilde, Amerika'nın bölgede ne kadar güçlü olduğu ve ötekileştirilen mekânın kontrolünü elinde tuttuğu mesajı verilmiştir.

Hollywood'un bu ötekileştirmeyi yapmasının sebebi, yine 11 Eylül öncesi filmlerde olduğu üzere, ABD'nin eylemlerini bölgede meşru kılmak için mekânın bir tehdit olarak sunulmasının gerekliliğidir. Bu sunum ise kendisini CIA merkezinde yapılan bir toplantıda, Bob ile CIA yetkilisi arasındaki diyalogda göstermiştir.

CIA yetkilisi: İzin verirseniz yeni bilgilere geçmek istiyorum. Hindistan müttefikimiz. Rusya artık müttefikimiz. Hatta Çin bile müttefikimiz olacak. Sadece Pakistan ve Fas arasındaki ülkeler sorun. Zayıf ülkeler, zayıf ekonomiler. Ama İran, Amerika'nın kültürel müttefikidir. Artık İranlılar sekizinci yüzyılda yaşamak istemiyor. Öğrenciler yollara döküldü. Hatemi doğru yönde demeçler veriyor. Benim bilmek istediğim, eğer enerji ambargosuna devam edersek önümüzdeki günlerde karşımızda Batı yanlısı işbirlikçi bir hükümet bulabilecek miyiz?

Bob: Evet bu mümkün, ama biraz zor. Bakın öğrencilerin yürümesine izin verdiler ama ertesi gün elli gazeteyi kapattılar. Tepelerine bir iki tane daha uydu koyup, batıyı izlettirmenizde, Ayetullah'ın o insanlar üzerindeki etkisini yok edebileceğinizi sakın düşünmeyin.

Ortadoğu tehlikeli bir yer olarak sunuluyor. Yine Ayetullah gibi Amerikan karşıtı dini liderlerin kontrolünde tehlikeli bir mekân olarak resmediliyor. Bunun örneği, Bob'un İran'da silah satışını tamamladıktan sonra mekândan uzaklaşırken arkasında patlayan araba görüntüsü ile tekrarlanıyor. *300 (300 2006)* filmi gibi İran halkı hakkında bir çok olumsuz temsil bulunan film örnekleri gibi, filmde bu olumsuz örnekleri desteklemek için bölge insanlarının olumsuz temsillerinin izleyiciye sunulması gerekmiştir. Bu noktada ise, 11 Eylül öncesi filmlerden farklı olarak, daha katı bir hal alan terörist imajı seyirci karşısına çıkarılmıştır. 11 Eylül öncesi filmlerde kötü, hain, terörist Arap karakterine rastlamak mümkün iken, 11 Eylül sonrası filmlerde terörist imajı daha fazla vurgulanan bir imaj haline gelmiştir.

Bu amaçla filmde, terörist imajının hazırlığı olarak, önce olumsuz imajlar ortaya konmuştur. Bunun için ilk olarak, otobüse binmek isteyen esmer tenli bir grup insan, seyirci karşısına çıkarılmıştır. Bu insanların kimlikleri, nereli oldukları film boyunca tam olarak resmedilmemiştir. Film, yer ismi olarak Basra Körfezi yazısını ekrana yerleştirerek seyirciye olayın yeri hakkında bilgi vermiş, ancak Basra Körfezindeki resmettiği bu işçilerin kimler olduğunu açıkça ifade etmemiştir. Bir iki kez ifade edilen Pakistan sözleri ile izleyiciye Ortadoğu'da bir halk imajı sunulmuştur. Böylece, süre gelen Arap genellemesine, kitlelerin içine Pakistanlılar da alınmıştır. Bu kişiler otobüse binerken bile sıra beklemeyen, kavga eden kişiler olarak temsil edilmişlerdir. Basit bir hareket olan, medeni Batılının hep yaptığı sıraya girme nezaketinden bile uzak olarak resmedilmişlerdir. Nezaketten uzak olan bu kişiler böylece Amerikan bireyinden uzaklaşmış, empati kurulacak kişiler olmaktan çıkarılmıştır.

Ortadoğuluların uzaklaştırılması, film boyunca diğer temsillerde de kendisini göstermiştir. Bu bağlamda, İslam imgesi film içine dâhil edilmiştir. İslam baskıcı ve gerici bir rejim olarak sunulmuştur. 11 Eylül öncesi ve sonrası birçok filmde olduğu üzere, kadınlar çarşafı içinde temsil edilmiştir. Film İran, Beyrut, Arap Emirlikleri gibi ülkeleri ekrana taşımıştır. Farklı film karakterlerinin görüldüğü bu farklı ülkelerde, her şey aynıymış gibi temsil edilmiştir. İnsanlar çöllerde, ya da şehirdeki moloz yığınları içinde yaşamakta ve kadınlar bu moloz yığınları içindeki kara çarşafıolarak görünmektedir. Böylece İslam, her açıdan gericilik ve baskıcılık ile eş tutulmuştur. Aynı

zamanda İslam'ın olduğu tüm coğrafyalar tek bir nesneye indirgenmiş, birbirinden farksızmış gibi resmedilmiştir. Bu temsil kendisini, Bryan'ın eşine telefonda Dubai'yi anlatışında ortaya konmuştur.

Bryan: Evet tavanda Mekke'yi işaret eden bir levha vardı. Bin Ladin grubu Mekke'ye klima yerleştiriyor. Çok büyük bir proje. Milyarlarca dolar kazanıyorlar. Kadınların hepsi tepeden tırnağa siyahlar içinde. Erkeklerin beş adım gerisinde yürüyorlar. Sıcaklık 51 derece. Havaalanından yürürken sıcaktan bayılacaktım neredeyse. Erkekler beyaz elbise giyiyor. Bembeyaz, lekesiz elbiseler. Bunu hiç anlamıyorum. Sanki şöyle diyorlar. Çok sıcak ve çalışmak zorunda değilim. Bu giysiyle nasıl yapıyorlar bilmiyorum. Ama onları beysbol oynarken görmek isterdim.

Bu söylem içinde, İslam dininin en önemli imgesi Mekke'den bahsedilir. Bunun ardından kadınların giyimleri ve erkeklerin beyazlar için oluşundan söz edilerek havlu kafalar klişesi tekrarlanır. Böylece, daha önceki sahnelerde gösterilen, lüks yattaki Emir ve konukları ile temsil edilen aç gözlü Arap imajına ek olarak, tembel Arap imajı güçlendirilmiştir. Ancak en önemlisi ise, Mekke imgesinin hemen ardından Bin Ladin adının gelmesidir. İslam ve terörizm ardı sıra bahsedilerek, seyirci ikisi arasında bir bağ kurmaya sevk edilmektedir. Bu durum ise, hemen sonrasında Pakistanlı işçi çocukların gittikleri din okulunda imamın sözleri ile vurgulanmaktadır.

İmam: Din hakkında konuşan Müslümanları, fanatikler ya da gerici insanlar olarak göstermek için farkı gizlemeye çalışacaklar. Bu münakaşanın ekonomik ya da askeri olduğunu söyleyecekler. Eğer bunlara inanırsak ellerine düşeriz. Tek suçlu da kendimiz oluruz. İnsanlar ve modern hayat arasındaki farkı serbest ticaret ile gideremezsin. İmkansız. İlahi ve dünyevi hayat bir bütün. Kuran. Din ve Devletin ayrımı yoktur. Kuran. Hükmeden krallar ve boyun eğen köleler yerine Kuran. Modern hayatın yükü serbestlikle, özelleştirmeye, ekonomik reformlarla ya da düşük vergilerle hafifletilemez. Modern dünyada yaşamının bedeli liberal bir toplum tarafından asla ödenemeyecek. Liberal toplumlar çuvalladı. Hristiyan ideolojisi çuvalladı. Tüm Batı çuvalladı.

Doğunun Batı'ya bakış açısının verildiği bu cümlelerde, fanatiklikten, kökten dincilikten bahsedilmiş, batı değerleri reddedilmiştir. İslamiyet'e inanan bir kişinin, batı değerlerini reddettiği bir görüntü içindeki temsili ile Hollywood yine bölge insanını kökten dinci ve batı değerlerine tehdit olarak göstermiştir. Kökten dinci imam, şeyh imajında tehdit olarak sunulmuştur. Bu tehdit konusunda ise önce barbar Ortadoğu imajı resmedilmiştir. Bu bağlamda Bob, Mussavi adında bir Arap tarafından işkenceye maruz kalmış, kan revan içinde resmedilmiştir. Bu imaj Bryan'ın Nasir'e yaptığı konuşmada tekrar dile getirilmiştir.

Bryan: İş dünyası hakkınızda ne düşünüyor söyleyeyim mi? Yüzyıl önce çadırda yaşıyor, birbirlerinin kafasını kesiyorlardı, muhtemelen yüz yıl daha öyle yapacaktınız.

Böylece Hollywood bu film ile Ortadoğuluların hep barbar oldukları imajını tekrarlamıştır.

Ancak 11 Eylül sonrası her filmde olduğu üzere, terörist imajı filmde kendisine önemli bir yer bulmuştur. Artık çocukların bile terörist olabildiği, İslam ve terörizm imajı sergilenmiştir. Önce izleyiciye, *The Kingdom (Krallık 2007)* gibi filmlerde olduğu üzere, terörist saldırıyı üstlenecek kişinin televizyondaki sözleri dinletirilmiştir. İlerleyen sahnelerde ise gerçekleştirilen terör eylemi gözler önüne serilmiştir. Bu bağlamda filmde, gemiye bomba ile saldıracak oğlanın sözleri bir video görüntüsünden izleyiciye izlettirilmiştir. Oğlanın videosunu izleyen kitlenin, Müslüman okulu öğrencileri, bombayı veren ve organize edenin de Müslüman okulu öğretmenleri olduğu resmedilmiştir. Müslümanlık imgesi terörizm ile eşleştirilmiş ve oğlanın video görüntüsündeki sözleri ile görselleştirilmiştir.

Pakistanlı oğlan: Öldüğüm zaman mirasçılarımın şu şartları yerine getirmesini istiyorum: Bir; cesedimi yıkayanlar iyi Müslümanlar olmalı böylece Allah'ı ve onun başışlayıcılığını hatırlayacağım.

Müslümanlık, cinayet ve terörizm ile ilişkilendiriliyor ve bu bağlamda film gerçek hayata gönderme yapıyor. Film, 12 Ekim 2003 yılında Yemen'de USS Cole savaş gemisine yapılan intihar saldırısını ima etmektedir. Gerçek hayat, film tarafından

yeniden yorumlanmakta, yeni bir gerçekçilik yaratılmakta ve Araplar terörist imgesi ile özdeşleştirilmektedir.

Önemli nokta ise, Pakistanlı oğlanın sözlerinde değindiği üzere iyi Müslüman kavramıdır. Çocuk, iyi Müslüman'ı kendisi gibi batı karşıtları olarak tanımlarken, Hollywood'un iyi Müslüman tanımlaması farklı olmuştur. 11 Eylül sonrası filmlerin, 11 Eylül öncesi filmlerinden önemli bir farkı da bu hususta olmuştur. İyi Arap, kötü Arap kavramı çerçevesinde iyi Araplar, *The Kingdom (Krallık 2007)*, *Kingdom of Heaven (Cennetin Krallığı 2005)* ve *Traitor (Hain 2008)* gibi filmlerde kişilik kazanmışlardır. 11 Eylül öncesi filmlerde, iyi Arap karakterler olmasına rağmen, kişilikleri yansıtılmamış, kitleler içinde kaybolmuşlardır. Ancak 11 Eylül sonrası filmlerde, meslekleri olan, aileleri ve kendine özgü yaşamları olan Araplar olarak tasvir edilmiş, izleyicinin onlarla empati kurması sağlanmıştır.

Bu bağlamda Nasir iyi Arap rolünde seyirci karşısına çıkarılmıştır. Ülkesi için modern bir yaşam tarzı, anayasal haklar isteyen bir lider olarak resmedilmiştir. Bu temsil için Bryan ile Nasir arasında geçen diyalog gözler önüne getirilmiştir.

Nasir: Benimle gel lütfen. Ben Oxford'u bitirdim. George Town'dan doktoram var. Parlamento kurmak istiyorum. Kadınlara oy hakkı vermek istiyorum. Bağımsız yargı istiyorum. Ortadoğu'da petrol borsasını başlatmak istiyorum. Spekülatörlerin işine son vermek. Neden petrol borsası Londra ya da New York'ta? Bütün enerjimi rekabet ortamına açacağım. İran'dan Avrupa'ya boru döşeyeceğim. Önerdiğin gibi. Gemiler Çin'e gider. Verimi ve geliri arttıracak her şeyi yaparım. Bu geliri de ülkemi yeniden yapılandırmak için kullanırım.

Nasir sözleri ile batı dünyasına özgü değerleri ülkesine getirmeyi amaçladığını ortaya koymuştur. Bu temsil ile iyi bir Arap olarak, seyircinin empati kurmasına imkan sağlanacak bir karakter haline dönüştürülmüştür.

İyi Arap rolünde gösterilen Nasir, yine de bazı alt mesajlar ile olumsuz temsillerle de eşleştirilmiştir. Birçok filmde olduğu üzere Nazizm ile eşleştirilen Araplar, bu filmde de Nazizm ile özdeşleştirilmiştir. Nasir adı itibari ile Nazizm'i çağrıştıran bir isim olmuştur. Aynı zamanda Gamal Abdel Nasser'i de çağrıştıran bir

isme sahiptir. Petrolü millileştirmeye yönelik söylemleri ile Nasser'e benzerlik göstermiştir. Tarihteki gerçekler gibi, film de bu durumun Amerikan çıkarlarına ters olduğunu dile getirmiştir. Bu vurgu kendisini, Bob ile FBI ajanı Adam arasındaki diyalogda göstermiştir.

Bob: Bu konu bizim bölgedeki gücümüzle ilgili bir şey. Yani prens Nasir ülkesinde bir askeri üsse izin vermezse, o zaman kardeşi verecektir. Bu konuda bir şeyler yapmamız gerekiyor.

Bu diyalog ile oryantalist söylemde olduğu üzere, ülke çıkarları için ABD'nin bir operasyon yapması gerektiği ve bunda haklı olduğu dile getirilmiş ve bu doğrultuda Nasir öldürülmüştür. Bu sahne ile bölgede dönen kirli işler ortaya konmuş ancak *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* filminde de sıkça dile getirilen "Kimse masum değil" söylemi ile bölgede kimsenin masum olmadığı, bu yüzden ABD'nin çıkarları için bu ve benzeri operasyonları yapmasının gerektiği dile getirilmiştir. Bu bağlamda, Connex ve Killen petrol şirketindeki usulsüz birleşmenin bile Adalet bakanlığı tarafından onaylanması, bu doğrultuda tutuklanan iki kişi ile adaletin sağlandığı, Ortadoğu'nun aksine kirli de olsa Amerika'da hukukun var olduğu resmedilmiştir.

Filmde, Amerika'da adaletin var olduğu ve mevzu Ortadoğu olduğunda bu adaletin Amerika çıkarına göre şekillendiği gerçeği dile getirilse de, oryantalist söylemde Amerika'nın bölgeyi batılaştırarak yardım etmek istediği mesajı verilmiştir. Bu bağlamda Bernard Lewis'in söylemleri akla gelir. Lewis, Irak'taki rejim değişimini Türkiye'dekine benzetmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün laik, modernleştirilmiş bir ülke kurmak için seksen yıl önce İslam'ı tuhaf bir adam olarak geçmişte bırakarak, ülkesini politik ve ekonomik olarak batılılaştırmaya yönelten tepeden bir devrim yaptığını vurgulamıştır. İslami dünyanın on beşinci yüzyıl başında olduğunu, batı dünyasının yirmi birinci yüzyıl başında olduğunu dile getirmiştir. Arap İslam'ına karşı en iyi çarenin, Irak ve komşularını modern dünyaya getirecek olan reformu tetikleyecek bir Arap Atatürk'ü olduğunu dile getirmiştir. (Little 335).

Aynı söylem kendisini filmde de göstermiştir. Batılı değerlerin bölgeye kazandırılması gerektiği düşüncesi, Bryan'ın Arap liderler ve Çinli iş adamları ile Nasir hakkında yaptığı bir görüşmede ortaya konmuştur.

Bryan: İleri görüşlü birisi, Faysal ya da Atatürk gibi, ülkesi pazartesi elden gidiyor.

Bu söylemden hareketle, oryantalist söylem çerçevesinde, ABD'nin bu reformlara ve reformculara yardım etmesi gerektiği, Bryan'ın eşi ile bir parkta yaptığı konuşmada vurgulanmıştır.

Bryan: Eğer bu ülkedekilerin parlamento kurmalarına yardım edersek, etkili bir yol bulmalarını sağlarsak, yani gerçek anlamda yollarına...

Hollywood, ABD'nin bölgede çıkarları için olduğu kadar, bölgeye yardım etmek için de bulunduğu dile getirmiştir. Oryantalist söylemde korumacı ve yardımcı batı, doğunun yardımına gitmektedir. Bunun için Bryan, Nasir ile birlikte çalışmakta, Nasir onu danışmanı, en önemli yardımcısı olarak tutmaktadır. Böylece ABD'nin bölgede bulunması gerektiği bir kez daha irdelenmiştir.

Sonuç olarak, 11 Eylül sonrası bu film ile ABD'nin bölgede var olması gerektiği bir kez daha vurgulanmıştır. 11 Eylül öncesi filmlerden farklı olarak, 11 Eylül sonrası filmlerde olduğu üzere tekrar tekrar vurgulanan terörist imajı ile birlikte, iyi Arap karakterinde film belirgin derinlikler sunmuştur. Arap karakterler işleri ve aileleri olan insanlar olarak sunulmuştur. Aynı zamanda ABD'nin bölge politikalarına karşı, 11 Eylül öncesine göre daha fazla eleştiride bulunmuş ve bölge üzerinde oynan oyunlar ortaya konmuştur. Ancak olumsuz imajlar, diğer filmlerde olduğu gibi *Syriana* (2005) filminde de oldukça fazla sayıda yer bulmuştur.

4.3.2. THE KINGDOM (KRALLIK - 2007)

Ortadoğu'daki olayları konu alan filmler, 2005 yılı yapımı *Syriana* (*Syriana* 2005) filminden sonra da popülerliğini korumaya devam etmiştir. Bu bağlamda Hollywood birçok yapımla seyirci karşısına çıkmaya devam etmiştir. 11 Eylül saldırılarının hafızalara kazınan görüntüleri, Ortadoğu'da Amerika'ya karşı yapılan

terörist eylemler ve yine Ortadoğu'da devam edip giden savaş, filmler için tükenmek bilmeyen bir malzeme haline gelmiştir. Bu bağlamda bu malzemedan faydalanarak, 2007 yılında Peter Berg yönetmenliğinde *The Kingdom (Krallık 2007)* filmi ortaya konmuştur. Hollywood yapımı bu film de 11 Eylül sonrası oluşan katı imajları tekrar ederek, Ortadoğu kimliklerinin temsili hususunda önemli bir yer edinmiştir.

Film, diğer bir çok yapım gibi ünlü isimleri içerisinde barındıran bir film olmuştur. Jamie Foxx, FBI ajanı Ronald Flurry, Chris Cooper, ajan Grant Sykes, Jennifer Garner, ajan Janet Mayes rolündedir. Ajan Adam Leavitt, Jason Bateman, Suudi Arabistanlı Albay Faris, Al Ghazi Ashraf Barnhorn, Suudi Arabistanlı Çavuş Haytham, Ali Sulaiman tarafından canlandırılmaktadır.

FBI ajanları, Suudi Arabistanlı askerler ve onların savaştıkları teröristler filmin ana karakterleridir. Film, *Syriana (Syriana 2005)* filmindeki USS Cole savaş gemisine yapılan intihar saldırısı gerçeğine yapılan gönderme gibi, tarihsel bazı gerçeklerden yola çıkılarak çekilmiş bir filmidir. 1996'da Dhahran'daki patlamalar ve özellikle 12 Mayıs 2003'te Riyad'taki batılı kişilerin kaldığı yerleşkelere yapılan bombalı saldırılar filme esin kaynağı olmuştur. Birçok Amerikalının hayatını kaybettiği bu olaylara benzer olarak film, Suudi Arabistan'da Amerikalıların bulunduğu Rahman yerleşkesine yapılan saldırıyı, ardından gerçekleşen patlamayı ve bu saldırı doğrultusunda FBI ajanlarının bölgeye gelerek Suudi emniyet kuvvetleri ile birlikte teröristlere karşı verdiği savaşı resmetmektedir.

Savaşın resmedilmesi hususunda, mekânın resmediliş şekli önemlidir. 11 Eylül sonrası ve öncesi filmlerde olduğu üzere mekânın ötekileştirilmesi sağlanarak, Ortadoğulu kimliklerin ötekileştirilmesi sağlanmıştır. Bunun için film ilk olarak, mekânın kontrolünü ve buradaki Amerikan üstünlüğünü resmetmiştir. Film ilk sahnelerden itibaren çöl üzerinde gezinen görüntülerle başlamıştır. Hollywood'un mekân üzerindeki hâkimiyeti tasvir edilmiştir. Aynı zamanda mekân üzerinde hâkimiyetin bir güç mücadelesi olduğu belirtilmiş, bu bağlamda Arap teröristlerin El Rahman yerleşkesini hâkim bir alandan izlemesi ve yerleşkedeki terör eylemini yönetmesi resmedilmiştir. Ancak bu gücün kalıcı olmadığı ortaya konmuştur. Bunun

için, Suudi toprakları üzerinde FBI ajanlarının serbestçe silah kullanarak, düşman olarak nitelendirdikleri Arapları öldürdükleri sahnelerle mekân üzerindeki Amerikan üstünlüğü tanımlanmıştır.

Mekânın üstün gelinmesi gerektiği, çünkü mekânın tehlikelerle dolu olduğu imajı film tarafından yansıtılmıştır. Bu bağlamda, yerleşkeye yapılan bombalı saldırı ile bölgenin güvenli olmadığı irdelenmiştir. Bölge tehlikelerle dolu bir nesneye indirgenmiştir. Bu durum, Suudi Arabistan'daki ikinci patlama sonrası ajanlar arası geçen diyaloglarda kendisini göstermiştir.

Adam: Efendim cevabı biliyorum ama o cehenneme gidip yardım etme şansımız var mı?

Janet: Bu imkânsız bir şey Adam. Buna asla izin vermezler.

Bu diyalogta bölgenin cehennemden farksız, tehlikelerle dolu bir yer olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda diğer birçok filmde olduğu üzere yine çöllerle kaplı mekân, moloz yığını gibi görünen, gri rengin hâkim olduğu şehirlerle birlikte tasvir edilmiştir. Bu şekilde, modern sokakları ile gösterilen Amerikan mekânına tam bir zıtlık oluşturarak, Oryantalist söylemde zıt kimlik kavramına büründürülmüştür.

Batının zıddı bir kavramana dönüştürülen mekân, aynı zamanda barındırdığı belirgin özellikler ile de ötekileştirilmiştir. Bu bağlamda bu bölgede Amerika'nın aksine yasaların ve düzenin olmadığı irdelenmiş, bunun için ajanlar arası diyaloglar kullanılmıştır. Bu bağlamda spor salonuna kilitlenen ajanların diyalogu ortaya konmuştur.

Sykes: Bu yangın yönetmeliğine aykırı.

Janet: Yangın yönetmelikleri falan yok ki, Sykes. Artık ormandasın bebeğim. Sert ol.

Ortadoğu yasa ve yönetmelikten uzak, orman kanunlarına teslim olmuş, insanların çölde, develer üstünde yaşadıkları bedevilerle dolu bir yer olarak resmedilmiştir.

Bu şekilde mekân ötekileştirilirken, üzerinde yaşayanlar da ötekileştirilmiştir. Böylelikle, ABD'nin mekâna nüfuz etmesinin haklılık yönleri arttırılmıştır. Bu amaçla, bölgede yaşayanlar yine esmer tenli kitleler olarak resmedilmiştir. Özellikle *Kingdom of Heaven* (Cennetin Krallığı 2005) filminde sık sık resmedilen, belirsiz, koyu tenli yüzler kalabalığını burada da görmek mümkündür. Bu şekilde de izleyicinin Ortadoğu halkı ile empati kurması engellemiş, Ortadoğu halkı ötekileştirilmiştir.

Bu ötekileştirme sürecinde, diğer filmlerde olduğu üzere Araplar çölde lüks arabalarla amaçsızca gezen kişiler olarak resmedilmeye devam etmiş ve aç gözlü, lükse düşkün Arap imajı tekrar gözler önüne serilmiştir. Bunun için çöl ortasındaki otobanlarda seyreden lüks araçlar ve Emir'in devasa sarayı resmedilmiştir. Aynı zamanda bu lüks düşkünlüğü Arapların gericisi olduğu, kadınları kapalı giyinmeye zorladığı, Ortadoğu'nun peçeli kadınlarla dolu olduğu imajı ortaya konmuştur. Bunun için izleyiciye, şehrin içinde geçen sahnelerde peçeli, kara çarşafly kadınlar, sarıklar, çarşafklar içinde erkekler gösterilmiştir. Özellikle kadının kapatılması ve baskı altında kalması hususundaki temsil ajan Janet üzerinden resmedilmiştir. Emir geldiği sırada kendisine bir çarşaf verilmiş ve giymesi istenmiştir. Erkekler arasında bir kadının giysileri ile dolaşmasına izin verilmediği gösterilerek, baskıcı bir toplum resmedilmiştir.

Bu baskıyı resmetmek hususunda, İslam'a vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda film, ilk sahnelerde, İslam ve Ortadoğu'daki yaşam üzerine tanımlarda bulunmuştur.

Anlatıcı: Çalışanların barınma ihtiyaçlarını karşılamak için batı tarzı ilk yerleşim birimleri kuruldu. Duvarların dışında yürürlükte olan İslami yasalar, içeridekiler için geçerli değildi.

İzleyiciye bu sözler dinletilirken, duvarların dışında kelimelerinin ardından moloz yığınları içinde siyah çarşafly kadınlar, sarıklı erkekler, içeridekiler sözünün ardından ise yerleşke içinde havuz başında eğlenen mayolu kadınlar ile şortlu erkekler gösterilmiştir. Ortadoğu'daki yaşantının nasıl batı yaşantısına zıtlık oluşturduğu ortaya konmuştur. Bu zıtlık ortaya konarken ise bu yaşantıya, gericiliğe sebep olarak İslam gösterilmiş, izleyicinin İslam ile duygudaşlık kurması engellenmiştir.

İslam, sadece batı inancına ve yaşayışına ters bir olgu olarak değil aynı zamanda bir tehdit olarak resmedilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak Araplar, İslam ile özdeşleştirilmiştir. Filmde tüm Arapları camiye giden, İslam'a inanan insanlar olarak resmedilmiştir. Bu durum çölde yolculuk eden FBI ajanlarının, arabasını durdurup namaz kılan, çarşaf içindeki Arap'ı gördüğü sahne ile örneklenmiştir. Araplar arasında da birçok Hristiyan ve diğer dinlerden insan olduğu gerçeğine karşın, Arapların sadece Müslüman olduğu klişesi filmde tekrarlanmıştır.

İslam ile özdeşleştirilen ve bu şekilde ötekileştirilen Araplar ve inanışları, filmde bir tehdit olarak sunulmuştur. İslam'ın cinayeti teşvik ettiği ve bu yüzden de Ortadoğuluların terörist olduğu klişesi filmde tekrarlanmıştır.

Berg'in politik mesajı açıktır: Tüm Arap Müslümanlar, özellikle Suudiler, kadın, erkek, hatta çocuklar bile, Amerikalıları öldürmeye niyetli İslami teröristlerdir. İki çeşit şeytan Suudi tipi ortaya koyar: Tiksindirici, el bombası atan teröristler ve sessiz, adaletten uzak, engelleyici ve kendini teröristlere adanmış tüm diğerleri (Shaheen 128).

Jack Shaheen'in belirttiği üzere, film genellemeler üzerine kurulmuştur. Yerleşkeye saldıran teröristlerden yola çıkarak, Arap Müslümanların terörist olduğu çıkarımına, böylece de Araplar terörist imajına ulaşılmıştır. Bunun için filmde, teröristler Arapça konuşturulmuştur. Konuşmalarında Allah sözcüğünü kullanan ve izleyicinin bilmediği bir dili konuşan karakterler izleyiciden uzaklaştırılmıştır. Bu uzaklaştırma yapılırken genellemelere başvurulmuş, camiye gidenler terörist olarak izleyiciye sunulmuştur. Bu durum kendisini Ajan Flurry ile Albay Ghazi arasındaki diyalogda göstermiştir.

Ajan Flurry: Adamları teşhis edebildiniz mi?

Ghazi: Henüz değil. Muhtemelen bu dört adam da aynı camide ibadet ediyordu.

Ortadoğu insanı camiye giden ve böylece terörist olan insanlar olarak resmedilmiştir.

11 Eylül sonrası filmlerde, Amerikalıları yok etmeye ant içmiş kişiler olarak daha çok ön plana çıkan bu terörist imajı, kendisini bu filmde de göstermiştir. Özellikle 11 Eylül sonrası filmlerde ortaya konan ve birçok filmde gözler önüne serilen

çocukların bile terörist olduğu imgesi, *The Kingdom (Krallık 2007)* filminde de sergilenmiştir. Filmde Ghazi'yi vuran terörist Arap bir çocuktur. *Syriana (Syriana 2005)* filmindeki terörist Arap çocuklar imgesi gibi, burada da çocuk teröristler imgesi ortaya konmuştur. Ortadoğu çocuklarının izleyiciden uzaklaştırıldığı bu temsillerde, Ortadoğulu çocuklar, Amerikalı çocukların tam zıddı olarak ortaya konmuştur. 11 Eylül saldırısını anaokulunda öğrenen Başkan Bush gibi, 11 Eylül'ü anımsatacak bir sahne ile bu durum temsil edilmiştir. Filmde, Bush konumundaki lider ajan Flurry, anaokulunda masum Amerikalı çocuklarla birlikte ve olayı öğrenince şok olur. Ardından ise masum Amerikalı çocuğa karşı, terörist Ortadoğulu çocuk imajı, oğlu ile arasında geçen diyalogda ortaya konulur.

Ajan Flurry'nin oğlu: Ne oldu?

Ajan Flurry: Bazı kötü şeyler olmuş.

Ajan Flurry'nin oğlu: Dışarıda bir sürü kötü insan var.

Ajan Flurry: Evet ama sen onlardan biri değilsin.

İyi çocuklar kötü çocuklar söylemi üzerinden, ABD iyi çocuklar olurken Ortadoğulular kötü çocukları temsil etmiştir. İyi çocuk bağlamında ise Amerikalı çocuklar masumiyeti temsil ederken, Ortadoğu'da 12 yaşındaki çocuklar bile eli silahlı teröristler olarak resmedilmişlerdir.

Böylece bütün bu temsillerle ötekileştirilen Ortadoğu ve Ortadoğu insanlarına karşın, Amerika'nın güç kullanımı ve ideolojisinin haklılığı ortaya konmuştur. Bu sebepten aşırı derecede kaba kuvvet kullanması ve yine aşırı derecede mermi ile düşmanlarını yok etmesi alınması gereken bir intikamın haklılığını ifade etmiştir. Araplar doğru dürüst ateş etmeyi bile beceremeyen, beceriksiz Arap imgesi ile tasvir edilirken, Amerikalılar keskin nişancılar ve hedefini kaçırmayanlar olarak resmedilmişlerdir.

Şeyh imajındaki, beyaz çarşaflar içinde temsil edilen terörist Abu Hamza'ya karşı güç kullanımları ve böylece ABD'nin bölgede varlığı meşrulaştırılmıştır. *Body Of Lies (Yalanlar Üstüne 2005)* filminin sonunda kurban edilmek istenen Amerikalı

karakter gibi, *The Kingdom (Krallık 2005)* filminde de teröristlerin kamerası karşısına geçirilip bir koyun gibi bıçakla kurban edilmeye çalışılan ajanı kurtarmak için ABD'nin eylemleri doğal gösterilmiştir. ABD'nin bölgede kendini koruması gerektiği kadar, Oryantalist söyleme uygun olarak oradaki insanlara yardım etmesi gerektiği ve koruması gerektiği mesajı verilmiştir. Bu mesajı vermek için Ajan Flurry'nin Emir'e soruşturma ile ilgi söylediği sözler kullanılmıştır.

Ajan Flurry: Onun yakalanmasını istiyorsunuz. Biz de istiyoruz. Madem yakalanmasını istiyorsunuz, o zaman izin verin yardım edelim. Amerikalılar kusursuz değil, hem de hiç değil. Bunu ilk söyleyen ben olurum ama bu konuda gerçekten iyiyiz. Bu suçluyu yakalamak için adamlarınıza yardım etmemize izin verin.

ABD'nin bölgede yardım için bulunduğu, terörist, barbar Araplara karşı iyi Araplara yardıma geldikleri mesajı verilir.

Saygınlığı ve kişiliği olan iyi Arap imgesi ise 11 Eylül sonrası filmlerde daha çok görünen bir olgu olmuştur. İzleyicinin iyi Arap ile empati kurması sağlanmıştır. Sayıca çok fazla oldukları gösterilen kötü Arap imajına karşı, yine de filmde Albay Ghazi ve çavuş Haytham iyi Araplar olarak temsil edilmişlerdir. Bunun için Arapça konuşan kötü Araplara karşı, iyi Araplar olarak İngilizce konuşurmuşlardır. 11 Eylül sonrası filmlerde çok görünen bu durum kendisini, *Munich (Münih 2005)* filminde İngilizce konuşan İsraililere karşı, Arapça konuşan teröristlerin durumundaki gibi örneklerde göstermiştir. Böylece ne dediği anlaşılan Arap karakter ile izleyici bağlantı kurmuştur. Aynı zamanda Michael Jordan maçını izlediğini, Hulk'u sevdiğini belirten Ghazi, Amerikan değerlerini bilen, onlara yakın birisi olarak resmedilmiştir.

İyi Arap temsilinin beraberinde getirdiği ise, karaktere verilen derinlik ve kişiliktir. Kötü Arapların yüzleri belirsizleşirken, iyi Araplar yüzleri, mimikleri ve ses tonları ile varlıkları detaylandırılan kişiler olmuştur. Aynı zamanda bu kişiler, *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* filminde olduğu üzere bir meslek, bir yaşantı ile ilişkilendirilmiştir. Polis rolündeki Ghazi ailesi ile birlikte gösterilmiş, birlikte resim çizerken sahnelenmişlerdir. İzleyiciye, onların da Amerikalılar gibi aileleri, yaşantıları,

çocukları var imajları sunulmuştur. Başkan Bush'un söylemleri gibi, Amerika ile olanlar iyi insanlar iken diğerleri kötüler ve teröristler olmuşlardır. Bu bağlamda İyi Arap iyi bir yere, dost konumuna getirilmiş, bunu resmetmek için de Ajan Flurry'nin Ghazi'nin oğluna söylediği sözler ekrana getirilmiştir.

Haytham: Gazi'nin oğlu Sultan

Jamie: Sultan. Ona babasının çok cesur bir adam olduğunu söyle.

Haytham : Babasını tanıyıp tanımadığını soruyor.

Jamie: Evet, babam benim de iyi bir dostumdur.

İyi Arap dost konumuna getirilerek, Arapların iyi yardımcı kişiler olması gerektiği, yoksa kötü Araplar olarak birer terörist oldukları ve filmde değinildiği üzere Amerikalıların onları nerde olursa olsunlar bulup yok edeceği mesajı veriliyor. Ancak bu savaşın da bitmeyecek bir savaş olduğu dile getiriliyor. Filmin bitiş sahnesinde, Ebu Hamza'nın oğluna ve Ajan Flurry'nin ajan Janet'a söylediği sözler ile bu durum vurgulanıyor. Her iki sözde de "Hepsini öldüreceğiz" olarak bitmeyecek bir savaş simgeleniyor.

Bitmeyecek bir savaşı anlatan film, *Kingdom of Heaven (Cennetin Krallığı 2005)* filminin sonunda değinildiği üzere Ortadoğu'da bitmeyecek bir savaşı anlatıyor. Bu anlatımı yaparken, Arapların kötü, hain ve terörist oldukları imajından yola çıkarak Ortadoğu'nun güvensiz bir yer olduğu sergileniyor. Bu güvensiz ortamda, ABD'nin güvende olmadığı ve bölgenin ne kadar uzakta olursa olsun Amerika'ya tehdit olduğu mesajı veriliyor. Olumsuz birçok imge ve imajla beslenen film, Ortadoğu halkını Amerikan halkından uzaklaştırıyor ve ABD'nin bölgede var olmasının haklılığını ortaya koymaya çalışan diğer filmlerden bir tanesi oluyor.

4.3.3. TRAITOR (HAIN - 2008)

Amerika Birleşik Devletleri için 11 Eylül sonrası büyük bir sorun haline gelen terör olgusu, Hollywood tarafından konu edinmeye devam edilmiştir. Bu bağlamda Hollywood, terörist olgusuna dayanan birçok film yapmıştır. Terör ve terörist

olgularının ön plana çıktığı filmlerden birisi de 2008 yılı yapımı *Traitor* (Hain 2008) filmi olmuştur. 11 Eylül sonrası yapılan birçok film gibi bölgede meydana gelen olaylar film tarafından resmedilmiştir. Bu resmedilişte, terör olarak nitelendirilen olaylar ve bu olaylara sebep olan kişiler tasvir edilmiş, böylelikle bölgede yaşayanların kimliklerinin tasviri incelenmesi gereken bir husus olarak ön plana çıkmıştır.

Filmde, diğer filmlerde olduğu üzere Hollywood yıldızları göze çarpmaktadır. Bu bağlamda başrol oyuncularından terörist olduğu düşünülen Samir Horn, Don Chaddle, FBI ajanı Roy Clayton, Guy Pearce tarafından canlandırılmaktadır. Neal McDonough, FBI ajanı Max Archer, Said Taghmaoui terörist olarak nitelenen Omar, Ally Khan terörist Fareed ve Read Rawi terörist lider Nathir rolündedir.

Bu isimler eşliğinde çekilen film 1970'lerde meydana gelen bir terör eylemi, bu eylemin bu güne yansımaları, bölgede var olan terör ve teröristler olgusu üzerine odaklanmıştır. Bu bağlamda, diğer filmlerde olduğu üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne tehdit olarak bölgede ortaya çıkan terör eylemleri ve bunun sorumlularının bulunması filmin ana konusunu oluşturmuştur. Bu noktadan hareketle film, Samir'in teröristlerin içine sızarak gizli gizli yürüttüğü eylemleri ve FBI ajanlarının bu teröristleri ele geçirme girişimlerini gözler önüne serer.

Emniyet kuvvetleri ve teröristler arasında bir kovalamaca haline dönen olaylar çerçevesinde, olayların geçtiği mekân ve olayların içindeki insanların temsili gözler önüne serilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak mekânın tasviri vardır. Diğer filmlerde olduğu üzere mekân ötekileştirilmiştir. Ötekileştirme yapılırken mekânın kontrol edilmesi gerektiğini vurgulamak için, birçok filmde olduğu üzere film tehlikeli yer olarak resmedilmiştir. Filmin ilk sahnelerinde izleyici, Yemen'de bir babanın arabaya binmesi ve arabanın patlaması sahnesi ile karşı karşıya kalır. Ortadoğu tehlikelerle dolu bir yer olarak sunulurken nesne konumuna indirgenir. Oryantalist söylemdeki tehlikelerle dolu doğunun kontrol edilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle izleyiciye, iki FBI ajanının Yemen'de teröristlere karşı yürütülen bir operasyona dâhil olduğu görüntüler gösterilir.

Bu şekilde ABD'nin bölgede güvenlik için, yardım için bulunması gerektiği mesajına ek olarak, bölgede kontrolü elinde tutan taraf olduğu mesajı da verilmiş olur.

Böylece mekân kontrol altında tutulan bir nesneye indirgenir. Bu durum kendisini, FBI'm katıldığı operasyonda Samir'in ele geçirilmesi sonucu, Samir ile FB ajanları arasında geçen diyalogda gösterir.

Roy: Merhaba bay Horn, Ben FBI'dan özel ajan Clayton. Bu da ajan Archer.

Samir: FBI mı? FBI ne zamandan beri Yemen'de operasyon yapıyor?

Roy: Yapmıyoruz. Burada yetkimiz yok. Yemen nezareti altındasın.

Max: Size kötü haberlerim var.

Roy: Bize yardım etmek istiyorsan biz de sana yardım ederiz.

Samir: Yetkin olmadan bana yardım mı edeceksin?

Roy: Konu terörizm olunca bizim sözümüzü dinlerler.

Bu sözlerle ABD'nin bölgede sözünün dinlendiği ortaya konmuştur. Bu durum da bölgedeki güç mücadelesini ortaya koymuştur. Film ise güçlü tarafın ABD olduğunu dile getirmiş, mekân üzerinde kontrolün Amerika'nın elinde olduğu ortaya koymuştur.

ABD'nin bölgede güçlü olması gerektiğinin haklılığı ise, daha önceki filmlerde olduğu üzere, mekânın ve mekanda yaşayan kişilerin kötülenmesi, bunun için de olumsuz imajlar çerçevesinde temsil edilmeleri ile vurgulanmaya çalışılmıştır. Bunun için bölge geri kalmışlık içinde resmedilmiştir. Bu bağlamda diğer filmlerde olduğu üzere çöllerle dolu Yemen resmedilmiştir. Doğası çöllerle özdeşleştirilen Yemen'in şehirleri ise diğer bir çok filmde olduğu üzere moloz yığınlarından oluşan, gri rengin hâkim olduğu şehirler olarak tasvir edilmiştir. Oysa Amerika'nın resmedildiği görüntüler de modern binalar, temiz caddeler göze çarpmaktadır. Ötekinin zıddı olarak inşa edilen Amerika yüceleştirilirken, Ortadoğu yabancı, geri kalmış bir mekân olarak tasvir edilmiştir.

Geri kalmışlık bağlamında ise Ortadoğu, medeniyetten ve medeniyetin birçok karakteristiğinden uzak yer olarak tasvir edilmiştir. Bu tasviri ortaya koymak için, ajan

Max'ın Samir'i sorgularken istediği cevapları alamaması üzerine ona vurarak söylediği sözler filme yerleştirilmiştir.

Ajan Max: Kusura bakma, insan hakları bildirgesini evde unutmuşum.

ABD demokrasi ile özdeşleştirilirken, Ortadoğu demokrasiden uzak, insan haklarının çiğnendiği bir yer olarak gösterilmiştir. Böylece izleyici mekândan uzaklaştırılırken, Amerika'nın demokrasiyi bu yerlere ihraç etmesi ve bunun için de bölge bulunması gerektiği dile getirilmiştir.

İzleyicinin yabancılaşması sağlanan mekâna ek olarak, mekân üzerinde yaşayanlar da izleyiciden yabancılaştırılmıştır. Bunun için giyim tarzları ile erkekler sarıklı, beyaz çarşafı kişiler olarak gözler önüne serilmişlerdir. Batılı giyim tarzından oldukça uzakta bu kişiler ile seyircinin yakınlık kurması engellenmiştir. Aynı zamanda kadınlar yine kara çarşaf içinde resmedilerek, Amerikalıların anlayamayacakları bir yaşam tarzı içinde resmedilmişlerdir. İzleyicinin her hangi ortak nokta bulması engellenen bu kişiler, klişeler içerisinde temsil edilmişlerdir.

Bu bağlamda barbar olarak resmedilen Arapların, hapishanede Samir'i dövdüğü sahneler izleyicilere izlettirilir. Diğer filmlerdeki gibi Araplar işkenceci, acımasız kişiler olarak resmedilmişlerdir. Aynı zamanda Arapların beceriksiz, aptal ve korkak oldukları yine filmde tekrar edilen bir stereotip olmuştur. Bunu örneklemek için Samir'in, Nathir ve adamlarını kolayca öldürmesine karşın onların ona doğru düzgün ateş edemediği sahne ve İspanya'da arabayı patlatmaya çalışan bir Arap teröristin korku ile kaçtığı sahne ortaya konmuştur.

11 Eylül öncesi oluşan bu klişelerle birlikte, 11 Eylül sonrası filmlerde sıkça geçen terörist imajı ön plana çıkmıştır. Ortadoğu teröristlerle dolu bir yer olarak resmedilmiştir. Bu bağlamda, Max ve Roy'un silahlarını Arap askerlere vermemek için yaptıkları konuşma ortaya konmuştur.

Roy: Silahını ona ver, Archer.

Max: Şaka yapıyorsun değil mi? Bu ülkede 12 yaşındaki her çocuğun elinde kalaşnikof var.

Roy: O yüzden bu boncuk tabanca bir işe yaramaz.

11 Eylül sonrası birçok filmde dile getirilen, çocukların bile Ortadoğu'da terörist oldukları imajı tekrarlanmıştır. Bu sebepten ajan Max hiçbir Arap'a güvenmemektedir ve silahını Arap emniyet kuvvetlerine bile vermek istemektedir. Bu durum da güvenilmez, hain Arap imajını güçlendirmektedir.

Güvenilmeyecek Arapların, terörizm ile eşleştirilmesinde ise İslam ön plana çıkarılmıştır. İslam diğer birçok filmde olduğu üzere terör ile özdeşleştirilmiştir. Bunun için filmde Yemen'den Avrupa'ya yapılan telefon aramaları hakkında ajanlar arasında geçen diyaloglar kullanılmıştır.

FBI ajanı: Bunların Al-Nathir operasyonlarıyla ilişkili olduğu kesin. Roma, Berlin, Amsterdam.

Roy: Aramalar nereden yapılmış?

FBI ajanı: Çoğunlukla göçmen Müslümanların bulunduğu muhitteki bir jetonlu telefondan.

Avrupa'daki terör eylemleri Müslümanlar ile ilişkilendirilmiştir. Böylelikle izleyicinin Müslümanlar ile duygudaşlık kurması engellenmiş ve onlara karşı anti pati duyması sağlanmıştır. Müslümanların bu olumsuz temsili, ABD'nin Avrupa ya da Ortadoğu ülkelerinden birisinde, istediği yerde bulunmasını meşru ve kabul edilir kılmıştır.

Arapların ve Müslümanların terörist olduğu imajını kuvvetlendirmek için film çeşitli göstergeleri ve söylemleri kullanmıştır. Bu amaçla, tehdidin Müslümanların olduğu mahallelerden geldiğinin dile getirildiği sahnede, diyalog sonunda duvara asılmış Arap terörist resimleri göze çarpmaktadır. Aynı 11 Eylül'de basına verilen, 11 Eylül saldırısından sorumlu Arap teröristlerin fotoğraflarına benzer fotoğraflar sekans sonunda gösterilmiştir. Daha sonraki terörist eylemlerde masumların, resimdeki gibi koyu tenli intihar bombacıları tarafından öldürüldüğü sahnelerle bu imaj bir gerçeklik olarak izleyiciye sunulmuştur. Bu bağlamda diğer filmlerde olduğu üzere, terörist lider Usame Bin Ladin gibi, Nathir adında bir terörist lider ön plana çıkarılmıştır.

Bu teröristlerin ise ABD içinde olduğu, Amerika'da yaşayan Ortadoğuluların bile birer tehdit olduğu ortaya konmuştur. Bu tehdit, ajan Roy ile İspanya sahilinde arabayı patlatarak sivilleri öldürmeyi planlayan ancak sonradan yakalanan Arap terörist arasında geçen diyalogda dile getirmiştir.

Arap terörist: Tek bildiğim İspanya'ya değil, Amerika'ya gitmem gerektiği. Nathir böyle bir sürü adam gönderdi.

Roy: Peki kaçınız ABD'ye geldi?

Arap terörist: Bilmiyorum... 30, 40. Belki daha fazla. Bize öğrenci vizesi veriyorlardı. Tüm bildiğim bu.

Amerika içindeki Arapların, hatta öğrenci kılığında ülkeye gelen kişilerin bile birer potansiyel terörist olduğu imajı sunulmuştur. Bu imaj daha sonra bir otobüse toplanan ve otobüsü patlatan intihar bombacısı öğrenciler sahnesi ile doğrulanmıştır. Bu yüzden *The Siege (Kuşatma 1998)* filminde olduğu üzere, Arapların fişlenmesi ve profillerinin çıkarılması meşrulaştırılmıştır.

Bu bağlamda dile getirilen daha çok, ulusal güvenlik adına bazı yasaların rafa kaldırılabileceğidir. *Rendition (Tefsir 2007)* filminde, Arap bir terörist tarafından yanlışlıkla telefonunun aranması sebebi ile havaalanından alınıp Ortadoğu'ya işkenceye götürülen Amerikalı Arap karakter gibi burada da Arapların fişlenmesi normal bir olgu olarak gösterilmiştir. Bu bağlamda, Samir ve Fareed arasında restoranda geçen bir diyalog ortaya konmuştur.

Fareed: Ne oldu

Samir: İçki haramdır.

Fareed: Aslında Krug 95. Bu kadar huzursuz olma Samir. Traş oluruz, alkol alırız, bazen domuz eti bile yeriz. Kuran'da buna takiyye denir. Düşmanı yanıltmak için onlar gibi davranmak.

Samir: Bu takiyye değil.

Fareed: Pardon?

Samir: Kusura bakma Fareed kardeş Peygamberimiz Hz. Muhammed bir hadisinde inananların sadece ölüm tehdidi karşısında Müslüman oldukları hakkında yalan söyleyebileceklerini söylemiş. Ama bu durum...

Fareed: Şu anda ölüm tehdidi yok mu? Savaşta ve etkili olmak için onlar gibi olmalısın.

Müslüman dünyası ABD'yi yok etmeye ant içmiş bir savaşta olarak gösterilmiştir. Usame'nin batıyı yok etmeye ant içmiş sözleri Araplara yüklenerek birer terörist konumuna getirilmişlerdir. Aynı zamanda Müslümanlığı çıkarlarına göre yorumladıkları ve Müslümanlığı kökten dinciliğe götürdükleri dile getirilmiştir. Bunun için ajan Roy'un Samir'in annesi ile yaptığı konuşma ortaya konmuştur.

Roy: Onun samimi bir Müslüman olduğunu söyleyebilir misiniz?

Bu sözler ile kökten dinciliğe ve kökten dincilik ile eş tutulan terörizme atıfta bulunulmuştur.

Müslümanların, iyi Müslüman ve kökten dinci Müslüman olarak sınıflandırıldığı bu sunumda, Samir iyi Müslüman olarak sunulmuştur. 11 Eylül sonrası iyi Arap karakterlerine has özellikler ile sunulmuştur. Diğer Arap karakterler çoğunlukla esmer tenli, yüz detayı verilmeyen kişiler olarak kalırken, Samir'in yaşamının detayları gözler önüne serilmiştir. Bu bağlamda filmin başında babası ile namaz kılışı, satranç oynayışı, rahatlatıcı müzikler eşliğinde ortaya konmuştur. Aynı zamanda Samir diğer Arapların aksine anlaşılabilir Arapça değil, İngilizce konuşmaktadır. Aynı zamanda Samir kahramanlaştırılan Amerikan karakterleri gibi bir kahraman olmuş ve kötü Arapları tek bir otobüse bindirmiştir. Bu yüzden film, iyi sonla biten Amerikan filmleri gibi beyazlar içinde namaz kılan Samir'in görüntüsünün ardından beyaz bir görüntü ile biter.

Samir öldürdüğü insanlar sebebi ile kendisinin iyi çocuklardan olduğuna inanmasa da FBI ajanın söylemi onların, yani Amerika'nın tarafının iyi çocuklar olduğunu vurgular.

FBI ajanı: Evet ve şimdi durursak bir hiç uğruna ölmüş olacaklar. Bunun adı savaş. Kazanmak için her şey mübah.

Samir: Kim gibi konuştuğunu fark ettin değil mi?

FBI ajanı: Bizler iyi çocuklarız.

Samir: Bilmez miyim.

Amerikalı karakter iyilerin tarafında olduklarını, Arapların kötü karakterler olduğunu yineler. Fareded gibi o da bunun bir savaş olduğunu yeniler. İyi çocuklar olarak bu savaşta yaptıkları her şeyin haklı olduğunu dile getirir. Böylelikle ABD'nin bölgedeki eylemleri tekrar meşrulaştırılır.

Sonuç olarak, diğer filmler gibi Amerika'nın bölgede yürüttüğü operasyonlar için Hollywood gerekli zemini hazırlamak hususunda bir filmi daha piyasaya sürmüştür. İzleyici kötü Araplar ile karşılaşmış, buna karşı *The Kingdom (Krallık 2007)* filminde olduğu gibi, kahramanlaştırılan Amerikan güçleri kötü Arapları yenmiştir. Kötü Arapları yenmek için iyi çocuklar olan Amerikalılar, Ortadoğu ve Avrupa'da istedikleri gibi hareket etmiş ve bunu da dünyanın güvenliği adına yapmışlardır. Böylece ABD gücü üstün, ideolojisi haklı olan konumuna geçirilmiştir.

4.3.4. *BODY OF LIES (YALANLAR ÜSTÜNE – 2008)*

Yirmi birinci yüzyılın ilk on yılının sonuna yaklaşırken Ortadoğu, ABD için önemini koruyan bir yer olmaya devam etmiştir. Bölgede on yıl içerisinde birçok olay meydana gelmiştir. Bölgede meydana gelen olaylar ve bölgenin Amerika için önemi ise Hollywood filmlerindeki yerini korumaya devam etmiştir. Bu bağlamda, bu hususları yansıtan filmlerden birisi de *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* adlı film olmuştur. Ortadoğu'nun birçok farklı ülkesini resmeden ve birçok olaya değinen film, bölgede yaşayan insanların temsiline geniş yer vererek incelenmesi gereken önemli bir film haline gelmiştir.

Ridley Scott yönetimindeki film, diğer birçokları gibi ünlü Hollywood yıldızları ile yapılmış bir filmdir. CIA ajanı Roger Ferris rolünde Leonardo Di Caprio, CIA yöneticilerinden Ed Hoffman rolünde Russell Crowe filmin aktörleridir. Aynı zamanda filmin Arap karakterleri rollerinde göze çarpan isimler Hani adlı Ürdün İstihbarat yöneticisi olarak Mark Strong ve ajan Roger Ferris'in ilgi duyduğu hemşire Aisha rolünde Golshifteh Farahani ve terörist lider Al- Saleem rolündeki Alon Aboutboul olmuştur.

Göze çarpan isimler eşliğinde çekilen film, birçok filmde olduğu üzere, farklı Ortadoğu ülkelerinde meydana gelen olaylardan bahseden bir film olmuştur. Bu bağlamda Irak'ta kötü Arapları kovalayan ajan Ferris'in maceraları ile başlayan film, Ferris'in Ürdün'e geçmesi ile hız kazanmıştır. Burada, Amerika adına Ferris'in teröristlere karşı verdiği mücadele, bu mücadelede CIA'den Ed Hoffman ile birlikte yürüttüğü çalışmalar ve bu çalışmalarda başarılı olmak için Ürdün İstihbarat yöneticisi Hani ile olan ilişkileri filmin konusunu oluşturmuştur.

Filmin konusunun geçtiği yerler bağlamında, mekân olgusu ön plana çıkarılmıştır. Mekân olarak Ortadoğu'da farklı ülkeler seçilmiştir. Irak manzaraları ile başlayan film, zaman zaman Amerika'ya geçse de çoğunlukla Ortadoğu ülkelerindeki görüntülerle devam etmiştir. Bu doğrultuda Ürdün'e ve Dubai'ye geçen görüntüler ile Ortadoğu tasvir edilmiştir. Bu tasvirde izleyiciden uzaklaştırılmaya çalışılan mekân, diğer filmlerde olduğu üzere çöllerle kaplı bir yer olarak tasvir edilmiştir.

Film boyunca kameranın gezindiği mekânlarda çöl teması vurgulanarak Ortadoğu çöl klişesi içine çekilmiştir. Böylelikle bir nesne konumuna indirgenen mekân, çölden başka bir şey olmayan bir yer konumuna indirgenmiştir. Bu bağlamda filmde, Ürdün'den Suriye'ye geçilen sınırın sadece demir bir bariyer ile temsil edilmesiyle, Ortadoğu ülkeleri, çöller içinde sınırları belirsiz ülkeler topluluğu olarak resmedilmişlerdir. Bu şekilde aralarındaki farklar ortadan kaldırılarak, Oryantalist söylem çerçevesinde bir yığın içine alınmışlar, böylelikle de genellemelere açık hale getirilmişlerdir

Mekânın genellemesine imkân tanıyan bu tasvir ile birlikte film, çöl klişesine ek olarak mekânı moloz yığınlarıyla dolu şehirler olarak göstermiştir. Film boyunca havadan Amerikan uydusu ile izlenen Ortadoğu ülkelerindeki şehirler, moloz yığınları içinde ve gri renge teslim olmuş yerleşimler olarak resmedilmişlerdir. Sık sık çöl ve moloz yığınları içinde gösterilen Ortadoğu'ya karşın zaman zaman modern şehir tasvirleriyle dolu Amerika'ya geçen görüntüler ile zıtlıklar resmedilerek, mekân ötekileştirilmiş, yabancılaştırılmıştır. Amerikan mekânı medeniyeti temsil ederken, Ortadoğu mekânı ilköllüğü temsil etmiştir. Bu şekilde izleyicinin mekan ile empati kurması engellenmiş, ileride bölgede olacak olayları yadırgaması engellenmiştir.

İzleyiciden uzaklaştırılan mekânın Amerikan kontrolünde olduğu, film boyunca izletilen uydu görüntüleri ile ortaya konmuştur. Oryantalist söylemde kontrol edilmesi gereken Doğu olgusuna uygun olarak, filmde CIA, Ortadoğu ülkelerini uydudan izlemiş ve gördükleri doğrultusunda anında müdahalede bulunmuştur. Ötekileştirilen mekânın Amerikan kontrolünde olduğu, olması gerektiği film boyunca irdelenmiştir. Çünkü mekân tehlikelerle dolu bir yer olarak tasvir edilmiştir.

Mekânın tehlikelerle dolu olduğu ve Amerika'nın bu tehlikelerden korunmak için orada olması gerektiği Ed Hoffman'ın CIA yetkililerine yaptığı konuşma ve bu sırada izletilen görüntülerde ortaya konmuştur.

Ed: Yani değişen şey sözde basit düşmanımızın çıplak gerçekleri fark etmiş olmasıdır. Kolay bir hedef olduğumuzu. Biz basit bir hedefiz ve dünyamıza sizin düşündüğünüzden çok daha kolay bir şekilde son verilebilir. Ayağımızı bu düşmanın boğazından bir dakikalığına çekersek dünyamız tamamen değişir.

Ed Hoffman bu sözleri sarf ederken izleyiciye Irak'ta bombalı saldırılarla öldürülen Amerikan askerleri gösterilmektedir. *In The Valley of Elah (Elah Vadisinde 2007)* filminde, Irak'taki askerlerin tehlike altında oldukları sunumu gibi, film böylece ABD'nin tehdit altında olduğu ve bölgedeki tehlikelere karşın orada olması gerektiğini dile getirilmiştir.

Aynı zamanda ABD'nin orada yardım için bulunduğu, bu tehdidin sadece Amerika'ya karşı olmadığı, Ortadoğu halkına karşı da olduğu da ifade edilerek,

oryantalist söylem çerçevesinde bölgede yardım için bulunulduğu irdelenir. Bu amaçla intihar bombacısı olmaya zorlanan bir Iraklı ile ajan Ferris'in diyalogu filmde yer bulur.

Iraklı adam : Guantanamo mu? Beni Guantanamo ile mi tehdit ediyorsun?

Ferris: Dediğimi harfiyen yapmazsan seni hemen burada infaz ederim. Beni anlıyor musun? Dinle, biz senin arkadaşınız, tamam mı? Senin arkadaşınız. Buraya seni gözlemeye geldik. Korumaya geldik.

Bu sözlerde irdelendiği üzere, ABD bölgede istediğini yapma hakkına sahip olduğu gibi orada insanlara yardım amaçlı bulunmaktadır. ABD'nin bu dostane, yardım amaçlı olarak çizilen imajı ile ABD'nin bölgedeki varlığı meşrulaştırılır.

ABD'nin bölgedeki varlığını meşrulaştırmak için ise bölge insanların temsili kullanılır. Birçok filme göre daha adil yaklaşımlar çizen film, yine de benzer olumsuz imge ve imajları içinde barındırır. Bu bağlamda bölge insanı kötülenmeye, ötekileştirilmeye devam edilir. Bu kötüleme, ilk bakışta kendisini kıyafetlerde gösterir. Amerikan giyim tarzına tamamen zıt bir giyim tarzı ile Arap karakterler izleyici karşısına çıkarılır. Kadınlar yine kapalı giysiler içindedirler. Erkekler yine beyaz çarşaflar ve sarıklar içindedirler.

Bu bağlamda filmlere yerleşmiş havlu kafalar terimi, filmde ajan Ferris ve Hani arasındaki bir diyalogda tekrar irdelenir.

Hani: Gelecek vaat eden ülkemize hoş geldiniz.

Ferris: Teşekkür ederim.

Hani: Ed Hoffman'ın havlu kafalıları monarşisi diye tabir edilebileceği şekilde.

ABD'nin, Ortadoğuluları havlu kafalar olarak gördüğü burada tekrar edilir. Sadece havlu kafalar olarak değil, çölde, çadırda yaşayan kişiler olarak da tanımlanırlar. Bu klişeyi ortaya koymak için, bu imaja vurgu yapacak bir diyalog filmde yer bulmuştur.

Ferris: Kesinlikle. Yapman gereken şey, Hani'nin söylediklerini dinlemektir ve bunu biliyordun.

Ed: Yapmamız gereken, Hani'nin desteği olsun olmasın kendi adamımızı Al Saleem'in çadırına sokmak.

Ortadoğuluların çadırda yaşayan, medeniyetten uzak kişiler olduğu ima edilmiştir. Aynı zamanda çadırda yaşayan bu kötü karakter ile çadırda yaşayan Libya lideri Kaddafi gibi Amerika tarafından istenmeyen adam ilan edilen kötü Araplara atıfta bulunulmuştur.

Kötülenen Arap karakterler bağlamında, Arapların ötekileştirilmesine sebep olacak imge ve imajlar film boyunca yer bulmuştur. Arapça konuşarak, ne dediği anlaşılmayan bu karakterler yine kişilikleri yansıtılmadan, koyu tenli kalabalıklar olarak resmedilmişlerdir. Amerikalıların yüzleri ve kişilikleri yansıtılan filmde, Araplar sıradanlaştırılmış, genellemeler içine alınmış, böylelikle de ötekileştirilmişlerdir.

Bu ötekileştirme sürecinde ise 11 Eylül sonrası filmlerde en çok sergilenen terörist imajı ortaya konmuştur. Film, bir terör olayını anlatan şeyhin sözleri ile başlamaktadır.

Al- Saleem: Geçen hafta Sheffield'daki otobüsü patlattığımız için Britanya'daki operasyona hazırlıklı ve donanımlı olacağız. Müslüman dünyasına karşı yapılan Amerikan savaşlarının intikamını alacağız. Onların üstüne geleceğiz. Her yerde, gelişi güzel bir şekilde sürekli Avrupa'ya ve sonra Amerika'ya saldıracağız. Kanımız aktı ve şimdi onların kanı akacak.

İslamiyet dini ile eşleştirilen Ortadoğu insanların terörist olduğu imgesi filmde yer bulmuştur. Bu sözlerin ardından koyu tenli karakterlerin bir evde bomba yaptıkları ve İngiliz polislerinin eve baskın yapması sonucu bombayı patlattıkları görülmektedir. Aynı şekilde Hollanda'da bir pazarda esmer tenli bir karakterin bomba patlatması ile Araplar terörist imajı ile özdeşleştirilmiştir.

Bu özdeşleştirmede ise terör Müslümanlık, İslamiyet ile ilişkilendirilmiştir. İslamiyet'e inanan bu insanlar Amerika'ya bir tehditmiş gibi sunulmuşlardır. Bu insanların da Ortadoğu'dan çıktıkları mesajı verilmiştir. Bu bağlamda filme, Ortadoğu ve terör bağlantılarını ortaya koyacak diyaloglar konmuştur. Bunun en belirgin örneği,

Karami adındaki bir karakter hakkında Hani ile Ferris arasında geçen konuşmada görünür.

Hani: Adı Mustafa Karami. Onu gençliğinden beri tanıyorum. Çalıntı kamyonların arkasındaki kutuları satardı. Şimdi, benim ülkemde El-Kaide'ye katılmış.

Bu sözlerle, Afganistan'da var olan ve Amerika'ya karşı 11 Eylül saldırılarını gerçekleştiren örgütün Ortadoğu'da Müslüman bir ülkede var olduğu irdelenmiştir. Böylece İslam ve terörizm özdeşleştirilmiştir. Bu iki olgu, birlikte Amerika'ya bir tehdit olarak sunulmuş, böylece Oryantalist korkunun halkta yerleşmesi sağlanmıştır. Bu korkuyu yenmek anlamında ABD'nin bölgedeki eylemleri ve bu doğrultudaki ideolojisi haklı gösterilmiştir.

Araplar ise kötü, hain, aç gözlü, barbar imajları ile haksız olan taraf olmaya devam etmiştir. Bu bağlamda filmin sonunda *The Kingdom (Krallık 2007)* filminde olduğu üzere, ajan Ferris'i kurban etmeye çalışan Arap teröristler, terörist imajı ile birlikte barbar Arap imajını da temsil etmişlerdir. Amerika'ya yardım eden iyi Arap karakterindeki Hani bile çoğu filmde Arapların aşağılanması tekniği olan çıplak bir Arap'a işkence edilmesine ön ayak olarak Barbar Arap imajına katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda lüks arabalar içinde gezinen, Ürdün'ün geri kalmışlığına kıyasla lüks ofislerde çalışan, kadınlara düşkün birisi olarak temsil edilerek aç gözlü Arap imajına uygun bir temsil içinde sunulmuştur.

Buna karşılık ise Amerikalıların medeni oldukları, demokrasiden yana oldukları vurgulanmıştır. Bu bağlamda Hani'nin sözleri filmde yer bulmuştur.

Hani: Gerçek istihbarat operasyonları sonsuza kadar gizli kalır. Siz Amerikalılar gizlilik konusunda beceriksizsiniz, çünkü demokratsınız.

Bu sözler ile film Amerika'nın demokrasiden yana bir toplum olduğu, bunun ise Ortadoğu'da pek kabul görmediği dile getirilmiştir. Aynı zamanda, bazı zamanlarda demokrasiden ülkenin korunması için vazgeçilmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Bu vurgu, *Rendition (Tefsir 2007)* filminde ulusal güvenlik adına sorguya götürülen şüpheli

kişi örneğindeki gibi, 11 Eylül sonrası, şüpheli olarak algılanabilecek kişilere karşı gerçekleştirilecek eylemlerin meşruluğunu ifade etmek için yapılmıştır.

Bunun yapılabilmesini meşru kılmak için ise, Hollywood filmleri devreye girerek bu filmde olduğu üzere terörist imajları seyirci karşısına çıkarılmaktadır. Bu teröristlerin ise her yerde, hatta halkın içinde bile olabileceği imajı sunulmuştur. Bu vurgu ise Al- Saleem hakkında Ed ile Ferris arasındaki diyalogla ortaya konmuştur.

Ferris: Özgeçmiş

Ed: Sevgilisi, orta sınıf ailesi Hafız Esad tarafından öldürüldü, o yüzden Suudi Arabistan'a taşındı. Önce Riyad'da sonra Amman'da fizik ve mühendislik okudu. Yüksek lisansını Kuzey Carolina'da yaptı. Üniversitede aynı senin gibi bir atletti.

Bu sözler ile Ortadoğu'nun birçok ülkesi, teröristleri barındıran ülkeler genelmesi içine alınırken, bu teröristlerin ülke içine girişleri ve Amerikalılardan biri haline gelerek, tehdidin ülke içine kadar sokulması vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, bu tehdide karşı ulusal güvenlik adına anayasaya ve Amerika'nın temel ilkelerine zıt bazı uygulamaların işlevselleştirilmesi normal sayılmıştır. Bu amaçla, gerçek hayatta 11 Eylül sonrası dinlenen birçok telefon görüşmesi gibi, filmde de birçok telefon görüşmesinin dinlendiği gösterilerek, durum meşrulaştırılmıştır.

Çünkü ABD'nin politikalarına göre dünyada çok fazla düşmanı vardır ve bu düşmanların azımsanamayacak bir kısmı da Ortadoğu'dan çıkmaktadır. Bu sebepten film, ABD'nin daha geniş bir boyuttan bakması gerektiğini belirterek ABD'nin bölgedeki eylemlerini meşrulaştırmıştır. Bu durum Ferris ile Ed arasında geçen bir diyalogda örneklendirilmiştir.

Ferris: Sen şişman adı bir pislüksin, biliyorsun değil mi Ed? Bu pislüğü para kazanmak için yapıyoruz. Biraz diyet yap, tanrı aşkına.

Ed: Bitirdin mi? Yapmam gerekeni yaptım. Sabır, ya Ali sabır oynayacak vaktim yok benim, oturup kus kus yiyerek zamanımı öldüremem. Hani'nin ilgi alanı sadece kendi minik ülkesinden ibaret. Benimki ise global.

Ed karakterinin sözleri ile belirtildiği üzere ABD'nin ilgi alanı tüm dünyadır. Özellikle 11 Eylül'den sonra Ortadoğu kavramı çok genişlemiş Afganistan'dan Fas'a kadar her yerden tehlike gelebilecek imajı kuvvetlendirilmiştir. Bunun içinde Ortadoğulular terör ile ilişkilendirilmiş, bu ilişkilendirilme yapılırken teröristler kökten dinciler olarak resmedilmişlerdir. Filmde, teröristler sık sık İslami öğelerle yan yana getirilmiş, fanatikler, kökten dinciler ya da El-Kaide örgütünün üyeleri olarak adlandırılmışlardır. Böylelikle Ortadoğulu karakterler izleyiciden uzaklaştırılırken, Amerikalı karakterler kahramanlaştırılmıştır. Amerikalı karakter Ferris yaptığı operasyonlarda başarılıdır. Düzgün bile ateş edemeyerek ya da araba süremeyerek beceriksiz Arap imajını tekrar eden teröristleri yok eder. Böylelikle diğer filmlerde olduğu üzere kahramanlaştırılan bir karakter olur.

Kahramanlaştırılan Amerikan karakterine karşın ise 11 Eylül sonrası filmlerinde görülen iyi Arapların kişilik kazandırılması bu filmde de kendisini gösterir. Bu bağlamda Ferris'in ilgi duyduğu Aisha adlı karakterin bir mesleği vardır. Kendisi hemşiredir. Böylelikle Amerika'da yaşayan insanlar gibi mesleği olan bir insan olarak resmedilmiştir. Aynı zamanda kız kardeşi ve yeğenleri vardır. Hep birlikte yemek yemekte, yeğenleri televizyonda İngiltere ligini izlemektedirler. Böylelikle iyi Araplar olarak, derinlikleri verilen karakterler olmuşlardır. Amerikan izleyicisinin onlarla duygudaşlık kurması sağlanmıştır.

İyi Arap, kötü Arap olgusunu vurgulamak için, Ferris ile Amerika'nın Ürdün elçiliğindeki yetkili arasındaki diyalog filmde önem kazanmıştır.

Ferris: Güvenli eve girip çıkanları gözleyen adamlarımız var ama anlayamadığım şey sonrasında onları izlemek için adamınızın olmaması.

Yetkili: Burası o kadar hareketli bir yer ki onların insan gücünü tükettik.

Ferris: Yani söylemek istediğin şey kötü Arapları izlemek için yeterince iyi Arap'ın olmaması.

İyi Araplar, film boyunca Ferris'in arabasını süren Arap karakterler gibi Amerikalılara yardım eden Araplardır. Çünkü Amerikalılar iyi çocuklardır ve kötü çocuklara karşı iyi

Arapların onların yanında olması gerekmektedir. Bunu ifade etmek için Ferris, Hani'ye bu savaşta onlarla birlikte olduğunu ifade etmektedir. Bunun bir savaş olduğu ise daha sonra Ed tarafından ve filmin sonunda Al- Saleem tarafından ifade edilmektedir.

11 Eylül sonrası bölgede hiç bitmeyen savaşlara atıfta bulunan bu durum, aynı zamanda da bir eleştiridir. 11 Eylül sonrası filmlerde ortaya çıkan eleştirel bakış bu filmde de kendisini göstermiştir. Amerika'nın haklılığı savunulurken, aynı zamanda politikalarının kirli olduğu ve yanlışlarla dolu olduğu ifade edilmektedir. Bunu vurgulamak için ise filmin son sahnesindeki Ed ile Ferris arasındaki diyalog ortaya konmuştur.

Ed: Bana sırtını dönüyorsun. Ne demek olduğunu biliyorsun.

Ferris: Ne demek oluyormuş?

Ed: Amerika'dan vazgeçtin demek oluyor.

Ferris: Kendine Amerika derken biraz daha düşün, olur mu Ed? Sana iyi yolculuklar, karına ve çocuklarına selamlar.

Ed: Bu pislikte kimse masum değil Ferris.

Bu sözlerle, Amerika'nın da bu işte kirlendiği, kirli Arap imajı gibi Amerika'nın da masumiyetini kaybettiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak her ne kadar, Amerika'ya yönelik eleştirel söylemler filmde yer alsada dahi filmin son sahnelerinden biri olan Ferris'in kurban edilmesi sahnesi olumsuz temsillerle doludur. Barbar, terörist, kökten dinci Araplar Amerikalıyı öldürmeye çalışmakta ve Amerikalı karakter onların köleler, petrol şeyhlerinin uşakları olduğunu dile getirmekte, bilinen imgeleri tekrarlamaktadır. *Kingdom of Heaven (Cennetin Krallığı 2005)* ve *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* filmlerinin yönetmeni Ridley Scott için, her iki filmde de adil yaklaşımlar gösteren bir yönetmen olduğu söylenece de, kalıplaşmış imgeleri *Body of Lies (Yalanlar Üstüne 2008)* filmde bulmak mümkündür. Araplar yine ötekileştirilmiş ve izleyiciden uzaklaştırılmıştır. Bu durum da Amerika'nın bölgedeki gücüne güç katmış, eylemlerini meşrulaştırmıştır.

5. SONUÇ

Amerika Birleşik Devletleri, İkinci Dünya Savaşı ardından askeri ve ekonomik açıdan büyük bir güce sahip olmasına paralel olarak etkin bir siyasi güç haline dönüşmüştür. Bu bağlamda Amerikalı devlet adamları böyle bir gücün dünya politikalarında ve uluslararası ilişkilerde bir sorumluluğu olması gerektiği düşüncesiyle, Soğuk Savaş atmosferi içinde aktif bir dünya siyaseti izlemeye başlamıştır. Amerika'nın bu yeni siyaseti siyasi ve ekonomik gerekçelere bağlı olarak kendisini Ortadoğu'da da göstermiş ve bu bölgede gerçekleşen savaşlarda, ihtilaflarda ve bir çok olayda nüfuzunu kullanarak önemli bir aktör konumuna geçmiştir. ABD'nin bölge üzerindeki siyaseti ve buna bağlı askeri müdahaleleri Amerikan kamuoyunda gündem oluşturmaya paralel olarak Amerikan film endüstrisini temsil eden Hollywood da etkin bir rolü sahiplenerek bu bölgeyi, yaşayan insanları ve ABD'yi konu alan filmler üretmeye başlamıştır. Ortadoğu üzerine yapılan filmlerde göze çarpan en önemli olgunun, ABD'nin bölgede üstlendiği roller ve bu çerçevesinde yaptığı müdahaleler ve operasyonların yansıtılması olmuştur. Bu bağlamda ortaya konulan sade ABD müdahale ve operasyonları olmamış, tez tarafından da incelenen bölge insanları ve kimliklerinin temsilleri de filmlerde geniş yer bulmuştur. Özellikle 11 Eylül saldırılarının arkasında bu bölgenin çıkması, bu dönem sonrası filmlerde sunulan temsilleri ön plana çıkararak Amerika kamuoyundaki Ortadoğulu kimliklerin algılanışı, bu olaydan önceki vahşi, medeni olmayan, beceriksiz, şehvet düşkün ve basit kimliklerin terörist/terörizm olgusuyla birleştiği görülmüştür. Bununla birlikte 11 Eylül öncesi filmlerde Amerikan müdahalelerinin ve operasyonlarının fazla tartışılmadan haklı ve meşru olduğu görüşünde bazı değişiklikler olduğu ve zaman zaman Amerika'nın yanlış yöntemler kullandığı vurgulanmıştır. Ancak, bu yanlışlıklar Amerikan politikalarının da yanlış olduğu görüşünü ortaya koymamış ve özellikle G.Bush'un önleyici müdahalelerini içeren siyaseti haklı ve meşru olduğu görüşü yansıtılmıştır.

Böylelikle Hollywood'un temsillerinin önem kazandığı bu çalışmada, filmlerin bölge olaylarını anlatmakta ne kadar önem kazandığı ortaya konmuştur. Film sektörü 19. yüzyılın sonlarından başlayarak gerek sanatsal gerekse son derece ideolojik bir işlev görerek günümüze kadar gelen bir sektör olmuştur. Filmlerden önce, görsel ve yazılı

iletişim araçları ile kitle iletişimi sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak bunlar içinde filmler, Hollywood tüm dünyada yüz milyonlarca izleyicisi ile çok daha etkili ve ideolojik bir güç haline dönüşmüştür. Sinema salonlarından, televizyonlar aracılığıyla evlere kadar giren Hollywood filmleri, Amerika'yı ve Amerika'nın dünyayı nasıl gördüğünü tüm dünyaya yansıtmiş ve ideolojik anlamda Hollywood'un yarattığı kurgu ve temsillerin doğruymuş gibi algılanmasını sağlayarak hem kendi hem de kamuoyunu etkileyerek, adeta tarihsel gerçeklerin anlatıcısı konumuna geçmiştir.

Bu çalışma Amerikan filmlerini birer metin olarak alıp yarattığı kurgu ve temsiller çerçevesinde Ortadoğulu insanların nasıl yansıtıldığını birinci bölümde Ortadoğu'ya bakışın önemli bir perspektifi olan Oryantalizm boyutuyla ele almaya çalışmıştır. Oryantalist bakış açısının yüzyıllardır var olduğu ve Avrupa merkezli bu bakış açısının Amerika'ya da yansıdığı ve ortaya Amerikan oryantalizmi diyebileceğimiz bir perspektifin çıktığı görülmüştür. Bu bağlamda, Oryantalist bakış açısının emperyalist amaçlarla doğunun kötülenerek işgalinin, sömürülmesinin kolaylaştırılmasını, haklılığını ve meşrulaştırmasını sağlayan bir kavram olduğu ve emperyalist devletlerin başında gelen İngiltere tarafından kullanılmaya başlandığı ortaya konmuştur. Bunun ardından İngiltere'nin Ortadoğu ve dünyadaki gücünün azalması sebebi ile çıkarları doğrultusunda Ortadoğu'yu korumak ve kontrol etmek için Oryantalist söylemi ABD'nin benimsediği ifade edilmiştir. Bu amaçla da Doğu'nun Batı karşısındaki eksiklikleri ve olumsuz imajları Amerikan Oryantalist bakış açısı ile temsil edilmiş, Doğu daha önce olduğu gibi ötekileştirilmiş, kötülenmiş ve Batının zıttı olarak kurgulanarak yansıtıldığı görülmüştür.

Bu kötüleme ve olduğundan farklı resmetme süreci, ideoloji kavramı bağlamında da irdelenmiştir. İdeoloji ile gerçekliğin tekrar yazıldığı ve ideolojisini kabul ettiren tarafın, filmlerde olduğu üzere gerçekliği istediği gibi kurgulayacağı ve belirleyeceği ortaya konmuştur. Aynı zamanda bu noktadan hareketle, bunun bir güç mücadelesi olduğu ve istediğini yapabilecek tarafın gücü elinde tutan taraf olduğu, güç kavramının irdelenmesi ile ortaya konmuştur. Gücün ve güç ilişkilerinin yer aldığı alan olarak ise mekan kavramı açıklanmış ve gücü temsil eden tarafın mekan üzerindeki kontrolü nasıl gerçekleştiği, mekanın kötülenerek, ötekileştirilerek nasıl kontrol altına

alındığı ortaya konmuştur. Böylelikle, Oryantalist söylem çerçevesinde yapılan kötülemelerle mekânın ötekileştirilmesinin gerçekleştiği ve buna bağlı olarak üzerinde yaşayan insanların da dışlandığı görülmüştür. Bunun sonucu olarak, kendi ideolojisini ve gücünü kabul ettiren Amerika'nın bölgedeki siyaseti ve müdahaleleri haklı ve meşru hale dönüşmüştür.

Oryantalizm ve Amerika boyutunun ardından filmlerin çözümlenmesine yönelik yaklaşımlarda yöntem açısından ilk olarak söylem analizi ele alınmıştır. Söylem analizi ile filmdeki anlatımların, oyuncuların diyaloglarının, Amerikan ideolojisi ve siyasetinin haklılığını nasıl bir kurgulama içinde sunulduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra filmlerin güçlü olan görsel yönünün incelenmesinde göstergebilim yöntemine başvurulmuştur. Filmde kullanılan, uydudan bir görüntüden basit bir tabelaya kadar tüm göstergelerin görünen ve gösterilen anlamları birer ideolojik temsil oluşturması, ötekileştirilen, basitleştirilen hatta kültürsüzleştirilen Ortadoğu okumalarında yol gösterici olmuştur.

Çalışmamızın sonraki bölümünde, ABD'nin Ortadoğu bölgesi ile olan siyasi ilişkileri tarihsel süreç ve olaylara değinilerek sunulmuştur. Böylece 11 Eylül sonrası sürece kadar olan dönemin tarihsel perspektidi yansıtılarak bir tarih artalanının sunulması günümüzü anlamada ve tezin bütünlüğü açısından önemli görülmüştür. Bu bağlamda ilk olarak özellikle Ortadoğu'da anlaşmazlıkların artmasına neden olan İsrail'in kuruluşuna değinilmiştir. ABD'nin İsrail'i bölgedeki çıkarları için bir müttefik olarak desteklemesi ve kuruluşuna yardım etmesine değinilmiştir. Bunun ardından Arapların, Amerika'ya ve İsrail'e olan tepkisi ve bunun sonucunda ortaya çıkan Altı Gün ve 1973 Arap - İsrail savaşları anlatılmıştır. Bu savaşlar ile Ortadoğu'da bu gün de bitmeyen savaşların ve karşılıklı nefretlerin doğuşu sergilenmiştir.

Bunun ardından, ABD'nin bölgede aktif olarak katıldığı operasyonlar ve savaşlar ortaya konmuştur. Bu bağlamda İran'da devrilen şah yönetimi ile İslami Cumhuriyet'in ortaya çıkışı anlatılmış, buna karşı yapılan ve başarısız olan Kartal Pençesi Operasyonu analiz edilmiştir. Amerika'nın savaşlarda İsrail'e verdiği destek yüzünden artan Arapların öfkesi ile birlikte İranlıların nefretinin de kazanılmaya başlandığı

irdelenmiştir. Böylece Ortadoğu'da ABD'ye karşı oluşan tehditler gözler önüne serilmiştir.

Bundan sonra ise 11 Eylül öncesi dönemim son olayı Birinci Körfez Savaşı irdelenmiştir. Bu olayda ABD'nin bölgedeki gücü ve olaya müdahale etmesi, Ortadoğu politikalarına ne kadar yakından müdahil olduğu ortaya konmuştur. Aynı zamanda bu savaşla Araplar ile Amerikalılar arasında oluşan karşılıklı nefretin boyutlarına dikkat çekilmiştir.

Bu tarihsel bilgiler ışığında, ABD'nin bölge insanına, bölge insanın da ABD'ye karşı oluşan ön yargıları ortaya konmuştur. Bu bağlamda, ABD'lilerin petrol ambargosuna sebep olan ve müttefikleri İsrail'i yok etmeye çalışan Araplara sempati duymadıkları irdelenmiştir. Bu amaçla iletişim araçlarının, Amerika'nın kuruluşundan itibaren bölge halkına karşı empati besleyecek duygular yerine nefret uyandıracak duygular yaratan olumsuz imajlar sergilediği irdelenmiştir. Günümüze geldiği zaman ise Hollywood'un da bu klişe ve imajlara sahne olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda Ortadoğulu kimlikler barbar, hain, şeyh, ilkel gibi olumsuz imajlarla özdeşleştirilmiştir. Böylece ABD'nin bölgede kötülere karşı yaptığı eylemlerin meşrulaştırıldığı görülmüştür. Bu noktada Hollywood, Pentagon ve Washington arasındaki ilişkilerin ne kadar iç içe olduğu gözlemlenmiştir. Pentagon ve Washington'un yetkilileri ve gücü zaman zaman Hollywood yapımcılarının birleşerek bir troyka yarattıkları sunulmuştur. ABD'nin bölgede çıkarlarını korumak amaçlı yürütülen bu birliktelikte, Hollywood Amerikan siyasetine ve Pentagon askeri gücüne paralel istenen imaj ve mesajları ortaya koyduğu, istenemeyen görüntülere yer verdiğini söylemek mümkün olmuştur.

Çalışmamız içinde Ortadoğu kimliklerinin temsillerini ele aldığımız filmlerin ilk bölümünde 11 Eylül'ün öncesinden üç film incelenmiştir. Bu filmler dönemim önemli olaylarına atıfta bulunan 1991 yapımı *Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla 1991)*, 1998 yapımı *The Siege (Kuşatma 1998)* ve 1999 yılı yapımı *Three Kings (Üç Kral 1999)* olmuştur. Olumsuz imge ve temsillerle dolu bu filmler bir çok film gibi barbar, hain, kötü imajlarını içinde barındırmıştır. Bu bağlamda *Not Without My Daughter (Kızım Olmadan Asla 1991)* filmi ile İranlılar kötüler kategorisine alınmıştır.

Bir zamanlar Ortadoğu bölgesinin küçük Amerika konumunda olan İran'daki ABD destekli Şah yönetiminin devrilmesi ve İslam cumhuriyetine geçişi irdeleyen film Amerikan karşıtı bir yerin kötülüklerle, geri kalmışlıkla olduğu görüşünü açık ve net bir biçimde vurgulayarak Amerika ve Dünya kamuoyuna yansıtılmıştır. *The Siege (Kuşatma 1998)* filmi de Ortadoğu'yu kötülüklerle dolu bir yer olarak tasvir etmiş ve bu kötülüklerin ABD içlerine sokulduğu mesajını vermiştir. Bu filmde Amerika'daki Arap ya da Ortadoğu kökenli insanların toplanması ve potansiyel terörist olarak algılanması bir anlamda insan hakları ya da Amerika'daki özgürlüklerin tehlikeye girdiği tartışmasını getirirse de, ortaya çıkan mesaj açık bir biçimde ABD'nin bu tehdidi Amerika'ya gelmeden çözmesi gerektiği ve adeta bir sonraki dönemde iktidara gelecek olan G. W. Bush'un önleyici müdahale doktrinine yönelik bir öngörü yansıtılmıştır. *Three Kings (Üç Kral 1999)* filminde baskıcı Arap imgesindeki Saddam'a Amerika'nın müdahalesinin haklılığı ortaya konmuştur. Bu bağlamda Iraklıların temsili, barbarlar, baskıcılar ve Amerikan yardımına muhtaç acizler olarak yapılmıştır. Her ne kadar film içinde medya eleştirisi ya da vurguncu Amerikan askeri tiplmeleri yapılmış olsada filmin sonunda iyi Amerikalılar ve geri kalmış medeni olmayan Arap temsillerinin akılda kaldığını söylemek mümkündür.

Çalışmamızın başlığını ve içerik olarak ikinci ayağını oluşturan 11 Eylül saldırıları sonrası süreci ilk olarak yaşanan olayın tarihsel ve de özellikle Amerikan kamuoyuna yansımaları bağlamında ele alınmıştır. 11 Eylül saldırıları ile Ortadoğu halkına, özellikle Araplara karşı oluşan ön yargıların sebebi olaylar anlatılmış ve ardından ABD'nin küresel teröre karşı ilan ettiği Afganistan savaşı ve Iraklılara demokrasi ve özgürlük getireceği, aynı zamanda dünyanın güvenliği sağlayacağı savıyla başlattığı İkinci Körfez Savaşı anlatılmıştır. Ancak her iki savaşta, Amerikalıların bölge halkında nefret ve öfkeye neden olduğu ve aynı zamanda küresel bir Amerikan karşıtlığını tetiklediği görülmüştür. Kuşkusuz ABD'nin bu savaşları kendi çıkarları doğrultusunda gerçekleştirdiği ve asıl nedenin Afganistanda jeostratejik, Irakta ise petrol olduğu ortadadır. Bunula birlikte Amerika'ya karşı oluşan nefret ve öfkenin medya da ve Hollywood tarafından üretilen filmlerde yansıtılırken, neden Amerika'dan nefret ediyorlar sorusu yerine 11 Eylül saldırılarının arkasında olan Araplar (aynı zamanda

Amerikan algısı bağlamında Müslümanlar) ile terörist imajının özdeşleştirilerek olumsuz imgeler ve temsiller ön yargılar ile birleşerek barbar, terörist, canavar, medeni olmayan görüşleri ön plana çıkarılmıştır. Kuşkusuz bu temsiller Amerika'nın Irak müdahalesi ve genel olarak güce ve petrole bölge politikasını haklı ve meşru olarak algılanmasına katkıda bulunmuştur.

11 Eylül sürecinin getirdiği bu atmosfer bağlamında, çalışmamız için dört filmin incelemesi yapılmıştır. Bunlar sırasıyla *Syriana* (*Syriana* 2005), *The Kingdom* (*Krallık* 2007), *Traitor* (*Hain* 2008) ve *Body of Lies* (*Yalanlar Üstüne* 2008) olmuştur. Olumsuz Arap ve Ortadoğulu imajlarıyla dolu bu filmlerde, bölge olayları ile birlikte kimliklerin temsilleri önemli yer tutmuştur. *Syriana* (*Syriana* 2005) filminde, USS Cole gemisine saldıran intihar bombacıları gerçeğini andıracak terörist çocuklar imajı yer almıştır. *The Kingdom* (*Krallık* 2007) filminde ise, Suudi Arabistan'da bir yerleşkede masum insanları öldüren, kökten dinci terörist imajları sunulmuştur. *Traitor* (*Hain* 2008) filminde, ABD topraklarında otobüsleri patlatmak ve masumları yok etmek isteyen terörist Ortadoğulular sergilenmiştir. *Body of Lies* (*Yalanlar Üstüne* 2008) filminde ise, tüm Ortadoğu'yu sarmış teröristler imajları ile Amerika'nın ne kadar büyük bir tehdit altında olduğu ifade edilmiştir. Bu filmlerde, 11 Eylül öncesi filmlerin aksine iyi Arapların kişilikleri yansıtılsa da, kötü imaj ve imgelerin çokluğu, iyi Arapların da kötüler arasında kaybolduğu görülmüştür. Başka filmlere de referans yapılarak incelenen bu filmler, Ortadoğu'yu tehlikelerle dolu bir yer olarak sunularak ve bu tehlikenin asıl olarak Amerika'ya ve Amerikan yaşam biçimine/değerlerine tehdit olarak yansıtılmıştır. Buna paralel olarak verilen mesaj ise Amerika'nın bölgede bulunmasının kaçınılmaz olduğu çünkü terörist Arapların kendi bölgesi içinde Amerika'ya doğrudan tehdit olmadan yok edilmesi gerektiği düşüncesidir. Kuşkusuz bu durum ABD'nin bölgedeki varlığına yönelik haklı ve meşru bir görüşü vurgulamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, Ortadoğu'nun Amerika Birleşik Devletleri için önemli bir siyasi ve ekonomik çıkar alanı olduğunu vurgularken, ABD'nin bölgedeki varlığı ve siyasetinin meşruluğu popüler kültürün önemli ürünlerinden olan filmlerde yansıtılan Ortadoğu bölgesi ve üzerindeki kimliklerin temsili ile gerçekleştiği düşüncesini incelemiş ve ortaya koymuştur. Çalışmamız içinde ele aldığımız kaynaklarda

Washington-Penagon-Hollywood[‡] birlikteliğinin ABD politikalarının Amerikan kamuoyu tarafından algılanması ve içselleştirilmesi açısından etkili olduğu görülmüştür. Kuşkusuz Hollywood sadece Amerika'da değil tüm dünyada Amerikan değerlerini temsil eden, yayan ve yansıtan önemli bir kurumdur. Buna paralel olarak ideolojik bir işleve sahip olan Hollywood filmleri ABD'nin siyasetini ve müdahaleciliğini haklı ve meşru kılan bir aygıt işlevi de görmektedir. Çalışma bağlamında ele alınan ve Ortadoğulu kimliklerin temsilini içeren filmlerde üretilen kurgulara göre, ABD daima haklı taraf olurken, Ortadoğulular barbar, hain, terörist imgesi ile özdeşleştirilerek hem Amerikalı, hem de diğer ülkelerdeki izleyicilere ötekileştirilmiş ve yabancılaştırılmıştır. Az sayıdaki iyi Arap temsillerine rağmen, filmlerin geneline hakim olan kötü temsiller ile arka planda verilen Amerikan müdahalelerinin ve politikalarının meşru olduğu düşüncesi yansıtılmıştır.

[‡] Frank Capra'nın II.Dünya Savaşı sırasında ABD'nin savaşa yönelik siyasetinin Amerikan kamuoyu tarafından benimsenmesi ve desteklenmesi için yönettiği propaganda filmleri, siyaset ve sinema arasındaki ilk işbirliği olarak değerlendirilmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Agathangelou M, Anna ve L. H. M. Ling. “Power, Borders, Security, Wealth: Lessons of Violence and Desire from September 11.” *International Studies Quarterly*. Vol. 48, No. 3, (Eylül, 2004). pp. 517-538. 2 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/3693521>>
- Althaus L, Scott ve Devon M. Largio. “When Osama Became Saddam: Origins and Consequences of the Change in America's Public Enemy #1.” *PS: Political Science and Politics*. Vol. 37, No. 4, (Ekim, 2004). pp. 795-799. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/4488911>>
- Arjomand Amir, Said. “Iran's Islamic Revolution in Comparative Perspective.” *World Politics*, Vol. 38, No. 3, (Nisan, 1986), pp. 383-414. 15 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/2010199>>
- Armaoğlu, Fahir. *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914 – 1995*. İstanbul: Alkım Yayınevi, 1984.
- Arti, Sulaiman. “The Evolution of Hollywood’s Representation of Arabs before 9/11: the Relationship between Political Events and the Notion of ‘Otherness’ ”. *Journal of MeCCSA Postgraduate Network*. 28.03.2010 <<http://journalhosting.org/meccsapgn/index.php/netknow/article/viewFile/31/67>>
- Avar, Banu. *Böl ve Yut*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2008.
- Aydın, Kamil. *Images of Turkey in Western Literature*. Ankara: The British Council Turkey, 2009.
- Barker, Chris. *Cultural Studies Theory and Practice*. London: Sage Publications, 2000.
- Birch, David. *Language, Literature and Critical Practice Ways of Analysing Text*. London: Routledge, 1991.
- Boettcher A. William ve Michael D. Cobb. “Echoes of Vietnam? Casualty Framing and Public Perceptions of Success and Failure in Iraq.” *The Journal of Conflict Resolution*. Vol. 50, No. 6, (Aralık, 2006). pp. 831-854. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/27638527>>
- Brady, Jacqueline. “Cultivating Critical Eyes: Teaching 9/11 through Video and Cinema.” *Cinema Journal*. Vol. 43, No. 2, (Kış, 2004). pp. 96-99. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/1225918>>

- Byman, Daniel. "Al-Qaeda as an Adversary: Do We Understand Our Enemy?" *World Politics*. Vol. 56, No. 1, (Ekim, 2003). pp. 139-163. 23 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/25054248>>
- Caillouet R, Ruth. "The Other Side of Terrorism and the Children of Afghanistan." *The English Journal*. Vol. 96, No. 2, (Kasım, 2006). pp. 28-33. 23 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/30047124> >
- Carrigan, Timothy. *Film Eleştirisi El Kitabı*. Çev: Ahmet Gürtüna. Ankara: Dipnot Yayınları, 2008.
- Cherribi, Sam. "U.S. Public Diplomacy in the Arab World: Responses to Al-Jazeera's Interview with Karen Hughes." *American Behavioral Scientist*. Vol. 72, No. 5, (2009) 8 Mart 2010.
< <http://abs.sagepub.com/cgi/content/abstract/52/5/755>>
- Dadge, David. *Savaş Zayıflığı 11 Eylül'ün İnsan Hakları ve Basın Özgürlüğüne Etkisi Yeni Tehditler Yeni Maskeler*. Çev: Sinan Okan, Umut Kapdan. İstanbul: Kayhan Matbaacılık, 2004.
- Danış, Baran. "Apocalypse Now: Pro – War Sentiments in an 'Anti – War' Film". Bilkent University. 21.04.2010
<<http://www.thesis.bilkent.edu.tr/0003272.pdf>>
- Enders, Walter ve Todd Sandler. "After 9/11: Is it All Different Now?" *The Journal of Conflict Resolution*. Vol. 49, No. 2. (Nisan, 2005), pp. 259-277. 23 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/30045111>>
- Erkan, Hilal. *Hollywood Sinemasında Oryantalizm*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2009.
- Featherstone, Simon. *Postcolonial Studies*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2005.
- Fiske, John. *Introduction to Communication Studies*. London: Methuen Co. Ltd., 1985.
- Foucault, Michael. *Politics Philosophy Culture*. New York: Routhledge, 1988.
- Fung Y.H, Anthony. "Identity politics, resistance and new media technologies: A Foucauldian approach to the study of the HKnet." *New Media Society*. Vol. 4, No. 2, (Haziran, 2002). pp. 185 – 204 8 Mart 2010.
<<http://nms.sagepub.com/cgi/content/abstract/4/2/185>>
- Galvani, John ve Peter Johnson ve Rene Theberge. "The October War: Egypt, Syria, Israel." *MERIP Reports* No. 22, (Kasım, 1973). pp. 3-21. 15 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/3012270>>

- Gavrilos, Dina. "Arab Americans in a Nation's Imagined Community: How News Constructed Arab American Reactions to the Gulf War." *Journal of Communication Inquiry*. Vol. 26, No. 4, (Ekim, 2002). pp. 426 – 445. 8 Mart 2010. <<http://jci.sagepub.com/cgi/content/abstract/26/4/426>>
- Giroux A, Henry. "Pedagogy, Film, and the Responsibility of Intellectuals: A Response." *Cinema Journal*. Vol. 43, No. 2, (Kış, 2004). pp. 119-127 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/1225923>>
- Gordon, David. "Iraq, War and Morality." *Economic and Political Weekly*. Vol. 38, No. 12/13, (Mart 22 - Nisan 4, 2003). pp. 1117- 1120. 15 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/4413361>>
- Güngör, Nazife. *Popüler Kültür ve İktidar*. Ankara: Vadi Yayınları, 1999.
- Halliday, Fred. "The Gulf War and Its Aftermath: First Reflections." *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*. Vol. 67, No. 2, (Nisan, 1991), pp. 223-234. 15 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/2620827>>
- Halliday, Fred ve Gerd Nonneman. "9/11 and Middle Eastern Studies Past and Future: Revisiting Ivory Towers on Sand." *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*. Vol. 80, No. 5, (Ekim, 2004). pp. 953-962. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/3569480>>
- Hayward, Susan. *Cinema Studies Key Concepts*. Oxon: Routledge, 2006.
- Huyssen, Andreas. "Afterimages of Nine/Eleven." *Grey Room*. No. 7, (Bahar, 2002). pp. 8-13. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/1262581>>
- İbrahim, Dina. "The Middle East in American Media: A 20th-Century Overview." *International Communication Gazette*. Vo. 71, No. 6, (Ekim, 2009). pp. 511 – 524. 8 Mart 2010. <<http://gaz.sagepub.com/cgi/content/abstract/71/6/511>>
- İbrahim, Dina. "The Framing of Islam On Network News Following the September 11Th Attacks." *International Communication Gazette*. Vol. 72, No.1, (February, 2010), pp. 111 – 125. 8 Mart 2010 <<http://gaz.sagepub.com/cgi/content/abstract/72/1/111>>
- Jackson, Tom. "God Gave Afghanistan Mountains..." *Mississippi Review*. Vol. 32, No. 3, (Sonbahar, 2004). pp. 140-144 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/20132458>>
- Keith Michael ve Steve Pile. *Place and the Politics of Identity*. London: Routledge, 1993.

- Khatip, Lina. *Filming the Modern Middle East Politics in the Cinemas of Hollywood and the Arab World*. London: I.B. Tauris & Co. Ltd, 2006
- Khoury-Machool, Makram. "The re-mythologization of Islam and the Arab world in Adam Curtis's The Power of Nightmares." *Global Media and Communication*. Vol. 5, No. 1, (Nisan, 2009). pp. 35 – 55. 8 Mart 2010.
< <http://gmc.sagepub.com/cgi/content/abstract/5/1/35>>
- Lango W, John. "Preventive Wars, Just War Principles, and the United Nations." *The Journal of Ethics*. Vol. 9, No. 1/2 (2005). pp. 247-268. 15 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/25115823>>
- Leach, Neil. "9/11." *Diacritics*, Vol. 33, No. 3/4. (Sonbahar - Kış, 2003), pp. 75-92. 23 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/3805805>>
- Levaco, Ronald. "Semiotics of Cinema. by Jurij Lotman ; Mark E. Suino". *Slavic Review*. Vol. 37, No.4 (Aralık 1978), pp. 725 – 726. 6 Mayıs 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/2496184>>
- Little, Douglas. *American Orientalism The United States and the Middle East since 1945*. North Carolina: The University of North Carolina Press, 2008.
- Martin, Charles. " After 9/11." *The Hudson Review*. Vol. 58, No. 3, (Sonbahar, 2005). pp. 366-371. 23 Şubat 2010. < <http://www.jstor.org/stable/30044788>>
- McNamara, Robert. "Britain, Nasser and the Outbreak of the Six Day War." *Journal of Contemporary History*. Vol. 35, No. 4, (Ekim, 2000). pp. 619-639. 15 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/261063>>
- Mednicoff M, David. "Compromising toward Confusion: The 9/11 Commission Report and American Policy in the Middle East." *Contemporary Sociology*. Vol. 34, No. 2, (Mart, 2005). pp. 107-115 23 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/4147163>>
- Naber, Nadine. "The Rules of Forced Engagement: Race, Gender, and the Culture of Fear among Arab Immigrants in San Francisco Post-9/11." *Cultural Dynamics*. Vol. 18, No. 3, (2006). pp. 235 – 267. 8 Mart 2010.
<<http://cdy.sagepub.com/cgi/content/abstract/18/3/235>>
- Nasri, Farzeen. "Iranian Studies and the Iranian Revolution." *World Politics*. Vol. 35, No. 4, (Haziran, 1983), pp. 607-630. 15 Şubat 2010.
<<http://www.jstor.org/stable/2010392>>
- Özden, Zafer. *Film Eleştirisi Film Eleştirisinde Temek Yaklaşımlar ve Tür Filmi Eleştirisi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2004.

- Pirog, Gerald. "Semiotics of Cinema by Jurij Lotman ; Mark E. Suino." *The Slavic and East European Journal*. Vol. 22, No. 2, (Yaz 1978), pp. 230 – 231. 6 Mayıs 2010. <<http://www.jstor.org/stable/306154>>
- Rich B, Ruby. "After the Fall: Cinema Studies Post-9/11." *Cinema Journal*. Vol. 43, No. 2, (Kış 2004). pp. 109-115 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/1225921>>
- Roy L, Sami. "A Window on the World: A Remote Corner of Asia Puts on a Play about 9/11." *TDR*. Vol. 48, No. 2, Yaz, 2004). pp. 68-75. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/4488552>>
- Salaita, Steven. "Ethnic Identity and Imperative Patriotism: Arab Americans before and after 9/11." *College Literature*. Vol. 32, No. 2, (Bahar, 2005). pp. 146-168. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/25115271>>
- Sandro, Paul. "Langage et cinma. Language and Cinema by Christian Metz ; Donna Jean Umiker-Sebeok Essais sur la signification au cinma." *Diacritics*. Vol. 4, No. 3, (Autumn, 1974), pp. 42 – 50. 6 Mayıs 2010. <<http://www.jstor.org/stable/465112>>
- Selden, Mark. "Terrorism before and after 9/11." *Economic and Political Weekly*, Vol. 37, No. 37 (Eylül. 14-20, 2002). pp. 3795-3796. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/4412600>>
- _____. "Terrorism before and after 9/11." *Economic and Political Weekly*. Vol. 37, No. 37. (Eylül. 14-20, 2002). pp. 3795-3796. 23 Şubat 2010. <<http://www.jstor.org/stable/4412600>>
- Semmerling Jon, Tim. *Evil Arabs in American Popular Film Orientalist Fear*. Teksas: University of Texas Press, 2006.
- Shaheen G, Jack. *Guilty: Hollywood'd Verdict on Arabs after 9/11*. Massachusetts: Olive Branch Press, 2008.
- _____. *Reel Bad Arabs How Hollywood Vilifies A People*. Massachusetts: Olive Branch Press, 2009.
- Slati Vilhelm, Thomas. "Ethnicity As Otherness in Visual Representations An Approach to a Critical Discursive Methodology". *University of Helsinki*. 12.05.2010 <<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/viest/pg/slati/ethnicit.pdf> >
- Staples E, Donald. *The American Cinema*. Filipinler: United States Information Agency, 1991.

- Valantin, Jean – Michael. *Küresel Stratejinin Üç Aktörü: Hollywood, Pentagon ve Washington*. Çev: Ömer Faruk Turan. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı, 2006.
- Walsh, Michael. “New Vocabularies in Film Semiotics: Structuralism, Post-Structuralism, and beyond by Robert Stam;Robert Burgoyne;Sandy Flitterman-Lewis.” *Film Quarterly*. Vol. 46, No. 4, (Yaz, 1993), pp 47 - 48. 6 Mayıs 2010. < <http://www.jstor.org/stable/1213162> >
- Wilkins Gwinn, Karin. “Mapping Fear and Danger in Global Space: Arab Americans’ and Others’Engagement with Action-Adventure Film.” *International Communication Gazette*. Vol. 71, No. 7, (Kasım, 2009). pp. 561 – 576. 8 Mart 2010. <<http://gaz.sagepub.com/cgi/content/abstract/71/7/561>>
- Wilson Le Roy, Stan. *Mass Media Mass Culture*. New York: McGraw – Hill Companies, 1997.
- Wilson M, George. “Film Language: A Semiotics of the Cinema. by Christian Metz; Michael Taylor.” *MLN*. Vol. 89, No. 6, (Aralık, 1974), pp. 1068 – 1072. 6 Mayıs 2010. <<http://www.jstor.org/stable/2906955>>

ÖZGEÇMİŞ

EĞİTİM

Ege Üniversitesi. Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yüksek Lisans) 2007-
Devam Ediyor

Ege Üniversitesi. Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Lisans) 1999- 2003

Burdur Cumhuriyet Lisesi (Süper Lise Kısmı) 1995 - 1999

İŞ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı – Araştırma
Görevlisi 2009 – Devam Ediyor

Milli Eğitim Bakanlığı. İngilizce Öğretmeni 2003 – 2009

Portchester School. İngilizce Öğretmeni, İngiltere 2008

BURSLAR

TFAS International: IIPES Semineri Katılım Bursu, Yunanistan 2009

Avrupa Konseyi. Peztaozzi Programı – Öğretmenler İçin Hizmet İçi Eğitim Bursu,
Almanya 2008

Comenius Öğretmenler İçin Hizmet İçi Eğitim Bursu, İngiltere 2007

İzmir Carlo Goldini İtalyan Kültür Merkezi. Rimini Yaz Okulu Bursu, İtalya 2003

İLGİ ALANLARI

Tarih, Gençlik Projeleri, Fotoğrafçılık

ÖZET

Ortadoğu bölgesinin tarihsel ve dinsel özelliklerinin yanı sıra, zengin petrol kaynakları ve jeo-politik önemi, 20.yüzyılın süper gücü ABD'nin ilgi ve çıkar alanı içinde yer almasına neden olmuştur. Bu çalışmada, ABD'nin bölgeye olan ilgisi ve politikaları çerçevesinde, özellikle 11 Eylül süreci sonrasında Amerika'da gösterime giren Amerikan filmlerinde Ortadoğulu kimliklerin temsili incelenmiştir. Bununla birlikte, 11 Eylül saldırıları sonrası Ortadoğulu kimliklerin yansıtılmasının daha iyi anlaşılması için, 11 Eylül'den hemen önceki süreçte üretilen bölge ile ilgili filmlerin de çalışma içine alınması gerekli görülmüştür. Bölgede, Amerika'nın kontrolünde ve inisiyatifinde kurulan İsrail devleti ve sonrasında yaşanan anlaşmazlıklar ve savaşların, Ortadoğulu kimliklerin Amerikan filmlerinde, medyasında ve hatta edebiyatındaki temsillerinde son derece etkili olduğu anlaşılmaktadır. 1967 yılındaki Altı Gün ve 1973 Arap - İsrail savaşları, 1979 yılındaki İran İslam devrimi, Birinci ve İkinci Körfez savaşları ABD'nin dolaylı ve doğrudan etkilediği, aynı zamanda etkilendiği süreçleri ortaya çıkarmıştır. Bunlara paralel olarak, Ortadoğulu kimliklerin temsili ya da Amerika tarafından algılanışı genel olarak bir Amerikan tarzı oryantalizm içinde gerçekleşmiş ve medeni olmayan, bedevi, göçebe, ahlaksız, vahşi gibi olumsuz sıfatların yanı sıra terörist vurgusu ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda, *Not Without My Daughter* (Kızım Olmadan Asla 1991), *The Siege* (Kuşatma 1998) and *Three Kings* (Üç Kral 1999) filmleri 11 Eylül sürecinin hemen öncesi dönem olarak incelenmiştir. Ortadoğulu kimliklerin olumsuz temsiline paralel olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak bu filmlerin ortak parametresinde, ABD'nin bölge politikalarının ve müdahalelerinin meşrulaştırıldığı düşüncesi ortaya çıkmıştır. 11 Eylül sonrası ele aldığımız *Syriana* (Syriana 2005), *The Kingdom* (Krallık 2007), *Traitor* (Hain 2008) ve *Body of Lies* (Yalanlar Üstüne 2008) filmlerinde Ortadoğulu insanların olumsuz temsillerinin özellikle terörizm paradigması içinde ön plana çıktığı görülürken, önceki filmlerde fazla vurgulanmayan ABD'nin politikalarının (aynı zamanda petrol şirketlerinin), dolaylı da olsa eleştirildiğini söylemek mümkündür. Ancak yine de filmlerde verilen mesajlarda, ABD'nin müdahalelerinin kaçınılmaz ve haklı olduğu düşüncesi yer almıştır. Bununla birlikte, terörist, şiddet yanlısı ve kötü Ortadoğulu kimliklerin yanı sıra, işbirlikçi olan

iyi kimliklerin de olduğu görülmüştür. Tezde ortaya çıkan bir başka unsur ise Hollywood filmlerinin Pentagon ile yakın işbirliği içinde olduğu ve ABD politikalarının meşrulaştırılmasında etkili olduğu görüşünün ö plana çıkmış olmasıdır. Bu çalışmada kullanılan filmlerin incelenmesinde göstergebilim metodolojisinin kullanılmasının yanı sıra, kültür incelemeleri paradigması içinde yer alan temsil, güç ve ideoloji gibi kavramlardan da yararlanılmıştır.

ABSTRACT

Together with Middle East region's historical and religious characteristics, the rich oil reserves and geo-political importance of it have caused it to be in the concern and interest sphere of twentieth century's super power USA. In this study, representation of Middle Eastern identities in American films, which were especially released after September Eleven process in the US in the context of US' interest for the region and its policies, have been analyzed. Besides, in order to make better sense of representation of Middle Eastern identities after September Eleven attacks, it is considered necessary to include the films into the study which were related to the region and were produced in the period just before September Eleven. It is understood that State of Israel which was established under control and with initiative of US, and the conflicts and wars experienced in the aftermath revealed that have great impacts on representation of Middle Eastern identities in American films, media and even literature. Six Days War in 1967, 1973 Arab – Israeli War, Iranian Revolution in 1979, First and Second Gulf Wars have revealed the periods which US affected directly and indirectly and was affected. In paralel with these, representation of Middle Eastern identities or perception of them by America have generally been within American style of orientalism cited together with negative adjectives such as uncivilized, bedouin, nomadic, profligate, brutal; terrorist emphasis have began to come into prominence. In this context, the films *Not Without My Daughter* (1991), *The Siege* (1998) and *Three Kings* (1999) have been analyzed as the period just before September Eleven. In paralel with the negative representation of Middle Eastern identities, the idea that US' region policies and actions have been legalized directly or indirectly as the common parameter of these films has come in view. When it is seen that negative representations of Middle Eastern identities have come into prominence within terrorism paradigm in the films *Syriana* (2005), *The Kingdom* (2007), *Traitor* (2008) and *Body of Lies* (2008) , it is possible to state that US policies (at the same time policies of oil companies), which were not emphasized much before, have been criticized indirectly. Nevertheless, the messages conveyed by the films, the idea that US involvement is rightful and inevitable have existed. Besides bad, terrorist, violence prone Middle Eastern identities it has been

seen that there also exists collaborative good identities. Another emerging fact in the thesis has been the view of Hollywood films' being in a close cooperation with Pentagon and being affective in legitimizing US policies, coming into prominence. In the analysis of the films which are used in this study, together with semiotics methodology, it is benefited from notions such as representation, power and ideology.